

Markéta Bednářová a Eva Lásková

POBYTOVÁ OPRÁVNĚNÍ STUDENTŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**

ACTA UNIVERSITATIS BRUNENSIS IURIDICA
EDITIO SCIENTIA

POBYTOVÁ OPRÁVNĚNÍ STUDENTŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Markéta Bednářová a Eva Lásková

Masarykova univerzita
Brno 2020

Vzor citace

BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. *Pobytová oprávnění studentů v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2020, 201 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Edice Scientia, sv. č. 701. ISBN 978-80-210-9775-9 (brož.), 978-80-210-9776-6 (online).

CIP - Katalogizace v knize

Bednářová, Markéta

Pobytová oprávnění studentů v České republice / Markéta Bednářová a Eva Lásková. – 1. vydání -- Brno: Masarykova univerzita, 2020. 201 stran. – Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Edice Scientia, sv. č. 701. ISBN 978-80-210-9775-9 (brož.), 978-80-210-9776-6 (online)

37.014.242* 341.215.4* 37.011.3-052-054.68* (4)* (437.3)* (048.8:082)*

- výměna studentů
- volný pohyb osob
- zahraniční studenti
- země Evropské unie
- schengenský prostor
- Česko
- kolektivní monografie

341 – Mezinárodní právo [16]

Tato publikace vznikla na Masarykově univerzitě v rámci projektu „Pobytová oprávnění studentů v České republice“ číslo MUNI/A/1119/2019 podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytl MŠMT v roce 2020.

Rozdělení kapitol:

Markéta Bednářová	1, 7, spoluautorství kap. 3
Eva Lásková	2, 4, 5, 6, spoluautorství kap. 3

Recenzent: JUDr. Pavel Pořízek, Ph.D.

© 2020 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-9776-6 (online ; pdf)

ISBN 978-80-210-9775-9 (print)

OBSAH

Úvod.....	9
-----------	---

I. HMOTNĚPRÁVNÍ ČÁST

1 Otázka vstupu cizinců	15
1.1 Cizinecké právo, cizinec.....	19
1.2 Právo státu upravit podmínky vstupu a pobytu cizince.....	21
1.3 Vstup	24
1.4 Pobyt a pobytové oprávnění	27
2 Právní rámec	31
2.1 Mezinárodní dokumenty.....	32
2.1.1 Úmluva OSN o právech dítěte	32
2.1.2 Všeobecná deklarace lidských práv a svobod OSN 1948.....	34
2.1.3 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966	34
2.1.4 Jomtienská deklarace.....	35
2.1.5 Salamanská deklarace UNESCO 1994.....	35
2.2 Unijní právní rámec	36
2.2.1 Další dohody na úrovni EU.....	39
2.3 Bilaterální a multilaterální smlouvy České republiky.....	39
2.4 Zákon o pobytu cizinců.....	41
3 Definice pojmů.....	45
3.1 Účel, účel studium, student.....	45
3.2 Student.....	48
3.3 Žák.....	49
3.4 Studium	50
3.5 Zápis/Přijetí studenta na vysokou školu	51

4	PobytoVá oprávnění studentů dle zákona o pobytu cizinců v České republice	55
4.1	Krátkodobé pobyty	56
4.1.1	Dílčí závěr	59
4.2	Bezvízový pobyt	60
4.3	ERASMUS+ / FULBRIGHT	60
4.4	Dlouhodobé vízum	61
4.5	Dlouhodobý pobyt za účelem studia	63
4.6	Zvláštní režimy a postupy	63
4.6.1	Podpora studentů ze třetích zemí	63
4.6.2	Fast track víza	65
4.6.3	Režim STUDENT	66
4.7	Specifické kategorie v rámci vzdělávání cizinců	66
4.7.1	Nezletilý cizinec bez doprovodu	67
4.7.2	Problematika celoživotního vzdělávání	69
4.7.3	Zahraniční vysoké školy působící na území České republiky	70
5	Podmínky pro získání konkrétních pobytoVých oprávnění	73
5.1	Bezvízový styk	73
5.2	Bilaterální bezvízové dohody	75
5.3	Krátkodobé vízum	76
5.4	Žádost o dlouhodobé vízum za účelem studia	78
5.5	Dlouhodobé vízum za účelem ostatní	81
5.6	Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia	83
5.7	Studentské pobyty	85
5.8	Dílčí závěr	85
6	Srovnání české právní úpravy s polskou právní úpravou	87
6.1	PobytoVá oprávnění pro studenty dle polské právní úpravy	87
6.2	Zrušení pobytu	89
6.3	Přezkum žádosti	89
6.4	Dílčí závěr	90

II. PROCESNĚPRÁVNÍ ČÁST

7 Řízení o vydání pobytového oprávnění za účelem studia	95
7.1 Rozdíl řízení o udělení dlouhodobého víza a povolení k dlouhodobému pobytu	95
7.1.1 Procesní předpisy a aplikace správního řádu	98
7.1.2 Jednací jazyk, doručování	100
7.2 Žádost o vydání pobytového oprávnění	104
7.2.1 Osoba oprávněná k podání žádosti	105
7.2.2 Místo podání žádosti	107
7.2.3 Lhůta pro podání žádosti	110
7.2.4 Forma a způsob podání žádosti	114
7.2.5 Správní poplatek za podání žádosti	118
7.2.6 Nepřijatelnost žádosti o udělení dlouhodobého víza	119
7.3 Náležitosti žádosti	120
7.3.1 Náležitosti žádosti o udělení dlouhodobého víza	130
7.3.2 Náležitosti žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu	131
7.4 Další průběh řízení, zajištění podkladů a výsledch účastníka	132
7.5 Rozhodnutí	138
7.5.1 Lhůty pro vydání rozhodnutí	138
7.5.2 Zastavení řízení	140
7.5.3 Negativní rozhodnutí	144
7.5.4 Pozitivní rozhodnutí	163
7.5.5 Opravné prostředky	165
7.6 Soudní přezkum	168
7.7 Dílčí závěr	174
Závěr	179
Summary	185
Literatura a další použité zdroje	187
Právní předpisy a právní dokumenty	192
Internetové zdroje	196
Judikatura	198

ÚVOD

Migrace. Otázky vstupu a pobytu cizinců na území států, k nimž je nepojí občanskoprávní svazek. Zájem cizince cestovat za prací, studiem, investováním či za krásami daného státu. Na druhé straně zájem státu chránit své území, své občany a vpouštět na své území pouze takové cizince, kteří splňují podmínky tímto státem kladeným. To všechno jsou otázky, které se s cizineckým právem neodmyslitelně pojí. Cizinecké právo v sobě skloubí vliv vnitrostátní politiky na jedné straně a vliv zahraniční politiky na straně druhé, dále též právo státu upravovat si podmínky vstupu a pobytu cizinců na jedné straně a jeho mezinárodní závazky, lidská práva a mezinárodní obyčeje, kterými je toto jeho právo omezené, na straně druhé. Stejně tak v rámci cizineckých řízení dochází k neustálému poměřování veřejného zájmu na straně jedné a základních lidských práv cizince na straně druhé. Jde tedy o neustálé hledání míry rovnováhy a proporcionality. Tyto otázky vyvstávají napovrch nejen v řízeních, jako je zajištění či vyhoštění, ale též v řízení o získání, respektive ve větší míře v řízení o zrušení či prodloužení pobytového oprávnění. Tato publikace se přitom zaměřuje na úzkou výšeč pobytových oprávnění, a to na pobytová oprávnění studentů.

Student cizinec je totiž pojem, který není v cizineckém právu definován, není ani pojímán jako zvláštní kategorie, které by měl být věnován zvláštní důraz. Student cizinec neznamena v problematice cizineckého práva nic neobvyklého. My jsme však jiného názoru. Student cizinec je z našeho pohledu kategorie, která si zasluhuje pozornost. Studenti totiž beze sporu tvoří rozsáhlou skupinu osob přicházejících na území České republiky. Jejich cílem je vzdělávat se a připravovat se na budoucí povolání, ale též objevovat a učit se novým věcem, dokud jim život tyto příležitosti nabízí.

Již v úvodu této práce upozorňujeme, že tak, jak je cíl studentů přicházejících do České republiky úzce vymezen, tak i cíl této publikace není nikterak obsáhlý. Naším cílem totiž není problematiku pobytových oprávnění studentů zkoumat způsobem vyčerpávajícím všechny nabízené otázky, neboť celkové vyčerpání této problematiky není ani v našich možnostech, ani v možnostech rozsahu této publikace.

Tato publikace si klade za cíl stručně a přehledně poukázat na možnosti, které student cizinec, zejména cizinec z tzv. třetích zemí (a to z důvodů speciální úpravy občanů Evropské unie a bezvízového styku), má k dispozici v případě, že má zájem studovat na území České republiky. Cílem této publikace je čtenáři předestřít základní pojmy, předložit podstatné a výchozí teorie, jak z hmotněprávního hlediska, tak z procesněprávního, poukázat na cesty, které student ze třetích zemí má a zdůraznit klady a zápory jednotlivých možností, jak může získat student pobytové oprávnění pro zvolený účel, tedy pro studium.

Přestože jsme si jako autorky vědomy, že lze na problematiku nahlížet z různých hledisek, zvolily jsme jednoduchou a stručnou formu sdělení tak, aby bylo jasné i cizinci, který by měl zájem o studium v České republice, jaké možnosti se mu naskýtají dle právního řádu České republiky. První část, která se zabývá hmotněprávní rovinou, je v první řadě přehledem základních pojmů s touto problematikou souvisejících, jakož i nastíněním ideových východisek, na kterých je oblast cizineckého práva vystavěna. Z důvodu uchopení celé problematiky a přehlednosti, ucelenosti a snazšího pochopení čtenářů tak v úvodní pasáži této práce definujeme pojmy cizinecké právo a cizinec, vstup, pobyt a pobytové oprávnění, účel (zejména účel studium) a dále též pojmy student a žák. Samostatně se pak zabýváme důležitostí zápisu a přijetí studenta na vysokou školu. Vzhledem k právu státu upravit podmínky vstupu a pobytu cizinců na území státu, tedy vzhledem k (omezené) diskreci, jíž stát v této oblasti disponuje, pak stručně vymezujeme ideová východiska této diskrece. V návaznosti na již nastíněnou skutečnost, že diskrece států v této oblasti je omezená jejich mezinárodními závazky, předkládáme právní rámec dané problematiky – jednak právní rámec mezinárodních dokumentů obecné i bilaterální či multilaterální povahy, jednak právní rámec unijní.

Na tuto uvozující a definující část pak navazuje úsek, jenž je přehledem základních pobytových oprávnění, které může cizinec v rámci legálního pobytu získat a kterými může disponovat pro naplnění účelu studia. V této části je poukázáno nejen na krátkodobé pobyty, dlouhodobé vízum a dlouhodobý pobyt, ale též na programy ERASMUS/FULBRIGHT, bezvízový styk, výjimečné vízum a zvláštní režimy (například Fast track vízum či režim STUDENT). Pro dokreslení rozsahu problematiky též nastiňujeme specifické kategorie,

mezi které řadíme dítě – cizinec, problematiku celoživotního vzdělávání a otázku zahraničních vysokých škol působících na území České republiky.

Druhá část práce je zaměřena na problematiku procesněprávní a je věnována zejména studentům cizincům ze třetích zemí v případech studia na vysoké škole, a to z toho důvodu, že se jedná o nečastější případy, jakož i z důvodu, že právě na ně je mířena obecná úprava zákona o pobytu cizinců. V této části se tak zabýváme řízením o udělení/prodloužení dlouhodobého víza a řízením o vydání/prodloužení povolení k dlouhodobému pobytu, a to za účely studium i ostatní. Na úvod této kapitoly vymezujeme vzájemné rozdíly těchto řízení a následně se již těmto řízením věnujeme společně a na dílčí rozdíly poukazujeme vždy v textu. Tato část čtenáře provede od okamžiku přípravy žádosti, přes podání žádosti a řízení o jeho žádosti, až po vydání rozhodnutí a případné možnosti přezkumu v případě negativního rozhodnutí. Tuto pasáž pak zakončujeme otázkou soudního přezkumu a zhodnocením zajištění ochrany základních lidských práv studentů cizinců v řízení o jejich žádosti prostřednictvím jejich práva na spravedlivé projednání žádosti.

Dovolte nám tedy poznamenat, že právě v rukou držíte knihu, která vám předkládá ucelený přehled informací ohledně možností pobytových oprávnění studentů, zejména studentů cizinců z třetích zemí, a ohledně procesního postupu vedoucího k získání těchto pobytových oprávnění. Tato publikace tedy nezodpovídá veškeré otázky, které se s problematikou cizineckého práva a pobytových oprávnění studentů pojí. Naším záměrem totiž nebylo zcela vyčerpat problematiku cizineckého práva v oblasti studia, ale myšlenkou a smyslem této publikace je především sdělit základní informace, kterými by měl cizinec student disponovat a poukázat na základní postupy pro získání pobytového oprávnění za účelem studia. Obsah tak vychází především z analýzy právní úpravy a rozhodovací praxe správních soudů. Zaměřuje se ale nejenom na teoretická východiska, ale i na praktické rady a postupy.

I.
HMOTNĚPRÁVNÍ ČÁST

1 OTÁZKA VSTUPU CIZINCŮ

Svým zaměřením spadá téma pobytových oprávnění studentů – cizinců do problematiky práva cizineckého. O uvedeném právním odvětví je přitom možné říci, že vykazuje jisté specifické rysy – těmito specifickými rysy je již samotný účel a cíl této právní úpravy, postavení adresáta právních norem či pojmy, s nimiž pracuje. A právě těmto otázkám je věnována tato uvozující kapitola, v níž budou předně vymezeny ústřední pojmy a instituty cizineckého práva, jakož i premisy, z nichž úprava cizineckého práva vychází.

Migrační politika se jak na úrovni Evropské unie, tak z pohledu celosvětové globalizace neustále vyvíjí. Jedná se o proces, který je zakotvený od dob samotného počátku lidstva. Někteří autoři však tvrdí, že pouze díky vzniku Evropské unie a Spojeným státům americkým (dále jen „USA“) můžeme hovořit o pojmech jako globalizace a migrace, že právě tyto dvě společenství mají zásadní vliv na průběh a stanovování hranic migrační politiky¹. Autorky však mají za to, že přestože může společenství Evropské unie a také jeden z největších států světa – USA na globalizaci a migraci vliv, týká se tato problematika i jiných států a kontinentů než je Evropa a Amerika, které mají na migraci velký dopad. Tím myslíme Austrálii nebo státy blízkého východu či Afriky, na které je třeba reagovat a migrační hranice cizincům z těchto částí světa přizpůsobovat a stanovovat.

Společnost i jednotlivci reagují na různé změny ať už politické, klimatické, ekologické či ekonomické, které je nutí nebo naopak vybízí k vyhledání jiného území, kde mohou působit a usadit se. Jednotlivé státy i mezinárodní organizace se stále snaží vyvinout právní rámec, který by v migrační a cizinecké politice nastavil pravidla, která by situaci co nejvýstižněji upravovala a dokázala na změny ve společnosti reagovat. Je však zřejmé, že nikdy nelze v politické diskuzi, natož v právní rovině, dojít k takovým závěrům, které by byly vyhovující pro všechny státy a pro všechny kategorie cizinců. Existuje však mnoho dohod, které zjednodušují přístup cizinců na jednotlivá území, ať už se jedná o mezinárodní dohody nebo o dohody čistě bilaterální, snaha

¹ DAUVERGNE, Catherine. *Making People Illegal. What Globalization Means for Migration and Law*. 1. vyd. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 142.

vývoje v problematice a přizpůsobení se na situaci je na jednotlivých území zřejmá. Ať už se jedná o různé specifické skupiny cizinců, jako jsou zdravotně znevýhodnění, ženy, děti, studenti, nebo o cizince, kteří pouze hledají nový začátek v nové zemi, mezinárodní a vnitrostátní právní systémy stanovují základní pravidla pro jejich vstup na území.

Historie ukazuje, jak je migrace v celosvětovém měřítku důležitým prvkem nejen pro společnost jako takovou, ale i pro ekonomiku a politický rozvoj. Je nepochybné, že cizinecká problematika nepřináší pouze pozitiva, ale i negativa. Již v roce 1951, kdy vznikla Mezinárodní organizace pro migraci (dále též „IOM“) při Organizaci společných národů (dále též „OSN“), která tehdy spojila třicet osm států, však jednoznačně hlásala, že jedno ze základních lidských práv je právo na svobodu pohybu.² Je však pravdou, že migrační politika jako taková, kterou známe v dnešní době, je fenoménem posledních pravděpodobně čtyřiceti let, kdy se vyvinul systém migračních kontrol, víz a pobytových oprávnění. Díky mezinárodním diskuzím a jednáním, která položila základy mezinárodního cizineckého práva a jasně stanovené principy a limity, jako je *jus includendi et excludendi* nebo princip *non-refoulement*, se však mezinárodní cizinecké právo může v některých situacích střetnout s právem vnitrostátním a především s interním nahlížením na cizinecké právo jednotlivých vlád.³ Přestože je zřejmé, že je třeba, aby byla nastavená obecná pravidla na mezinárodní úrovni, je na místě nechat určité oblasti k úpravě čistě jednotlivým státům. Historické okolnosti a události, které se postupně vyvíjely, však dovolily, aby vznikla aktuální podoba migrační politiky, kterou mohou využívat veškeré skupiny cizinců, a mezi nimi studenti, které můžeme při pohledu na jednotlivé kategorie označit za třídu specifickou, přestože literatura označuje za zvláštní hlavně – zdravotně znevýhodněné, děti a ženy.

Role studenta obecně a jeho možnosti za studiem cestovat přináší nesmírná pozitiva, jak pro zemi odkud student pochází, tak především pro zemi, kam student cílí. Role vyššího vzdělání a touha po studiu v jiné zemi značí nejen osobní rozvoj samotného studenta-cizince, ale i sociální rozmach a aktivní

² GOODWIN-GILL, Guy. *The Refugee In International Law*. 2. vyd. Oxford: Clarendon press, 1996, s. 225.

³ PASTORE, Ferruccio. Visas, Borders, immigration: Formation, Structure, and Current Evolution of the EU Entry Control System. In: WALKER, Neil (ed.). *Europe's Area of Freedom, Security and Justice*. Oxford: Oxford University Press, 2004, s. 90.

přístup v otázce státního občanství a využívání svých základních lidských práv. Studium v zahraničí umožňuje šířit kulturní, sociální, ekonomické citění a hodnoty jednotlivých zemí. Upevňuje vztahy a zosobňuje praktickou stránku demokratické volby cestovat a vzdělávat se. Studium zahraničních studentů posiluje i zaměstnanost a ekonomický růst samotné země⁴. Přestože se to nemusí zdát na první pohled, je problematika studentské migrace za vzděláním podstatným prvkem nejenom pro vnitrostátní politiku, ale především pro zahraniční politiku a pro prezentaci státu ve světě. Je pravdou, že někteří studenti, kteří za vzděláváním odjíždí ze své země, mají v konečném důsledku zcela odlišný cíl než pouze vzdělání, ale vidí v tom jednodušší cestu ze své domovské země skrze studium na vysokých školách. Příkladem mohou být studenti z Indie, kteří cílili na Austrálii, jelikož je v tomto případě vysoká pravděpodobnost, pokud si zvolí studium univerzity právě v této zemi, že následně po ukončení studia získají pobytové oprávnění trvalého typu.⁵

Na mobilitu studentů a jejich právo na pobyt a studium můžeme nahlížet z různých pohledů, přičemž v této kapitole uvádíme základní přehled dle právní úpravy České republiky, která problematiku upravuje. Dle země, ze které pochází, můžeme dělit studenta na tzv. „evropského studenta“ v rámci Evropské unie, který disponuje unijním občanstvím, dále na studenta ze třetích zemí (ze zemí mimo Evropskou unii a mimo Schengenský prostor), dále na tzv. Schengen studenta (ze země, která není součástí Evropské unie, ale je součástí Schengenského prostoru – Island, Norsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko). Studenty můžeme také dělit i podle dohod, na jejichž základě vstupují na území České republiky. V těchto kategoriích mohou být studenti začlenění na základě mezinárodních dohod, na základě unijních dohod nebo na základě individuálních bilaterálních dohod mezi jednotlivými státy.

V mezinárodních obecných smlouvách požadují smluvní strany, aby základní vzdělání obdrželi všichni, a to zcela bez výjimky, jak uvádí Mezinárodní pakt

⁴ HOOGENBOOM, Alexander. *Balancing Student Mobility Rights and National Higher Education Autonomy in the European Union*. Boston: Nijhoff, 2017, s. 77–78.

⁵ BROOKS, Rachel a Johanna WATERS. *Student Mobilities, Migration and The Internationalization of Higher Education*. London: Palgrave Macmillan, 2011, s. 140.

o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966⁶ v článku 13 odst. 1 písm. a): „*základní vzdělání bude povinné a bezplatné pro všechny*“, přičemž tato úmluva zavazuje 164 států. Úmluva o právech dítěte⁷ uvádí v čl. 28, že smluvní státy zavedou pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání. V rámci studia se také objevuje speciální kategorie – děti bez doprovodu, potažmo bez oprávnění k pobytu a jejich základní právo na vzdělání. Jedná se o další speciální kategorii v rámci studia, které se budeme věnovat alespoň krátce v následujících kapitolách.

Na počátku této kapitoly se budeme věnovat základním pojmům, které v rámci této publikace budeme užívat a uvedeme též jejich definici. Jednoznačně se jedná o pojem – cizinec, vstup cizince na území, žák, student a studium, zápis do studia. Následně se v této podkapitole zaměříme na právní rámec problematiky cizineckého pobytu ve vztahu k pobytovým oprávněním cizinců studentů na mezinárodní, unijní a vnitrostátní úrovni. Nejenom, že je zde uveden přehled základních právních dokumentů, ale především je zde začleněna zásadní část týkající se novelizace zákona o pobytu cizinců, ke které došlo v červnu 2019, a značně se dotkla problematiky cizinců – studentů. Navazující část kapitoly se bude věnovat specifickým institutům v rámci studia, jako je žák základní školy nebo celoživotní vzdělávání na vysokých školách. Závěrečná část se bude věnovat samotným pobytovým oprávněním, které Česká republika v rámci zákona o pobytu cizinců studentům nabízí.

Definice a určování významu jednotlivých pojmů může být v určitých oblastech zavádějící. Někteří autoři či teoretici mohou používat vlastní terminologii, v této kapitole se zaměřujeme na pojmy ve vztahu k cizineckému právu a konkrétně ve vztahu k zákonu o pobytu cizinců v České republice. V této knize chápeme cizince – studenta, jako osobu, která chce pobývat na území po omezenou dobu za účelem studia na základě pobytového oprávnění k tomu určenému. Nebudeme se zabývat postavením cizince – studenta jako

⁶ Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech přijat Valným shromážděním OSN dne 16. prosince 1966 v New Yorku. Pro Československou socialistickou republiku vstoupil v platnost dne 23. března 1976 a v plném znění byl zveřejněn ve sbírce zákonů pod č. 120/1976 Sb.

⁷ Úmluva o právech dítěte byla přijata Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1989, jménem České a Slovenské federativní republiky byla podepsána v New Yorku 30. září 1990 a vstoupila v platnost dne 6. února 1991. V plném znění byla zveřejněna ve sbírce zákonů pod č. 104/1991 Sb.

tzv. imigranta, tedy osobu, která se natrvalo chce usadit na území České republiky, ale jako tzv. kvazi-migranta, který setrvává na území pouze po časově omezenou dobu.⁸ Dělení cizinců studentů jako takové, se může samozřejmě v jiných publikacích odlišovat.

1.1 Cizinecké právo, cizinec

Cizineckým právem rozumíme soubor právních norem, jejichž adresátem je cizinec, kterému jsou těmito právními normami ukládány povinnosti či přiznávána práva, přičemž je jimi cizinci zakládáno postavení odlišné od postavení občana dotyčného státu.⁹ Jádro těchto právních norem přitom spočívá v úpravě podmínek vstupu cizince na území dotyčného státu a vycestování cizince z jeho území, jakož i stanovení podmínek pobytu cizince na území.¹⁰

Cizincem se přitom, alespoň podle české právní úpravy, která je těžištěm této práce, rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.¹¹ Jedná se tedy o osobu, jež není vázána státoobčanským svazkem k hostitelskému státu či státu pobytu, ale ke státu, z něhož pochází, popřípadě o osobu bez státního občanství (bezdomovec, apatrida).¹² Naopak lze dovodit, že cizincem není ten, kdo má vedle českého občanství i občanství jiného státu.¹³

Předně je třeba upozornit, že cizincem je také občan Evropské unie. Uvedené plyne i z dovětku této definice v podobě slovního spojení „včetně občana Evropské unie“, který byl do zákona o pobytu cizinců doplněn zákonem

⁸ PLENDER, Richard. *International Migration Law*. 1. vyd. Nizozemsko: A.W. Sijthoff International Publishing Company, 1972, s. 161.

⁹ ČIZINSKÝ, Pavel. *Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství*. Praha: Linde, 2012, s. 5.

¹⁰ Např. § 1 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“).

¹¹ § 1 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

¹² PORÍZEK, Pavel. Základní teoretické přístupy k otázce přijímání cizinců na území státu. *Správní právo*, 2012, roč. XLV, č. 8, s. 449–470.

¹³ Z uplatnění této premisy lze najít i výjimky v podobě situací, kdy by se taková osoba domáhala na České republice určitých výhod vyplývajících z jejího druhého občanství (např. v oblasti diplomatické ochrany, výhod přiznaných právem EU, ochrany investic aj.). PORÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva*. 1. vyd. Praha: Linde, 2013, s. 15.

č. 217/2002 Sb.,¹⁴ a to v reakci na vstup České republiky do Evropské unie, z níž vyplynula nutnost promítnout do vnitrostátní legislativy privilegované postavení občanů Evropské unie, jimž svědčí právo svobodného pohybu a pobytu na území členských států.¹⁵

Autorky zde jen okrajově předesílají, že v rámci takto široce vymezené definice cizince je však třeba rozlišovat několik kategorií cizinců, jejichž právní statut může vykazovat značné rozdíly. O „kategorizaci“ cizinců do různých skupin s odlišným právním statutem svědčí již výše zmíněné privilegované postavení občanů Evropské unie, kdy podobné postavení jako občané Evropské unie pak v rámci aplikace norem zákona o pobytu cizinců zastávají i občané státu, který je vázán mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropským společenstvím, a občané státu, který je vázán Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru, neboť, nestanoví-li tato smlouva jinak, vztahuje se úprava vstupu, pobytu a vycestování občana Evropské unie i na tyto občany.¹⁶ Další samostatné kategorie cizinců, které je dle autorek v tomto krátkém úvodu vhodné zmínit, představují dle zákona o pobytu cizinců rodinní příslušníci občana Evropské unie¹⁷ či žadatelé o udělení mezinárodní ochrany, azylanti, osoby požívající doplňkové ochrany a další osoby vyjmenované v § 2 zákona o pobytu cizinců.¹⁸

Dle P. Pořízka pak musí být při vymezování rozdílných kategorií cizinců brány v potaz zejména tyto podstatné skutečnosti: „(i) *efektivita jejich státoobčanského svazku, pokud je vůbec nějaká; (ii) vztah mezi jejich domovskou zemí a územním*

¹⁴ Citovanou novelou byla do zákona doplněna i nová hlava IVa, jejíž současný název zní „Pobyt občana Evropské unie a jeho rodinných příslušníků na území“.

¹⁵ Čl. 3 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii a čl. 21 Smlouvy o fungování Evropské unie.

¹⁶ Za „občany Evropské unie“ se tak podle § 2 odst. 3 zákona o pobytu cizinců považují rovněž občané Švýcarska, Islandu, Norska a Lichtenštejnska.

¹⁷ Tento pojem je přiblížen v § 15a zákona o pobytu cizinců ve spojení s čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (dále jen „směrnice 2004/38/ES“) a dále v judikatuře Soudního dvora Evropské unie, která bude citována v textu této práce.

¹⁸ § 2 zákona o pobytu cizinců: „Tento zákon se nevztahuje na cizince, který a) je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany, cizincem, který je strpěn na území, azylantem nebo osobou požívající doplňkové ochrany (zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů), nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak, b) pobývá na území na základě zvláštního právního předpisu upravujícího přechodný pobyt cizích ozbrojených sil na území (zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky), c) požádal Českou republiku o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území, a cizince, který pobývá na území na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany, pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis (zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců) nestanoví jinak.“

státem (tzn. státem, v němž pobývají či kam hodlají vstoupit); (iii) důvod pro jejich přítomnost; (iv) právní základ jejich pobytu; (v) délka pobytu; (vi) zda mají nějaký druh pevně stanoveného pobytu v příslušném státě; (vii) zda jsou úředníky cizího státu či mezinárodní organizace.“¹⁹ K otázce rozdílných kategorií cizinců a jejich postavení však blíže v následující kapitole, která se této problematice v kontextu účelu pobytu v podobě studia věnuje.

1.2 Právo státu upravit podmínky vstupu a pobytu cizince

S výše nastíněnou problematikou v podobě „kategorizace“ cizinců a jejich rozdílného právního postavení nepopíratelně souvisí otázka existence, či neexistence práva státu regulovat vstup a pobyt cizinců na svém území, potažmo otázka šíře a rozsahu volnosti státu při tvorbě zákonů, kterými stát stanoví podmínky vstupu, pobytu a ukončení pobytu cizince na svém území, jejichž prostřednictvím fakticky dochází či může docházet ke kategorizaci cizinců a vytváření jejich odlišného právního statutu. Jinak řečeno, je třeba se ptát, zda je stát nadán absolutní volností v otázkách rozhodování o vstupu, pobytu či ukončení pobytu cizinců na svém území, a zda může uvážit, že určitého cizince či skupinu cizinců na své území nevpuště.

Tato palčivá otázka byla v minulosti předmětem mnohých debat odborné veřejnosti.²⁰ Odpovědi, které na tuto otázku byly dávány, se přitom zpravidla pohybovaly na opačných koncích názorové škály, kdy jeden konec této pomyslné škály byl představován právem cizince na vstup na území cizího státu²¹

¹⁹ POŘÍZEK, Pavel. Základní teoretické přístupy k otázce přijímání cizinců na území státu. *Správní právo*, 2012, roč. XLV, č. 8, s. 449–470.

²⁰ Teoretickým přístupům k právu státu regulovat oblast migrace se podrobně zabýval P. Pořízek ve svých pracích – POŘÍZEK, Pavel. Základní teoretické přístupy k otázce přijímání cizinců na území státu. *Správní právo*, 2012, roč. XLV, č. 8, s. 449–470; POŘÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva*. 1. vyd. Praha: Linde, 2013, s. 15.

²¹ POŘÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva*. 1. vyd. Praha: Linde, 2013, s. 52–62 a dále pozn. pod čarou č. 174. 188 a 192: „KUCERA, Bohumil. *Mezinárodní základy cizineckého práva*. V Brně: Nakladatelství Barvič & Novotný, 1929, s. 5, 77. KAMTO, Maurice. *Fifth report on the expulsions of aliens*. International Law Commission. Sixty-first session. Geneva, 4 May–5 June and 6 July – 7 August 2009. A/CN.4/611, s. 11, bod 23. Dostupné z: <http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_611.pdf>. FIORE, Pasquale. *International Law Codified and Legal Sanction* sorthelLegalOrganizationofthe Society ofthe States. Translation from the FIEA Italian edition with an introduction by Borchard, E. M. New York: Baker, Voorhis and company, 1918, str. 295, odst. 639. SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. *Mezinárodní právo veřejné*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2006, str. 276.“

a druhý konec byl naopak zastoupen názorem o absolutní volnosti státu regulovat migraci.²² V současnosti se pak odpověď na tuto otázku ustálila na názoru, že z existence státní suverenity²³ na straně jedné a neexistence (obecného) práva cizince na vstup a pobyt na území cizího státu na straně druhé²⁴ skutečně plyne právo států upravit podmínky vstupu a pobytu cizinců na svém území, neboť emigrace i imigrace zasahují do nejnižších zájmů států, a proto je nezbytně nutné, aby úprava podmínek vstupu a pobytu cizinců na území daného státu byla výhradní záležitostí vnitrostátní jurisdikce. Tato diskrece však není absolutní.²⁵ Její limity je nutné spatřovat v samotném členství státu v mezinárodním společenství, které státu nedovoluje izolovat se a zapovědět všem cizincům přístup na své území,²⁶ v závazcích státu vyplývajících ze zvykového práva, smluv či obecných právních zásad²⁷ a v ustanoveních práva Evropské unie a ve zvláštních případech i v lidských právech v podobě zákazu diskriminace a práva na sloučení rodiny.²⁸ Z těchto limitů pak plyne požadavek souladnosti vnitrostátní legislativy upravující podmínky vstupu a pobytu, jakož i ukončení pobytu cizince na území, s těmito limity.²⁹ Z teze o volnosti státu regulovat oblast migrace pramenící z ideových východisek v podobě principu státní suverenity a absence ústavně zaručeného práva cizince na vstup a pobyt na území daného státu vychází též české soudy. Například Ústavní soud České republiky v minulosti již mnohokrát zdůraznil, že „neexistuje ústavně zaručené právo cizinců na pobyt na území České

22 Viz POŘÍZEK, Pavel. Základní teoretické přístupy k otázce přijímání cizinců na území státu. *Správní právo*, 2012, roč. XLV, č. 8, s. 449–470, pozn. pod čarou č. 72.

23 POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 5. dopl. a rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 14.

24 Uvedené závěry dovodila zejména judikatura, například nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11, nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 10/08, usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 2. 2013, sp. zn. I. ÚS 1400/12, usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 2. 2013, sp. zn. III. ÚS 1761/12, usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2000, sp. zn. II. ÚS 345/2000.

25 GOODWIN-GILL, Guy. *International Law and the Movement of Persons Between States*. Oxford: Clarendon Press, 1978, s. 204.

26 STARKE, Joseph Gabriel. *Introduction to international law*. 10. vyd. London: Butterworth, 1989, s. 300; KUČERA, op. cit., s. 72.

27 *Ibid.*, s. 21–23.

28 KÄLIN, Walter a Jörg KÜNZLI. *The Law of International Human Rights Protection*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 489.

29 MELONI, Annalisa. *Visa Policy with in the European Union Structure*. Berlin – Heidelberg: Springer, 2006, s. 6.

republiky. Každý stát si může sám rozhodnout, za jakých podmínek připustí pobyt cizinců na svém území. Žádné z práv zakotvených v Listině nezakládá nárok cizinců na pobyt na území České republiky. Čl. 14 odst. 4 Listiny takové právo garantuje pouze občanům České republiky (a nyní též unijním občanům), zatímco ostatní cizinci mají pouze právo svobodně území České republiky opustit (čl. 14 odst. 4 Listiny)“.³⁰ Z počátku vývoje judikatury v této oblasti se však v rozhodnutích Ústavního soudu vyskytovaly i myšlenky svědčící spíše o příklonu Ústavního soudu k absolutní volnosti státu v oblasti migrace, když Ústavní soud v minulost uvedl, že: „...je v zásadě věcí toho kterého státu, aby určil, které cizince či kategorie cizinců na své území vpustí a které nikoli a případně za jakých podmínek. Žádný katalog mezinárodně chráněných lidských práv právo cizince, na vstup na státní území neobsahuje... Podmínky pro vstup na území ČR jsou stanoveny zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, účinným od 1. 1. 2000. Možnost, aby cizinec legálně pobýval na území ČR, je zásadně vázána na souhlas státu, vyjádřený v daném případě vydáním víza k pobytu nad devadesát dnů“.³¹

Časem se však i v judikatuře Ústavního soudu formují teze o limitaci diskreční pravomoci státu stanovit podmínky vstupu a pobytu cizinců na svém území. Ústavní soud přitom jako nejzazší mez této diskreční pravomoci shledává zákaz diskriminace.³² Nejvyšší správní soud pak jako nezbytné minimum limitů uvádí povinnost státu respektovat principy demokratického právního státu a dělby moci (čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).³³ Za základní limity volnosti státu v oblasti migrace lze tedy označit princip materiálního právního státu, princip zákonnosti, princip právní jistoty, princip proporcionality, princip objektivit,³⁴ a dále též nezbytně závazky

³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11, nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 10/08, usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 2. 2013, sp. zn. I. ÚS 1400/12, usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 2. 2013, sp. zn. III. ÚS 1761/12.

³¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2000, sp. zn. II. ÚS 345/2000.

³² Např. nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 10/08: „...je věcí suverénního státu, za jakých (nediskriminujících) podmínek připustí pobyt cizinců na svém území (sp. zn. IV. ÚS 85/04, III. ÚS 99/04, III. ÚS 219/04, III. ÚS 260/04).“

³³ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 1 Azs 2/2019 či také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 6. 2019, sp. zn. 1 Azs 56/2019.

³⁴ K těmto principům blíže BEDNÁŘOVÁ, Markéta. *Právo na spravedlivý proces v řízení o udělení dlouhodobého víza*. Rigorózní práce. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2019. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/m2utv/>

České republiky jí plynoucí z mezinárodních smluv, jimiž je vázána, a z jejího členství v Evropské Unii.³⁵

Jak jsme mohli vidět výše, z mezinárodního práva vyplývá, že každý má bezpodmínečné právo na vstup a pobyt na území toho státu, jehož je státním příslušníkem.³⁶ Či opačně, že cizincům nesvědčí bezpodmínečné právo na vstup a pobyt na území toho státu, ke kterému ho nepojí státoobčanský vztah. Uvedený závěr je premisou i důsledkem existence práva státu regulovat vstup a pobyt cizinců na vlastním území a volnosti mu v této oblasti zajištěné jeho vlastní státní suverenitou.³⁷ Avšak tato volnost není absolutní. Její meze pramení ze závazků státu mu plynoucích z mezinárodních smluv či z jeho členství v Evropské unii, jež zakládají právo některých cizinců na vstup či pobyt na území daného státu, případně upravují podmínky takového vstupu či pobytu.

Těmto závěrům mezinárodního práva pak plně koresponduje česká právní úprava i judikatura. Obě přitom shodně uvádějí, že cizinci v České republice sice požívají lidských práv a základních svobod zaručených Listinou, nejde-li o práva a svobody výslovně přiznaná občanům České republiky,³⁸ avšak právo na svobodný vstup na území České republiky je právě tím právem, jež Listina přiznává pouze občanům České republiky.³⁹ Z uvedeného důvodu je stát oprávněn vstup a pobyt cizinců na svém území regulovat a stanovit za jakých (nediskriminujících) podmínek vpustí cizince na své území, potažmo za jakých (nediskriminujících) podmínek mu umožní pobyt na svém území.⁴⁰

1.3 Vstup

Autorky této práce mají vzhledem k jejímu zaměření za to, že dříve, než bude pojednáváno o samotných typech pobytových oprávnění studentů a o podmínkách vstupu a pobytu studentů na území České republiky, je v prvé řadě třeba vymezit obsah obou (již několikrát opakovaných) pojmů, a to pojmů

³⁵ Čl. 10 a čl. 10a Ústavy České republiky.

³⁶ Srov. rozsudek *McCarthy*, C-434/09, bod 29.

³⁷ Srov. rozsudek *N v. Finsko*, stížnost č. 38885/02, bod 158.

³⁸ Čl. 42 odst. 2 Listiny.

³⁹ Čl. 14 odst. 4 Listiny.

⁴⁰ Např. nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 10/08.

„vstup“ a „pobyt“. Potřeba nastavit mezi těmito pojmy jasnou dělicí čáru, plyne též ze skutečnosti, že se vstupem cizince na území určitého státu se nerozlučně pojí i pobyt tohoto cizince na území daného státu, přitom na délce tohoto pobytu nezáleží čili může být sebekratší.⁴¹

Začneme tedy zprvu pojmem, který při imigraci nastává logicky jako první, tedy pojmem „vstup“. Vstupem cizince na území určitého státu je v této práci míněno překročení hranice tohoto určitého státu směrem dovnitř. Pro účely této práce je míněno vstupem čistě překročení hranice České republiky oproštěné od navazujícího pobytu. Možnost států rozhodovat o této úzké, pro jednotlivé státy však velice niterní záležitosti je však v současnosti na území členských států Evropské unie, tedy i na území České republiky, velmi okleštěná. Úprava podmínek vstupu na území členských států je zpravidla ponechána tzv. schengenskému *acquis*,⁴² tedy souboru norem přijatému v rámci schengenské spolupráce členských států v oblasti ochrany hranic, policejní a justiční spolupráce, ochrany osobních údajů a vízové a konzulární praxe. Konkrétním přímo použitelným předpisem, který upravuje podmínky překročení hranice České republiky, je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).⁴³ V kontextu výše rozebíraných mezí volnosti státu rozhodovat o vstupu a úpravě podmínek vstupu cizinců na své území v podobě mezinárodních závazků a základních lidských práv, z nichž plyne speciální právo na vstup cizince na území cizího státu, je vhodné vyzdvihnout, že Schengenský hraniční kodex s těmito limity výslovně pracuje a uvádí: *„Při uplatňování tohoto nařízení jednají členské státy v plném souladu s příslušnými ustanoveními práva Unie včetně Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), příslušnými normami mezinárodního práva, jako je Úmluva o právním postavení uprchlíků podepsaná v Ženevě*

⁴¹ VLÁČIL, Jiří. *Vstup a pobyt na území členských států Evropské unie*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2015. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zjp/detail/83364/>

⁴² Schengenským *acquis* se rozumí soubor právních předpisů tvořících základ schengenské spolupráce. Kromě Schengenské dohody, Schengenské prováděcí úmluvy a protokolů a úmluv o přistoupení k úmluvám ze strany nových států se jedná o rozhodnutí a prohlášení Výkonného výboru (zanikl na základě schengenského protokolu) a všechny následné legislativní akty EU/ES, u kterých je v preambuli uvedeno, že rozvádějí schengenské *acquis*.

⁴³ § 5 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

dne 28. července 1951 (dále jen „Ženevská konvence“), v plném souladu se závazky ohledně přístupu k mezinárodní ochraně, zejména zásadou nenavrácení, a základními právy. V souladu s obecnými zásadami práva Unie se rozhodnutí podle tohoto nařízení přijímají na základě individuálního posouzení případu.“⁴⁴

Podstata Schengenského hraničního kodexu, potažmo vůbec schengenské spolupráce, spočívá v přijetí opatření na ochranu vnějších hranic členských států⁴⁵ a neprovádění opatření na ochranu ve vztahu k osobám překračujícím vnitřní hranice mezi členskými státy⁴⁶. Hraniční kontrole přitom dle Schengenského hraničního kodexu podléhají všechny osoby překračující vnější hranici,⁴⁷ avšak ve vztahu k občanům členských států Evropské unie a dalším osobám oprávněným k volnému pohybu je tato kontrola minimální.⁴⁸ Schengenský hraniční kodex přitom obsahuje, jak poznamenává Vlácil, procesní a hmotněprávní pravidla vstupu. Procesněprávní pravidla se vztahují na osoby překračující vnější hranice bez ohledu na délku pobytu. Oproti tomu hmotněprávní pravidla, která jsou stanovena v čl. 6 Schengenského hraničního kodexu, se vztahují pouze na občany třetích zemí a na předpokládané pobyty v délce 90 dní během jakéhokoli období 180 dnů, kterým se rozumí období 180 dnů bezprostředně předcházející každému dni pobytu. V některých případech, například u pobytů dlouhodobých a trvalých, jsou naopak podmínky pobytu ponechány vnitrostátním právním předpisům a vzhledem k členství České republiky v Evropské unii též jednotlivým směrnici, je-li konkrétní oblast pobytu harmonizována na úrovni práva EU, jak tomu je například právě v oblasti studia, kde je úprava ponechána též směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair.⁴⁹

⁴⁴ Čl. 4 Schengenského hraničního kodexu.

⁴⁵ K pojmu vnitřní hranice čl. 2 bodu 1 Schengenského hraničního kodexu.

⁴⁶ K pojmu vnější hranice čl. 2 bodu 2 Schengenského hraničního kodexu.

⁴⁷ S výjimkou osob uvedených v Příloze VII, bod 1 SHK.

⁴⁸ Čl. 8 odst. 2 (minimální kontrola) a odst. 3 (důsledná kontrola) Schengenského hraničního kodexu.

⁴⁹ Srov. VLÁČIL, Jiří. *Vstup a pobyt na území členských států Evropské unie*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2015, s. 53 a 58. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/83364/>

Koukal k uvedenému poznamenává, že se může zdát paradoxní, že pravidla vstupu pro účely krátkodobého pobytu jsou na rozdíl od pravidel vstupu pro účely dlouhodobých pobytů sjednocena, přestože s dlouhodobým pobytem by měly být spojovány větší obavy než s pobytem krátkodobým. Tato koncepce však vychází, z již výše zmíněné státní suverenity, které se členské státy v oblasti migrace nechťejí vzdávat, a to zejména v oblasti úpravy dlouhodobých pobytů, které daleko více zasahují do jejich interních záležitostí a které jsou v porovnání s pouhým vstupem a krátkodobým pobytem mnohem úžeji spjaté s územím konkrétního státu. Vzhledem k těmto premisám je proto úprava podmínek dlouhodobých pobytů, a v důsledku toho i vstupu pro účely těchto dlouhodobých pobytů, ponechána jejich vnitrostátním předpisům (s výjimkou oblastí, jako je studium, kde i na úrovni dlouhodobých pobytů dochází k harmonizaci na úrovni práva EU).⁵⁰

Autorky na tomto místě nebudou z důvodu rozsahu této práce a jejího zaměření blíže rozebírat podmínky vstupu na území členských států, neboť o podmínkách vstupu pro účely pobytových oprávnění studentů bude pojednáno v dalších kapitolách, a to v kapitole věnované vymezení pobytových oprávnění studentů a v části pojednávající o procesním postupu v řízení o pobytových oprávněních studentů, na které tímto autorky v otázce bližšího studia této problematiky odkazují.

1.4 Pobyt a pobytové oprávnění

Jak již bylo uvedeno, se vstupem cizince na území určitého státu pak logicky souvisí též pobyt cizince na území tohoto státu, byť může být tento pobyt sebekratší. Tímto pobytem se proto pro účely této práce rozumí jakékoliv setrvání cizince na dotčeném území státu, které následuje po vstupu, tedy po překročení hranic daného státu směrem dovnitř na jeho území.⁵¹ Úprava podmínek vstupu pobytu na území určitého státu musí bezprostředně navazovat na úpravu podmínek vstupu na území tohoto státu. V některých

⁵⁰ KOUKAL, Michal. *Společná vízová politika EU a právo na odvolání proti zamítnutí žádosti o vízum*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/83316/>

⁵¹ Srov. VLÁČIL, Jiří. *Vstup a pobyt na území členských států Evropské unie*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2015. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/83364/>

případech se podmínky vstupu a pobytu dokonce shodují, například u pobytů krátkodobých, na které se vztahují podmínky vstupu podle Schengenského hraničního kodexu. V některých případech, například u pobytů dlouhodobých a trvalých, jsou naopak podmínky pobytu ponechány vnitrostátním právním předpisům a vzhledem k členství České republiky v Evropské unii též jednotlivým směrnicím, je-li konkrétní oblast pobytu harmonizována na úrovni práva EU, jak tomu je například právě v oblasti studia, kde je úprava ponechána též směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair.

Tyto podmínky jsou pak stanovovány vždy v návaznosti na konkrétní tzv. pobytové oprávnění, kterým je cizinci umožněn pobyt na území daného státu. Pobytové oprávnění je přitom zpravidla též základní podmínkou pro vstup cizince na území dotyčného státu, nejde-li o občany Evropské unie či další osoby s bezvízovým stykem (např. dle čl. 6 odst. 1 písm. b) Schengenského hraničního kodexu je osobám z třetích zemí povolen vstup na území členských států, mají-li, mimo jiné, platné vízum, pokud je požadováno na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1806,⁵² ledaže jsou držiteli platného povolení k pobytu nebo platného dlouhodobého víza).

Stanovení podmínek pro získání pobytových oprávnění a vůbec konstituování těchto pobytových oprávnění ve vnitrostátních právních úpravách je projevem výše rozebírané diskreční pravomoci státu v oblasti migrace, a proto musí být realizováno v mezích zákazu diskriminace, principu demokratického právního státu a základních lidských práv, jež konstituují právo cizince na vstup na území státu ve výjimečných situacích. Česká republika toto své právo regulovat podmínky pobytu využívá prostřednictvím zákona o pobytu cizinců, dle kterého je cizinec oprávněn na území České republiky pobývat

1. přechodně, a to dle § 17 zákona o pobytu cizinců
 - a) bez víza,⁵³

⁵² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1806 ze dne 14. října 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.

⁵³ Viz hlava III díl 2 zákona o pobytu cizinců.

- b) na základě krátkodobého víza,⁵⁴
 - c) na základě dlouhodobého víza (víza k pobytu nad 90 dnů),⁵⁵ povolení k dlouhodobému pobytu⁵⁶ či povolení k přechodnému pobytu,⁵⁷ nebo
 - d) na základě výjezdního příkazu,⁵⁸ či
2. trvale, a to dle § 65 odst. 1 zákona o pobytu cizinců
- a) na základě povolení k trvalému pobytu⁵⁹ či
 - b) na základě rozhodnutí příslušného orgánu o svěření do náhradní výchovy za podmínek uvedených v § 87 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

S předestřeným rozlišováním pobytových oprávnění se pak úzce pojí práva a povinnosti cizince a jeho nároky vůči státu pobytu, které jsou odvozovány právě od pobytového oprávnění zakládajícího jeho pobyt na území daného státu. O tomto zásadním významu rozlišování pobytových oprávnění, jakož i o jednotlivých pobytových oprávněních a podmínkách jejich získání bude blíže pojednáno v dalších kapitolách, a to v kapitole věnované vymezení pobytových oprávnění studentů a v části pojednávající o procesním postupu v řízení o pobytových oprávněních studentů, na které tímto autorky v otázce bližšího studia této problematiky odkazují.

⁵⁴ Viz hlava III díl 3 zákona o pobytu cizinců ve spojení s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. 7. 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex).

⁵⁵ Viz hlava III díl 4 oddíl 1 zákona o pobytu cizinců.

⁵⁶ Viz hlava III díl 4 oddíl 3 zákona o pobytu cizinců.

⁵⁷ Viz § 87b zákona o pobytu cizinců.

⁵⁸ Viz hlava III díl 5 zákona o pobytu cizinců.

⁵⁹ Viz § 66 a násl. zákona o pobytu cizinců.

2 PRÁVNÍ RÁMEC

Je nepochybné, že jednotlivé státy si chrání svoje území ve vztahu k právu vstupu cizinců a pobytu cizinců na území (možná v některých případech až velmi agresivně) a chtějí mít právní úpravu zcela ve svých rukou. Často se totiž vnitrostátní politika nemusí zcela shodovat se zájmy mezinárodními⁶⁰. Snaha jednotlivých států kontrolovat migraci však není vždy zcela úspěšná⁶¹ a hlavně není v dnešním světě reálná. Autorky mají za to, v souladu s kapitolou o právu státu upravovat podmínky vstupu jednotlivých států, že je třeba spolupracovat, přestože migrace a obecně cizinecká problematika může být zdrojem svárů a diskuzí nejenom na území samotném, ale i v celosvětovém měřítku. Jednotlivé strany musí hledat východisko, které bude snesitelné pro všechny a stále bude dodržovat a respektovat veškeré závazky. Právě proto, že každý stát a každý politický systém má na tuto problematiku svůj názor, je zapotřebí, aby existoval rámec, který se snaží alespoň částečně usměrnit názorové protiklady a vytvořit neutrální prostor, pro rozvoj této problematiky v bezpečné míře. K nastavení pravidel a zajištění rovného přístupu slouží nejenom vnitrostátní dokumenty a zákony, ale i, jak již bylo uvedeno v kapitole o právu státu upravovat podmínky vstupu, mezinárodní úmluvy nebo bilaterální smlouvy. Ty právní dokumenty, které považujeme za zásadní v cizineckém právu, uvádíme níže.

⁶⁰ MARTIN, David A. Refugees and migration. In: JOYNER, Christopher C. (eds.). *The United Nations and International Law*. Cambridge: Press Syndicate of the University of Cambridge, 1997, s. 155–180, s. 155.

⁶¹ KRITZMAN-AMIR, Tally. Community Interests in International Migration and Refugee Law. In: BENVENISTI, Eyal a Georg NOLTE (eds.). *Community Interests Gross International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 341–356, s. 343.

2.1 Mezinárodní dokumenty

2.1.1 Úmluva OSN o právech dítěte⁶²

Úmluva o právech dítěte⁶³ vychází především z Ženevské deklarace práv dítěte z roku 1924 a z Deklarace práv dítěte přijaté Spojenými národy v r. 1959, která byla uznána ve Všeobecné deklaraci lidských práv⁶⁴, v mezinárodním paktu o občanských a politických právech (zejména článek 23 a 24) a v mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech (zejména čl. 10). V této úmluvě je zásadní především článek 28 odst. 1, který uvádí: „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na vzdělání a s cílem postupného uskutečňování tohoto práva a na základě rovných možností zejména: a) zavádějí pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání, b) podněcují rozvoj různých forem středního vzdělání zahrnujícího všeobecné a odborné vzdělání, činí je přijatelné a dostupné pro každé dítě a přijímají jiná odpovídající opatření, jako je zavádění bezplatného vzdělání a, v případě potřeby, poskytování finanční podpory, c) všemi vhodnými prostředky zpřístupňují vysokoškolské vzdělání pro všechny podle schopností, d) zpřístupňují všem dětem informace a poradenskou službu v oblasti vzdělání a odborné přípravy k povolání, e) přijímají opatření k podpoře pravidelné školní docházky a ke snížení počtu těch, kteří školu nedokončí.*“

⁶² Úmluva OSN o právech dítěte 1989. Ve znění přijatém v České republice zveřejněném ve Sbírce zákonů č. 104/1991. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Mezinárodní dokumenty. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/mezinarodni-dokumenty>

⁶³ S ohledem na problematiku migrace cizinců a roli dítěte v této nelehké situaci si dovolujeme odkázat na související dokument Joint general cement No. 3 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 22 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on the general principles regarding the human rights of children in the context of international migration. Dostupné online v anglickém jazyce z: <https://www.refworld.org/docid/5a1293a24.html>. Cílem komentáře je prezentovat návod a uvést základní směry a pokyny, jakými by se měly jednotlivé státy v souladu s úmluvou řídit ve vztahu k legislativním a politickým opatřením. Zásadní, co komentář zdůrazňuje je, že státy by měly zajistit za jakékoliv situace, v kontextu mezinárodní migrace, aby bylo s dětmi zacházeno s největší opatrností. Státy by měly vždy respektovat a chránit jejich práva a to bez ohledu na jejich rodiče nebo jiných zákonných zástupců. Je samozřejmostí, že jednotlivé státy mají jednat nediskriminačním způsobem a vždy v nejlepším zájmu dítěte. Zásadní je i právo dítěte být vyslyšeno a mít možnost se svobodně vyjádřit, samozřejmě s ohledem na věk a vyspělost dítěte.

⁶⁴ Jak uvádí preambule Deklarace práv dítěte ze dne 20. 11. 1959 z New Yorku. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/deklarace-prav-ditete.pdf>

Pokud nastane jakákoliv situace, ve které se nachází dítě, je třeba, aby orgán, který o situaci dítěte rozhoduje, rozhodoval vždy v zájmu dítěte, jak uvádí čl. 3 odst. 1 Úmluvy⁶⁵. Je samozřejmé, že orgány musí akceptovat a dodržovat veškeré zavazující úmluvy, dohody a zákony, ale nad to, musí dbát na tzv. nejlepší zájem dítěte⁶⁶, který musí být vždy posouzen⁶⁷. Rozhodnutí o dítěti tak musí být provedeno citlivě, s dostatečnou pozorností, s posouzení všech okolností. Přičemž nejlepší zájem dítěte obecně není možné jednoduše definovat⁶⁸ a je třeba vždy posuzovat konkrétní individuální situaci.⁶⁹

V rámci mezinárodního práva uvádíme následující dokumenty, které lze zařadit do skupiny tzv. „soft law“ tedy takové normy, které mohou být použity jako interpretační vodítko⁷⁰. Jedná se o taková doporučení, která však nemají charakter mezinárodní smlouvy, tedy dle Ústavního soudu České republiky, nebyly Českou republikou ratifikovány, vyhlášeny ve Sbírce zákonů a proto nesplňují podmínky dle čl. 10 Ústavy České republiky.⁷¹

⁶⁵ Blíže k problematice nejlepšího zájmu dítěte doporučujeme General cement No. 14 (2013) on thy right of the cild to have his or her best interests taken as a primary consideration, Convention on the Rights of the Child. V anglickém jazyce dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>

⁶⁶ Při zjišťování nejlepšího zájmu dítěte se dají rozlišit dvě fáze, a to: 1. posuzování nejlepšího zájmu dítěte – cílem je na základě konkrétních okolností případu zjistit, jaké složky nejlepšího zájmu dítěte jsou v konkrétním případě dotčeny, dát jim konkrétní obsah a posoudit jejich význam, a to ve vzájemných souvislostech; a 2. určení nejlepšího zájmu dítěte – fáze určení úzce souvisí se zajištěním procesních záruk při autoritativní determinaci nejlepšího zájmu dítěte příslušným orgánem. Na výše uvedené a na další konkrétní otázky a informace ve vztahu k nejlepšímu zájmu dítěte odkazujeme na HOFSCHNEIDEROVÁ, Anna. *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte. Pro pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Liga lidských práv, 2016. Dostupné z: <https://llp.cz/wp-content/uploads/Prakticky-pravni-pruvodce-nejlepsim-zajmem-dite1.pdf>

⁶⁷ POBJOY, Jason M. *The Child in International Refugee Law*. New York: Cambridge University Press, 2017, s. 225.

⁶⁸ K problematice odkazujeme na bohatou judikaturu Ústavního soudu České republiky, např. náleze ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13, náleze ze dne 9. 4. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 31/96, náleze ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07.

⁶⁹ HOFSCHNEIDEROVÁ, Anna. *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte. Pro pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Brno: Liga lidských práv, 2016. Dostupné z: <https://llp.cz/wp-content/uploads/Prakticky-pravni-pruvodce-nejlepsim-zajmem-dite1.pdf>

⁷⁰ MIKEŠ, Petr. *Aplikace mezinárodního práva v právním řádu ČR pohledem teorie a soudní praxe*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 310 s.

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 9/95, publikován ve Sb. N. u ÚS č. 5, roč. 1996, s. 107, pod publikačním č. 16/1996 a pod č. 107/1996 Sb.

2.1.2 Všeobecná deklarace lidských práv a svobod OSN 1948⁷²

Základním kamenem pro společnost, a to nejenom ve vztahu ke vzdělávání a k migraci, je Všeobecná deklarace lidských práv. Pro problematiku cizinců – studentů je však nejdůležitější čl. 26, kde v odstavci prvním deklarace uvádí: *„Každý má právo na vzdělání. Vzdělání necht' je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Základní vzdělání je povinné. Technické a odborné vzdělání budiž všeobecně přístupné a rovněž vyšší vzdělání má být stejně přístupné všem podle schopností.“* Neméně důležitý je však i odstavec druhý, který apeluje na vzájemné porozumění: *„Vzdělání má směřovat k plnému rozvoji lidské osobnosti a k posílení úcty k lidským právům a základním svobodám. Má napomáhat ke vzájemnému porozumění, snášenlivosti a přátelství mezi všemi národy a všemi skupinami rasovými i náboženskými, jakož i k rozvoji činnosti Spojených národů pro zachování míru.“*

2.1.3 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966⁷³

Jak je již výše uvedeno, i tato mezinárodní dohoda je zásadní v problematice vzdělání, a to především v čl. 13, který jednoznačně uvádí, že smluvní strany Paktu uznávají právo každého na vzdělání. Přestože se může zdát, že je problematika na mezinárodní úrovni dostatečně upravena, a to již po poměrně dlouhou dobu, realita v dnešní době stále ukazuje opak. Byť jsou po právní stránce ustanovena základní pravidla a meze, není to vždy tak, že by praxe byla jednotná a že by na některé otázky společnost nahlížela zcela uniformně. Ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) můžeme vidět podporu v rámci metodik či doporučení pro žáky cizince na základních školách.⁷⁴ V minulosti MŠMT vyhlásilo i několik dotačních rozvojových programů⁷⁵ pro zlepšení integrace dětí cizinců. Ze strany státu tak můžeme vidět

⁷² Všeobecná deklarace lidských práv. OSN [online]. 10. 12. 1948. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UDHR_2015_11x11_CZ2.pdf

⁷³ Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Mezinárodní dokumenty. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/mezinarodni-dokumenty>

⁷⁴ Odkaz na další materiály k této problematice viz Vzdělávání žáků-cizinců. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vzdelavani-zaku-cizincu>

⁷⁵ Vyhlášení rozvojového programu pro azylanty – únor 2012. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 10. 2. 2012. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vyhlaseni-rozvojoveho-programu-pro-azylanty-unor-2012>

snahu podporovat děti cizinců jak metodicky, tak i po stránce finanční. Jistě přínosná je i spolupráce MŠMT s Ministerstvem vnitra České republiky, ze které vznikl i projekt *Portál podpory pedagogických pracovníků vzdělávajících děti/žáky cizince*, kde mohou pedagogové čerpat informace pro výuku a práci s dětmi.⁷⁶

2.1.4 Jomtienská deklarace⁷⁷

Dne 5. až 9. března v roce 1990 proběhla ve městě Jomtien v Thajsku Světová konference vzdělání pro všechny, s podtitulem – Uspokojení základních vzdělávacích potřeb, přičemž u této události byla sestavena a přijata Jomtienská deklarace. Tato deklarace má celkem deset článků, a je zaměřena nejenom na vzdělání, ale především na uvědomění si dopadu vzdělávání na společnost. Již v úvodní části deklarace uvádí: „*Chápeme, že vzdělání může pomoci zajistit bezpečnější, zdravější a k životnímu prostředí šetrnější svět a zároveň přispět k sociálnímu, ekonomickému a kulturnímu rozvoji, toleranci a mezinárodní spolupráci. Víme, že vzdělání je nezbytný klíč k osobnímu a sociálnímu zdokonalení, ačkoliv samotné není dostačující podmínkou.*“ Je zřejmé, že zásadní myšlenka celé deklarace je základní právo na uspokojení vzdělávacích potřeb, ať už u dětí, mladých či dospělých, a to zcela bez rozdílu. Přestože se může jednat o prohlášení na úrovni soft law, která není zásadní a nemá takový dopad, dle autorek nese důležité poselství pro další generace, které by nemělo být opomenuto a naopak by se mělo obecně ve školství zdůrazňovat a opakovat.

2.1.5 Salamanská deklarace UNESCO 1994⁷⁸

Tzv. prohlášení ze Salamanky upravuje problematiku vzdělávání dětí a dospělých se speciálními vzdělávacími potřebami, které bylo přijato na světové konferenci o vzdělávání dětí a dospělých se speciálními vzdělávacími potřebami. Konference proběhla ve dnech 7. až 10. června 1994 ve Španělsku v Salamance. Uvedené prohlášení má být utvrzením základního lidského práva na vzdělání, jak je ukotveno v Mezinárodní deklaraci lidských práv

⁷⁶ Více na webových stránkách <https://cizinci.npi.cz/>

⁷⁷ Světová deklarace vzdělávání pro všechny tzv. Jomtienská deklarace 1990. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Mezinárodní dokumenty. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/mezinarodni-dokumenty>

⁷⁸ Prohlášení ze Salamanky. *Nadace Open Society Fund Praga* (Nadace OSF) [online]. 2016. Dostupné z: <http://osf.cz/publikace/prohlaseni-ze-salamanky/>

z roku 1948 a s opakovaným potvrzením tohoto závazku zajistit, aby toto právo bylo zaručeno každému bez ohledu na konkrétní rozdíl.

2.2 Unijní právní rámec

V následující kapitole uvádíme přehled zásadních unijních předpisů, které se týkají pobytových oprávnění cizinců studentů, v případě, že chtějí studovat na území České republiky.

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair (dále též „směrnice 2016/801“),
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam *třetích zemí*, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni (dále též „nařízení 2018/1806“),
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009, ze dne 13. července 2009, o kodexu Společenství o vízech tzv. Vízový kodex (dále též „Vízový kodex“),
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex) (dále též „Schengenský hraniční kodex“).

Směrnice 2016/801 nahradila směrnice 2004/114/ES a směrnice 2005/71/ES, které vykazovaly řadu nedostatků. Česká republika implementovala směrnici 2004/114/ES včetně fakultativních kategorií a proto velká část směrnice 2016/801/EU již v zákoně o pobytu cizinců byla zahrnuta. Směrnice 2016/801 přinesla především změny v otázce dlouhodobého pobytu za účelem studia a definice pojmu studium⁷⁹. Zásadní novinkou tak bylo zavedení dlouhodobého pobytu za účelem hledání zaměstnání nebo k zahájení podnikatelské činnosti, což je institut, který slouží studentům po dokončení studia na území České republiky a pro výzkumné pracovníky,

⁷⁹ Viz následující kapitola o zákonu o pobytu cizinců a novelizaci – zákon č. 176/2019 Sb.

kteří končí svoji výzkumnou činnost. Díky tomuto pobytovému oprávnění mohou cizinci pobývat až 9 měsíců v České republice za účelem hledání zaměstnání.⁸⁰ Nová směrnice 2016/801 sloučila dříve oddělené oblasti studia a výzkumu, na rozdíl od předešlé směrnice 2004/114/ES přibyla nová povinnost pro cizince, a to doložení dostatečných finančních prostředků k úhradě všech nákladů. Předešlá směrnice řešila tuto otázku v rámci zvláštních podmínek a podle potřeb jednotlivých kategorií. Dle nové směrnice je to však nová podmínka, a je na členském státu, jakou stanoví referenční částku.⁸¹ Nově zavádí směrnice i možnost pro žáky ze třetích zemí, kteří mohou nyní v Evropské unii studovat i v rámci vzdělávacích projektů a nejen v rámci výměnných pobytů.

Zásadní změna se týká důvodů pro zamítnutí, odnětí nebo neprodloužení povolení, jelikož toto ustanovení v předešlé směrnici chybělo.⁸² Členské státy zamítnou žádost například z důvodu nesplnění některé z obecných nebo zvláštních podmínek⁸³, nebo předložení padělaných, pozměněných nebo podvodně získaných dokumentů. Mohou zamítnout žádost i v případě, že mají důkazy nebo závažné a objektivní důvody k domněnce, že cizinec chce na území pobývat za jiným účelem, než který uvádí.⁸⁴

Ve vztahu k dlouhodobému vízu zákon o pobytu cizinců vymezuje důvody pro zamítnutí žádosti v ustanovení § 56. S problematikou zamítnutí žádosti souvisí případný následný soudní přezkum, který může být problematickou otázkou. Zákon o pobytu cizinců totiž výslovně v ustanovení § 171 vylučuje ze soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení víza.⁸⁵ Z pohledu Ústavního soudu je však tento přístup zcela v pořádku a potvrdil soulad této výluky s českým ústavním pořádkem ve svém usnesení ze dne 18. září 2018, sp. zn. II. ÚS 582/2018. Řízení o udělení dlouhodobého víza je doména vnitrostátního práva, ale na některé důvody žádosti o udělení dlouhodobého víza dopadají i konkrétní ustanovení unijní směrnice.

⁸⁰ Důvodová zpráva k zákonu o pobytu cizinců. *ODok* [online]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/4ORNAZMDBV2X>

⁸¹ Čl. 7 odst. 1 písm. e) a odst. 3 směrnice 2016/801.

⁸² Čl. 20 směrnice 2016/801.

⁸³ Čl. 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16 směrnice 2016/801.

⁸⁴ Čl. 20 odst. 1 písm. f) směrnice 2016/801.

⁸⁵ To se však netýká rodinných příslušníků občanů Unie dle směrnice 2004/38/ES. Viz § 171 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

Avšak nutnost soudního přezkumu v případech žádostí o dlouhodobé vízum za účelem studia byl již judikován Soudním dvorem i Nejvyšším správním soudem⁸⁶. Soudní dvůr ve věci *Ben Alaya*, C-491/13, Soudní dvůr řešil otázku, zda ze směrnice (2004/114) vyplývá nárok na udělení studentského víza a pokud jsou podmínky přijímání splněny a neexistuje žádný důvod pro odmítnutí přijetí podle čl. 6 odst. 1 písm. d) téže směrnice. Soudní dvůr v bodě 25 uvedeného rozhodnutí dospěl k tomu závěru, že pokud jsou splněny obecné podmínky, členský stát vydá studentovi povolení k pobytu v souladu s článkem 12 téže směrnice.⁸⁷

Ve vztahu ke krátkodobým vízum a k důvodům jeho neudělení odkazuje zákon o pobytu cizinců v ustanovení § 20 na přímo použitelný právní předpis o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex).⁸⁸

Změny se dotkly i mobility studentů. Nová směrnice v čl. 31 uvádí: „*Studenti, kteří jsou držiteli platného povolení vydaného prvním členským státem a vztahuje se na ně program Unie nebo mnohostranný program zahrnující opatření v oblasti mobility nebo dohoda mezi dvěma nebo více vysokoškolskými institucemi, jsou oprávněni vstoupit do jednoho nebo více druhých členských států a pobývat tam po dobu až 360 dnů na členský stát s cílem absolvovat část svého studia ve vysokoškolské instituci za podmínek stanovených v odstavcích 2 až 10.*

Student, na nějž se nevztahuje program Unie nebo mnohostranný program zahrnující opatření v oblasti mobility ani dohoda mezi dvěma nebo více vysokoškolskými institucemi, podá žádost o povolení ke vstupu a pobytu v druhém členském státě s cílem absolvovat část svého studia ve vysokoškolské instituci v souladu s články 7 a 11.“

Úprava tedy v nové podobě rozlišuje, jestli se student přesouvá do jiného členského státu v rámci určitého programu nebo dohody, nebo se na něj speciální režim nevztahuje. Členské státy mohou dokonce vznést námitku proti přesunu studenta na jejich území z důvodu uvedených v čl. 31 odst. 7 směrnice 2016/801. Zároveň musí vznikat tzv. kontaktní místa, která budou spolupracovat v přijímání a předávání informací o přesouvajících se studentech.⁸⁹

⁸⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. ledna 2018, sp. zn. 6 Azs 253/2016-49.

⁸⁷ Blíže k problematice odkazujeme na kapitulu *Důvody zamítnutí žádosti dle směrnice č. 2016/801*.

⁸⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009.

⁸⁹ Čl. 37 směrnice 2016/801.

Oproti směrnici 2014/114/ES, nová směrnice 2016/801 upravuje v čl. 34 lhůtu pro vydání rozhodnutí orgánů členských států o žádostech, které jsou podané dle této směrnice. Toto rozhodnutí musí být písemně oznámeno žadateli do 90 dnů ode dne podání žádosti. Mimo jiné musí orgány zajistit žadatelům snadný přístup k informacím o podmínkách vstupu a pobytu a o nutných náležitostech žádosti.⁹⁰

2.2.1 Další dohody na úrovni EU

2.2.1.1 Evropská politika sousedství

Evropská unie podporuje rozvoj a integraci nejenom svých členů, ale přispívá i k růstu pozitivních vztahů s ostatními státy mimo území Evropské unie. Tento trend se však netýká pouze ekonomické stránky, ale i školství a studia. Evropská unie proto uzavírá mezinárodní dohody, které vytváří situace pro stanovení podmínek, které umožňují rychlejší vyjednávání a spolupráci v otázkách studia. Mezi tyto dohody, které jsou komplexnější, můžeme zařadit i tzv. Evropskou politiku sousedství, která vznikla v roce 2004 a která plní velmi zásadní roli v migrační politice⁹¹. Díky těmto dohodám vznikl prostor pro vyjednávání v otázkách migrace, vízových povinností a možnosti přesunu jednotlivců.

2.3 Bilaterální a multilaterální smlouvy České republiky

Česká republika zavedla v rámci systému přijímání studentů na území různé druhy projektů, které umožňují snadnější přístup do země a rychlejší vyřízení pobytových oprávnění. Mezi tyto projekty můžeme zařadit tzv. stipendisty⁹².

⁹⁰ Čl. 35 směrnice 2016/801. V zákoně o pobytu cizinců 60 dnů ve věci dlouhodobého pobytu za účelem studia dle ustanovení § 169t odst. 6 písm. a) č. 2.

⁹¹ DELCOUR, Laure. The EU: shaping migration patterns in its neighbourhood and beyond. In: KOCHENOV, Dmitry a Fabian AMTENBRINK (eds.). *The European Union's shaping of the international legal order*. Cambridge: Cambridge university press, 2014, s. 261–282, s. 262.

⁹² Dle návrhu Ministerstva vnitra by se mělo celkově jednat o cca 960 studentů ročně, kteří mohou v rámci tohoto programu získat pobytové oprávnění za účelem studia. Stručná informace k projektu: Zrychlená procedura udělování pobytových oprávnění pro cizince – zahraniční studenty ze třetích zemí. *MŠMT* [online]. Duben 2020. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/52871_1_1/; Bližší informace např. Strategie programu poskytování rozvojových stipendií na období 2019–2024. *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/public/38/2a/a0/3470285_2138528_Stipendia_strategie_2019_2024.docx

Do kategorie stipendistů patří ti, kteří pobytové oprávnění získávají na základě bilaterálních mezinárodních smluv⁹³ (dohody o kulturní spolupráci a prováděcí programy ke kulturním dohodám, přičemž tyto smlouvy patří do vládní kategorie) a resortní smlouvy.

Kategorii bilaterálních mezinárodních smluv dělíme následně na dvě skupiny, dle formy financování – přiznání stipendia. Buď se jedná o studenty, kteří na základě mezinárodních bilaterálních smluv získají stipendium v souladu s platným stipendijním programem – tzv. „*Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice*“ a nebo, jako držitelé potvrzení o přijetí vydávaného MŠMT, přičemž v tomto systému stipendium poskytuje vysílající strana, tedy země původu cizince.

Mezi mnohostranné smlouvy týkající se vzdělání můžeme zařadit Ústavu Organizace spojených národů pro školství, vědu a kulturu ze dne 16. 11. 1945 (publikace ve sbírce pod č. 196/1947 Sb.), Úmluvu o boji proti diskriminaci v oblasti vzdělávání ze dne 14. 12. 1960, Dohodu o ustavení Mezinárodního visegrádského fondu (publikace ve sbírce pod č. 120/2002 Sb.), Dohodu o Středoevropském výměnném programu univerzitních studií (CEEPUS III) (publikace ve sbírce pod č. 41/2011 Sb.).

Mezi bilaterální smlouvy můžeme zařadit např. Dohodu mezi vládou ČR a vládou Arménské republiky o spolupráci v oblasti kultury, školství, vědy, mládeže a sportu (publikace ve sbírce pod č. 45/2011 Sb.), Dohodu mezi vládou ČR a vládou Estonské republiky o spolupráci v oblasti kultury, školství a vědy (publikace ve sbírce pod č. 43/2004 Sb.), Dohodu mezi vládou České republiky a vládou Chilské republiky o spolupráci v kultuře, školství vědě a jiných oblastech (publikace ve sbírce pod č. 38/1996 Sb.).⁹⁴ Uvedené dokumenty mají za cíl stanovit základ pro spolupráci ve vztahu k rozvoji a podpoře vědy a školství. Nejčastěji se tak jedná o výčet oblastí, ve kterých se strany jednotlivých dohod zavazují k tomu, že se budou více angažovat a snažit se vytvořit jednodušší komunikaci a spolupráci v oblasti školství.

⁹³ Aktuální seznam bilaterálních smluv je k dispozici na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v sekci mládež – mezinárodní spolupráce, a nebo v sekci EU a zahraničí – Mezinárodní smlouvy, organizace a sankce – Mezinárodní smlouvy.

⁹⁴ Konečný výčet naleznete v seznamu mezinárodních smluv působnosti MŠMT – Seznam mezinárodních smluv.

Jedná se na příklad o: podporu přímé spolupráce mezi školami jednotlivých států, o výměnu učitelů a vědeckých pracovníků, účast odborníků na konferencích, poskytování stipendií a výměny studentů, výměnu informací a zkušeností, posuzování textu učebnic v těch částech, které se vztahují k historii a zeměpisu druhého státu, výměnu školských osnov apod.

2.4 Zákon o pobytu cizinců

Na národní úrovni je pobytová situace upravena zákonem o pobytu cizinců,⁹⁵ který lze označit za stěžejní v této problematice na našem území.

Zákon o pobytu cizinců prošel zásadní proměnou díky zákonu č. 176/2019 Sb.,⁹⁶ který nabyl účinnosti dne 31. 7. 2019. Zákon o pobytu cizinců a nejen tento zákon⁹⁷, dostál tak touto novelizací zásadních změn, které měly vliv nejen na pobytová oprávnění studentů.

Tato novelizace byla odůvodněna především zajištěním transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801/EU ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair⁹⁸. Zákon o pobytu cizinců již v době před novelizací obsahoval implementovanou směrnici Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za čelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby a směrnicí Rady 2005/71/ES ze dne 12. října 2005 o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu, včetně fakultativních kategorií.⁹⁹

Základním cílem uvedené novelizace bylo dle důvodové zprávy sjednotit národní právní úpravu s požadavky vyplývajícími ze směrnice a zaktualizovat

⁹⁵ Zákon o pobytu cizinců, zákon č. 326/1999 Sb. Verze 58, aktuálně ve znění od 1. 7. 2020.

⁹⁶ Sněmovní tisk č. 203, dále jen „novelizace“.

⁹⁷ Novelizace se týkala také např. zákonů: č. 325/1999 Sb. Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), zákona č. 150/2002 Sb. soudního řádu správního, zákona č. 634/2004, o správních poplatcích.

⁹⁸ Transpoziční lhůta pro uvedenou směrnici byla stanovena na 23. května 2018.

⁹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 176/2019 Sb. Sněmovní tisk 203/0, část 1/10, novela zákona o pobytu cizinců na území ČR – EU. *Poslanecká sněmovna České republiky* [online]. S. 38 a násl. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=203&CT1=0>

novinky, které směrnice přináší. Hlavní změna se měla týkat ustanovení o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia a definice pojmu studium.

Díky novelizaci uvedeného ustanovení došlo k několika změnám. Jak již bylo uvedeno výše, střední vzdělávání a vyšší odborné vzdělávání na střední škole, konzervatoři nebo vyšší odborné škole, které nebude uskutečňováno v rámci výměnného programu v tuzemské hostitelské organizaci, nebude v kategorii s označením „studium“, ale „ostatní“. Pojem „odborná praxe“ byla novelizací označena jako stáž, přičemž byla zkrácena doba, ve které je možné o tento typ povolení k pobytu žádat. Student může nyní v době nejvýše do dvou let¹⁰⁰ po ukončení studia na vysoké škole žádat o povolení k pobytu, v rámci kterého může získat znalosti, praxi a zkušenosti, přičemž tuto stáž musí organizovat nebo koordinovat tuzemská vysoká škola, Akademie věd České republiky nebo k tomuto účelu MŠMT, případně akreditovanou právnickou osobou se sídlem na území nebo právnickou osobou se sídlem mimo území, která má na území organizační složku¹⁰¹. Institut odborné praxe a dobrovolné služby mládeže byl přejmenován na jednotnější a ucelenější pojem *evropská dobrovolná služba cizince*. Toto přejmenování jednoznačně poukazuje na to, že se jedná pouze o programy, které jsou v rámci iniciativy Evropské unie.

Provedená novelizace se dotkla i procesní stránky žádosti o povolení k pobytu za účelem studia, a to možnosti podání žádosti o dlouhodobý pobyt za účelem studia na území. Existují tři situace, za kterých je oprávněn cizinec podat žádost za účelem studia na území České republiky Ministerstvu vnitra¹⁰², a to v případě, že se jedná o cizince, který je držitelem dlouhodobého víza, dále může podat žádost na území ten cizinec, který je držitelem povolení k dlouhodobému pobytu vydaného za jiným účelem a následně cizinec, který je držitelem povolení k pobytu vydaného jiným členským státem EU za účelem studia v době svého oprávněného bezvízového pobytu na území.

¹⁰⁰ Ve znění zákona před novelizací byla tato doba stanovena na nejvýše pět let.

¹⁰¹ § 64 písm. e) zákona o pobytu cizinců.

¹⁰² Kompetence Ministerstva vnitra jsou stanoveny zákonem č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky v § 12, kde v odst. 1 písmenem h) je uvedeno, že je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, zejména pro cestovní doklady, povolování pobytu cizinců a postavení uprchlíků.

Shrnutí základních změn po novelizaci v oblasti cizineckého práva u studentů:

- Zúžení definice studia
 - Studium na středních školách, vyšších odborných školách či konzervatořích, které však není uskutečňováno v rámci výměnného programu, již není považováno za studium v rámci žádosti o dlouhodobé vízum nebo žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia. Tyto skupiny obdrží povolení v kategorii „ostatní“.
- Možnost podání žádosti o dlouhodobý pobyt za účelem studia na území
 - Žádost může podat na území Ministerstvu vnitra České republiky držitel dlouhodobého víza (kromě dlouhodobého víza za účelem strpění, sezónního zaměstnávání), také držitel povolení k dlouhodobému pobytu vydaného za jiným účelem a držitel povolení k pobytu vydaného jiným členským státem EU za účelem studia v době svého oprávněného bezvízového pobytu na území.
- Bezvízový pobyt
 - Cizinci, kteří obdrží povolení k pobytu za účelem studia jiným členským státem EU (s výjimkou VB, Irska a Dánska), a kteří přicházejí do EU studovat v rámci programu EU (mnohostranný program zahrnující opatření v oblasti mobility nebo dohody mezi vysokoškolskými institucemi), mohou studovat na území ČR až po dobu jednoho roku bez víza, pokud je účelem jejich pobytu studium na vysoké škole a jejich povolení je stále platné.
- Prokázání příjmu namísto prostředků k pobytu
 - Studenti mohou přikládat ke svým žádostem doklad o zajištění prostředků k pobytu na území, a to dle ustanovení § 13 zákona o pobytu cizinců. Nově však mohou předložit i doklad, který prokazuje jejich měsíční příjem. Pokud má tedy student pravidelný příjem ze zaměstnání, podnikání či jiné výdělečné činnosti, může předložit tento doklad. Minimální měsíční příjem však musí dosahovat součtu životního minima studenta, což je 3 410 Kč a částky nejvyšších normativních nákladů na bydlení, což je 8 233 Kč¹⁰³

¹⁰³ Uvedená částka se může změnit dle oblasti, kde student cizinec bydlí.

nebo nákladů skutečně na bydlení vynakládaných. Vhodné jak tak doložit, kolik činí reálné náklady na ubytování, které mohou být jistě nižší než uvedené normativní náklady.

- Opravné prostředky proti některým rozhodnutím
 - Z pohledu procesního je nově stanoveno, že proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, kterým bude zrušena nebo neprodloužena cizinci platnost pobytového oprávnění, případně nebude toto pobytové oprávnění vydáno, z toho důvodu, že se dopustil úmyslného trestného činu nebo nesplňuje podmínky trestní zachovalosti, případně představuje nebezpečí veřejnému pořádku nebo bezpečnosti státu, **bude** možné podat odvolání.¹⁰⁴

¹⁰⁴ § 168 odst. 3 zákona o pobytu cizinců uvádí konkrétně, ve vztahu ke studiu a výzkumu, že není možné podat odvolání, jak uvádí zákon, rozhodnutí v uvedených věcech nabývá **právní moci oznámením**. Dle ustanovení § 46d zákona o pobytu cizinců, které je uvedeno ve výčtu v ustanovení § 168 odst. 3 zákona o pobytu cizinců, uvádí, že: „*Ministerstvo dále platnost povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu zruší, jestliže byl cizinec pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu, pokud cizinec neprokáže, že jeho další pobyt na území je v zájmu České republiky.*“ Aktuální judikatura však poukazuje na zásadní průlom v uvedené věci. Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 20. srpna 2020, č. j. 6 Azs 192/2020-21 uvádí, že ze samotného textu novelizovaného ustanovení § 168 odst. 3 zákona o pobytu cizinců nelze dovodit, že je vyloučeno podání odvolání. Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že právo na odvolání výslovně vychází ze znění ustanovení § 170b odst. 1 zákona o pobytu cizinců a nemůže být popřeno textem ustanovení § 168 odst. 3 zákona o pobytu cizinců, jelikož dle jazykového znění toto ustanovení vůbec o odvolání nehovoří. Ze samotného textu § 168 odst. 3 zákona o pobytu cizinců nelze vyloučit možnost podat odvolání garantované účastníkovi dle ustanovení § 170b odst. 1 zákona o pobytu cizinců. Nejvyšší správní soud dále zdůrazňuje, že se jedná o tzv. nepravou mezeru (teleologickou, axiologickou), která je spjata s hodnotami a principy právního řádu. S odkazem na obecnou zásadu subsidiarity správního soudnictví vyplývající z § 5 soudního řádu správního podporuje Nejvyšší správní soud výše uvedené tvrzení. Celé rozhodnutí dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2020/0192_6Azs_2000021_20200825145044_20200909084014_prevedeno.pdf

3 DEFINICE POJMŮ

3.1 Účel, účel studium, student

K vymezení pobytových oprávnění studentů, která jsou předmětem této práce, je dále nutné objasnit další pojem, jež je pro tuto práci stěžejní, a to „účel pobytu“. Účel pobytu je totiž s povolením k pobytu neodmyslitelně spjat, nejedná-li se o pobytová oprávnění, jež na účel pobytu vázána nejsou (např. krátkodobé pobyty). Čižinský pak o účelu pobytu hovoří jako o další dimenzi, na níž je cizinecké právo společně s druhy pobytových stupňů (krátkodobý, dlouhodobý a trvalý pobyt) a pobytových režimů lišících se dle skupin cizinců (občané Evropské unie, rodinní příslušníci občanů Evropské unie, občané třetích zemí, apatridé, žadatelé o azyl / mezinárodní ochranu a další) strukturováno. Dle jeho slov lze pobytový účel charakterizovat jako „jednu z tzv. podmínek pobytu, resp. jako právní skutečnost, která je nutná k získání určitého povolení k pobytu a jejíž skončení vede i ke zrušení tohoto povolení k pobytu.“¹⁰⁵ Za nejčastější pobytové účely cizinců na území České republiky označuje výdělečnou činnost, rodinné soužití, humanitární situace, turismus a dále studium, jemuž je tato práce věnována.¹⁰⁶

Nejvyšší správní soud pak účely pobytu vysvětluje jako důvody, pro které cizinec vstupuje na území dané země a pro které zde chce pobývat, potažmo pro které mu bude vstup a pobyt na území povolen. Dle Nejvyššího správního soudu je totiž zákon o pobytu cizinců vystavěn „... na principu, že pobyt cizince na území České republiky musí být odůvodněn, např. dlouhodobým zaměstnáním, podnikáním, studiem, a tyto činnosti musí být skutečně na území České republiky vykonávány.“¹⁰⁷ Požadování předložení účelu pobytu a jeho následné plnění po celou dobu povoleného pobytu je přitom dle Nejvyššího správního soudu jedním z konkrétních regulátorů vstupu a pobytu cizinců na území, kterým je plněn smysl a účel zákona o pobytu cizinců v podobě regulace vstupu a pobytu cizinců na území České republiky.¹⁰⁸

¹⁰⁵ ČIŽINSKÝ a kol., 2012, op. cit., s. 67.

¹⁰⁶ ČIŽINSKÝ a kol., 2012, op. cit., s. 28.

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 12. 2011, č. j. 7As 82/2011-81.

¹⁰⁸ SIGMUNDOVÁ, Iva. Problematika (ne)plnění účelu povolení k dlouhodobému pobytu, In: JÍLEK, Dalibor a Pavel PORÍZEK (eds.). *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy II*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2015, s. 206–226, s. 207.

K výše uvedenému nutno podotknout, že předložení účelu pobytu a jeho následný výkon na území České republiky nejsou vyžadovány u všech pobytových oprávnění, respektive předložení účelu pobytu není vyžadováno u trvalého pobytu. Tato skutečnost má své logické důvody odvozované z délky pobytu, kdy s trvalým pobytem, jakožto nejvyšším pobytovým oprávněním, je již spjat „běžný život“ cizince na území České republiky. S uplatňováním účelu pobytu v tom nejširším rozsahu co do výčtu účelů se tedy setkáváme zejména u pobytů dlouhodobých, a to u dlouhodobého víza a dlouhodobého pobytu.

Možnosti, které se nabízí studentům cestujícím do České republiky za účelem studia, přitom samozřejmě nejsou vázány čistě na pobytová oprávnění spojená s účelovým určením. U daného studenta vždy záleží na plánované délce pobytu a dalších skutečnostech, o kterých bude hovořeno v následující kapitole, kde autorky blíže předestírají právě i jednotlivé možnosti studentských pobytů. Hlavní část práce je však skutečně zaměřena na účelově vázaná pobytová oprávnění (dlouhodobé vízum a dlouhodobý pobyt), a to z důvodu jejich vhodnosti pro účely studia.

A právě u těchto dlouhodobých pobytů je předložení dokladu potvrzujícího účel pobytu na území jednou z náležitostí žádosti o dlouhodobé vízum dle § 31 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců i žádosti o dlouhodobý pobyt dle § 42d odst. 2 písm. a) zákona o pobytu cizinců, který odkazuje na § 31 odst. 1 písm. b) tamtéž. Nedoložení tohoto dokladu je přitom jedním ze zákonných důvodů pro zastavení řízení o žádosti.

Jak již bylo výše předestřeno, Nejvyšší správní soud upozorňuje na skutečnost, že nepostačuje důvod pobytu pouze předložit, ale je nutné jej po celou dobu pobytu i plnit. Povolení k pobytu totiž nelze chápat pouze jako právo cizince k povolenému pobytu, ale také jako jeho povinnost plnit účel tohoto povoleného pobytu, a to po celou dobu povoleného pobytu.¹⁰⁹ Negativní důsledky se proto nutně pojí nejen s nedoložením účelu pobytu, ale též s následným neplněním předloženého účelu pobytu, pro který bylo pobytové oprávnění danému cizinci vydáno. V tomto případě je ministerstvo povinno přistoupit ke zrušení pobytového oprávnění dle § 37 odst. 1 písm. b) zákona

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11.3.2015, č. j. 1 Azs 250/2014-37 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2014, č. j. 9 Azs 84/2014-37.

o pobytu cizinců v případě dlouhodobého víza a dle § 46 odst. 1 věta první tamtéž v případě povolení k dlouhodobému pobytu.

Za plnění účelu po celou dobu trvání pobytového oprávnění pak Nejvyšší správní soud považuje nikoliv pouze formální zápis např. do živnostenského rejstříku, nýbrž také faktické vykonávání podnikatelské činnosti založené tímto živnostenským oprávněním.¹¹⁰ Z této judikatury Nejvyššího správního soudu lze usuzovat, že v případě účelu studia je požadavek plnění tohoto účelu splněn nikoliv pouhým zápisem studenta ke studiu na dané škole, ale až navštěvování školy a plnění studijních povinností.

Ke zkoumání, zda dochází k plnění účelu, bývá přistupováno též v případě, kdy cizinec pobývajícím na území České republiky na základě dlouhodobého víza žádá o dlouhodobý pobyt, případně v okamžiku, kdy cizinec pobývajícím na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu žádá o jeho prodloužení.¹¹¹

Zjistí-li ministerstvo, že takový cizinec účel pobytu neplní, povolení o prodloužení k dlouhodobému pobytu mu nevydává, ledaže cizinec prokáže, že se jednalo o neplnění účelu ze závažných důvodů pro přechodnou dobu.¹¹² Z uvedeného dovětku vyplývá, že porušení povinnosti soustavného plnění nemusí být při existenci přechodných závažných důvodů, jež jsou překážkou soustavného plnění účelu, „sankcionováno“. Tuto skutečnost potvrdily i správní soudy, které k uvedenému doplnily, že tento přechodný a závažný důvod musí být ve vztahu k neplnění účelu relevantní, nesmí jít o účelové tvrzení ani o opakované porušování povinnosti plnění účelu. Existence závažných důvodů pro přechodné neplnění účelu pobytu byla soudy v minulosti dovozena například v případě nemoci,¹¹³ narození dítěte a péče o něj¹¹⁴ či čekání na zápis do obchodního rejstříku.¹¹⁵

¹¹⁰ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 4. 2014, sp. zn. 2 As 75/2013, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 4 As 165/2013, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 7. 2014, sp. zn. 9 As 154/2014 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 1. 2012, sp. zn. 9 As 154/2014.

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 2 As 70/2019.

¹¹² § 46 odst. 1 věta druhá zákona o pobytu cizinců.

¹¹³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 7. 2011, č. j. 11 Ca 306/2008.

¹¹⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 1. 2015, č. j. 8 A 392/2011-67-70.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 6. 2013, č. j. 9 A 66/2010-50.

K procesnímu průběhu a důsledkům neplnění účelu pobytu se autorky blíže věnují v kapitolách věnované řízením o vybraných pobytových oprávněních, na které si zde autorky dovolují odkázat.

3.2 Student

Závěrečná pasáž této definující kapitoly je pak věnována pojmům „student“ a „studium“, které jsou stěžejní též pro definování obsahu a smyslu účelu pobytu u pobytových oprávnění za účelem studia. Definici studenta zákon o pobytu cizinců explicitně neobsahuje. Pojem student je uveden v ustanovení § 117b v odst. 6¹¹⁶ zákona o pobytu cizinců, přičemž studentem se dle zákona myslí ten cizinec, který splňuje znaky dle ustanovení § 64 písm. a) nebo b). Cizinec je označen za „žáka“ v případě, že splňuje podmínky uvedené v ustanovení § 64 písm. c) zákona o pobytu cizinců.

Nová směrnice¹¹⁷ definuje studenta v článku 3 odst. 3, dle směrnice se studentem myslí: „*státní příslušník třetí země přijatý ke studiu na vysokoškolské instituci a přijatý na území členského státu, aby se věnoval jako své hlavní činnosti řádnému studiu vedoucím k dosažení vysokoškolské kvalifikace uznané daným členským státem, včetně diplomů, vysvědčení nebo doktorátů získaných na vysokoškolské instituci, což může zahrnovat přípravný kurz předcházející takovému vzdělávání v souladu s vnitrostátními právními předpisy daného členského státu nebo povinnou stáž*“ a žákem, dle článku 3 odst. 4 směrnice: „*státní příslušník třetí země přijatý na území členského státu za účelem účasti v uznaném celostátním či regionálním programu středoškolského vzdělávání odpovídajícím úrovni 2 nebo 3 Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání, a to v rámci programu výměnných pobytů žáků nebo vzdělávacího projektu organizovaného vzdělávací institucí v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo správní praxí daného členského státu*“.

V rámci získání pobytového oprávnění se nemusí jednat pouze o uchazeče o studium na vysokých školách, ale též o uchazeče o studium na středních nebo základních, v takovém případě je legislativa označuje za „žáky“.

¹¹⁶ § 117b odst. 6 zákona o pobytu cizinců: „*Ministerstvo v průkazu o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia vydaném podle § 42d označí záznam „student“, pokud cizinec splňuje podmínky uvedené v § 64 písm. a) nebo b), „žák“, pokud cizinec splňuje podmínky uvedené v § 64 písm. c)...*“

¹¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair. Dále též jako směrnice č. 2016/801.

3.3 Žák

Žákem se dle směrnice č. 2016/801 myslí, dle článku 3 bod 4: „státní příslušník třetí země přijatý na území členského státu za účelem účasti v uznaném celostátním či regionálním programu středního školního vzdělávání odpovídající úrovni 2 nebo 3 Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání¹¹⁸, a to v rámci programu výměnných pobytů žáků nebo vzdělávacího projektu organizovaného vzdělávací institucí v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo správní praxí daného členského státu.“

V ustanovení § 64 písm. c) zákon o pobytu cizinců uvádí, že studiem se podle tohoto zákona myslí i střední vzdělávání a vyšší odborné vzdělávání v oborech vzdělání ve střední škole, konzervatoři nebo vyšší odborné škole, zapsané do rejstříku škol a školských zařízení v rámci výměnného programu uskutečňovaného v tuzemské hostitelské organizaci. Související tuzemský zákon, který upravuje tento typ vzdělávání, nalezneme pod č. 561/2004 Sb., jako Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“).

Po provedené novelizaci¹¹⁹ však došlo k zásadní změně, a to, že studium na středních školách, vyšších odborných školách či konzervatořích, které není uskutečňováno v rámci výměnných programů, není považováno za studium pro účely získání dlouhodobého víza či povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia. U těchto studentů/žáků bude možné vydat povolení po splnění zákonem stanovených podmínek dlouhodobé vízum a případně následně povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia v praxi jako „ostatní“. V předchozí právní úpravě totiž docházelo k rozlišování v praxi jako tzv. směrnicové a nesměrnicové studium, které určovaly, zda se bude jednat o dlouhodobý pobyt dle ustanovení § 42 nebo § 42d zákona o pobytu

¹¹⁸ Metodika ISCED 97, která je aplikovaná v České republice vychází z mezinárodních klasifikací. V rámci této klasifikace se rozlišují úrovně vzdělání a obory vzdělání, přičemž jsou na sobě nezávislé a mohou být na sobě nezávisle používány. Jedná se o klasifikaci, která je použitelná pro statistické účely a pro popisy vzdělávacích procesů v školství. Úrovně vzdělání jsou rozděleny do sedmi kategorií s označením ISCED 0 až ISCED 6. Úroveň vzdělání ISCED 2 a 3 jsou označeny úrovně – nižší sekundární vzdělání a vyšší sekundární vzdělání. Nižším sekundárním vzděláním je myšleno základní vzdělání od šestého ročníku do konce základního vzdělání. Vyšší sekundární vzdělání (ISCED 3) je takové, které následuje po ukončení devítiletého vzdělávání při plné školní docházce.

¹¹⁹ Zákon č. 176/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (viz kapitola č. 2 Právní rámec).

cizinců. Díky novele byla výše popsaná dichotomie odstraněna. Nyní je tudíž jednoznačně uvedeno, že se o studium na středních a vyšších odborných školách nejedná, pokud studium není absolvováno v rámci výměnného pobytu. Novelizace tak zjednodušila a ujasnila případy, kdy se jedná o studium dle zákona o pobytu cizinců, a tudíž kdy je možné žádat o následný dlouhodobý pobyt za účelem studia a kdy je možné žádat o pobyt v rámci označení „ostatní“.

Dle směrnice č. 2016/801 je pojem žák definován jako příslušník třetí země, který navštěvuje základní či střední školu od šestého ročníku výše (na našem území se tudíž jedná o víceletá gymnázia). Definice žáka se tak neshoduje s definicí vnitrostátní.

3.4 Studium

Definice pojmu studium v ustanovení § 64 zákona o pobytu cizinců dostála novelizací velké změny ve vztahu ke studentům, kteří budou chtít studovat, nebo aktuálně studují, na středních školách, vyšších odborných školách či konzervatořích, přičemž toto studium není uskutečňováno v rámci výměnných programů. U těchto studentů již není možné vydávat a prodlužovat pobytové oprávnění za účelem studia, ale nyní, po uvedené novelizaci bude udělováno dlouhodobé vízum, případně následně povolení k dlouhodobému pobytu za účelem v rámci kategorie „ostatní“.¹²⁰ Aktuálně tak ustanovení uvádí, že studiem se pro účely tohoto zákona rozumí

- studium v akreditovaných studijních programech na vysoké škole,
- účast na jazykové a odborné přípravě ke studiu akreditovaného studijního programu vysoké školy organizované veřejnou vysokou školou, nebo účast na jazykovém a odborném kurzu pořádaném v rámci programu Evropské unie nebo na základě mezinárodní smlouvy,
- střední vzdělávání a vyšší odborné vzdělávání v oborech vzdělání na střední škole, konzervatoři nebo vyšší odborné škole, zapsané do rejstříku škol a školských zařízení v rámci výměnného programu uskutečňovaného v tuzemské hostitelské organizaci,
- stipendijní pobyt realizovaný na základě platných mezinárodních smluv prováděných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, platného

¹²⁰ Tato kategorie bude označována číselným kódem „99“.

stipendijního programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, stipendijního programu Evropské unie nebo na základě rozhodnutí vlády České republiky,

- stáž určená k získání znalostí, praxe a zkušeností uskutečňovaná cizincem v tuzemské hostitelské organizaci v době jeho studia na zahraniční vysoké škole nebo v době nejvýše 2 let po ukončení studia na vysoké škole, organizačně zajišťovaná nebo koordinovaná tuzemskou vysokou školou, Akademií věd České republiky nebo k tomuto účelu Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy akreditovanou právnickou osobou se sídlem mimo území, která má na území organizační složku,
- evropská dobrovolná služba cizince ve věku od 18 do 30 let nebo dobrovolnická služba, určená k získání praktických, odborných zkušeností cizincem, uskutečňovaná v tuzemské hostitelské organizaci jako součást projektu programu nebo iniciativ Evropské unie, popřípadě obdobného státního programu a organizačně zajišťovaná nebo koordinovaná k tomuto účelu Ministerstvem vnitra České republiky nebo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky akreditovanou právnickou osobou se sídlem na území nebo právnickou osobou se sídlem mimo území, která má na území organizační složku,
- výměna zkušeností a studijní pobyty osob odpovědných za vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů, pokud tyto činnosti jsou vykonávány v rámci programů nebo iniciativ Evropské unie nebo v rámci mezinárodních smluv.

3.5 Zápis/Přijetí studenta na vysokou školu

Aby cizinec nabyl status studenta dle zákona o pobytu cizinců, musí splňovat zákonem uvedené požadavky, tedy být studentem vysoké školy v akreditovaném studijním programu¹²¹. Je zde však otázka, kdy se tak stane. Obecně se totiž rozlišuje okamžik přijetí na vysokou školu¹²² a samotný zápis na vysokou školu¹²³. Zákon o vysokých školách rozlišuje moment přijetí studenta na vysokou školu a zápis do studia. Přijímací řízení na vysokou školu se totiž

¹²¹ § 64 a zákona o pobytu cizinců, zákon č. 326/1999 Sb.

¹²² § 48 zákona o vysokých školách, zákon č. 111/1998 Sb.

¹²³ § 51 zákona o vysokých školách, zákon č. 111/1998 Sb.

zahajuje již doručením přihlášky ke studiu na vysoké školy¹²⁴. Obecně je třeba k přijetí splnit podmínky jako je ukončené středoškolské vzdělání, dále může fakulta požadovat přezkoušení z určitých znalostí či schopností a nadání nebo prospěchu ze střední školy. V rámci přijímání cizinců ke studiu ve studijním programu ale musí umožnit splnění závazků, které vyplývají z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, jak uvádí ustanovení § 49 odst. 2 zákona o vysokých školách. Přijímací řízení může mít každá vysoká škola a každá fakulta zcela odlišné s odlišnými podmínkami. Pokud však student úspěšně splní veškeré podmínky v rámci přijímacího řízení a obdrží rozhodnutí o přijetí, *vzniká mu právo* na zápis do studia. Zde je zásadní zdůraznit, že přijímací řízení je ukončeno obdržením rozhodnutí o přijetí či nepřijetí. S rozhodnutím o přijetí vzniká právo uchazeče na samotný zápis do studia, čímž se stane studentem uvedené vysoké školy, potažmo fakulty. Je zřejmé, že systém rozlišuje tyto dva momenty, jelikož je v praxi samozřejmé, že student podá více přihlášek na různé vysoké školy, ale následně se запиše nejčasněji do jednoho studijního programu, kde byl úspěšně přijat. Zákon o vysokých školách uvádí v ustanovení § 61 odst. 1, že se uchazeč stává studentem dnem zápisu do studia; přičemž osoba, které bylo studium přerušeno, se stává studentem dnem opětovného zápisu do studia. Proto, aby se cizinec stal studentem vysoké školy na území České republiky, musí absolvovat zápis do studia, přičemž dnem přerušení studia či ukončením studia status studenta ztrácí a v takovém případě již dle zákona o pobytu cizinců neplní účel pobytového oprávnění a ztrácí nárok na legální pobyt na území za účelem „studium“.

K tomu, aby cizinec vůbec mohl žádat o pobytové oprávnění za účelem „studia“ musí samozřejmě předložit důkaz o tom, že je studentem v akreditovaném studijním programu vysoké školy v rámci České republiky. V tomto případě, je tak nejvhodnějším způsobem předložit potvrzení o zápisu do studia. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair uvádí v preambuli v bodě 17, že dokladem o přijetí státního příslušníka třetí země ke studiu na vysokoškolské instituci může být mimo jiné dopis nebo potvrzení o zápisu.

¹²⁴ § 50 zákona o vysokých školách, zákon č. 111/1998 Sb.

V případě, že se student nedostaví k zápisu ke studiu (nezahájí studium), musí ihned uvedená vysoká škola informovat o této události Ministerstvo vnitra České republiky (dále též „ministerstvo vnitra“), jak uvádí ustanovení § 107 odst. 5 zákona o pobytu cizinců. Máme za to, že k podání žádosti o povolení k pobytu za účelem studia postačí rozhodnutí o přijetí na určitou školu, avšak k tomu, aby byl naplněn účel, na jehož základě byla žádost o povolení k pobytu vydána, musí student naplnění účelu potvrdit zápisem k uvedenému studiu.¹²⁵ Tím, že škola musí informovat ministerstvo vnitra o tom, že student se nedostavil k zápisu, automaticky by mělo být rozhodnutí o povolení k pobytu ministerstvem vnitra zrušeno s tím odkazem, že nebyl splněn účel podané žádosti.¹²⁶ Ministerstvo vnitra však musí dle ustanovení § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců před vydáním rozhodnutí o zamítnutí žádosti o vydání nebo prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia na území nebo o zrušení platnosti takového povolení posoudit přiměřenost dopadů tohoto rozhodnutí do soukromého a rodinného života cizince.

¹²⁵ Jak uvádí i Studijní a zkušební řád Masarykovy univerzity ve znění účinném od 2. 2. 2019 ve svém čl. 10. Uchazeč se stává studentem Masarykovy univerzity zapsaným na příslušné fakultě dnem zápisu do studia. Studijní a zkušební řád MU online k dispozici zde: <https://www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/studijni-a-zkusebni-rad-mu>

¹²⁶ § 37 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců, zákon č. 326/1999 Sb.

4 POBYTOVÁ OPRÁVNĚNÍ STUDENTŮ DLE ZÁKONA O POBYTU CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Zákon o pobytu cizinců nabízí studentům několik možností pro udělení povolení k oprávněnému pobytu na území České republiky.

Každý systém na území zabývající se vstupem cizinců má určitá specifika a kritéria. Obecně je třeba poukázat na to, že každý stát má stanovená pravidla a sám se rozhodne, zda cizince na své území přijme nebo ne. Stanoví si podmínky jako roční kvóty nebo kvalifikační minimum, délku pobytu nebo jasně určený důvod pobytu (studium, práce). Pro přijetí cizince na našem území je nutné, mimo jiné, splnění podmínky prokázání finančního zabezpečení, trestní bezúhonnosti nebo zdravotního stavu.¹²⁷ Je standardem, že pobytová oprávnění charakteru trvalého jsou mimo „běžný“ systém pobytových oprávnění. Dočasná, tedy časově omezená (krátkodobé vízum, dlouhodobé vízum, dlouhodobý pobyt) pobytová oprávnění se vesměs týkají studentů, turistů a sezónních pracovníků.¹²⁸

Exkurz do Austrálie

Některé systémy jsou velmi přehledné a jednoznačně stanovují parametry, které jsou transparentní a přezkoumatelné, mezi takové systémy můžeme (pro ukázkou) jednoznačně zařadit systém Australské cizinecké politiky. Australský „the Migration Act 1958“ uvádí, že cizinci, kteří nejsou obyvateli Austrálie, musí pro vstup a cestování po Austrálii obdržet vízum. Studentské pobyty jsou v Australském systému rozděleny na šest kategorií (v sekci 1.6 Migration Regulations 1994¹²⁹ je odkázáno na aktuální úmluvu Education Services

¹²⁷ Blíže k podmínkám pro podání žádosti viz další kapitola.

¹²⁸ PERRUCHOUD, Richard. State sovereignty and freedom of movement. In: OPESKIN, Brian, Richard PERRUCHOUD a Jillyanne REDPATH-CROSS (eds.). *Foundations of International Migration Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, s. 123–151, s. 131.

¹²⁹ Federal Register of Legislation. Migration Regulations 1994. Australian Government [online]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.au/Details/F2017C00582>

for Overseas Students Act 2000¹³⁰, tzv. ESOS, který upravuje pravidla přijímání studentů u poskytovatelů kurzů či vzdělávání). Mezi tyto kategorie můžeme zařadit školní sektor (základní, střední škola, programy výměnných pobytů), sektor vyššího vzdělávání nebo podkategorií doktorského studia či magisterského výzkumu.¹³¹ Některá podání o studentská víza mohou být elektronicky posouzena, dle standardů hladiny posuzování¹³². Mezi kritéria můžeme zařadit i absolvování testu, s jasně stanovenými limity počtu bodů pro splnění požadavku, a to dle jednotlivých kategorií, v rámci kterých student o vízum žádá. Systém je tedy nastaven jiným způsobem, než se kterým se můžeme setkat na našem území.¹³³

4.1 Krátkodobé pobyty

Krátkodobý pobyt je definován jako pobyt na území v maximální délce devadesáti dní, a to v jakémkoli 180denním období, kterým je však myšleno období 180 dnů bezprostředně předcházející každému dni pobytu. Vždy je délka pobytu určována na základě vstupních a výstupních razítek, která jsou vyznačována za účelem limitace pobytu na hraničním přechodu v cestovním dokladu cizince.

Zásadní je v tomto případě pro cizince ze třetích zemí Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam *třetích zemí*, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni a dále nařízením Evropského parlamentu

¹³⁰ Federal Register of Legislation. Education Services for Overseas Students Act 2000. *Australian Government* [online]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00292>

¹³¹ Federal Register of Legislation. Migration Regulations 1994 – Specification of Types of Courses for Student Visas – IMMI 14/015. *Australian Government* [online]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.au/Details/F2014L00320>

¹³² VRACHNAS, John, Kim BOYD, Mirko BAGARIC a Penny DIMOPOULOS. *Migration and Refugee Law. Principles and Practice in Australia*. 2. vyd. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 131.

¹³³ Zmínka o Australském systému přijímání cizinců byla zařazena do této kapitoly z toho důvodu, že může být vhodným příkladem pro další rozvoj a směr, kterým se může ubírat systém přijímání cizinců (nejen ve vztahu ke studentům) v České republice do budoucna. Je však samozřejmé, že v rámci Evropské unie a úpravy směrnice č. 2016/801 není možné provést a dospět k zásadním změnám, které by nebyly v souladu s uvedenou směrnicí. Prostor pro změny je tak zásadně omezen.

a Rady (ES) č. 810/2009, ze dne 13. července 2009, o kodexu Společenství o vízech tzv. Vízový kodex.

V případě, že chce cizinec, který je státním příslušníkem země, která je zařazena do oblasti vízové povinnosti (tzv. „třetí země“) dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1806, studovat v České republice nebo se účastnit jiných vzdělávacích aktivit, které jsou kratší než 90 dnů, musí požádat (standardně mimo území ČR na příslušném zastupitelském úřadě) o krátkodobé vízum¹³⁴. Z uvedeného jednoznačně plyne, že cizinci, kteří vstupují na území České republiky nebo na území Schengenu a nepotřebují vízum (tzv. nejedná se o cizince ze třetí země, nebo se jedná o cizince z třetí země, která je na seznamu výjimek¹³⁵, nebo se jedná o občana Evropské unie, případně se jedná o cizince ze třetí země, který již získal pobytové oprávnění na území jiného členského státu¹³⁶), nemusí o takové vízum, které je v délce maximálně 90 dnů, vůbec žádat.

Zásadní je v této problematice i nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících příhraniční pohyb osob (tzv. Schengenský hraniční kodex), který v čl. 6 definuje podmínky, na základě kterých může na území členských států pobývat cizinec – státní příslušník třetí země, přičemž jeho pobyt nepřesáhne 90 dnů během jakéhokoli období 180 dnů.

V rámci krátkodobých pobytů se tedy na základě výše uvedeného Schengenského hraničního kodexu jedná u cizinců o tzv. pobyt na základě společné vízové politiky mezi státy. Jedná se o spolupráci členů Schengenského prostoru, kteří se podílí a spoluvytváří stejná pravidla a standardy při ochraně vnějších hranic. Díky této spolupráci mohou osoby překračovat hranice smluvních států v jakémkoli místě, aniž by museli projít přes hraniční kontrolu.

Státy dle společné vízové politiky musí dodržovat uvedené nařízení Rady (ES) 2018/1806 a uznávají tak společný seznam třetích zemí, jejichž občané musí při překračování vnějších hranic i pro krátké pobyty disponovat vízem a dále takové státy tzv. třetí země, jejichž státní příslušníci nemusí disponovat

¹³⁴ Dle čl. 3 odst. 1 směrnice 2018/1806.

¹³⁵ Dle čl. 4 směrnice 2018/1806.

¹³⁶ Dle čl. 21 odst. 1 úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 tzv. Schengenská prováděcí úmluva (dále též „SPÚ“). Konsolidované znění k 5. 4. 2010 dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/spu-cz-konsolid-2010-04-05-plus.aspx>

vízem a jsou od této povinnosti osvobozeni. Seznam těchto osvobozených států nalezneme v příloze II nařízení. Pokud cizinec z těchto zemí, v seznamu uvedených, překročí vnější hranice členského státu, pro pobyt, jehož celková délka nepřekročí 90 dnů během jakéhokoliv období 180 dnů, není třeba, aby tento cizinec disponoval pobytovým oprávněním, tedy ani tzv. krátkodobým vízem.¹³⁷

Do tohoto prostoru patří i členové mimo EU [členové Evropské sdružení volného obchodu (ESVO)] Island, Norsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko. Do tohoto systému jsou zahrnuta i zámořská území členských států, a to Azory, Madeira a Kanárské ostrovy. Zvláštní systém nalezneme u Velké Británie a Irska, přičemž tyto země neuplatňují společnou vízovou politiku, ani jiná společná pravidla pro vstup, pobyt a udělování krátkodobých víz. Velká Británie ani Irsko tak neuznávají pro vstup a pobyt platné pobytové oprávnění v rámci tzv. schengenského víza. Aktuálně je situace ztížena Brexitem. Spojené království dne 1. února 2020 vystoupilo z Evropské unie, přičemž do 31. prosince 2020 běží přechodné období, během kterého se na Velkou Británii i nadále vztahuje právo Evropské unie. Aktuálně tak probíhají jednání mezi Evropskou unií a Velkou Británií. V případě, že by k dohodám nedošlo, bude Velká Británie považována za standardní stát mimo Evropskou unií, a s tím budou spojené administrativní úkony pro cestování do země, dle jejich podmínek a vízových povinností. A to i ve vztahu opačném, tedy v případě, že nebudou sjednány dohody, a to ani bilaterální, budou občané Spojeného království považováni za osoby ze třetích zemí při vstupu do Schengenského prostoru.¹³⁸

Zvláštní skupinu tvoří rodinní příslušníci občanů EU, kteří jsou občané třetích zemí. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 (dále též „směrnice 2004/38/ES“) upravuje práva občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států. V čl. 6 směrnice 2004/38/ES je uvedeno, že i rodinní

¹³⁷ Patří sem na příklad Argentina, Austrálie, Brazílie, Kanada, Chile, Kolumbie, Izrael, Japonsko, Jižní Korea, Monako, Mauricius, Nový Zéland, Panama, Singapur, Venezuela, Samoa a další.

¹³⁸ Aktuální informace k Brexitu na webových stránkách Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/brexit.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

příslušníci¹³⁹ občanů EU jsou osvobozeni od vízových povinností, pokud budou pobývat na území členských států po dobu nejvýše tří měsíců. Pokud cizinec splňuje definici rodinného příslušníka, není jeho povinností si v rámci krátkodobého pobytu, tedy pobytu v délce maximálně tří měsíců, vyřizovat vízum¹⁴⁰, přestože by se mohl, dle země svého původu, řadit do země s touto povinností dle směrnice 2018/1806. Zákon o pobytu cizinců v ustanovení § 18 uvádí, že cizinec může pobývat na území přechodně bez víza, je-li (dle § 18 písm. d) písm. 7 a písm. e) zákona o pobytu cizinců) rodinným příslušníkem občana Evropské unie, který sám není občanem Evropské unie, držitelem pobytové karty rodinného příslušníka občana Evropské unie nebo průkazu trvalého pobytu na území jiného členského státu Evropské unie a doba pobytu na území nepřekročí 3 měsíce nebo je-li rodinným příslušníkem občana Evropské unie, jehož krátkodobé vízum pozbylo platnost, pokud na území pobývá s občanem Evropské unie a doba pobytu na území nepřekročí 3 měsíce.

4.1.1 Dílčí závěr

V rámci krátkodobých pobytových (pobyty tzv. 90/180) oprávnění rozlišujeme u cizinců – občanů třetích zemí ty, kteří musí disponovat krátkodobým vízem a ty, kteří jsou od této povinnosti osvobozeni dle nařízení 2018/1806 nebo dle směrnice 2004/38/ES, jako rodinní příslušníci občanů EU. V případě krátkodobých pobytů tak musíme zdůraznit, že to, že je cizinec z tzv. třetí země automaticky neznamená, že musí vždy disponovat krátkodobým vízem. V případě, že se jeho domovská země nachází na seznamu výjimek, o toto povolení pobytu žádat nemusí.

¹³⁹ Rodinným příslušníkem se dle článku 2 směrnice 2004/38/ES myslí:

- a) *manžel nebo manželka;*
- b) *partner, se kterým občan Unie uzavřel registrované partnerství na základě právních předpisů členského státu, zachází-li právní řád hostitelského členského státu s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím, v souladu s podmínkami stanovenými souvisejícími právními předpisy hostitelského členského státu;*
- c) *potomci v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b);*
- d) *předci v přímé linii, kteří jsou vyživovanými osobami, a takoví předci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b)*

¹⁴⁰ § 173 zákona o pobytu cizinců.

Cizinci ze třetích zemí, kteří musí disponovat vízem, i v případě krátkodobého pobytu, musí splňovat další náležitosti, dle konkrétně uděleného víza. Vízum může být uděleno pouze s omezeným počtem vstupů, nebo s omezenou územní platností (může platit pro celý schengenský prostor nebo pouze pro vybrané členské státy). Omezení se může týkat i doby platnosti či délkou povoleného pobytu, na kterou konzulát vízum podle zamýšleného pobytu udělí. U cizinců ze třetích zemí tak automaticky neplatí pouze pravidlo 90/180, ale musí se orientovat i dle konkrétních pravidel víza, kterého jsou držiteli.¹⁴¹

4.2 Bezvízový pobyt

Bezvízový pobyt je aplikovaný u těch studentů, kteří obdrželi povolení k pobytu za účelem studia jiným členským státem Evropské unie a přicházejí v rámci Evropské unie studovat v rámci programu Evropské unie¹⁴². Díky tomuto mnohostrannému programu nebo na základě dohody mezi vysokoškolskými institucemi mohou na území České republiky tito studenti pobývat *až jeden rok* bez víza, pokud je účelem jejich pobytu studium na vysoké škole.¹⁴³ Tento bezvízový pobyt až na dobu jednoho roku je možné nyní aplikovat i v rámci výzkumu, tedy u cizince, který obdržel povolení k pobytu od jiného členského státu Evropské unie jako výzkumný pracovník. Pokud výzkumný pracovník obdržel od jiného státu Evropské unie toto povolení, je možné, aby stejné právo obdržel i jeho rodinný příslušník a mohl tak na území České republiky pobývat po celou dobu s ním v rámci bezvízové politiky. Podmínkou ovšem je, že rodinný příslušník výzkumného pracovníka pobývá společně s ním v jedné domácnosti.

4.3 ERASMUS+/FULBRIGHT

Zvláštní kategorií v rámci studentských pobytů jsou studenti, kteří studují na území České republiky na základě speciálních programů, jako je na příklad ERASMUS+, nebo Fulbrightův program, nebo na základě multilaterálních

¹⁴¹ Krátkodobý pobyt (vízová povinnost / bezvízový styk). *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kratкодoby-pobyt-vizova-povinnost-bezvizovy-styk.aspx>

¹⁴² § 18 písm. f) zákona o pobytu cizinců.

¹⁴³ § 18 písm. g) zákona o pobytu cizinců.

a bilaterálních smluv, zvláštní přístup je i u studentů, kteří spadají pod tzv. bez-vízový pobyt. Erasmus+ či Fulbright je forma, která usnadňuje přístup na území z toho hlediska, že student je již v rámci fakulty vybrán a v rámci své fakulty už prošel určitým výběrovým řízením, které nahrazuje částečně práci Ministerstva vnitra České republiky. Velkou část v tomto řízení tak hraje sama domácí fakulta studenta a dohoda mezi univerzitami napříč státy. Studenti v rámci tohoto programu také nemusí přikládat k žádosti doklad o cestovním zdravotním pojištění dle ustanovení § 180j zákona o pobytu cizinců.¹⁴⁴ Dle ustanovení § 180j odst. 4 zákona o pobytu cizinců není třeba dokládat potvrzení, pokud jsou zdravotní služby hrazeny na základě mezinárodní smlouvy nebo pokud cizinec prokáže, že jsou tyto služby hrazeny jiným způsobem, a to na základě písemného závazku právnické osoby, je-li pobyt cizince na území přínosný pro rozvoj duchovních hodnot, ochranu lidských práv anebo jiných humanitárních hodnot, ochranu přírodního prostředí, kulturních památek a tradic, rozvoj vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu.

Sám program Erasmus+ patří mezi zvláštní formy novodobé migrace studentů. Původně se samozřejmě jednalo čistě o mobilitu studentů v rámci Evropské unie, ale počátek neměl projekt vůbec jednoduchý. Vzdělání totiž nebylo prioritou v základních dokumentech, které měli sjednotit Evropu. V Římských smlouvách nebyla o vzdělání ani zmínka a téměř po dvaceti letech jejich účinnosti se otázka vzdělání otevřela až v jednom z případů předloženým Soudnímu dvoru Evropské unie¹⁴⁵. Erasmus měl být a stále je programem, který má být ukázkou generace moderního evropského studenta, a proto i přístup k této kategorii je v některých aspektech ve vztahu k pobytovým oprávněním odlišný.

4.4 Dlouhodobé vízum

V rámci dlouhodobých pobytů se budeme dále věnovat dlouhodobému vízu a žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia.

¹⁴⁴ ERASMUS a Fulbrightův program. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Odbor azylové a migrační politiky 2. 12. 2020 [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-pro-skoly.aspx?q=Y2hudW09MTE%3D>

¹⁴⁵ CHERRY, James. *Citizenship, Nation-building and Identity in the EU. The Contribution of Erasmus Student Mobility*. Oxon: Routledge, 2019, s. 86.

Dlouhodobé vízum je dle ustanovení § 51 zákona o pobytu cizinců povolením, které po dobu platnosti opravňuje cizince ke vstupu a pobytu na území a vycestování z území, pokud tento zákon nestanoví jinak. Dle odst. 2 § 51 zákona o pobytu cizinců není na udělení dlouhodobého víza právní nárok. Z již zrušené Úmluvy k provedení Schengenské dohody ve znění Nařízení Rady (ES) č. 1091/2001 ze dne 28. května 2001 o volném pohybu s dlouhodobým vízem, konkrétně čl. 18, plynulo, že víza pro pobyt delší než tři měsíce jsou vnitrostátní víza udělována jedním z členských států podle jeho vnitrostátních právních předpisů. Vízový kodex dlouhodobá víza neupravuje a vízum, které přesahuje svou délkou tři měsíce, můžeme označit za dlouhodobé vnitrostátní vízum. Právo EU pouze stanovuje jednotný vzor pro takové povolení, které je upraveno Nařízením Rady (ES) č. 1030/2002 ze dne 13. června 2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí.¹⁴⁶ Dlouhodobá víza jsou tak v rámci unijní úpravy, oproti krátkodobým pobytům ponechané ve správě jednotlivých států.¹⁴⁷

V rámci dlouhodobých víz je možné žádat o povolení k pobytu za účelem studia buď na základě ustanovení § 30 odst. 1 zákona o pobytu cizinců, přičemž v tomto režimu se jedná o takovou situaci, kdy cizinec hodlá pobývat na území České republiky po přechodnou dobu delší než tři měsíce a zároveň za splnění podmínky, že účelem jeho pobytu je studium, dle definice uvedené v ustanovení § 64 zákona o pobytu cizinců. Dále na základě ustanovení § 30 odst. 1 zákona o pobytu cizinců v rámci institutu „ostatní“, přičemž je pod tímto pojmem myšleno vzdělávání, které však nespadá pod pojem studia dle ustanovení § 64 zákona o pobytu cizinců, ale jde mimo jiné o vzdělávání na střední škole nebo konzervatoři, které není uskutečňováno v rámci výměnného programu či o odbornou praxi prováděnou za úplatu nebo dobrovolnou službu mládeže.

Dlouhodobé vízum je tak vhodné pro studenty ze třetích zemí, kteří budou na území České republiky pobývat více jak tři měsíce, za konkrétním účelem (konkrétně vymezené studium), a jejich pobyt nepřekročí lhůtu jednoho roku a nejedná se o studenty v rámci speciálních programů, jako jsou výměnné

¹⁴⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2018, č. j. 6 Azs 253/2016-49.

¹⁴⁷ MARTENCZUK, Bernd. Visa Policy and EU External Relations. In: MARTENCZUK, Bernd (ed.). *Justice, Liberty, Security. New Challenges for EU External Relations*. Brusel: Institute for European Studies, Brussels University Press, 2008, s. 35.

pobyty. Dlouhodobé vízum tak může pokrýt legální pobyt za účelem studia po dobu dvou semestrů na vysoké škole. Je však samozřejmé, že je pro dlouhodobé pobyty za účelem studia z pohledu cizince z třetích zemí lepší žádat o dlouhodobý pobyt, kterému se věnujeme v následující části.

4.5 Dlouhodobý pobyt za účelem studia

Další z možností pro pobytové oprávnění studenta je povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia dle § 42d zákona o pobytu cizinců. Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia dle ustanovení § 42 zákona o pobytu cizinců je odlišná od žádosti dle ustanovení § 42d. Ustanovení § 42 zákona o pobytu cizinců spadá na ty situace, kdy cizinec – student pobývá na území České republiky, přičemž už disponuje dlouhodobým vízem dle ustanovení § 30 zákona o pobytu cizinců a žádá o prodloužení ve formě dlouhodobého pobytu. Dále se jedná o situace, kdy cizinec žádá o prodloužení dlouhodobého pobytu za účelem studia a chce tedy své již nabyté pobytové oprávnění prodloužit. Tudíž chce pobývat na území po dobu delší, než dosavadní pobytové oprávnění umožňuje a hodlá pobývat na území České republiky za stejným účelem.

Doporučením pro studenty cizince ze třetích zemí tak může být, aby žádost o dlouhodobý pobyt za účelem studia dle § 42d zákona o pobytu cizinců volili v tom případě, znají svoji situaci (ví, jaký studijní obor na jaké vysoké škole budou v České republice studovat) a plánují studovat na území České republiky po delší dobu než jednoho roku (přijati např. k magisterskému či doktorskému studiu). Samozřejmostí je, že jsou přijati ke studiu akreditovaného programu a splňují další náležitosti dle zákona.

4.6 Zvláštní režimy a postupy

4.6.1 Podpora studentů ze třetích zemí¹⁴⁸

MŠMT každý rok vyhlašuje mezinárodní projekty, kterými podporují studium cizinců v České republice. Forma této podpory může být různá, aktuálně

¹⁴⁸ Seznam aktuálních projektů pro podporu studia cizinců naleznete na webu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/studium-cizincu-v-cr>

nabízí ministerstvo školství podporu ve formě úhrady ubytování pro čínské studenty, kteří přijíždějí do České republiky na základě ujednání o školských výměnách mezi MŠMT a Ministerstvem školství Čínské lidové republiky¹⁴⁹. O tuto dotaci žádá přímo vysoká škola, na které student studuje. Celková výše stanovená na rok 2020 je 1 mil. Kč.¹⁵⁰

Mezi další projekty patří i v roce 2020 „Podpora zahraničních studentů studujících na veřejných vysokých školách v roce 2020“,“¹⁵¹ která umožňuje finanční měsíční podporu pro tzv. vládní stipendisty,¹⁵² pro cizince přijaté ke studiu na základě stipendijního programu Ministerstva vnitra České republiky v případech hodných zvláštního zřetele (humanitární pomoc apod.), pro cizince stážisty přijaté ke studiu na základě mezinárodních smluv ke krátkodobým studijním pobytům, také pro krajany, přijaté ke studijním pobytům na základě usnesení vlády ČR č. 348/2015 a pro studenty cizince přijaté ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice na základě Programu Akce Česká republika – Rakouská republika – spolupráce ve vědě a vzdělávání¹⁵³.

Zvláštní podporu dostávají ze strany vlády tzv. rozvojové země, v rámci skupiny „Prioritní země zahraniční rozvojové spolupráce“. Stipendia pro tuto skupinu cizinců jsou nabízena na základě usnesení vlády ze dne 28. ledna 2019, Strategie programu poskytování rozvojových stipendií na období 2019–2024. Konkrétní země jsou definovány na základě Strategie zahraniční rozvojové spolupráce 2018–2030¹⁵⁴.

¹⁴⁹ Ujednání o školských výměnách uzavřené mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství Čínské lidové republiky na léta 2016–2019, publ. pod č. 64/2015 Sb. m. s. (dále jen „Ujednání“). V souladu s čl. 8 uvedeného Ujednání je jeho platnost automaticky prodloužena do uzavření nového Ujednání.

¹⁵⁰ Výzvu k předkládání žádostí o poskytnutí dotace „Úhrada ubytování čínských studentů přijíždějících a studujících v ČR v roce 2020“ (dále jen „Výzva“), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, č. j. MSMT 8546/2020-2. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/53062/>

¹⁵¹ Výzvu k předkládání žádostí o poskytnutí dotace „Podpora zahraničních studentů studujících na veřejných vysokých školách v roce 2020“ (dále jen „Výzva“), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, č. j. MSMT – 8546/2020-1. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/52721/>

¹⁵² Cizinci přijatí na základě usnesení vlády ČR č. 301/2012 a č. 77/2019 ke studiu v českém jazyce, cizinci (vládní stipendisté) přijatí na základě usnesení vlády ČR č. 301/2012 a č. 77/2019 ke studiu v anglickém jazyce.

¹⁵³ <http://www.dzs.cz/cz/akcion-ceska-republika-rakousko>

¹⁵⁴ Strategie zahraniční rozvojové spolupráce České republiky 2018–2030. *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. Praha, 2017. Dostupné z: http://www.czechaid.cz/wp-content/uploads/2016/09/Strategie_ZRS_CR_2018-2030.pdf

Další skupina jsou tzv. Krajané, kteří získávají stipendijní podporu na základě usnesení vlády ze dne 13. května 2014 o pokračování Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2016 až 2020. Krajanem se myslí ten příslušník krajské komunity registrované Ministerstvem zahraničních věcí České republiky, který se zúčastňuje krajského vzdělávacího programu, tedy jakýchkoli aktivit, které spadají do tohoto programu na základě výše uvedeného usnesení vlády. Jedná se o zvláštní formy podpory, které mohou cizinci využít, ale jedná se o programy uzavřené se striktními podmínkami.

4.6.2 Fast track víza

Od 1. dubna 2020 byla přijata tzv. zrychlená procedura udělování pobytových oprávnění pro cizince – zahraniční studenty ze třetích zemí. Cílem tohoto projektu je především urychlit proceduru vydávání víz k pobytu nad 90 dnů, tedy povolení k dlouhodobému pobytu cizinců v České republice. Tento projekt se týká tzv. stipendistů, tedy zahraničních studentů ze třetích zemí.¹⁵⁵ Týká se to tedy stipendistů na základě bilaterálních mezinárodních smluv, na základě vládních dohod, multilaterálních mezinárodních smluv¹⁵⁶, a programů Erasmus+ a Fulbrightův program.

Aby žadatel využil možnosti rychlejšího vyřízení žádosti, musí spadat do výše uvedených kategorií, musí podat žádost o pobytové oprávnění k pobytu nad 90 dnů nebo rovnou žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia a musí splňovat další náležitosti dle zákona o pobytu cizinců (dodat veškeré podklady, splňovat podmínky studia dle ustanovení § 64 zákona o pobytu cizinců apod.). Studenti jsou do tohoto projektu zařazováni na základě nominace ze strany garanta pobytu, tedy impuls musí být projeven ze strany hostitelské instituce.

V rámci definice projektu Ministerstva vnitra však není stanovena lhůta, která by měla znamenat zrychlení procesu vydávání víz v rámci tohoto systému.

¹⁵⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy odhaduje, že v rámci tohoto projektu bude přijato celkem 960 studentů ročně.

¹⁵⁶ Např. CEEPUS – Central European Exchange Programme for University Studies, Mezinárodní visegrádský fond (MVF).

4.6.3 Režim STUDENT¹⁵⁷

MŠMT společně s Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem vnitra vytvořily projekt k usnadnění vízové procedury u vybraných studentů¹⁵⁸. Cílem tohoto návrhu je zajištění flexibilní spolupráce vybraných vzdělávacích institutů¹⁵⁹, zajištění kvalitní informovanosti cizinců ze strany vysokých škol a urychlení přístupu k zastupitelskému úřadu. Cíle tohoto režimu jsou především zefektivnit průběh řízení o žádostech, omezit případy zneužívání alternativních cest k podávání žádostí za jinými účely, podpořit internacionalitu a konkurenceschopnost vysokých škol, umožnit včasné zahájení studia. Přestože se má jednat o zrychlené řízení, v tomto režimu je o žádosti rozhodováno 60 kalendářních dnů.

4.7 Specifické kategorie v rámci vzdělávání cizinců

Tuto podkapitolu jsme zařadili do publikace z toho důvodu, že se jedná o kategorie cizinců, které můžeme považovat za výjimečné, specifické, ale je třeba jim věnovat pozornost. Přestože se může zdát, že se jedná o minimum případů v praxi, tak k problematice cizineckého práva patří. Jejich obsahové zařazení není tak vyhraněné, tudíž je jim věnována samostatná kapitola. Pro ucelený pohled na problematiku cizinců studentů se tak zmíníme o poměrně diskutabilní otázce nezaopatřeného dítěte cizince a jeho vztahu a přístupu k základnímu vzdělávání, o celoživotním vzdělávání nebo o působení zahraničních univerzit na území České republiky.

¹⁵⁷ Režim student. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 26. 8. 2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/rezim-student>

¹⁵⁸ Vybranými studenty jsou myšleni cizinci z těchto zemí: Rusko, Ukrajina, Kazachstán, Turecko, Ghana, Uzbekistán, Irán, Srbsko, Filipíny, Vietnam, Nigérie a Indie.

¹⁵⁹ Akademie múzických umění v Praze, Akademie výtvarných umění v Praze, Archip, s. r. o., ART & DESIGN INSTITUT, s. r. o., Česká zemědělská univerzita v Praze, České vysoké učení technické v Praze, Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Masarykova univerzita, Mendelova univerzita v Brně, Metropolitní univerzita Praha, o. p. s., Newton College, a. s., Ostravská univerzita, Slezská univerzita v Opavě, ŠKODA AUTO Vysoká škola, o. p. s., Technická univerzita v Liberci, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Univerzita Hradec Králové, Univerzita Karlova, Univerzita Palackého v Olomouci, Univerzita Pardubice, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Vysoká škola CEVRO Institut, z. ú., Vysoká škola ekonomická v Praze, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Vysoká škola logistiky, o. p. s., Vysoká škola obchodní v Praze, o. p. s., Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, Vysoká škola uměleckopřmyslová v Praze, Vysoké učení technické v Brně, Západočeská univerzita v Plzni.

4.7.1 Nezletilý cizinec bez doprovodu¹⁶⁰

Někdy může nastat situace, kdy se na území státu vyskytne dítě zcela bez dozoru, nezaopatřené, které se nachází ve zcela výjimečném a nezáviděníhodném postavení a často bez vlastní viny. Je zřejmé, že se bude jednat o stav ojedinělý. Může však nastat situace, kdy je dítě bez statusu a neoprávněně pobývá na území. Má takové dítě právo na přístup k základnímu vzdělávání? A může navštěvovat takové dítě základní školu bezplatně?

Tato neoprávněná migrace patří mezi oblasti, které naráží na suverenitu státu a právo jednotlivých států omezit vstup těchto osob na území a obecně na postoj státu jako takového ke vzdělávání dětí. Tato oblast není zcela jasně vymezená, a jak uvádí někteří autoři, mezinárodní právo často „nevidí“, a možná hlavně nechce vidět, tento typ migrantů, na rozdíl od uprchlíků.¹⁶¹

Zásadní otázka, která u této kategorie cizinců vyvstává, je zda je možné aplikovat mezinárodní úmluvy na tyto specifické případy neoprávněné migrace, zda má takové dítě vůbec právo na přístup k základnímu vzdělávání. Přestože se jedná o šedou zónu, tato situace může nastat a autorky mají za to, že by se i na tyto případy, kdy je dítě ilegálně na území, vztahuje mezinárodní úmluva o povinnosti takovým dětem, ze strany státu, zajistit základní vzdělání a umožnit jim na území pobývat legálně. Navíc, dle úmluv¹⁶², by takové vzdělání mělo být hrazené státem a mělo by tak být bezplatné a veškeré výdaje by tak měl, dle právních dohod, platit stát. K této problematice vydávají mezinárodní orgány různá doporučení, a přestože se jedná pouze o doporučení, lze je aplikovat z mezinárodního hlediska. Často se tak ale tato doporučení mohou střetnout s vnitrostátní úpravou, která může být v rozporu s mezinárodním doporučením¹⁶³.

¹⁶⁰ § 180c zákona o pobytu cizinců.

¹⁶¹ AMAYA-CASTRO, Juan M. International Refugees and Irregular Migrants: Caught in the Mundane Shadow of Crisis. In: BULTERMAN, M. K. a W. J. M. VAN GENUGTEN (eds.). *Netherlands Yearbook of International Law 2013. Crisis and International Law: Decoy or Catalyst?* Hague: T.M.C. Asser Press, 2014. s. 65–88, s. 77.

¹⁶² Více v kapitole Mezinárodní dokumenty.

¹⁶³ JÍLEK, Dalibor. Neviny a vzdělání dítěte v neobvyklé situaci. In: JÍLEK, Dalibor a Pavel POŘÍZEK. *Sborník ze semináře. Pobyt cizinců: vybrané právní problémy II*. Brno: Veřejný ochránce práv, 2014, s. 291–314, s. 314.

Školský zákon¹⁶⁴ v České republice jednoznačně uvádí v ustanovení § 36, že je školní docházka povinná po dobu devíti školních let a vztahuje se i na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří pobývají na území České republiky déle než 90 dnů, a dále na cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území České republiky trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany dle zákona o azylu. Školský zákon tedy ustanovuje povinnost základní školní docházky, a to i pro děti cizinců. Důležité je poznamenat, že zákon výslovně uvádí pouze děti cizinců, kteří jsou oprávněni pobývat na území České republiky. Nezletilé děti bez doprovodu pobývají však na základě ustanovení § 180c ve spojení s ustanovením § 65 odst. 1 písm. b) a ustanovením § 87 zákona o pobytu cizinců na území České republiky na základě povolení k trvalému pobytu. Jak uvádí důvodová zpráva ke školskému zákonu k ustanovení § 87, pro tzv. nalezené cizince zákon vytváří takové podmínky, aby obdrželi pobytové oprávnění ve formě trvalého pobytu. Takovému cizinci se vydá z moci úřední potvrzení o oprávnění k trvalému pobytu na území. Díky znění zákona je cizinec bezproblémově integrován do společnosti.

Ustanovení § 2 školského zákona v odst. 1 písm. d) je uvedeno, že vzdělání je založeno na zásadách bezplatného základního a středního vzdělávání státních občanů České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ve školách, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí.

Dle Všeobecné deklarace lidských práv má dle čl. 26 každý právo na vzdělání, přičemž by toto vzdělání mělo být alespoň v počátečních a základních stupních bezplatné. Dále je uvedeno v čl. 26 Všeobecné deklarace lidských práv, že základní vzdělání je povinné.

Ohledně financování vzdělávání tzv. nezaopatřených dětí, tedy nezletilých cizinců bez doprovodu uvádí důvodová zpráva ke školskému zákonu u § 20 zásadní sdělení, a to, že vzdělávání cizinců a školské služby cizincům jsou dle školského zákona poskytovány na základě stejných podmínek jako občanům České republiky. To znamená, že i nezletilý cizinec bez doprovodu má právo na bezplatnost vzdělávání na veřejných vysokých školách, má stejné podmínky pro přijetí, průběh a ukončování vzdělávání. Je však

¹⁶⁴ Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, dále jen „školský zákon“

zřejmé, že ze zákona nevyplyvá právo cizinců vzdělávat se na území České republiky v mateřském jazyce.

Nezletilé cizince bez doprovodu se tak legislativa České republiky jednoznačně a bez zbytečných průtahů snaží zařadit a integrovat do společnosti a umožnit jim co nejjednodušší začátek v nové zemi. Nezletilé děti bez doprovodu tak získávají trvalý pobyt a s tím související bezplatné vzdělávání na veřejných školách na území České republiky.

4.7.2 Problematika celoživotního vzdělávání

Dle zákona o pobytu cizinců se myslí studiem, dle ustanovení § 64 písm. a), takové studium, které je akreditovaným studijním programem na vysoké škole. Zákon o vysokých školách¹⁶⁵ však ve svém ustanovení § 2 odst. 1 jednoznačně rozlišuje mezi studijním programem akreditovaným a programem celoživotního vzdělávání¹⁶⁶. Celoživotním vzděláváním je myšleno vzdělávání za účelem výkonu povolání nebo pouze zájmově, a proto nesplňuje podmínky uvedené v zákonu o pobytu cizinců, jako studium, jelikož není akreditovaným studijním programem na vysoké škole. Sám zákon o vysokých školách v ustanovení § 60 odst. 3 upozorňuje, že v případě že student dochází na vysokou školu v rámci programu celoživotního vzdělávání, nesplňuje podmínky pro právní postavení studenta dle zákona o vysokých školách. Z tohoto důvodu tak student cizinec nemůže žádat o povolení k pobytu za účelem studia, ale v rámci účelu „ostatní“. Cizinec naplňuje podmínky pro udělení povolení k pobytu za účelem studia pouze v tom případě, že naplňuje stanovené předpoklady nejen dle zákona o pobytu cizinců, ale i dle zákona o vysokých

¹⁶⁵ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

¹⁶⁶ Celoživotní vzdělávání je definováno v ustanovení § 60 zákona o vysokých školách, kde je uvedeno: „(1) V rámci své vzdělávací činnosti může vysoká škola poskytovat bezplatně nebo za úplatu programy celoživotního vzdělávání orientované na výkon povolání nebo zájmově. Blíže podmínky celoživotního vzdělávání stanoví vnitřní předpis. Účastníci celoživotního vzdělávání s ním musí být seznámeni předem.“

(2) O absolvování studia v rámci celoživotního vzdělávání vydá vysoká škola jeho účastníkům osvědčení. Úspěšným absolventům celoživotního vzdělávání v rámci akreditovaných studijních programů, pokud se stanou studenty podle tohoto zákona (§ 48 až 50), může vysoká škola uznat kredity, které získali v programu celoživotního vzdělávání až do výše 60 % kreditů potřebných k řádnému ukončení studia.

(3) Vzdělávání v programu celoživotního vzdělávání nezakládá jeho účastníkům právní postavení studenta podle tohoto zákona.“

školách. Dle směrnice 2016/801 ze dne 11. května 2016 se dle článku 3 bod 13. myslí vysokoškolskou institucí jakýkoli druh vysokoškolské instituce, která je jako taková uznána nebo za takovou považována podle vnitrostátních právních předpisů a která v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo praxí nabízí možnost získání uznávaných vysokoškolských titulů nebo jiných uznávaných vysokoškolských kvalifikací, bez ohledu na to, jak je tato instituce nazývána, nebo jakákoliv instituce, která v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo praxí nabízí odborné vzdělání či přípravu na vysokoškolské úrovni. Jelikož zákon o vysokých školách jednoznačně uvádí v § 60 odst. 2, že po absolvování celoživotního studia získá absolvent pouze osvědčení, nelze toto studium ani dle uvedené směrnice považovat za vysokoškolskou instituci, která by naplňovala podmínky pro označení cizince za studenta dle zákona o pobytu cizinců, jelikož po absolvování tohoto typu studia nezíská vysokoškolský titul nebo jinou vysokoškolskou kvalifikaci.

4.7.3 Zahraniční vysoké školy působící na území České republiky

Obdobným problémem je i studium na vysoké škole, která působí na území České republiky, avšak vzdělávání je poskytováno zahraniční vysokou školou nebo je poskytováno tuzemskou právnickou osobou v rámci spolupráce s právnickou osobou ze zahraničí¹⁶⁷. Dle ustanovení § 93a zákona o vysokých školách je možné, aby zahraniční vysoká škola, která má sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní místo své podnikatelské činnosti na území jiného členského státu Evropské unie, nebo která byla zřízena nebo založena podle práva jiného členského státu Evropské unie, poskytovala na území České republiky vzdělávání v zahraničním vysokoškolském studijním programu, podle právních předpisů jejího domovského státu, avšak v České republice musí plnit informační povinnosti Ministerstvu školství dle ustanovení § 93b zákona o vysokých školách, a to ještě před samotným uskutečněním vzdělávací činnosti. Takové studium však dle zákona o vysokých školách opět nemůžeme považovat za studium v akreditovaném studijním programu a není možné nahlížet na studium na takových vysokých školách jako na studium

¹⁶⁷ TOBEK, Ivan. Studium jako účel pobytu – vybrané aspekty. In: JÍLEK, Dalibor a Pavel PORÍZEK (eds.). *Ročenka uprchlíckého a cizineckého práva 2017*. Brno: Veřejný ochránce práv, 2017, s. 507–518.

dle zákona o pobytu cizinců a není tak možné požádat o povolení k pobytu za účelem studia, pokud cizinec dochází na tento typ vysoké školy na území České republiky. Studium na těchto typech škol není zařazeno Ministerstvem školství a tělovýchovy do akreditovaných studijních programů, ani se nejedná o celoživotní vzdělávání. Vzdělání na těchto typech škol je uznáno jako rovnocenné vysokoškolskému vzdělání dosaženému v akreditovaném studijním programu, ale nenaplnňuje podmínky dle zákona o vysokých školách ani zákona o pobytu cizinců pro označení a účel pobytu „studium“. Toto studium má i další omezení ve vztahu k souvisejícím právním předpisům, a to na příklad na úseku státní sociální podpory nebo důchodového pojištění. Jak uvádí ustanovení § 93j zákona o vysokých školách pokud stanoví zákon o státní podpoře nebo zákon o důchodovém pojištění, může ministerstvo rozhodnout, že vzdělání v rámci zahraničního vysokoškolského studijního programu uskutečňovaného na území České republiky zahraniční vysokou školou nebo tuzemskou právnickou osobou, že je postaveno na roveň studia na vysokých školách v České republice, může tak učinit pouze v zákonem stanovených případech.¹⁶⁸

¹⁶⁸ Zákon o vysokých školách v ustanovení § 93j odst. 1 písm. a) až d) uvádí výjimky, na základě kterých je možné tento typ studia považovat za totožný se studiem v akreditovaném studijním programu vysoké školy v České republice, a to pokud:

- a) jde o vzdělávání poskytované evropskou zahraniční vysokou školou, byla-li zahraniční vysoká škola přihlášena k plnění informačních povinností podle § 93b odst. 1 v době příslušného studia,
- b) jde o vzdělávání poskytované pobočkou evropské zahraniční vysoké školy, byla-li pobočka přihlášena k plnění informačních povinností podle § 93d odst. 1 v době příslušného studia,
- c) jde o vzdělávání poskytované mimoevropskou zahraniční vysokou školou, měla-li zahraniční vysoká škola tuzemské povolení podle § 93f v době příslušného studia,
- d) jde o vzdělávání poskytované pobočkou mimoevropské zahraniční vysoké školy, měla-li pobočka tuzemské oprávnění podle § 93h v době příslušného studia.

5 PODMÍNKY PRO ZÍSKÁNÍ KONKRÉTNÍCH POBYTOVÝCH OPRAVNĚNÍ

5.1 Bezvízový styk

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, bezvízový styk je aplikovaný u těch studentů ze třetích zemí, kteří obdrželi povolení k pobytu za účelem studia jiným členským státem Evropské unie a přicházejí v rámci Evropské unie studovat v rámci programu Evropské unie¹⁶⁹. Díky tomuto mnohostrannému programu nebo na základě dohody mezi vysokoškolskými institucemi mohou na území České republiky tito studenti pobývat *až jeden rok* bez víza, pokud je účelem jejich pobytu studium na vysoké škole.¹⁷⁰ Dle ustanovení § 18 písm. f) zákona o pobytu cizinců může až po dobu jednoho roku pobývat spolu s držitelem povolení k dlouhodobému pobytu vydaného jiným členským státem Evropské unie za účelem vědeckého výzkumu i rodinný příslušník tohoto cizince, který ho doprovází.

O bezvízový styk/pobyt se jedná také v tom případě, že je cizinec státním příslušníkem země, která je zařazena do seznamu zemí, které jsou osvobozeny od vízové povinnosti, jak je uvedeno v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 a jedná se konkrétně o: Albánii¹⁷¹, Andorra, Antigua a Barbudu, Argentinu, Austrálii, Bahamy, Barbados, Bosnu a Hercegovinu, Brazílii, Brunej, Dominiku, Grenadu, Gruzii, Guatemala, Honduras, Chile, Černou horu, Izrael, Japonsko, Jižní Koreu, Kanadu, Kiribati, Kolumbii, Kostariku, Malajsi, Marshallovy ostrovy, Mauricius, Mexiko, Mikronésii, Moldavsko, Monako, Nikaraguu, Nový Zéland, Palau, Panamu, Paraguay, Peru, Salvador, Samoa, San Marino, Severní Makedonii, Seychely, Singapur, Spojené arabské emiráty, Spojené státy americké, Srbsko¹⁷², Svatou Lucii, Svatého Kryštofa a Nevis, Svatého Vincence a Grenadiny, Šalomounovy

¹⁶⁹ § 18 písm. f) zákona o pobytu cizinců.

¹⁷⁰ § 18 písm. g) zákona o pobytu cizinců.

¹⁷¹ Občané Albánie, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Gruzie, Moldavska, Severní Makedonie, Srbska a Ukrajiny nepotřebují vízum pouze tehdy, jsou-li držiteli biometrických pasů.

¹⁷² Bezvízový režim se netýká držitelů srbských pasů vydaných Zvláštním koordináčním ředitelstvím v Bělehradě.

ostrovy, Tchaj-wan¹⁷³, Tongu, Trinidad a Tobago, Tuvalu, Ukrajinu, Uruguay, Vanuatu, Vatikán, Venezuelu a Východní Timor.

Dále se jedná o zvláštní správní jednotky Čínské lidové republiky, a to Hongkongu a Macaa, přičemž bez víza mohou vstoupit na území pouze držitelé pasu Hong Kong Special Administrative Region a pasu Regiao Administrativa Especial de Macau.

Třetí skupinou jsou britští občané, kteří nejsou státními příslušníky Velké Británie a kteří jsou dle Nařízení Evropského parlamentu osvobození a patří sem tzv. britští státní příslušníci v zámoří, občané britských zámořských území, britští občané v zámoří, osoby pod britskou ochranou a poddaní britské koruny.

Bezvízový styk platí i pro státy, které uzavřely dohodu s Evropským společenstvím. Mezi tyto státy je zařazen Island, Lichtenštejnsko a Norsko na základě Dohody o Evropském hospodářském prostoru a dále Švýcarsko na základě Dohody mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na straně jedné a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob. Ve vztahu k Velké Británii aktuálně probíhají jednání mezi Evropskou unií v otázce Brexitu¹⁷⁴.

Zvláštní skupinu tvoří osoby s přiznaným postavením uprchlíka nebo osoby bez státní příslušnosti. Aniž by byly dotčeny závazky vyplývající z mezinárodních dohod podepsanými členskými státy, s ohledem zejména na Evropské dohody o zrušení vízové povinnosti pro uprchlíky Rady Evropy ze dne 20. dubna 1959, rozhodují si jednotlivé země o tom, zda jsou tyto skupiny od vízové povinnosti osvobozeny nebo ne. Právě vzhledem k rozdílům ve vnitrostátním právu vztahujícím se na osoby s přiznaným postavením uprchlíka a osoby bez státní příslušnosti by členské státy měly mít možnost rozhodnout, zda by tyto skupiny osob měly být osvobozeny od vízové povinnosti, pokud třetí země, ve které tyto osoby pobývají a která vydala jejich cestovní doklady, je třetí zemí, jejíž státní příslušníci jsou od vízové povinnosti osvobozeni.¹⁷⁵

¹⁷³ Bezvízový režim se netýká držitelů tchaj-wanských pasů, které neobsahují číslo průkazu totožnosti.

¹⁷⁴ Aktuální informace jsou k dispozici na webových stránkách Ministerstva vnitra České republiky.

¹⁷⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, Preamble, bod 8.

Nařízení 2018/1806 dále v preambuli v bodě 11 apeluje na to, aby ve zvláštních případech, kdy je odůvodněn zvláštní vízový režim, měly možnost jednotlivé státy osvobodit určité skupiny od vízové povinnosti, pokud je to v souladu s mezinárodním veřejným právem nebo obyčejem.¹⁷⁶ Nařízení 2018/1806 dále v preambuli v bodě 12 zdůrazňuje, že by členské státy měly mít možnost osvobodit od vízové povinnosti osoby s přiznaným postavením uprchlíka a dále všechny osoby bez státní příslušnosti bez ohledu na to, zda se na tyto osoby vztahuje Úmluva OSN o právním postavení osob bez státní příslušnosti ze dne 28. Zář 1954, jakož i žáky účastníci se školních zájezdů, pokud osoby těchto kategorií pobývají v některé ze třech zemí uvedených na seznamu třetích zemí v příloze II nařízení 2018/1806.

V rámci bezvízového styku se tak jedná o poměrně rozsáhlou specifickou kategorii, kterou však cizinci mohou využít, na základě konkrétních definovaných podmínek. Cizinci mohou využít této formy pobytového oprávnění pro krátké kurzy nebo semináře či letní školy.

5.2 Bilaterální bezvízové dohody¹⁷⁷

Pokud existuje uzavřená smlouva mezi Českou republikou a zemí původu občana třetí země, je možné, aby tento cizinec na území České republiky pobýval déle, tedy nad rámec schengenských pravidel pro krátkodobý pobyt. Tyto dohody se tak týkají pouze území České republiky. Tyto dohody tak konkrétně upravují další podmínky, na základě kterých může na území České republiky cizinec pobývat po skončení lhůty pobytu v rámci krátkodobého víza. Dohody mezi Českou republikou a jednotlivými státy jsou rozděleny do tří kategorií.

Kategorie A V této kategorii mohou občané uvedených zemí pobývat nad rámec schengenského víza další tři měsíce, tudíž celkem až šest měsíců bez nutnosti žádosti o pobytové oprávnění. V tomto případě je ale nutné, aby cizinec, po skončení této „*nádstavby*“ využil pouze přímý letecký spoj do své původní země nebo maximálně s přestupem mimo schengenský prostor

¹⁷⁶ Dále jen „nařízení Rady (ES) 2018/1806“.

¹⁷⁷ Bilaterální bezvízové dohody sjednané Českou republikou před vstupem do Schengenu. *Ministerstvo vnitra* [online]. Odbor azylové a migrační politiky, 30. 11. 2020 [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr-povinnosti-a-delka-pobytu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

případně přes prostor území členského státu, který má též s uvedenou zemí bilaterální bezvízovou dohodu a která uplatňuje stejné podmínky nad rámec schengenských pravidel. Mezi tyto země, se kterými má Česká republika uzavřenou dohodu, patří: Argentina, Chile, Izrael, Korejská republika, Kostarika, Malajsie a Uruguay.

Kategorie B V této kategorii mohou cizinci z uvedených zemí pobývat nad rámec schengenského víza maximálně 30 dnů, tedy o jeden celý měsíc na víc. V této skupině je pouze dohoda mezi Českou republikou a Singapurem.

Kategorie C V této kategorii jsou cizinci, kteří žádných výhod nepobírají. Platí zde stejná pravidla jako pro obecné schengenské krátkodobé vízum, tedy je nutné žádat o krátkodobé vízum, pokud bude cizinec pobývat na území České republiky (potažmo v EU) dle pravidla 90/180 (viz níže). V rámci těchto dohod se do pobytu na území České republiky započítává i doba strávená na území ostatních členských států. Do této kategorie patří Guatemala, Honduras, Mexiko, Nikaragua, Panama, Paraguay.¹⁷⁸ Tato kategorie tak neznamená žádné speciální výhody pro cizince v délce pobytu na území.

5.3 Krátkodobé vízum

Tzv. Schengenské krátkodobé vízum opravňuje k pobytu na území schengenského prostoru.¹⁷⁹ Dle pravidla tzv. 90/180, celková doba nesmí překročit 90 dnů během 180 dnů¹⁸⁰, což znamená, že při každém vstupu se bude počítat doba strávená na území ve 180 dnech bezprostředně předcházejících každému dni pobytu¹⁸¹. K přesnému výpočtu slouží tzv. Schengenská kalkulačka.

¹⁷⁸ V této kapitole se nezaměřujeme na další specifické dohody, které se týkají diplomatických, služebních nebo speciálních pasů, jelikož předpokládáme, že cizinci studenti těmito specifickými cestovními doklady nedisponují. K této problematice se dozvíte více na webových stránkách Ministerstva vnitra České republiky.

¹⁷⁹ Schengenský prostor tvoří tyto státy: Belgie, ČR, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Island, Itálie, Litva, Lichteňštejnsko, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko a Švýcarsko.

¹⁸⁰ Čl. 6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).

¹⁸¹ Pravidlo 90/180. *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. Schengenská víza [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/pravidlo_90_180/index.html

Tyto výpočty se však netýkají států, se kterými uzavřela Česká republika bilaterální smlouvy, které jsou uvedené výše v této kapitole.

Schengenské vízum je vydávané zastupitelským úřadem České republiky nebo jiným zastupitelským úřadem jiného schengenského státu. Ve zcela výjimečných případech může být schengenské vízum dle čl. 25 Vízového kodexu vydáno s omezenou územní platností.

Proto, aby mohlo být uděleno toto vízum, musí být splněna podmínka platného cestovního dokladu a veškeré podmínky dle Vízového kodexu. Tento typ víza může být udělen pro jeden, dva nebo více vstupů.¹⁸² Žádost o schengenské vízum je možné podat v období tří měsíců před plánovanou cestou¹⁸³ a žádosti musí být rozhodnuto do patnácti¹⁸⁴ kalendářních dnů ode dne podání žádosti.¹⁸⁵ V jednotlivých případech ale může být doba rozhodování prodloužena až na 30 dnů nebo až na 60 dnů¹⁸⁶. Schengenské vízum lze ve výjimečných případech i prodloužit. Tuto pravomoc má příslušný inspektorát cizinecké policie krajských ředitelství Policie České republiky podle místa hlášeného pobytu cizince, konkrétně na odděleních pobytových agend¹⁸⁷ a je třeba tuto žádost podat nejdříve 30 dnů a nejpozději tři dny před uplynutím doby povoleného pobytu dle víza. Prodloužení schengenského krátkodobého víza patří mezi instituty zcela výjimečné a pouze za specifických podmínek uvedených v čl. 33 Vízového kodexu, kam patří na příklad situace, kdy držitel víza poskytl důkaz o vyšší moci nebo humanitárních důvodech bránících mu opustit území členského státu před skončením doby platnosti víza nebo doby trvání pobytu povoleného vízem.

Ve vztahu k rodinným příslušníkům občanů Evropské unie, kteří sami nenesou občany Evropské unie a hodlají doprovázet občana Evropské unie na území

¹⁸² Čl. 24 Vízového kodexu.

¹⁸³ Čl. 9 Vízového kodexu.

¹⁸⁴ Je však vhodné zjistit informace přímo na zastupitelském úřadě, který na svých webových stránkách může uvádět jiné lhůty, kratší než je stanovena zákonná lhůta pro vyřízení. Zastupitelský úřad České republiky v Teheránu uvádí na svých webových stránkách lhůtu 3–5 dnů. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/vizum_k_pobytu_do_90_dnu_za_ucelem_1.html

¹⁸⁵ Čl. 23 Vízového kodexu.

¹⁸⁶ Čl. 23 odst. 2 a 3 Vízového kodexu.

¹⁸⁷ Jednotná schengenská víza. *Policie České republiky* [online]. [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/informace-pro-pobyt-cizincu-jednotna-schengenska-viza.aspx>

nebo následovat občana Evropské unie, který na území pobývá, zákon jasně vymezuje, kdy takové krátkodobé vízum nemůže být vůbec vystaveno. Dle ustanovení § 20 odst. 5 zákona o pobytu cizinců se jedná o situaci, kdy tento cizinec předloží padělaný nebo pozměněný cestovní doklad, nesplňuje požadavky opatření před zavlečením infekčního onemocnění, je důvodné nebezpečí, že by při pobytu na území mohl ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek apod.

O krátkodobé vízum je vhodné žádat v případech krátkodobých pobytů, které jsou v nejčastěji v délce jednoho semestru, tedy v délce tří měsíců, nebo v případě, že se jedná o cizince, který nespadá pod tzv. bezvízový styk a účastní se na území České republiky krátkodobého vzdělávacího programu.

5.4 Žádost o dlouhodobé vízum za účelem studia

V rámci základního souhrnu možností pobytových oprávnění pro cizince studenty v této kapitole uvádíme přehledově zásadní informace o dlouhodobém vízu a dlouhodobém pobytu, avšak v podrobnostech si dovoluujeme odkázat na následující kapitoly, které se dlouhodobým vízem a dlouhodobým pobytem z pohledu procesního zabývají podrobněji.

Dlouhodobé vízum je v ustanovení § 17b zákona o pobytu cizinců definováno jako vízum k pobytu nad 90 dnů. Vízum se uděluje na základě žádosti cizince, který hodlá pobývat na území za účelem vyžadující pobyt na území delší jak tři měsíce. Vízum se uděluje s dobou platnosti na území nejdéle na jeden rok. Dle zákona je třeba u tohoto typu žádosti podat na zastupitelský úřad České republiky v zahraničí vyplněný a podepsaný formulář k tomu určený, a dále dle ustanovení § 31 zákona o pobytu cizinců předložit fotografii pasového formátu, platný cestovní doklad, který však nesmí být starší 10 let a musí obsahovat nejméně dvě volné stránky¹⁸⁸. Důležité je poznamenat, že platnost tohoto cestovního dokladu musí být delší nejméně o tři měsíce, než je doba platnosti dlouhodobého víza. K žádosti je na víc nutné doložit i kopii stránek cestovního pasu s údaji o žadateli. V cestovním dokladu musí být nepochybně veškeré údaje aktuální a správné.

¹⁸⁸ § 108 odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

Samozřejmostí pro podání žádosti tohoto typu pobytového oprávnění je doklad, který potvrzuje účel pobytu na území České republiky, tedy nejčastěji potvrzení o přijetí ke studiu, odborné praxe, dobrovolné službě apod. Mimo výše uvedené je třeba doložit biometrické údaje, a to otisky prstů, doklad o finančních prostředcích¹⁸⁹, doklad o zajištění ubytování¹⁹⁰ po dobu pobytu na území ČR (s ověřeným podpisem poskytovatele ubytování). Pokud se jedná o nezletilé dítě, je třeba dodat i souhlas rodičů.¹⁹¹

V případě žádosti o dlouhodobé vízum za účelem studia se může cizinci stát, že na požádání zastupitelského úřadu budu muset dále dodat platný výpis z evidence Rejstříku trestů¹⁹² či obdobný doklad státu, jehož je cizinec státním občanem, jakož i státu, v nichž cizinec v posledních třech letech pobýval nepřetržitě po dobu delší ne šest měsíců. V některých případech (u stanovených zemí), opět na vyžádání, je nutné dle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, předložit doklad o bezinfekčnosti, tedy že netrpí TBC, syfilis nebo jiným infekčním onemocněním.

¹⁸⁹ Pro bližší informace odkazujeme na procesněprávní část publikace.

¹⁹⁰ Doklad o zajištění ubytování na území je myšleno – doklad o vlastnictví bytu nebo domu, což se prokáže nejčastěji originálem nebo ověřenou kopií výpisu z katastru nemovitostí nebo kupní smlouvou s vyznačenou doložkou o vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí; nebo doklad o oprávněnosti užívání bytu nebo domu, přičemž tento stav se prokáže originálem či ověřenou kopií nájemní smlouvy, podnájemní smlouvy, smlouvy o ubytování nebo smlouvy s obdobným obsahem (Pokud je jako doklad o zajištění ubytování předložena podnájemní smlouva uzavřená mezi žadatelem a nájemcem bytu, je třeba doložit rovněž písemný souhlas pronajímatele, pokud tento není obsahem samotné podnájemní smlouvy. V případě, že pronajímatelem je právnická osoba, musí být smlouva podepsána osobou oprávněnou jednat za tuto osobu.); dále se může jednat o písemné potvrzení osoby, která je vlastníkem nebo oprávněným uživatelem bytu nebo domu s úředně ověřeným podpisem o souhlasu s ubytováním cizince (Pokud je souhlas s ubytováním žadatele předkládán jako souhlas vlastníka nemovitosti, která je v podílovém spoluvlastnictví více osob, je nutné, aby souhlas s ubytováním cizince poskytlo tolik podílových spoluvlastníků, jejichž podíly na nemovitosti dosáhnou většiny. Pokud je souhlas s ubytováním žadatele předkládán jako souhlas vlastníka nemovitosti, která je ve společném jmění manželů, postačí, aby souhlas s ubytováním cizince poskytl jeden z manželů za předpokladu, že se druhý manžel nedovolá neplatnosti tohoto úkonu. Pokud je poskytovatel ubytování nájemcem, je třeba oprávněnost poskytnout ubytování prokázat předložením platné nájemní smlouvy mezi nájemcem a vlastníkem nemovitosti, a v případě, že je obsahem nájemní smlouvy podmínka souhlasu pronajímatele s ubytováním další osoby v bytě, je třeba doložit rovněž písemný souhlas pronajímatele s ubytováním žadatele s výjimkou ubytování nezletilých či zletilých nezaopatřených dětí nájemce jako osob žijících ve společné domácnosti s nájemcem-rodičem.).

¹⁹¹ § 31 odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců.

¹⁹² Nelze požadovat u cizinců mladších 15 let.

V případě, že je žádost na zastupitelském úřadu kladně vyřízena musí cizinec dále předložit doklad o zajištění cestovní zdravotní pojištění, a to v minimální výši 60 000 € pokrývající území České republiky. Veškeré uvedené doklady je nutné předložit i v kopii a údaje a náležitosti žádosti, s výjimkou cestovního dokladu, je nutné předložit v českém jazyce, nebo náležitosti v cizím jazyce s ověřeným překladem do českého jazyka.

Dlouhodobé vízum se uděluje jako vícenásobné a je třeba žádost předložit na zastupitelském úřadě České republiky v zahraničí, přičemž v případě kladného stanoviska vyznačuje zastupitelský úřad dlouhodobé vízum do cestovního dokladu cizince. V případě záporného stanoviska Ministerstva vnitra jsou žadateli oznámeny a tlumočeny zákonné důvody, na základě kterých byla žádost zamítnuta.¹⁹³ Jak uvádí ustanovení § 56 odst. 5 zákona o pobytu cizinců, Ministerstvo vnitra informuje cizince písemně s tím, že cizince poučí o oprávnění požádat ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení informace o neudělení dlouhodobého víza o nové posouzení důvodu neudělení dlouhodobého víza.¹⁹⁴ Prodloužení dlouhodobého víza náleží do kompetence Ministerstva vnitra. Přičemž prodloužit lze oprávnění za podmínky, že trvá stejný účel pobytu, avšak prodloužení je možné pouze na celkovou dobu jednoho roku¹⁹⁵. Žádost je obecně vyřízena ve lhůtě 90 dnů, ve zvlášť složitých případech je možné vyřídit žádost ve lhůtě 120 dnů od podání žádosti, avšak ve věci dlouhodobého víza za účelem studia je lhůta zkrácena na 60 dnů ode dne podání žádosti.¹⁹⁶ Držitel dlouhodobého víza (platného povolení k pobytu) vydaného některým členským státem, se mohou na základě tohoto povolení a platného cestovního dokladu volně pohybovat po dobu nejvýše tří měsíců během jakéhokoli šestiměsíčního období na území ostatních členských států.¹⁹⁷

¹⁹³ § 56 zákona o pobytu cizinců.

¹⁹⁴ § 180e zákona o pobytu cizinců vymezuje a definuje postup v případě nového posouzení důvodů neudělení víza.

¹⁹⁵ Dle ustanovení § 35 zákona o pobytu cizinců.

¹⁹⁶ Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé). *Ministerstvo vnitra* [online]. Odbor azylové a migrační politiky, 2. 4. 2020 [cit. 13. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlouhodobě.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

¹⁹⁷ Čl. 21 odst. 1 Schengenské prováděcí úmluvy. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/spu-cz-konsolid-2010-04-05-plus.aspx>

Tento typ oprávnění je tak vhodný pro studenty, kteří mají zájem o studium na území České republiky, a jejich studium nepřesáhne maximálně dobu jednoho roku a jejich účel pobytu splňuje požadavky uvedené v zákoně u definice pojmu „studium“. Výhodou tohoto oprávnění, je možnost cestovat i do jiných států Schengenského prostoru. Pro studenty příznivé je i to, že o jejich žádosti bude v rámci tohoto režimu rozhodnuto do 60 dnů od podání žádosti.¹⁹⁸

5.5 Dlouhodobé vízum za účelem ostatní

Opětovně uvádíme, že v rámci základního souhrnu možností pobytových oprávnění pro cizince studenty v této kapitole uvádíme přehledově zásadní informace o dlouhodobém vízu a dlouhodobém pobytu, avšak v podrobnostech si dovoluujeme odkázat na následující kapitoly, které se dlouhodobým vízem a dlouhodobým pobytem z pohledu procesního zabývají podrobněji.

Co se týče doložení dokladů pro podání žádosti v rámci režimu dlouhodobého víza za účelem ostatní, není zde oproti dlouhodobému vízu za účelem studia zásadního rozdílu. V režimu ostatní se však jedná o vzdělávací aktivity, které nespádají pod definici studia, dle zákona o pobytu cizinců a jedná se o: Vzdělávání cizince v neakreditovaném studijním programu na veřejné či soukromé vysoké škole, např. řada vysokých škol realizuje vzdělávací programy, které jsou „poskládány“ z částí jinak akreditovaných programů, jedná se zejména o krátkodobé cca půlroční až roční vzdělávací programy pro studenty ze zahraničních vysokých škol, které nelze podřadit pod § 64 odst. 1 písm. a) nebo c) zákona o pobytu cizinců – týká se výměnných pobytů, které pro partnerské vysoké školy v zahraničí pořádá většina českých veřejných i soukromých vysokých škol.

V případě, že ale dle vyjádření školy v potvrzení o studiu či o přijetí ke studiu bude student účastníkem takového vzdělávacího programu zapsán do matriky studentů, je splněn účel studium a nejedná se o účel „ostatní“.

O kategorii ostatní se taktéž nejedná, pokud je studium realizováno na základě multilaterálních mezinárodních smluv (CEEPUS, MVF), bilaterálních

¹⁹⁸ Další procesní náležitosti a postupy v rámci vyřizování dlouhodobých víz, a to konkrétně ve vztahu k cizincům studentům vysokých škol, bude pojednáno podrobněji v následující kapitole.

mezinárodních smluv (dohod o kulturní spolupráci potažmo prováděcích protokolů k těmto dohodám), resortních smluv, usnesení vlády ČR k rozvojovým zemím a krajinám nebo programů EU. V těchto případech je splněn účel studium a nejedná se o účel „ostatní“.

O účel ostatní se ale jedná v případě, že je prováděno vzdělávání ve škole, která je akreditována nebo má akreditovaný studijní program v jiném státě než ČR (viz výše v kapitole *Zahraniční vysoké školy působící na území České republiky*) – jde např. o vzdělávání na vysokých školách, které jsou akreditovány (realizují akreditované studijní programy) zejména v jiném členském státě EU a mají své pobočky na území ČR.

Do kategorie ostatní spadá účast na jazykových a odborných kurzech a programech, které neslouží k přípravě ke studiu akreditovaného studijního programu vysoké školy – jde zejména o studium, ale také účast na jazykové a odborné přípravě ke studiu akreditovaného studijního programu vysoké školy organizované soukromou vysokou školou (pokud by kterákoliv soukromá vysoká škola pořádala přípravné kurzy českého jazyka, byť by měly sloužit jako příprava ke studiu, např. jím akreditovaného studijního programu, nelze takovou přípravu považovat za studium dle zákona o pobytu cizinců.)

Pod označení „ostatní“ je třeba zařadit i účast na studijně poznávacích a jiných vzdělávacích kurzech a programech, které jsou prováděny institucemi, které nelze podřadit pod zákon č. 561/2004 Sb. (v případě základních, středních a vyšších odborných škol) nebo zákon č. 111/1998 Sb. (v případě vysokých škol).¹⁹⁹

I tento typ žádosti se musí podávat osobně na zastupitelském úřadu České republiky. U tohoto typu pobytového oprávnění však cizinec nemůže očekávat rychlejší vyřízení, ale musí vyčkat standardní dobu, tedy lhůtu 90 dnů, v případě složitých případů trvá vyřízení žádosti 120 dnů ode dne podání žádosti. I zde však platí, že pobytové oprávnění se uděluje maximálně s dobou platnosti jeden rok a v případě, že trvá stejný účel pobytu. Oprávnění je možné prodloužit avšak celková doba, i s prodloužením, nesmí přesáhnout jeden rok.

¹⁹⁹ Doklad o účelu pobytu. *Ministerstvo vnitra* [online]. [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/doklad-o-ucelu-pobytu.aspx>

Ve vztahu k pobytovému oprávnění v kategorii dlouhodobého víza je jednoznačně výhodnější a rychlejší vyřízení, pokud se jedná o účel pobytu v rámci studia.

5.6 Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia²⁰⁰

Žádost o dlouhodobý pobyt může podat cizinec, který splňuje náležitosti dle zákona o pobytu cizinců dle ustanovení § 42d. Mezi základní náležitosti dle zákona o pobytu cizinců patří i naplnění účelu pobytu, což v tomto případě znamená splňovat podmínky dle definice studia dle ustanovení § 64 zákona o pobytu cizinců. Žádost se obecně podává na zastupitelském úřadě České republiky na řádně vyplněném tiskopisu. Avšak v případě, že cizinec je držitelem dlouhodobého víza vydaného za jakýmkoliv účelem (kromě strpění, sezónního zaměstnávání nebo mimořádného pracovního víza) nebo je držitelem dlouhodobého pobytu na území za jiným účelem anebo je držitelem povolení k dlouhodobému pobytu vydaného za účelem studia jiným členským státem Evropské unie (kromě Velké Británie, Irska a Dánska), může tuto žádost podat přímo na pracovišti Ministerstva vnitra v České republice.²⁰¹

K náležitostem, které je třeba předložit k žádosti, patří opět platný cestovní doklad, doklad o potvrzení účelu pobytu, doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území, fotografie, doklad o zajištění prostředků k pobytu na území²⁰², a také případně souhlas rodičů²⁰³, pokud se jedná o dítě, které bude na území pobývat bez rodiče / zákonného zástupce nebo poručníka. I v rámci této žádosti může být cizinec požádán o doložení dokladu

²⁰⁰ Opětovně uvádíme, že v rámci základního souhrnu možností pobytových oprávnění pro cizince studenty v této kapitole uvádíme přehledově zásadní informace o dlouhodobém vízu a dlouhodobém pobytu, avšak v podrobnostech si dovoluujeme odkázat na následující kapitoly, které se dlouhodobým vízem a dlouhodobým pobytem z pohledu procesního zabývají podrobněji.

²⁰¹ Povolení cizinců, kteří mají povolení k dlouhodobému pobytu vydaného v jiném členském státě EU za účelem studia v rámci programu EU, mnohostranného programu zahrnujícího opatření v oblasti mobility nebo dohody mezi vysokoškolskými institucemi, jsou oprávněni pobývat na území České republiky bez víza až po dobu jednoho roku. Viz blíže kapitola Pobytová oprávnění studentů dle zákona o pobytu cizinců v České republice a podkapitola Bezvízový pobyt.

²⁰² § 42d odst. 2 písm. a) ve spojení s ustanovení § 31 odst. 1 písm. a), b), d) a e) zákona o pobytu cizinců.

²⁰³ § 42d odst. 2 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

obdobnému výpisu z evidence Rejstříku trestů²⁰⁴ a případně i dokladu potvrzujícímu splnění požadavků opatření před zavlečením infekčního onemocnění, nesmí však chybět doklad o cestovním zdravotním pojištění²⁰⁵.

Povolení k dlouhodobému pobytu vydává Ministerstvo vnitra na dobu buď potřebnou k dosažení účelu, který vyžaduje pobytu na území, v délce maximálně rok, nebo na jeden rok, jde-li o přechodný pobyt za účelem studia s předpokládanou dobou pobytu delší než jeden rok. V případě dlouhodobého pobytu za účelem studia v akreditovaném studijním programu na vysoké škole nebo v rámci účasti na jazykové a odborné přípravě ke studiu akreditovaného studijního programu vysoké školy organizované veřejnou vysokou školou, nebo účast na jazykovém a odborném kurzu pořádaném v rámci programu Evropské unie nebo na základě mezinárodní smlouvy, je povolení vydáváno na dva roky.²⁰⁶

Lhůta k vyřízení tohoto typu žádosti je standardně 60 dnů. Platnost pobytového oprávnění tohoto typu, tedy za účelem studia na území dle ustanovení § 42d, lze prodloužit opakovaně, ale vždy nejdéle o dva roky, pokud bylo vydáno za účelem vzdělávání v rámci vyšší odborné školy nebo studia na vysoké škole. Pokud se však jedná o dlouhodobý pobyt za účelem neplacené odborné praxe, lze takový typ oprávnění prodloužit pouze jednou na dobu odpovídající době stanovené ve smlouvě o odborné praxi v tuzemské hostitelské organizaci. V jiných případech není možné pobytové oprávnění prodloužit vůbec.

V případě, že se jedná o žádost o dlouhodobý pobyt v režimu ustanovení § 42 odst. 1 zákona o pobytu cizinců, tedy v tom případě, že žádost navrhuje na dlouhodobé vízum udělené za stejným účelem (studium), podává se osobně nejpozději před uplynutím platnosti víza k pobytu nad 90 dnů nebo platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, nejdříve však 120 dnů před uplynutím jeho platnosti na pracoviště Ministerstva vnitra²⁰⁷, a to v územním obvodu, kde má žadatel hlášen pobyt nebo v jehož územní působnosti bude žadatel dle dokladu pobývat.

²⁰⁴ Pokud se však nejedná o dítě mladší 15 let.

²⁰⁵ § 42d odst. 4 zákona o pobytu cizinců.

²⁰⁶ § 44 odst. 4 písm.) a), c), f) zákona o pobytu cizinců.

²⁰⁷ § 42 odst. 4 zákona o pobytu cizinců.

Dlouhodobý pobyt za účelem studia v žádosti podané dle ustanovení § 42d zákona o pobytu cizinců patří mezi administrativně náročné, avšak oproti ostatním žádostem se v podstatě neliší. Obecně je tak žádost o pobytové oprávnění obsáhlá ve všech typech pobytových oprávnění, rozlišení můžeme spatřovat v délce rozhodování o jednotlivých typech těchto žádosti.

5.7 Studentské pobyty

Studenti, kteří žádají o pobytové oprávnění v rámci programu Erasmus+ nebo Fulbrightův program, jsou osvobozeni od doložení dokladu o cestovním zdravotním pojištění dle ustanovení § 180j zákona o pobytu cizinců k žádosti, v rámci jakéhokoli pobytového oprávnění (dlouhodobé vízum apod.). U Fulbrightových stipendistů vydává Fulbrightova komise pro účely žádosti o vydání víza nebo povolení k pobytu tzv. potvrzení o zajištění finančních prostředků a účelu pobytu.²⁰⁸

5.8 Dílčí závěr

Z výše uvedeného jednoznačně plyne, že lepší pozici pro podávání žádostí a rozhodování o nich mají studenti, kteří spadají do kategorie mezinárodních či bilaterálních smluv a mezinárodních projektů. Je samozřejmé, že kategorie studentů občanů EU a občanů ze zemí schengenského prostoru má výhodu naprosto zřejmou, avšak ti nejsou prioritní v rámci této publikace, která se zaměřuje především na studenty ze třetích zemí.

Obecně je vždy zásadní při rozhodování o tom, jaký typ žádosti si má cizinec ze třetí země zvolit je, z jaké země student cizinec pochází. Na prvním místě je tak vždy nutné zjistit, zda s tímto státem, který se nachází mimo schengenský prostor, nemá Česká republika jednu z bilaterálních dohod nebo zda nespadá do kategorie tzv. bezvízového pobytu (v případě, že se jedná o studijní pobyty v délce do tří měsíců, popřípadě v takové délce dle konkrétní definice v obsahu bilaterální smlouvy).

Pokud to tak není a jedná se o „standardního“ studenta cizince ze třetích zemí, pak je podstatné zaměřit se na typ a délku studia, tedy na účel pobytu

²⁰⁸ ERASMUS a Fulbrightův program. *Ministerstvo vnitra* [online]. Odbor azylové a migrační politiky, 2. 12. 2020 [cit. 13. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-pro-skoly.aspx?q=Y2hudW09MTE%3D>

cizince. Pokud se jedná o akreditovaný studijní program, pak je zřejmé, že musí cizinec žádat v rámci režimu „studium“, pokud ne, spadá do kategorie „ostatní“. Student v režimu studium má však časovou výhodu o rozhodování o žádosti. Délka studia na území je dalším kritériem, které je nutné posoudit při volbě vhodného oprávnění. Nermalou roli, kterou by měl každý cizinec zvážit, hraje i možnost případného prodloužení jednotlivých typů pobytových oprávnění, která Česká republika cizinci nabízí. Zásadní je vždy to, zda cizinec splňuje zákonem stanovené podmínky, dle zákona o pobytu cizinců, pro získání konkrétního pobytového oprávnění.

6 SROVNÁNÍ ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S POLSKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU²⁰⁹

Polsko patří mezi země, které lze zařadit spíše do kategorie, kde převládá počet emigrantů nad imigranty a týká se to i mobility studentů, kteří spíše opouští Polsko za účelem studia do jiných zemí Evropské unie, než že by do Polska za studiem zavítali.²¹⁰

6.1 Pobytová oprávnění pro studenty dle polské právní úpravy

Polsko nabízí studentům několik druhů víz, mezi které patří typ C, krátkodobé vízum tzv. schengenské, přičemž držitel tohoto typu pobytového oprávnění může vstoupit na území nejdéle na 90 dnů v období 180 dnů. Jedná se tedy o stejné krátkodobé vízum, jako v České republice. Další typ víza, který je vhodný pro studenty je typ D, tedy dlouhodobé národní vízum, které je možné udělit až na jeden rok. Pro studenty, kteří však chtějí na území Polska studovat po delší dobu je vhodné povolení k dočasnému (přechodnému) pobytu.²¹¹ V rámci srovnání s českou republikou je tedy možné shrnout, že Polsko nabízí studentům formu období dlouhodobého víza, které česká právní úprava definuje a je označováno jako tzv. dlouhodobé národní vízum – typ D. Dlouhodobý pobyt v Polsku označují jako povolení k dočasnému (přechodnému) pobytu.

Přechodný pobyt za účelem studia je v polské právní úpravě definován v ustanovení 144 a následujícího zákona o cizincích.²¹² Zásadní je zdůraznit, že polská právní úprava umožňuje získat tento typ povolení pouze pro studenty vysokých škol, kteří plánují studovat prezenčně bakalářské a magisterské studium nebo pro studenty, kteří mají v plánu studovat doktorské programy.

²⁰⁹ Tato kapitola vychází z odborného článku BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. Long-Term Residence Permit in the Czech republic, Slovak Republic and the Republic of Poland. *Studia Prava Publicznego. Uniwersytet Im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. Poznań: 2020, č. 2(30), s. 89–106.

²¹⁰ V letech 2002 a 2003 v rámci programů Socrates a Erasmus vyjelo z Polska 5 419 studentů a pouze 994 do Polska.

²¹¹ V polštině – Zezwolenie na pobyt czasowy.

²¹² Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach. Aktuální ke dni 3.4.2020. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20130001650/U/D20131650Lj.pdf>

Pro žádost o tento typ pobytového oprávnění musí student cizinec plánovat svůj pobyt na území Polska nejméně na tři měsíce. Povolení lze však obdržet nejdéle na tři roky, s možností prodloužení. Samozřejmě obdobně jako česká právní úprava, tak i polská právní úprava ustanovuje základní podmínky pro možnost udělení povolení za účelem studia. Mezi základní dokumenty, které student musí k žádosti doložit, patří: potvrzení o přijetí ke studiu, případně potvrzení o zaplacení studia, pokud jde o studium placené, dále musí mít finanční zdroje, a to jak na ubytování, tak na úhradu zdravotního pojištění, tak i případně na cestu zpět do země původu. Polská právní úprava však definuje případy, kdy i cizinec může studovat za stejných podmínek, jako polský občan, tedy zdarma, a to v případě, že se jedná o studium v Polském jazyce a cizinec zároveň disponuje povolením k trvalému pobytu, nebo se jedná o cizince se statusem uprchlíka, případně o cizince požívající doplňkovou ochranu v Polsku a neposlední řadě také pro cizince s povolením k dočasnému (přechodnému) pobytu. Samozřejmostí, tak jako v českém systému je, že student musí v Polsku opravdu plnit účel studia a nesmí využívat toto pobytové oprávnění k dalším, třeba obchodním a podnikatelským účelům.

V rámci polského vzdělávacího systému je třeba, aby některé z univerzit obdržely povolení k přijetí studenta-cizince, které vydává ministr pro vnitřní záležitosti. Obecně je vydáváno povolení ke studiu na délku 15 měsíců, pokud se jedná o první rok studia, případně na jeden akademický rok. Z pohledu řazení a posloupnosti ustanovení v rámci zákona a sestavení jednotlivých ustanovení je zřejmé, že se jedná o uspořádání odlišné od podoby českých právních předpisů. Polská právní úprava, konkrétně v případě povolení za účelem studia, nejdříve uvádí základní podmínky udělování povolení Ministrem pro vnitřní záležitosti a následně definuje podmínky, za jakých může být povolení odejmuto, na příklad i z důvodu, že cizinec neplní účel, pro který obdržel povolení, tak jako v České republice. Následuje část věnována administrativě a nutným dokumentům a dokladům, které musí být u studenta vedeny a které informace mají být na „kartě“ studenta a v systému uváděny. V rámci studentů cizinců vstupuje do kontrolního systému i tzv. vojvoda²¹³, který má na starosti kontrolu údajů o cizincích, kterým udělil povolení

²¹³ Polská republika je rozdělena do tzv. vojvodství (v České republice lze přirovnat ke krajům), přičemž vojvodství je nejvyšší správní celek v Polsku, které jich má celkem 16. Vojvoda je tudíž v čele tohoto správního celku (lze přirovnat k českému hejtmánovi).

k dočasnému pobytu. Další část zákona, která se zaměřuje na přesun studenta, buď v rámci Polska, nebo v rámci Evropské unie a administrativním záležitostem s tím spojené.

Je vhodné poukázat na zásadní vývoj zákona v oblasti studia. Při posouzení verze zákona z roku 2013 a aktuální verze, je na první pohled zřejmé, že se náhled na dočasný pobyt studenta v Polsku změnil a aktuálně je kladen mnohem větší důraz na proces povolování studia, tedy zjišťování, zda cizinec naplňuje veškeré podmínky pro získání tohoto typu pobytového oprávnění a dále na navazující a průběžnou administrativu u cizince studenta, po dobu jeho pobytu na území, tedy aktualizace údajů apod. Na rozdíl od české právní úpravy polská právní úprava nezmiňuje střední vzdělávání a zdůrazňuje pouze vysokoškolské studium či doktorské studium.

6.2 Zrušení pobytu

Obecně k podmínkám pro zrušení pobytu patří neplnění účelu, důvodem pro odejmutí povolení k pobytu za účelem studia však může být i to, že student ročník nedokončí. V této fázi vstupuje do řízení výše uvedený vojvoda, který musí být ihned informován od rektora o tom, že student nedokončil ve stanoveném termínu ročník a že má být vymazán ze seznamu studentů, tedy má mu být zrušeno i získané pobytové oprávnění.²¹⁴ Pokud má cizinec za to, že se jedná o neoprávněné odejmutí přechodného pobytu, má právo podat odvolání vedoucímu úřadu do 14 dnů ode dne doručení rozhodnutí o odejmutí pobytového oprávnění. Obdobně má student samozřejmě právo podat odvolání, pokud mu nebylo pobytové oprávnění vůbec přiděleno.

6.3 Přezkum žádosti

Odvolání se podává vedoucímu Úřadu pro cizince prostřednictvím vojvody, který učinil rozhodnutí o vydání či odejmutí pobytového oprávnění.

²¹⁴ Pokyny pro cizince o pravidlech a postupu, jakož i o jeho právech i povinnostech, které mu přísluší v případě prodloužení doby platnosti uděleného víza nebo doby platnosti pobyt krytý tímto vízem, povolení k pobytu pro cizince, povolení k pobytu povolení k trvalému pobytu nebo povolení k pobytu dlouhodobě pobývajících rezidentů v Evropské unii v souladu s čl. 7 odst. 1 bod 1 zákon ze dne 12. prosince 2013 o cizincích. Dostupné z: http://udsc.gov.pl/wp-content/uploads/2014/12/Pouczenie_dla_cudzoziemcow_28.04.14.pdf

Odvolání musí být vlastnoručně podepsáno osobou, která odvolání podává. Pokud mu nevyhoví ani nadřízený orgán, má student právo podat stížnost k zemskému soudu dle obvodu (kraje), ve kterém se zdržuje.²¹⁵

Ohledně opravných prostředků u dlouhodobého víza, tedy dlouhodobého národního pobytového oprávnění, byla vznesena Nejvyšším správním soudem dne 4. 11. 2019 předběžná otázka k Soudnímu dvoru Evropské unie týkající se čl. 21 odst. 2a Úmluvy k provedení Schengenské dohody v souvislosti s čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie, zda je třeba chápat, že státnímu příslušníkovi třetí země, kterému bylo odepráno dlouhodobé vízum a který nemůže využívat výhod souvisejících s čl. 21 odst. 1 Úmluvy k provedení Schengenské dohody o volném pohybu na území jiných členských států, by mělo být zaručeno právo na účinný opravný prostředek před soudem?²¹⁶ Na tuto otázku však není do dnešního dne, tj. do 5. 10. 2020 prozatím žádná odpověď ze strany Soudního dvora. Máme však za to, že soudní přezkum by měl být dán, i vzhledem k tomu že judikatura Soudního dvora Evropské unie²¹⁷ dovodila soudní přezkum dle směrnice o dlouhodobém pobytu studentů, a proto by se soudní přezkum měl vztáhnout na všechny kategorie těchto pobytů bez ohledu na účel.²¹⁸

6.4 Dílčí závěr

Obecně lze shrnout, že polská právní úprava pobytového oprávnění pro studenty je zaměřena pouze na studenty vysokých škol a na studenty doktorských studií. Student cizinec může využít několik pobytových oprávnění, avšak nejčastější a nejvýhodnější cestou je pro studenty cizince, tak jako v České republice, požádat o dlouhodobý pobyt (v Polsku dočasný/přechodný

²¹⁵ Obdoba krajského soudu v České republice.

²¹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 11. 2019, II OSK 2470/19. Dostupné z: <https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/ii-osk-2470-19-postanowienie-naczelnego-sadu-522828657>. Referenční číslo věci C-949/19 před Soudním dvorem EU, konzulem Polské republiky v N. V českém znění dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=DAA192AD774EE7F786BD543E8146CC77?text=&docid=225847&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=15686679>

²¹⁷ Např. rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 12. 2017, ve věci *Soufiane El Hassani vs. Minister Spraw Zagranicznych*, C 403/16.

²¹⁸ Pro podrobnější uvedení do problematiky odkazujeme na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2018, č. j. 6 Azs 253/2016-49.

pobyt). I v Polsku je nutné předložit k žádosti o dlouhodobý pobyt doklady typu finanční zázemí, přijetí o studiu apod. Oproti České republice však Polsko disponuje úřední osobou, tzv. vojvodou, který má v rámci své působnosti za úkol vyřizovat žádosti cizinců týkající se studia a hlavně i následnou kontrolu. Jeho role tak nekončí pouze odmítnutím či přijetím žádosti o pobyt za účelem studia, ale jeho povinností je i kontrola, zda účel tohoto pobytového oprávnění student plní a zda zde neexistuje překážka, pro kterou by mělo být cizince pobytové oprávnění odejmuto.

II.

PROCESNĚPRÁVNÍ ČÁST

7 ŘÍZENÍ O VYDÁNÍ POBYTOVÉHO OPRÁVNĚNÍ ZA ÚČELEM STUDIA

V předchozí části autorky předstířely výčet možností, které mají cizinci cestující do České republiky za účelem studia k dispozici. V této části se autorky soustředí již jen na ta pobytová oprávnění cílená právě na pobyty za účelem studia a ta, která jsou upravená vnitrostátní právní úpravou. Specifikovanému vymezení pobytových oprávnění přitom odpovídá:

- Dlouhodobé vízum za účelem studia dle § 30 odst. 1 zákona o pobytu cizinců;
- Dlouhodobé vízum za účelem „ostatní“ dle § 30 odst. 1 zákona o pobytu cizinců;
- Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia dle § 42d zákona o pobytu cizinců;
- Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem „ostatní“ dle § 42 zákona o pobytu cizinců.

Dále se tato kapitola věnuje samotnému řízení, které je v souvislosti s vydáním uvedených pobytových oprávnění studentů vedeno. Předně autorky poukážou na případné odlišné rysy a aspekty těchto řízení ve vztahu k jednotlivým rozebíraným pobytovým oprávněním, zejména u každého dílčího oprávnění předloží praktický výčet zákonných podmínek podání žádosti, jakož i její povinné náležitosti včetně jejich formy a dalších požadavků. Následně již budou autorky nahlížet na procesní postup vydávání uvedených pobytových oprávnění komplexně s tím, že na případné odlišnosti procesního postupu ve vztahu k jednotlivým rozebíraným pobytovým oprávněním jimi bude průběžně poukazováno.

7.1 Rozdíly řízení o udělení dlouhodobého víza a povolení k dlouhodobému pobytu

Jak již bylo výše vysvětleno, dlouhodobé vízum i dlouhodobý pobyt patří k pobytovým oprávněním na dobu přechodnou, u nichž je vyžadováno

doložení a soustavné plnění účelu pobytu. Obecně lze tato pobytová oprávnění pro jejich odlišení charakterizovat takto:

- Dlouhodobé vízum je povolení, které opravňuje cizince po přechodnou dobu vymezenou dobou jeho platnosti ke vstupu a pobytu na území a které je vydáváno pro pobyty v délce nad 90 dnů.
- Povolení k dlouhodobému pobytu je povolení, které opravňuje cizince taktéž po přechodnou dobu vymezenou dobou jeho platnosti ke vstupu a pobytu na území. Povolení k dlouhodobému pobytu lze stručně vymezit jako povolení představující pomyslný přechod mezi pobytovým oprávněním v podobě dlouhodobého víza a mezi povolením k trvalému pobytu.²¹⁹

S každým z těchto pobytových oprávnění se pak pojí do jisté míry odlišný právní status cizince, v jehož důsledku plynou cizincům určité odlišnosti v právech a povinnostech. Avšak nejen v uvedeném tkví rozdíl mezi dlouhodobým vízem a povolením k dlouhodobému pobytu. Další podstatné odlišnosti je totiž nutné hledat v řízení, jež je vedeno v souvislosti s jejich vydáváním. Ideovým východiskem odůvodňujícím tyto odlišnosti, jež budou popsány na následujících řádcích, je dle názoru autorek vedle premis popsaných v kapitole věnované právu státu na úpravu podmínek vstupu a pobytu cizinců též § 51 odst. 2 zákona o pobytu cizinců, který stanoví, že na vydání dlouhodobého víza není právní nárok. Citované ustanovení je přitom nutné vnímat jako logický odraz či důsledek již popsaných ideových východisek v podobě (omezené a kontrolované) diskreční pravomoci státu stanovit podmínky vstupu a pobytu cizince a v absenci (obecného) práva cizince na vstup na území cizího státu, jak je uvedeno v první kapitole této publikace. Ačkoliv tato východiska platí stejně pro možnost státu upravit podmínky vydávání dlouhodobých víz, tak i pro možnost státu upravit podmínky vydávání povolení k dlouhodobému pobytu, výslovnou absenci právního nároku na vydání pobytového oprávnění stát na úrovni zákona o pobytu cizinců zakotvil pouze v případě dlouhodobého víza.

²¹⁹ Dle situace, jak je uvedeno v předchozí kapitole, je tedy možné žádat rovnou o dlouhodobý pobyt za účelem studia, pokud je situace studenta v rámci tohoto pobytového oprávnění řešena efektivněji. Dle účelu pobytu a zvažení dalších okolností a bez nutnosti předkládat nejdříve žádost o dlouhodobé vízum, je možné využít a podat rovnou žádost o pobytové oprávnění tohoto typu.

Nutno upozornit, že případě povolení k dlouhodobému pobytu byl totiž judikaturou SDEU, konkrétně v rozsudku SDEU ze dne 10. 9. 2014, věc *Ben Alaya*, C-491/13, dovozen nárok na udělení povolení k dlouhodobému pobytu (jsou-li splněny podmínky stanovené směrnicí 2004/114/ES pro jeho udělení a přijímací stát neuplatňuje vůči cizinci některý z důvodů výslovně uvedených a odůvodňujících odeprání povolení k pobytu).²²⁰ Citovaná směrnice, jakož i směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801, která tuto směrnici nahrazuje, se přitom vztahují na dlouhodobé pobyty obecně, tedy nejen na povolení k dlouhodobému pobytu, ale též na dlouhodobá víza za účelem studia. Existence právního nároku je však v rámci české právní úpravy respektována vzhledem k výše uvedenému znění § 51 odst. 2 zákona o pobytu cizinců pouze v případě povolení k dlouhodobému pobytu. Na řízení o vydání povolení k dlouhodobému pobytu se proto plně vztáhne úprava části II. a III. správního řádu.

Vrcholné soudy České republiky pak navíc spojují povolení k dlouhodobému pobytu s tvorbou rodinných a ekonomických pout cizince, ke kterým dle jejich názoru v případě dlouhodobých víz nedochází. Z uvedeného pak soudy dovozují, že v případě rozhodnutí o neudělení povolení k dlouhodobému pobytu dochází k zásadnímu ovlivnění života cizince.²²¹ Od těchto skutečností se pak dle názoru autorek odvíjí odlišnosti spojené s řízením vedeným v souvislosti s vydáním těchto pobytových oprávnění. Jen příkladem autorky uvádějí například otázku podstaty rozhodnutí v těchto řízeních vydávaných, otázku existence práva na přezkum těchto rozhodnutí (a to jak správní, tak soudní) či též otázku procesních práv cizince v těchto řízeních, kdy všem těmto otázkám předchází problém, zda je vůbec vydáním dlouhodobého víza či povolení k dlouhodobému pobytu zakládáno nějaké veřejné subjektivní právo – konkrétně právo na vstup a pobyt na území daného státu, či nikoliv která však byla zodpovězena výše citovaným rozsudkem SDEU ve věci *Ben Alaya*. Všechny tyto dílčí otázky budou v této kapitole autorkami průběžně řešeny.

²²⁰ Rozsudek SDEU ze dne 10. 9. 2014, věc *Ben Alaya*, C-491/13; POŘÍZEK, Pavel. Brána nebo zábrana – problematické aspekty fungování systému Visapoint. In: *CODEXIS ACADEMLA* [právní informační systém]. ATLAS consulting, 2016 [cit. 8. 8. 2020].

²²¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 9 As 95/2008.

7.1.1 Procesní předpisy a aplikace správního řádu

Prvotní rozdíl v procesním postupu při vydávání dlouhodobého víza versus při vydávání povolení k dlouhodobému pobytu, pak dle názoru autorek spočívá již v samotném rozsahu aplikace procesních předpisů, zejména v rozsahu aplikace správního řádu, jako obecného procesního předpisu na úseku správního práva, který upravuje celý komplex procesních práv a poskytuje vysokou míru právní jistoty účastníků řízení.

Zákon o pobytu cizinců, který je „*primárním právním předpisem upravujícím pobyt cizinců na území České republiky a který obsahuje vedle hmotněprávních ustanovení také dílčí úpravu některých procesních institutů a postupů správních orgánů v řízeních ve věcech pobytu cizinců, které jsou vůči ustanovením správního řádu ve vztahu speciality*“,“²²² totiž jednoznačně stanoví, že na taxativně uvedený výčet řízení dle zákona o pobytu cizinců se ustanovení části druhé a třetí správního řádu nevztahuje.²²³ Z uvedeného výčtu pak zcela jednoznačně vyplývá, že řízení o vydání povolení k dlouhodobému pobytu takovým řízením není, a proto se na něj správní řád použije, a to v rozsahu, v němž zákon o pobytu cizinců neobsahuje jiný postup.²²⁴ Situace v případě řízení o vydání dlouhodobého víza je však odlišná, neboť v tomto případě je aplikace části druhé a třetí správního řádu vyloučena. Avšak je třeba si uvědomit, že tímto ustanovením není vyloučena aplikace správního řádu jako celku, v řízení pouze nelze postupovat bezprostředně podle části druhé a třetí správního řádu. Správní řád pak sám se situací, kdy speciální právní předpis vyloučí aplikaci části druhé a třetí správního řádu, respektive aplikaci správního řádu jako celku, počítá a pro tyto případy stanoví, že i v takovém případě se při výkonu veřejné správy použijí základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 2 až 8 správního řádu, pokud samotný speciální předpis neobsahuje úpravu těchto zásad, což zákon o pobytu cizinců nečiní.²²⁵ Podle § 177 odst. 2 správního řádu se pak v takových případech dále postupuje obdobně podle části čtvrté správního řádu označené souhrnnou rubrikou „Vyjádření, osvědčení a sdělení“. V této je pak obsaženo ustanovení, které nelze opomíjet, a to § 154

²²² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 5 Ans 5/2011.

²²³ § 168 zákona o pobytu cizinců.

²²⁴ § 1 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

²²⁵ § 177 odst. 1 správního řádu.

správního řádu, který výslovně stanoví, že se při provádění úkonů podle části čtvrté správního řádu postupuje vedle ustanovení této části také podle ustanovení části první správního řádu a dále obdobně též podle těchto ustanovení části druhé: § 10 až § 16, § 19 až § 26, § 29 až § 31, § 33 až § 35, § 37, § 40, § 62, § 63; jakož i obdobně podle těchto ustanovení části třetí: § 134, § 137 a § 142 odst. 1 a 2. Zásadní význam má pak i poslední část § 154 správního řádu, která totiž deklaruje, že při postupu podle části čtvrté správního řádu se též přiměřeně použijí i další ustanovení správního řádu, pokud jsou přitom potřebná. Z uvedeného tedy vyplývá, že správní orgán v řízení o žádosti o udělení dlouhodobého víza postupuje primárně podle zákona o pobytu cizinců. Pouze v případě, že zákon o pobytu cizinců neobsahuje ustanovení upravující určitou otázku týkající se postupu v řízení o žádosti o udělení víza, postupuje správní orgán podle části čtvrté správního řádu a dále specifikovaným způsobem i dle výčtu výše vyjmenovaných ustanovení dalších částí správního řádu.

Z ponechání řízení o udělení dlouhodobého víza dle části čtvrté správního řádu vyplývá, že uvedené řízení není považováno za formální správní „řízení ve smyslu § 9 správního řádu. Postup správního orgánu v tomto řízení je proto charakterizován nižší mírou formálnosti, než je tomu ve správním řízení o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, v němž je postupováno podle části druhé a třetí správního řádu.“²²⁶

V důsledku výše uvedené okleštěné aplikace správního řádu má žadatel o vydání dlouhodobého víza v zásadě méně práv než žadatel o vydání povolení k dlouhodobému pobytu. Příkladem autorky uvádějí skutečnost, že v případě dlouhodobého víza není vyhotovováno formální rozhodnutí, dochází zde pouze k faktickému rozhodnutí a následnému sdělení důvodů neudělení dlouhodobého víza žadateli, které musí obsahovat vymezení právních a skutkových důvodů neudělení víza²²⁷ a poučení o jeho oprávnění požádat ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení tohoto sdělení o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza.²²⁸ Z předchozí věty též plyne další

²²⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 5 Ans 5/2011.

²²⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 5 Ans 5/2011; Důvodová zpráva k zákonu č. 427/2010 Sb. Sněmovní tisk 70/0, část 1/10, novela zákona o pobytu cizinců na území ČR. *Poslanecká sněmovna* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=70&CT1=0#prilohy>

²²⁸ § 56 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

odlišnost spočívající ve speciálním opravném prostředku, kterým je žádost o nové posouzení důvodů neudělení víza, na jehož základě dochází pouze k přezkoumání důvodů neudělení víza.²²⁹ Těmito odlišnostmi jednotlivých řízení se však autorky nebudou na tomto místě dále podrobně věnovat, neboť tyto procesní aspekty budou analyzovány v následujícím textu vždy v souvislosti s konkrétní fází řízení. Autorky si tedy v těchto otázkách dovo-lují odkázat na další části této práce.

Autorky mají za to, že na tomto místě je pouze vhodné závěrem zdůraznit dva podstatné aspekty odvíjející se od omezené aplikace správního řádu. Prvním z těchto aspektů je skutečnost, že mnozí autoři, ke kterým se autorky tímto připojují, spatřují ve vyloučení řízení o udělení dlouhodobého víza z působnosti správního řádu problém vyvolávající netransparentnost celého procesu udělování dlouhodobého víza, a to právě z důvodu omezených procesních práv žadatele.²³⁰ Druhým z těchto aspektů je, že i přes uvedenou problematičnost a možnou netransparentnost nelze omezení procesních práv žadatele o vydání dlouhodobého víza zaměňovat s jejich naprostým vyloučením. I judikaturou bylo totiž dovozeno, že žadatel o vydání dlouhodobého víza má minimálně právo na spravedlivé a řádné projednání žádosti.²³¹

7.1.2 Jednací jazyk, doručování

Dříve, než autorky přistoupí, k rozboru způsobu podání žádosti a jejich náležitostí, popíší zde stručně samotný způsob vedení řízení, a to též z pohledu jednacího jazyka, vedení spisu a doručování. Z výše uvedeného rozsahu aplikace procesních předpisů je zřejmé, že způsob vedení řízení, jednací jazyk a doručování se řídí primárně zákonem o pobytu cizinců, konkrétně § 168 až § 169c citovaného zákona, a v rozsahu, který tento speciální zákon neupravuje, též § 15 až 18 správního řádu, kdy na řízení o vydání povolení k dlouhodobému pobytu se tato ustanovení vztahují zcela, kdežto v rámci

²²⁹ § 56 odst. 5 v kombinaci s § 180e zákona o pobytu cizinců. ČÍŽINSKÝ a kol., 2012, op. cit., s. 169.

²³⁰ ČÍŽINSKÝ a kol., 2012, op. cit., s. 65.

²³¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2018, č. j. 6 Azs 253/2016-49; Blíže BEDNÁŘOVÁ, Markéta. *Právo na spravedlivý proces v řízení o udělení dlouhodobého víza*. Rigorózní práce. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2019. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/m2utv/>

řízení o udělení dlouhodobého víza je možné obdobně aplikovat pouze § 15 a 16 správního řádu (vedení řízení a jednací jazyk).

V případě obou typů pobytových oprávnění je tedy možné konstatovat, že řízení o žádosti k jejich udělení je vedeno primárně písemně, resp. jednotlivé úkony v tomto řízení jsou činěny písemně, pokud zákon nestanoví jinak nebo pokud to nevylučuje povaha věci.²³² Mezi úkony, které nejsou prováděny písemně, patří zejména pohovor s účastníkem řízení či výslech účastníka řízení dle § 169j až § 169l zákona o pobytu cizinců, provedení důkazu výpovědí svědka dle § 55 správního řádu či seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí dle § 36 odst. 3 správního řádu.

Není bez zajímavosti, že přístup k problematice volby jednacího jazyka se liší podle jednajícího správního orgánu a podle formy úkonu. Zákon o pobytu cizinců totiž v první řadě rozlišuje mezi písemnými a ústními úkony, kdy pro písemnost vytváří neměnné pravidlo, dle kterého se písemnosti vždy vyhotovují v češtině, tedy bez výjimky. Je-li cizincem předložena písemnost vyhotovená v jiném jazyce než v češtině, vyzve je správní orgán k doložení úředně ověřeného překladu tohoto dokumentu do jazyka českého. Pokud tak neučiní, hledí se na tento dokument, jako by nebyl předložen.²³³

Na rozdíl od uvedených přísných pravidel předkládání písemností konstruuje zákon o pobytu cizinců pro případ úkonů prováděných ústně pravidla mírnější režim založený na různém přístupu dle jednajícího orgánu. Dle zákona je totiž zastupitelský úřad oprávněn činit vůči účastníku řízení ústní úkony i v jiném jazyce než v češtině. Z předchozí věty, jakož i ze zákona zcela jednoznačně plyne, že toto oprávnění (oprávnění jednat v jiném, než českém jazyce) je dáno pouze zastupitelskému úřadu, nikoliv Ministerstvu vnitra České republiky. Dle věty třetí citovaného ustanovení správní orgán v protokolu nebo záznamu o ústním úkonu uvede v případě, že při tomto úkonu nebylo jednáno v českém jazyce, v jakém jazyce bylo při úkonu jednáno. Věta čtvrtá pak ukládá zastupitelskému úřadu povinnost zveřejnit na svých internetových stránkách (způsobem umožňujícím dálkový přístup) informaci, v jakém jazyce (jiném než českém) je možné vůči cizinci jednat. Smyslem citovaného ustanovení je přitom dát žadatelům možnost

²³² § 15 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

²³³ § 169 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

komunikovat se zastupitelským úřadem ve svém jazyce, respektive v jiném jazyce než čeština.²³⁴

I přes možnost jednat v řízení před zastupitelským úřadem i v jiném, správním orgánem zvoleném, jazyce, může samozřejmě nastat situace, že cizinec nebude jazyk, v němž se řízení vede, ovládat. Pravděpodobnost této situace se samozřejmě zvyšuje, je-li jednáno v jazyce českém, zejména před Ministerstvem vnitra České republiky. Zákon o pobytu cizinců však myslí i na tento případ a garantuje účastníkovi řízení v případě, že tento účastník neovládá jazyk, jímž se řízení o jeho žádosti vede, a tuto skutečnost v řízení prohlásí, právo zajistit si na své náklady tlumočníka. V takovém případě vzniká účastníkovi de facto povinnost si tlumočníka zajistit, a to nejpozději v přiměřené lhůtě stanovené správním orgánem. Zákon o pobytu cizinců totiž na situaci, kdy si účastník řízení, který prohlásil, že jednacím jazykem neovládá, tlumočníka nezajistí, váže negativní následky, o kterých musí být účastník řízení v rámci výzvy k obstarání tlumočníka a poskytnutí přiměřené lhůty za tímto účelem správním orgánem poučen, jinak nemohou tyto následky nastat. Tyto následky se pak liší dle typu žádosti, o které je toto řízení vedeno. V případě, že si žadatel tohoto tlumočníka neobstará v řízení o žádosti o udělení dlouhodobého víza a žádosti o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza a doby pobytu na území na toto vízum, hledí se na tuto žádost jako by nebyla podána, správní orgán tuto skutečnost poznamená do spisu a žádost s případnými podklady a uhrazeným správním poplatkem vrátí žadateli. Jedná se tedy o důvod nepřijatelnosti žádosti dle odst. 2 písm. e) zákona o pobytu cizinců.²³⁵

Pokud si žadatel tohoto tlumočníka na své náklady neobstará v řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, která byla podána na zastupitelském úřadu, nedochází k vrácení žádosti žadateli, nýbrž zastupitelský úřad řízení o takové žádosti usnesením zastaví.²³⁶ Tento procesní postup je v zákoně o pobytu cizinců zachycen hned dvakrát. Jednou v rámci ustanovení o jednacím jazyku, kde je zastavení řízení pro nezajištění tlumočníka

²³⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 222/2017 Sb. Sněmovní tisk 999/0, část 1/10, novela zákona o pobytu cizinců na území ČR. *Poslanecká sněmovna* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=990&CT1=0>

²³⁵ § 169h odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

²³⁶ § 169 odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

vztaženo výhradně na řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu podané na zastupitelském úřadu. Jednou v rámci obecné úpravy zastavení řízení obsažené v § 169r zákona o pobytu cizinců. Tato obecná úprava o zastavení řízení se přitom vztahuje na všechny žádosti dle zákona o pobytu cizinců s výjimkou těch případů, kdy zákon obsahuje úpravu speciální – tedy úpravu výše uvedenou, kterou je míněna situace nepřijatelnosti žádosti a situace zastavení řízení dle § 169 odst. 3 zákona o pobytu cizinců. Vzhledem k uvedenému je dle obecné úpravy § 169r odst. 1 písm. l) zákona o pobytu cizinců možné pro případ, že si žadatel na své náklady neobstará tlumočníka, ačkoliv prohlásil, že jazyk neovládá, zastavit řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu podané na území České republiky.

Zákon o pobytu cizinců též obsahuje speciální úpravu doručování na území i do ciziny. Primárně je správním orgánem doručováno na místě, předložením originálu či stejnopisu písemnosti osobně přítomnému cizinci, který převzetí písemnosti potvrdí s uvedením data převzetí a podpisem. V případě, že nebude možné doručit na místě, doručuje správní orgán prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Požádá-li pak žadatel podávající žádost na zastupitelském úřadu o doručování písemností na elektronickou adresu, nemusí být datová zpráva potvrzující převzetí doručované písemnosti podepsána.²³⁷

Nelze-li doručovanou písemnost doručit výše uvedenými způsoby, přistoupí správní orgán k doručení písemnosti prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, a to způsobem, který se liší podle toho, zda je doručováno na území České republiky nebo do ciziny. Je-li doručováno na území České republiky, je správním orgánem doručováno pouze na adresu evidovanou v informačním systému cizinců nebo sdělenou podle § 19 odst. 3 správního řádu, a není-li údaj o této adrese veden, na adresu místa hlášeného pobytu cizince na území. Pokud si cizinec písemnost nepřevzme, doručí ji správní orgán veřejnou vyhláškou.²³⁸ Je-li doručováno do ciziny cizinci, který podal žádost o oprávnění k pobytu na zastupitelském úřadu, doručuje se zpravidla prostřednictvím zastupitelského úřadu, a to na adresu místa pobytu v cizině, nebo na jinou adresu sdělenou písemně správnímu orgánu pro účely

²³⁷ § 169c zákona o pobytu cizinců.

²³⁸ § 169a zákona o pobytu cizinců.

doručování v řízení. Zastupitelský úřad doručující písemnost může přitom vyzvat cizince, aby se v přiměřené lhůtě dostavil k převzetí písemnosti. Nedostaví-li se cizinec na výzvu k převzetí písemnosti, zastupitelský úřad zašle písemnost do místa doručení v cizině prostřednictvím osoby mající obdobné postavení jako provozovatel poštovních služeb, nebo jiným způsobem v místě obvyklým. Pokud ani tento způsob doručení není ve lhůtě 4 měsíců ode dne odeslání písemnosti úspěšný, správní orgán, který vyhotovil písemnost, tuto písemnost či oznámení o možnosti převzít písemnost zveřejní po dobu 15 dnů způsobem umožňujícím dálkový přístup. Taková písemnost se považuje patnáctým dnem po zveřejnění za doručenou. Uvedený postup fikce doručení se týká výhradně řízení o žádosti, nikoliv řízení o zrušení pobytového oprávnění. V případě, kdy se cizinci nedaří doručovat, v rámci řízení o zrušení pobytového oprávnění je správní orgán povinen ustanovit takovému cizinci opatrovníka.²³⁹

7.2 Žádost o vydání pobytového oprávnění

Obě řízení, o kterých je v této kapitole pojednáváno, tedy jednak řízení o udělení dlouhodobého víza, a jednak řízení o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, respektive též řízení o prodloužení doby platnosti těchto oprávnění, jsou řízení zahajovaná na základě žádosti cizince. Podmínky podání této žádosti, jakož i její náležitosti a procesní postup jejího vyřizování přitom, jak plyne z výše uvedeného, stanoví zákon o pobytu cizinců, respektive též směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801,²⁴⁰ a dále též správní řád, kdy tento je pro účely řízení o udělení dlouhodobého víza aplikován omezeně, pouze v rozsahu zásad činnosti správních orgánů a dále části čtvrté, a naopak pro účely řízení o vydání povolení k dlouhodobému pobytu je tento aplikován v rozsahu všech procesních aspektů, které nejsou zákonem o pobytu cizinců upraveny odlišně.

Ačkoliv byly tyto skutečnosti již z několika místech této práce nastíněny, mají autorky za to, že zkraje této části je vhodné jasně vymezit jednotlivá,

²³⁹ § 169b zákona o pobytu cizinců.

²⁴⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair.

zde rozebíraná pobytová oprávnění, a to zejména z pohledu otázky „kdo je k podání této žádosti vůbec oprávněn a u jakého orgánu tak může činit, čili kdo je o této žádosti oprávněn rozhodovat“. Není-li přitom dále specifikován typ žádosti, je pro všechny typy používán souhrnný pojem „žádost“.

7.2.1 Osoba oprávněná k podání žádosti

Osobou oprávněnou podat žádost o udělení dlouhodobého víza za účelem studia či žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia, respektive též žádost o prodloužení doby platnosti těchto pobytových oprávnění je výhradně cizinec pocházející ze třetí země. S odkazem na první kapitulu této práce se přitom cizincem pocházejícím ze třetí země rozumí cizinec, který není občanem členského státu Evropské unie (ačkoliv zákon o pobytu cizinců považuje občana Evropské unie za cizince, pohybuje se tento v rámci pobytových oprávnění v rámci speciálního režimu přechodného pobytu dle hlavy IVa zákona o pobytu cizinců, který svědčí též jejich rodinným příslušníkům, a to i v případech, že jde o občany třetích zemí), Švýcarska, Islandu, Norska a Lichtenštejnska. Osobou oprávněnou k podání žádosti není též cizinec – občan země, se kterou má Evropská unie či její členský stát uzavřenou dvoustrannou či mnohostrannou dohodu upravující podmínky vstupu a pobytu cizinců za účelem studia odlišně od ustanovení zákona o pobytu cizinců.²⁴¹

Zákon přitom podmiňuje podání žádosti splněním dalších kritérií. První z těchto podmínek je procesní způsobilost žadatele.²⁴² Ta je zákonem o pobytu cizinců upravena speciálně. Za způsobilého se tak dle § 178 zákona o pobytu cizinců považuje osoba (cizinec) starší 15 let, která je schopná projevit svou vůli a samostatně jednat. Takový žadatel vystupuje v řízení o žádosti jako jediný účastník řízení, který má v rámci řízení o žádostech ve věci povolení k dlouhodobému pobytu postavení účastníka hlavního podle § 27 odst. 1 písm. a) správního řádu. V případě řízení o žádostech ve věci udělení dlouhodobého víza není postavení žadatele jako účastníka řízení jasně definováno,

²⁴¹ Blíže ke smlouvám kapitola 2.3 této práce.

²⁴² Procesní způsobilostí se dle § 29 odst. 1 správního řádu rozumí způsobilost činit v řízení úkony samostatně, kdy každý je způsobilý v tom rozsahu, v jakém mu zákon přiznává svéprávnost.

neboť v tomto případě je aplikace § 27 správního řádu vyloučena.²⁴³ Nicméně autorky mají, zejména vzhledem k poslední větě § 154 správního řádu za to, že i v případě řízení o žádostech ve věci udělení dlouhodobého víza má žadatel postavení hlavního účastníka, neboť pozitivním rozhodnutím o jeho žádosti je žadateli založeno právo na vstup a pobyt na území České republiky, kdežto negativním rozhodnutím je žadateli toto právo odepřeno, tedy i v těchto případech je vydáváno rozhodnutí v materiálním pojení.²⁴⁴

Další podmínka podání žádosti se pak dle zákona o pobytu cizinců vztahuje čistě na cizince podávajícího žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia dle § 42d či dle § 42 zákona o pobytu cizinců. Podání těchto žádostí na území České republiky totiž zákon o pobytu cizinců podmiňuje předešlým pobytem na území České republiky, kdy:

- Žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem „ostatní“ může podat cizinec, který na území České republiky již pobýval, a to na základě dlouhodobého víza za účelem „ostatní“ dle § 30 zákona o pobytu cizinců a který hodlá na území České republiky dál pobývat za stejným účelem pobytu po dobu delší než 1 rok.²⁴⁵
- Žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia může podat cizinec, který je držitelem povolení k dlouhodobému pobytu, a to buď povolení vydaného za účelem studia jiným členským státem Evropské unie,²⁴⁶ nebo povolení vydaného za jiným účelem, nebo je držitelem dlouhodobého víza, nebyla-li tato oprávnění vydána za účelem strpění pobytu na území či za účelem sezónního zaměstnání, a který hodlá pobývat na území České republiky po dobu delší než 3 měsíce za účelem studia.²⁴⁷ Zde je třeba rozlišovat, za jakým

²⁴³ § 168 odst. 1 zákona o pobytu cizinců v kombinaci s § 177 a § 154 správního řádu.

²⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 5 Ans 5/2011.

²⁴⁵ § 42 odst. 1 a 2 zákona o pobytu cizinců.

²⁴⁶ Žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu na území za účelem studia (§ 42d ZPC) může být ministerstvu podána i cizincem, který je držitelem povolení k dlouhodobému pobytu vydaného jiným členským státem Evropské unie za účelem studia v rámci výměnného programu zahrnujícího opatření v oblasti mobility nebo v rámci dohody mezi vysokoškolskými institucemi, a to pokud je účelem jeho pobytu na území České republiky studium na vysoké škole, a pobývá-li v době podání žádosti na území přechodně bez víza. K bezvízovému pobytu na území České republiky jsou takoví cizinci oprávněni dle § 18 písm. g) zákona o pobytu cizinců, a to až na dobu jednoho roku ode dne jejich prvního vstupu na území.

²⁴⁷ Informace pro školy a studenty. *Ministerstvo vnitra* [online]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21664838&docType=ART&chnum=3>

účelem žadatel na území v rámci předchozího pobytu pobýval, neboť od uvedeného účelu předchozího pobytového oprávnění se odvíjí typ žádosti, který bude cizinec podávat. Pobýval-li totiž žadatel na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia a hodlá-li zde pobývat za účelem studia i nadále, bude nyní podávat žádost o prodloužení doby platnosti již vydaného povolení.²⁴⁸ Pobýval-li ale na území České republiky za jiným účelem než studium a hodlá-li nyní v České republice pobývat za jiným účelem, než za předchozím již povoleným účelem, musí nyní žádat nikoliv o prodloužení předchozího povolení, ale o vydání nového povolení k dlouhodobému pobytu.²⁴⁹ Nové povolení lze přitom udělit pouze za předpokladu, že cizinec plnil před podáním předmětné žádosti účel, pro který mu bylo vydáno předchozí povolení. Od této podmínky lze upustit pouze v případě, že cizinec prokáže, že tento účel neplnil pouze po přechodnou dobu a důvodem tohoto neplnění byly závažné důvody.²⁵⁰

Všechny výše uvedené žádosti může na území České republiky podat též cizinec, který na území České republiky pobýval na základě dlouhodobého víza za účelem strpění pobytu na území podle § 33 odst. 1 písm. a) až c) nebo § 33 odst. 3 zákona o pobytu cizinců za předpokladu, že zde tento cizinec následně pobývá na povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění pobytu nepřetržitě po dobu nejméně 3 let.

7.2.2 Místo podání žádosti

Ve vztahu k podávání žádosti je dále důležité zabývat se otázkou, na jakém místě může být daná žádost podána, neboť s podáním žádosti u orgánu, který není oprávněn tuto žádost přijmout, pojí zákon o pobytu cizinců negativní následky. Těmi se v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza, žádosti o prodloužení doby jeho platnosti, jakož i žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu podané na zastupitelském úřadě, který není příslušný k přijetí takové žádosti, rozumí skutečnost, že taková žádost je nepřijatelná

²⁴⁸ § 44a odst. 1 ve spojení s § 44a odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

²⁴⁹ § 45 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

²⁵⁰ § 45 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

(tedy hledí se na ni, jako by nebyla podána).²⁵¹ V případě žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu podané na území, ačkoliv cizinec není oprávněn žádost na území podat, pak dochází k zastavení řízení.²⁵² K těmto následkům se autorky vyjádří v následujících kapitolách.

O vydání pobytového oprávnění je tedy možné žádat v prvé řadě na zastupitelském úřadu České republiky, kam je nutné směřovat žádost:

- o udělení dlouhodobého víza za účelem studia dle § 30 odst. 1 zákona o pobytu cizinců za předpokladu, že žadatel hodlá na území České republiky pobývat po dobu delší než 3 měsíce, a to za účelem studia;
- o udělení dlouhodobého víza za účelem „ostatní“ dle § 30 odst. 1 zákona o pobytu cizinců za předpokladu, že cizinec hodlá na území České republiky pobývat po dobu delší než 3 měsíce, a to za účelem vzdělávacích aktivit, jiných než studium vymezené § 64 zákona o pobytu cizinců, tedy například za účelem studia na střední škole nebo konzervatoři, které není uskutečňováno v rámci výměnného programu, či za účelem odborné praxe prováděné za úplaty nebo za účelem dobrovolné služby mládeže;²⁵³
- o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia je dle § 42d zákona o pobytu cizinců za předpokladu, že cizinec hodlá pobývat na území České republiky po dobu delší než 3 měsíce, a to za účelem studia.

Z výše uvedeného tedy plyne, že žádosti podávané v cizině jsou adresovány zastupitelskému úřadu ČR v zahraničí. Zpravidla přitom musí jít o zastupitelský úřad nacházející se ve státě, k němuž cizinec poji státoobčanský vztah, nebo ve státě, který danému cizinci vydal cestovní doklad, nebo též ve státě, v němž má daný cizinec povolen dlouhodobý či trvalý pobyt.²⁵⁴ Pokud je takových zastupitelských úřadů ČR v daném státě více, je cizinec oprávněn žádost adresovat tomu zastupitelskému úřadu, v jehož územním obvodu má poslední bydliště.²⁵⁵ Jak již bylo výše uvedeno, žádost podaná na místně nepřislušném zastupitelském úřadu je shledána nepřijatelnou

²⁵¹ § 169h odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

²⁵² § 169r odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců.

²⁵³ Informace pro školy a studenty. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/mvc/en/docDetail.aspx?docid=21664838&docType=ART&chnum=3>

²⁵⁴ § 169g odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.

²⁵⁵ § 169g odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

dle § 169h odst. 1 zákona o pobytu cizinců, tedy na takovou žádost se hledí, jakoby nebyla podána a řízení na jejím základě není (ani nemůže být) zahájeno. Uvedené pravidlo určující místně příslušný zastupitelský úřad se však nevztahuje na cizince uvedené ve vyhlášce Ministerstva vnitra České republiky č. 429/2010 Sb., stanovící výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném zastupitelském úřadu, kterou je oprávněno vydat a novelizovat Ministerstvo vnitra České republiky po projednání s Ministerstvem zahraničních věcí České republiky a kterou se v příloze č. 1 této vyhlášky stanoví seznam zemí, jejichž státní příslušníci mohou svoji žádost směřovat i k jinému než výše uvedenému zastupitelskému úřadu.²⁵⁶ Je však třeba upozornit, že to není zastupitelský úřad, který by o žádosti cizince rozhodoval. Zastupitelský úřad může pouze k této žádosti zaujmout své stanovisko, které poskytne rozhodujícímu správnímu orgánu, jímž je i v tomto případě Ministerstvo vnitra České republiky, odbor azylové a migrační politiky.²⁵⁷

O vydání pobytového oprávnění je dále možné žádat na území České republiky, kde je možné podat:

- žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia dle § 42d zákona o pobytu cizinců;
- žádost o povolení k dlouhodobému pobytu dle § 42 zákona o pobytu cizinců (tato žádost navazuje na dlouhodobé vízum udělené podle § 30 zákona o pobytu cizinců).

Cizinci, kteří jsou oprávněni podat žádost na území České republiky, podávají tuto žádost přímo u orgánu, jenž v jejich věci bude rozhodovat, tedy u Ministerstva vnitra České republiky, odboru azylové a migrační politiky.²⁵⁸ U Ministerstva vnitra České republiky podává cizinec též žádost o nové povolení k dlouhodobému pobytu, jakož i žádost o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu.

Z výše uvedeného tedy plyne, že je to tedy právě ministerstvo vnitra, které rozhoduje jak o žádosti o udělení dlouhodobého víza, tak o žádosti o udělení povolení k dlouhodobému pobytu, respektive též o žádostech o prodloužení

²⁵⁶ § 169g odst. 1 ve spojení s § 182 odst. 1 písm. e) zákona o pobytu cizinců.

²⁵⁷ Viz § 165 zákona o pobytu cizinců.

²⁵⁸ § 42 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

doby platnosti těchto pobytových oprávnění, jako orgán prvního stupně. Jeho nadřízeným orgánem je pak Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců, jež je organizační součástí Ministerstva vnitra České republiky a o níž bude hovořeno dále v textu (v rámci opravných prostředků).²⁵⁹

7.2.3 Lhůta pro podání žádosti

V praxi je pro cizince též důležitou otázkou, zda je při podání žádosti o pobytové oprávnění vázán nějakými lhůtami, tedy zda mu zákon k podání žádosti stanoví lhůtu. Zde se odpovědi liší v návaznosti na skutečnost, zda jde o první pobytové oprávnění, o vydání nového pobytového oprávnění či o prodloužení doby platnosti pobytového oprávnění. V případě první žádosti o udělení dlouhodobého víza totiž zákon žádnou lhůtu k podání žádosti nestanoví.

Naopak v případě žádosti o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza či žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, jakož i v případě žádosti o prodloužení doby jeho platnosti a taktéž v případě žádosti o vydání nového povolení k dlouhodobému pobytu za jiným účelem jsou již zákonem lhůty k jejich podání stanoveny, a to následovně:

- Žádost o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza musí být podána nejpozději před uplynutím doby platnosti tohoto víza, a to nejdříve 90 dnů před uplynutím doby této platnosti,²⁶⁰
- V případě žádosti ve věcech dlouhodobého pobytu musí být žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu nebo o prodloužení doby jeho platnosti podána nejpozději před uplynutím doby platnosti předchozího pobytového oprávnění (tedy před uplynutím doby platnosti dlouhodobého víza nebo doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu), nejdříve však 120 dnů před uplynutím jeho platnosti, je-li tato žádost podávána za stejným účelem, pro které bylo vydáno předchozí pobytové oprávnění.²⁶¹ Jde-li však o žádost o vydání nového povolení k dlouhodobému pobytu za jiným účelem, musí být tato žádost podána stejně jako ostatní výše uvedené žádosti před uplynutím

²⁵⁹ § 170a odst. 1 zákona o pobytu cizinců. K postavení Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců viz KRYSKA, David. Postavení Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců In: JÍLEK, Dalibor a Pavel PORÍZEK (eds.). *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2014, s. 187–251.

²⁶⁰ § 60 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

²⁶¹ § 47 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, zákon však na rozdíl od ostatních výše uvedených žádostí blíže nestanoví konkrétnější omezení této lhůty (je tedy možné tuto žádost podat kdykoliv před uplynutím platnosti povolení k dlouhodobému pobytu).²⁶²

Smyslem stanovení lhůty k podání žádosti v uvedených případech je bez pochyby snaha, aby cizinci pobývali na území České republiky na základě platného pobytového oprávnění, nikoliv pouze na základě zákona bez platného dokladu o pobytu. Lhůta pro podání žádosti tak má absorbovat lhůtu pro vydání rozhodnutí, která je správnímu orgánu stanovena, s cílem, aby před uplynutím platnosti původního pobytového oprávnění, bylo rozhodnuto o novém pobytovém oprávnění či o prodloužení původního pobytového oprávnění a aby cizinec tímto novým či navazujícím pobytovým oprávněním před uplynutím platnosti původního pobytového oprávnění již disponoval. Do lhůty k podání žádosti se přitom dle dikce § 47 odst. 1 ve spojení s odst. 12 zákona o pobytu cizinců počítá i poslední den platnosti uvedeného pobytového oprávnění, tedy den, jež je v dokladu vyznačen jako konec doby platnosti pobytového oprávnění. Žádost je tedy možné podat i poslední den platnosti pobytového oprávnění.²⁶³

Tato lhůta je přitom dle § 47 odst. 12 a dále dle § 60 odst. 6 zákona o pobytu cizinců zachována, je-li poslední den lhůty žádost podána ministerstvu vnitra. K uvedenému se nezbytně váže otázka způsobu podání žádosti, neboť podmínky pro zachování lhůty se liší od skutečnosti, zda je zákonem vyžadováno osobní podání žádosti. V případě, že zákon o pobytu cizinců tento požadavek nekoncepčuje, bude lhůta k podání žádosti zachována též v případě, že cizinec v poslední den lhůty pro podání žádosti svoji žádost v podobě poštovní zásilky adresované ministerstvu předá držiteli poštovní licence, popřípadě zvláštní poštovní licence, nebo osobě s obdobným postavením v jiném státě. Tento postup se dle zákona o pobytu cizinců uplatní v případě žádosti o prodloužení doby platnosti analyzovaných pobytových oprávnění (tedy dlouhodobého víza a povolení k dlouhodobému pobytu), neboť zákon v případě těchto žádostí nevyžaduje jejich osobní podání. Naopak, jak bude

²⁶² § 47 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

²⁶³ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 9. 2013, č. j. 4 As 69/2013-44, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 6. 2014, č. j. 4 Asz 62/2014-31.

též detailně rozebráno níže, v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza, žádosti o první povolení k dlouhodobému pobytu a žádosti o nové povolení k dlouhodobému pobytu je osobní podání těchto žádostí vyžadováno.

Lhůta k podání žádosti je tedy dle zákona považována za lhůtu procesní, ačkoliv je tato lhůta poskytována k uplatnění práva, tedy z teoretického hlediska jde o lhůtu hmotněprávní. Jak však uvádí I. Hřebíčková, zákon, praxe i judikatura s touto lhůtou pracuje jako s procesní, a proto není vhodné ji z důvodů právně teoretického nahlížení na tuto lhůtu měnit, neboť tato změna by byla v rozporu s legitimním očekáváním adresátů veřejné správy.²⁶⁴

Na tomto místě je též vhodné uvést, že v minulosti zákon o pobytu cizinců koncipoval pro případ zachování lhůty vcelku netradiční pravidlo, dle kterého se poslední den lhůty pro podání žádosti posouvá na nejbližší předcházející pracovní den v případě, že konec této lhůty připadá na poslední den doby platnosti pobytového oprávnění a tímto dnem je sobota, neděle nebo svátek. Od 15. 8. 2017 toto pravidlo již neplatí a postupuje se dle § 40 správního řádu, dle kterého je lhůta zachována, je-li podání učiněno poslední den lhůty bez dalšího, tedy bez předsouvání konce lhůty na nejbližší předcházející pracovní den.

Zákon též pamatuje na situace, kdy je žádost podána pozdě či předčasně, jedná se o speciální úpravu institutu navrácení v předešlý stav dle § 41 odst. 2 správního řádu, který se ale zde neužije. V prve uvedeném případě může cizinec podat žádost i opožděně, pokud mu ve včasném podání žádosti (i) zabránily důvody, které jsou nezávislé na vůli tohoto cizince, (ii) tuto žádost cizinec podá do 5 pracovních dnů po zániku těchto důvodů a (iii) tyto důvody cizinec ministerstvu vnitra nejpozději při podání žádosti sdělí a na jeho výzvu tyto důvody prokáže. V druhém případě může být žádost podána dříve, a to (i) pouze v odůvodněných případech, kdy i v tomto případě (ii) je cizinec povinen tyto důvody sdělit ministerstvu vnitra nejpozději při podání žádosti a na jeho výzvu je prokázat.²⁶⁵ Za závažné důvody může být považována nemoc či úraz doložený lékařským potvrzením s doporučeným klidem na lůžku či s hospitalizací, neodkladná zahraniční cesta doložená záznamy

²⁶⁴ HŘEBÍKOVÁ, Iva. Některá úskalí podávání žádostí podle zákona o pobytu cizinců. In: JÍLEK, Dalibor a Pavel POŘÍZEK (eds.). *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2014, s. 143–167.

²⁶⁵ § 47 odst. 3 a § 60 odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

v cestovním pase či letenkami či důvod spočívající na straně správního orgánu, například omezená kapacita k osobnímu podání žádosti, s doloženou snahou cizince orgán kontaktovat a žádost podat.²⁶⁶

K problematice lhůt je dále třeba dodat, že zákon též řeší i situaci, kdy doba platnosti pobytového oprávnění (dlouhodobého víza či povolení k dlouhodobému pobytu) uplyne dříve, než bude rozhodnuto o žádosti o prodloužení doby platnosti pobytového oprávnění nebo o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, ačkoliv cizinec tuto žádost podal v zákonné lhůtě a v souladu se zákonnými podmínkami. V tomto případě je zákonem konstruována fikce platnosti pobytového oprávnění,²⁶⁷ dle které se za splnění podmínek podle předchozí věty považuje předchozí pobytové oprávnění, tedy předchozí dlouhodobé vízum nebo povolení k dlouhodobému pobytu, za platné až do doby nabytí právní moci rozhodnutí o podané žádosti.²⁶⁸

Takto založené oprávnění k pobytu osvědčí ministerstvo vnitra tzv. vízovým štítkem, který vyznačí do cestovního dokladu, a to ve formě dlouhodobého víza s dobou platnosti odpovídající předpokládané délce řízení o žádosti. Fikce této platnosti oprávnění přitom zanikne dnem, kdy rozhodnutí o podané žádosti nabude právní moci. Vízový štítek se přitom nevyznačuje cizincům zařazeným do Schengenského informačního systému.²⁶⁹ Fikci

²⁶⁶ Viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7.3.2012, č. j. 5 Ca 268/2008. HŘEBÍKOVÁ, Iva. Některá úskalí podávání žádostí podle zákona o pobytu cizinců. In: *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2014, s. 143–167.

²⁶⁷ MORAVEC, Karel. Fikce platnosti dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu po uplynutí doby platnosti tohoto pobytového oprávnění. In: JÍLEK, Dalibor a Pavel PORÍZEK (eds.). *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2014, s. 168–186.

²⁶⁸ § 47 odst. 4 a § 60 odst. 4 zákona o pobytu cizinců.

²⁶⁹ Schengenský informační systém (SIS) byl upraven nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), které bylo zrušeno a nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1861 ze dne 28. listopadu 2018 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti hraničních kontrol, o změně Úmluvy k provedení Schengenské dohody a o změně a zrušení nařízení (ES) č. 1987/2006. Jedná se bezpečnostní databázový systém, který provozují členské státy schengenského prostoru v souvislosti se zabezpečením hranic. Slouží zejména k pátrání po osobách (hledaných, pohřešovaných, nežádoucích) a věcech (vozidla, registrační značky, cestovní a osobní doklady, registrační doklady k vozidlům, bankovky, zbraně a další). Do systému přispívají všechny členské státy ze svých národních pátracích databází.

platnosti pobytového oprávnění nelze přitom řetězit. Cizinci tedy nevzniká další fikce platnosti pobytového oprávnění, pokud v době fikce platnosti pobytového oprávnění podá další žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, respektive žádost o vydání nového povolení k dlouhodobému pobytu za jiným účelem nebo žádost o prodloužení doby platnosti takového povolení.²⁷⁰

7.2.4 Forma a způsob podání žádosti

Žádost o udělení dlouhodobého víza,²⁷¹ jakož i žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu²⁷² je cizinec povinen podat na úředním tiskopise. Forma úředního tiskopisu je vyžadována též v případě žádosti o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu a žádosti o nové povolení k dlouhodobému pobytu. Není-li forma úředního tiskopisu dodržena, správní orgán řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu dle § 169r odst. 4 a 5 zákona o pobytu cizinců zastaví. V případě řízení o žádosti o udělení dlouhodobého víza se pak na takovou žádost hledí, jako by nebyla vůbec podána. Uvedený postup koresponduje skutečností, že nepodání žádosti na úředním tiskopise je vadou formální, nikoliv obsahovou, a tedy i vadou neodstranitelnou. Správní orgán zde proto nemůže postupovat v souladu s § 169i zákona o pobytu cizinců, respektive § 37 odst. 1 správního řádu ve spojení s § 37 odst. 3 a § 45 odst. 2 správního řádu, dle kterých správní orgán v případě nedodržení formy podání žádosti, jakož i v případě absence předepsaných náležitostí či existence jiných vad, pomůže žadateli tyto nedostatky odstranit nebo jej vyzve k jejich odstranění a za tímto účelem mu poskytne přiměřenou lhůtu.

Vedle formy podání žádosti je v případě uvedených pobytových oprávnění též podstatný způsob jejich podání, neboť, jak již bylo naznačeno výše, zákon požaduje, aby žádost o udělení dlouhodobého víza a žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, tedy žádost o první povolení a o nové povolení k dlouhodobému pobytu, cizinec podal dle § 169d odst. 1 zákona o pobytu cizinců osobně. Osobním podáním žádosti se přitom dle zákona o pobytu

²⁷⁰ § 47 odst. 11 a § 60 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

²⁷¹ § 53 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

²⁷² § 42 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

cizinců rozumí jednání cizince – žadatele, které učiní ve formě a způsobem stanoveným zákonem pro podání žádosti vůči osobě přímo se podílející na výkonu pravomoci správního orgánu, který je příslušný k přijetí jeho žádosti a ke kterému se tento cizinec osobně dostaví ve lhůtě pro podání žádosti za účelem jejího podání.²⁷³ Tímto požadavkem je tedy v první řadě vyloučena možnost podání žádosti prostřednictvím provozovatele poštovních služeb s výjimkou žádosti o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, u níž není osobní podání vyžadováno a je tedy možné ji podat jak v zastoupení, tak prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. V druhé řadě je pak tímto požadavkem též vyloučena možnost podání žádosti prostřednictvím třetí osoby s výjimkou osobního podání žádosti zákonným zástupcem, a to i osobou osobně pečující o nezletilého žadatele na území státu, jehož je nezletilý žadatel občanem. Další zákonnou výjimkou z osobního podání žádosti je možnost podání žádosti prostřednictvím fyzické nebo právnické osoby, s níž má Česká republika uzavřenou smlouvu, na jejímž základě je tato osoba oprávněna shromažďovat a předávat žádosti určitého druhu ministerstvu vnitra, jde-li o žádost v této smlouvě vymezenou.

Na tomto místě je též třeba zdůraznit, že zastupitelský úřad, nikoliv však ministerstvo vnitra, je dle § 169d odst. 3 zákona o pobytu cizinců oprávněn upustit od povinnosti osobního podání žádosti, jde-li o (i) odůvodněné případy a (ii) cizinec současně s doručením žádosti správnímu orgánu doloží důvody pro upuštění od povinnosti osobního podání žádosti, a implicitně též jde-li o (iii) žádosti, které je cizinec oprávněn podat u zastupitelského úřadu. Zastupitelský úřad může přitom od osobního podání žádosti upustit i v případě neuvedení důvodů, jestliže jsou mu důvody pro upuštění známy z jeho úřední činnosti. Zastupitelský úřad je též oprávněn upustit od osobního podání v případě žádosti určitého druhu podaných v budoucnu. Tuto skutečnost je zastupitelský úřad povinen oznámit formou prohlášení zveřejněného na úřední desce. Pokud zastupitelský úřad k upuštění od osobního podání přistoupí, řízení o takové žádosti je zahájeno dnem, kdy dojde k doručení žádosti zastupitelskému úřadu. Pokud však zastupitelský úřad od povinnosti osobního podání žádosti neupustí, řízení o žádosti usnesením zastaví.²⁷⁴

²⁷³ § 169d odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

²⁷⁴ § 169d odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

Ačkoliv zákon na tomto místě hovoří o zastavení řízení v případě, kdy zastupitelský úřad od povinnosti osobního podání žádosti neupustí, na jiném místě, konkrétně v § 169h odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců uvádí, že žádost o udělení dlouhodobého víza a žádosti o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza nebo žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu je v případě, kdy zastupitelský úřad od povinnosti osobního podání žádosti neupustí, nepřijatelná. Dle Nejvyššího správního soudu pak v případě porušení povinnosti osobního podání žádosti bez vznesení požadavku na upuštění od osobního podání žádosti vůbec nedojde k zahájení řízení, neboť takové podání není způsobilé řízení zahájit, čili nelze k němu přihlížet.²⁷⁵ V navazujících rozhodnutích pak Nejvyšší správní soud k citovanému závěru uvedl, že tento postup nemusí být jediným správným, nicméně „významnou hodnotou, resp. principem dobré správy, promítajícím se též do správně soudního přezkumu, je zásada předvídatelnosti, jež velí setrvat na již vyjudikovaných řešeních, jímž se veřejná správa i její adresáti přizpůsobili. Proto je zpravidla třeba před aktivací rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu (§ 17 s. ř. s.) upřednostnit procesní řešení [zde zastavení řízení pro zjevnou bezpředmětnost žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu dle § 66 odst. 1 písm. g) správního řádu z roku 2004], jež bylo v minulosti rozsudkem Nejvyššího správního soudu aprobováno, byť dané procesní řešení není nesporné, nejvhodnější, resp. jediné možné, a to zejména je-li s ním spojena výhoda v podobě možnosti přímého soudního přezkumu a ochrany veřejného subjektivního práva žadatele o povolení k dlouhodobému pobytu, jež žádosti o upuštění od povinnosti osobního podání zastupitelský úřad nevyhověl [§ 169 odst. 14 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky].“²⁷⁶

V daném případě nelze uvažovat o postupu odstranění vad žádosti dle § 37 odst. 3 správního řádu, resp. v případě dlouhodobého pobytu § 45 odst. 2 správního řádu, neboť porušení povinnosti osobního podání žádosti je vadou neodstranitelnou.

Ačkoliv bylo výše uvedeno, že ministerstvo vnitra není oprávněno v případě pobytových oprávnění studentů upustit od osobního podání žádosti,

²⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2011, č. j. 9 Aps 6/2010-106.

²⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 12. 2014, č. j. 6 Azs 242/2014-41. Problematiku § 169d odst. 3 zákona o pobytu cizinců dále řeší četná judikatura, např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2017, č. j. 7 Azs 227/2016-36 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2018, č. j. 3 Azs 66/2018-45.

neboť tato možnost je zákonem dána pouze zastupitelskému úřadu, samo ministerstvo vnitra zvolilo přístup zlaté střední cesty. Dle informací na jeho internetových stránkách v případě, že byla žádost podána jiným způsobem (elektronicky, poštou, zmocněným zástupcem), musí být žádost tímto způsobem ministerstvu vnitra doručena nejpozději v poslední den zákonné lhůty (nestačí, aby byla tento poslední den podána na poště). Řízení však není zahájeno, pokud se žadatel do 5 dnů osobně neodstaví na pracoviště ministerstva vnitra, kam byla žádost zaslána. Taktéž v tomto případě, nedojde-li k dodatečnému osobnímu setkání, ministerstvo vnitra tuto skutečnost konstatuje usnesením, které se poznamenává do spisu, a žadatele vyrozumí o tom, že řízení nebylo zahájeno, a žádost včetně příloh pošle zpět žadateli. Odvolání proti tomuto usnesení není přípustné.²⁷⁷

K povinnosti osobního podání žádosti je vhodné doplnit, že žadatel, na kterého se tato povinnost vztahuje, je vždy povinen si předem sjednat termín osobního podání žádosti o udělení dlouhodobého víza nebo žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu. Způsob sjednání tohoto termínu je přitom zveřejněn na úřední desce a na internetových stránkách každého příslušného zastupitelského úřadu. Zákon přitom rozlišuje mezi uvedeným pojmem sjednání termínu a pojmem objednání a stanoví, že zastupitelský úřad může stanovit, že sjednání termínu osobního podání žádosti předchází povinnému objednání. Tuto možnost může zastupitelský úřad využít v případě, kdy je tento postup nezbytný pro zamezení zneužití systému sjednávání termínů osobního podání žádosti a podle místních podmínek. Způsob objednávání je pak zastupitelský úřad i zde povinen uveřejnit na své úřední desce a na svých internetových stránkách.²⁷⁸

²⁷⁷ Dlouhodobý pobyt. *Ministerstvo vnitra* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

²⁷⁸ § 169f zákona o pobytu cizinců. Do 31. 12. 2017 probíhalo objednávání v případě žádosti o dlouhodobé vízum prostřednictvím systému Visapoint, který měl být reakcí na problém front před budovami zastupitelských úřadů a na podezření z korupčního jednání a upřednostňování některých žadatelů. Jak mnozí autoři, např. P. Pořízek, upozorňovali, Visapoint však fakticky působil na omezování migrace, neboť docházelo k vypisování nízkého počtu volných termínů, čímž bylo zájemcům znemožněno se objednat k osobnímu podání žádosti. POŘÍZEK, Pavel. Brána nebo zábrana – problematické aspekty fungování systému Visapoint. In: *CODEXIS ACADEMLA* [právní informační systém]. ATLAS consulting, 2016 [cit. 8. 8. 2020].

7.2.5 Správní poplatek za podání žádosti

Přijetí žádosti je v České republice zpoplatněno. Výše poplatku je stanovena přílohou č. 1 zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, v platném znění, jejíž položka 116 stanoví poplatek 2 500 Kč za přijetí žádosti o vydání povolení k pobytu a žádosti o prodloužení doby platnosti průkazu o povolení k pobytu (1 000 Kč v případě osob mladších 15 let). Poplatek za přijetí žádosti o udělení dlouhodobého víza je pak upraven na tomtéž místě v položce 117, dle které je přijetí žádosti o udělení dlouhodobého víza a přijetí žádosti o prodloužení doby pobytu na dlouhodobé vízum podřízeno poplatku ve výši 1 000 Kč. Tento poplatek se přitom vztahuje pouze na dlouhodobé vízum za účelem „ostatní“, neboť přijetí žádosti o udělení nebo prodloužení platnosti víza, jde-li o žáky, studenty, postgraduální studenty a doprovázející učitele, kteří podnikají cesty za účelem studia nebo odborné přípravy v oblasti vzdělávání, je od poplatku osvobozeno.

Správní poplatek se hradí formou kolkové známky při podání žádosti. Není-li při podání žádosti uhrazen, správní orgán žadatele vyzve k jeho úhradě v 15denní lhůtě.

Neuhrazení správního poplatku je přitom důvodem pro zastavení řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, jde-li o žádost podanou na zastupitelském úřadu.²⁷⁹ K uvedenému je nutno podotknout, že obdobný postup bude volen i v případě žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu či žádosti o prodloužení platnosti tohoto povolení podávaných na území České republiky, neboť tento postup lze dovodit z § 66 odst. 1 písm. d) správního řádu. Avšak v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza či žádosti o prodloužení doby jeho platnosti se tento postup neuplatní. I v tomto případě je však úhrada poplatku (v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza za účelem „ostatní“, jakož i v případě žádosti o prodloužení doby jeho platnosti) podmínkou pro zahájení řízení o této žádosti, a proto nebude-li tento poplatek uhrazen při podání žádosti, nebo nebude-li uhrazen v dodatečné lhůtě, žádost nebude přijata, řízení nebude zahájeno a doklady budou žadateli vráceny spolu s uhrazeným poplatkem, byl-li uhrazen zčásti či opožděně.²⁸⁰

²⁷⁹ § 169r odst. 4 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

²⁸⁰ § 169h odst. 2 písm. a) zákona o pobytu cizinců.

7.2.6 Nepřijatelnost žádosti o udělení dlouhodobého víza

S výše uvedenými rozdíly při postupu přijímání žádosti o udělení dlouhodobého víza a při postupu přijímání žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, souvisí problematika nepřijatelnosti žádosti dle § 169h zákona o pobytu cizinců. Ačkoliv se totiž institut nepřijatelnosti žádosti vztahuje jak na žádosti o udělení dlouhodobého víza, tak na žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, situace, kdy je žádost nepřijatelná, zákon v případě jednotlivých typů těchto pobytových oprávnění pojímá zčásti odlišně. Zákon totiž stanoví jednak případy konstruující nepřijatelnost jak u žádosti o udělení dlouhodobého víza, tak u žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, a jednak případy konstruující nepřijatelnost výhradně u žádosti o udělení dlouhodobého víza.

Žádost je tedy obecně nepřijatelná, jestliže:

- cizinec si pro podání žádosti o udělení víza či povolení k dlouhodobému pobytu předem nesjednal termín podání této žádosti,
- žádost nebyla podána na příslušném zastupitelském úřadu, nebo
- cizinec nepodal svoji žádost osobně, ačkoliv byl k tomu povinen, a ačkoliv zastupitelský úřad od této povinnosti neupustil.²⁸¹

Mezi další důvody nepřijatelnosti žádosti patří, jak již bylo naznačeno výše v textu, situace, kdy žadatel neuhradí za přijetí žádosti správní poplatek, jakož i situace, kdy žadatel nepodá svoji žádost na úředním tiskopisu. Tyto důvody nepřijatelnosti žádosti se vztahují pouze na žádost o udělení dlouhodobého víza a žádost o prodloužení doby jeho platnosti.²⁸² Tyto žádosti jsou též nepřijatelné, pokud:

- k žádosti nebyly předloženy požadované náležitosti,
- žadatel odmítne pořízení biometrických údajů, tedy otisků prstů, nebo odmítne pořízení obrazového záznamu,
- žadatel si v případě žádosti podané na zastupitelském úřadě ani v přiměřené lhůtě stanovené úřadem neobstaral na své náklady tlumočníka, ačkoliv prohlásil, že neovládá jazyk řízení, a ačkoliv byl o této povinnosti úřadem poučen.²⁸³

²⁸¹ § 169h odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

²⁸² § 169h odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

²⁸³ § 169h odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

Nepřijatelnost žádosti je zjišťována správním orgánem, u kterého je žadatel tuto žádost oprávněn podat, tedy u žádosti podané na zastupitelském úřadu zastupitelským úřadem a u žádosti podané ministerstvu ministerstvem. Zjistí-li příslušný orgán, že je dána některá z výše uvedených situací, v jejímž důsledku je žádost nepřijatelná, hledí se na takovou žádost, jako by nebyla podána. Řízení tedy není vůbec zahájeno. Tato skutečnost se spolu s důvodem nepřijatelnosti písemně sdělí cizinci a poznamená se do spisu. Žádost spolu s veškerými předloženými doklady a uhrazeným správním poplatkem se vrátí žadateli.²⁸⁴

7.3 Náležitosti žádosti

Vedle předpokladů pro přijetí žádosti pak zákon o pobytu cizinců přitom rozlišuje též předpoklady pro kladné vyřízení žádosti. Těmito předpoklady rozumíme náležitosti žádosti, které musí žádost splňovat co do obsahové stránky, a náležitosti žádosti v podobě podkladů, které je nutné k žádosti přiložit a kterými cizinec prokazuje zejména svou totožnost, finanční soběstačnost, sociální zaopatření a účel, za kterým hodlá na území České republiky pobývat. Tyto náležitosti jsou pro každý typ žádosti popsány v zákoně o pobytu cizinců samostatně, a proto i zde z důvodu přehlednosti budou vyjmenovány u každé žádosti separé (tedy separé pro žádost o udělení dlouhodobého víza a separé pro žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu), a to i přesto, že tyto náležitosti se zčásti shodují a zákon sám v případě náležitostí žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu odkazuje na náležitosti žádosti o udělení dlouhodobého víza.

V předchozím odstavci byly tyto náležitosti rozděleny na obsahové náležitosti žádosti a dále požadované přílohy. Uvedené dělení však není jediným možným členěním těchto náležitostí. Vedle již uvedeného je totiž možné náležitosti rozdělit na náležitosti obecné, tedy takové, které je nutné doložit v případě obou žádostí, a to i bez ohledu na účel pobytu, a dále na náležitosti vázané na účel pobytu – zde tedy účel studia. Některé náležitosti musí navíc cizinec dokládat automaticky a jiné toliko na požádání správního orgánu.

²⁸⁴ § 169h odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

Ačkoliv budou autorky o jednotlivých náležitostech žádostí hovořit níže, doplňují v kontextu výše uvedeného, že k obecným náležitostem žádostí za účelem studia patří:

a) **Cestovní doklad**

Cestovním dokladem se pro případ žádosti o vydání pobytového oprávnění rozumí veřejná listina vymezená dle § 108 odst. 1 a 2 zákona o pobytu cizinců, tedy zejména a) veřejná listina, která je Českou republikou jako cestování doklad uznaná, či b) veřejná listina, která byla cizinci vydána cizím státem za účelem cestování do zahraničí, která obsahuje údaje o státním občanství cizince, jeho totožnosti, době platnosti a též fotografii držitele tohoto dokladu. Taková veřejná listina musí odpovídat mezinárodním zvyklostem a její územní platnost se musí vztahovat i na dané území. Za cestovní doklady lze považovat též další cestovní průkazy totožnosti či cizinecké pasy.²⁸⁵

Předkládaný cestovní doklad musí být pravý, tedy nesmí jít o napodobeninu. Tento doklad musí být též platný čili (i) musí trvat doba platnosti v něm uvedená, (ii) musí jít o doklad, který nebyl poškozen, a zápisy v něm uvedené musí být čitelné, (iii) nesmí být narušena celistvost tohoto dokladu, (iv) musí obsahovat správné údaje a oprávněně provedené změny, (v) fotografie v dokladu musí odpovídat skutečné podobě držitele tohoto dokladu, nebo (vi) držitel tohoto dokladu musí být živý, respektive též nebyl prohlášen za mrtvého.²⁸⁶

V případě cestovních dokladů uvedených pod písmeny a) a b) připojovaných k žádosti o udělení dlouhodobého víza je dále zákonem požadováno, aby tyto doklady nebyly starší 10 let, aby obsahovaly nejméně 2 volné stránky a aby doba jejich platnosti byla delší nejméně o 3 měsíce, než je doba platnosti dlouhodobého víza.²⁸⁷

b) **Doklad potvrzující účel pobytu na území**

Vzhledem k vázanosti pobytových oprávnění studentů na účel jejich pobytu, tedy na studium, je vyžadováno doložení dokladu, který tento účel prokazuje. Účel je přitom dokládán v případě všech analyzovaných pobytových oprávnění.

²⁸⁵ Bližší vymezení dle § 108 odst. 1 a 2 zákona o pobytu cizinců.

²⁸⁶ § 116 zákona o pobytu cizinců.

²⁸⁷ § 108 odst. 3 zákona o pobytu cizinců a dále § 55.

Jako doklad prokazující účel pobytu na území lze v praxi doložit v případě žádosti ve věcech dlouhodobých pobytů a v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza za účelem studia zejména potvrzení o přijetí ke studiu, odborné praxi, dobrovolné službě apod., v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza za účelem „ostatní“ též potvrzení o přijetí ke vzdělávání.²⁸⁸

Zákon o pobytu cizinců ve vztahu k tomuto dokladu neklade žádné další požadavky. Vzhledem k účelu jemu prokazovanému je však zřejmé, že tento doklad by měla vydávat škola, instituce nebo jiné vzdělávací zařízení a měl by obsahovat zejména identifikaci subjektu, který jej vydává (název, sídlo, podpis oprávněné osoby včetně razítka, místo a datum vystavení dokladu), a dále identifikaci cizince, jemuž je doklad vystavován (jméno, příjmení, státní příslušnost, datum narození, specifikaci vzdělávacího programu nebo činnosti, délku předpokládaného pobytu na území). Vzhledem k uvedené absenci jednotného formuláře tohoto dokladu, zpřístupnilo ministerstvo vnitra na svých stránkách jeho jednotný vzor.²⁸⁹ Na základě uvedené dokladu ministerstvo vnitra ověřuje existenci a akreditaci subjektu, který tento doklad vystavil, jakož i naplnění skutečnosti přijetí ke studiu a následného zápisu, za tímto účelem je ministerstvo vnitra oprávněno kontaktovat přímo příslušný subjekt.

c) **Doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území**

Cizinec je ke své žádosti dále povinen přiložit doklad o tom, že pro dobu pobytu na území má a bude mít zajištěno ubytování. Přestěhuje-li se cizinec v průběhu doby pobytu, a to na dobu delší 30 dní, je povinen tuto skutečnost do 30 dní ministerstvu vnitra oznámit a znovu prokázat zajištění ubytování a oprávněnost užívání tohoto prostoru.²⁹⁰

Tuto skutečnost je cizinec oprávněn prokázat například dokladem svědčícím o vlastnictví bytu nebo domu, kterým se rozumí výpis z katastru nemovitostí ve formě originálu či úředně ověřené kopie nebo též kupní smlouva, na níž musí být vyznačena doložka o vkladu

²⁸⁸ Informace pro školy a studenty. *Ministerstvo vnitra* [online]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21664838&docType=ART&chnum=3>

²⁸⁹ Doklad o účelu pobytu. *Ministerstvo vnitra* [online]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/doklad-o-ucelu-pobytu.aspx>

²⁹⁰ § 98 odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

vlastnického práva do katastru. Zajištění ubytování je cizinec oprávněn prokázat též dokladem svědčícím o jeho oprávnění užívat daný byt či dům. Toto užívací právo může cizinec prokázat předložením originálu nebo úředně ověřené kopie platné nájemní smlouvy či podnájemní smlouvy, respektive též smlouvy o ubytování či jiné smlouvy zakládající cizinci užívací právo. Cizinec může správnímu orgánu dále předložit písemné potvrzení vlastníka či oprávněného uživatele bytu nebo domu, jímž je cizinci udělen souhlas s ubytováním v tomto bytě či domě. Toto prohlášení musí být buď opatřeno úředně ověřeným podpisem, nebo musí být oprávněnou osobou podepsáno přímo před pověřeným zaměstnancem ministerstva vnitra. Potvrzení je mimo uvedené možné podat též elektronicky prostřednictvím datové schránky nebo elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem.²⁹¹

V případě, že je byt či dům, v němž má cizinec zajištěn pobyt na území, ve spoluvlastnictví či společném jmění manželů, je vyžadováno, aby k písemnému potvrzení osoby, která je vlastníkem či oprávněným uživatelem domu byl přiložen souhlas spoluvlastníka, respektive takového množství spoluvlastníků, aby bylo dosaženo většiny, která může s nemovitostí nakládat, či souhlas manžela. V případě podnájemní smlouvy musí být společně s uvedeným dále předložena platná nájemní smlouva mezi nájemcem a vlastníkem a případně i písemný souhlas či písemné potvrzení vlastníka nemovitosti, jsou-li vyžadovány.²⁹²

Zákon však neklade požadavky pouze na doklad o zajištění ubytování, ale též požadavky na objekty, v nichž může být ubytováno zajištěno. Cizinec totiž může dokládat zajištění ubytování po dobu pobytu výhradně ubytováním v objektu, kterému bylo přiděleno číslo popisné, evidenční či orientační. Tyto objekty musí být určeny pro bydlení, ubytování nebo rekreaci.²⁹³ Další požadavky na objekt jsou pak zákonem

²⁹¹ § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. § 6 odst. 1 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce. Informace pro školy a studenty. *Ministerstvo vnitra* [online]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21664838&docType=ART&chnum=3>

²⁹² § 31 odst. 5 zákona o pobytu cizinců. Informace pro školy a studenty. *Ministerstvo vnitra* [online]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21664838&docType=ART&chnum=3>

²⁹³ § 31 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

formulovány nepřímou, prostřednictvím povinností ubytovatele zajistit cizinci ubytování, jež nebude zjevně nepřiměřené úrovni ubytování, které je v dané obci, okresu či kraji poskytováno ostatními ubytovateli v objektech obdobného určení. Přiměřenost úrovně ubytování se posuzuje na základě přiměřenosti počtu ubytovaných osob ve vztahu k zajištěným hygienickým podmínkám a dále ve vztahu k podlahové ploše místnosti pro ubytování. Zákon přitom výslovně stanovuje, kolik musí tato plocha činit, velikost této plochy přitom váže na počet ubytovaných osob. Z uvedeného plyne, že pro jednu osobu musí podlahová plocha činit nejméně 8 m², pro dvě osoby pak 12,6 m², na každou další ubytovanou osobu se k této ploše připočítává 5 m².²⁹⁴

d) **Fotografie**

Nebude-li pořizován obrazový záznam cizince, je cizinec k žádosti též povinen přiložit 2 fotografie obdélníkového tvaru o rozměrech 35×45 mm (tedy fotografie pasového formátu).²⁹⁵

e) **Prokázání zajištění prostředků k pobytu na území**

Zákon též vyžaduje, aby cizinec prokázal, že disponuje či bude disponovat finančními prostředky k pobytu na území. Podmínky splnění tohoto požadavku přitom koncipuje u jednotlivých pobytových oprávnění a jejich žádosti částečně odlišně. Cizinec, který žádá o udělení dlouhodobého víza, je totiž povinen tyto prostředky k žádosti rovnou předložit,²⁹⁶ kdežto cizinec žádající o vydání povolení k dlouhodobému pobytu může buď prokázat, že prostředky k pobytu na území disponuje, nebo že jimi bude disponovat, neboť jeho úhrnný měsíční příjem bude dosahovat alespoň částky ve výši součtu částky životního minima a nákladů na bydlení (buď ve výši normativních nákladů na bydlení, nebo ve výši skutečně odůvodněných nákladů vynakládaných na bydlení). V neposlední řadě může cizinec žádající o vydání povolení k dlouhodobému pobytu zajištění prostředků k pobytu

²⁹⁴ § 100 písm. d) zákona o pobytu cizinců. Problematiku zajištění ubytování po dobu pobytu na území řešil Nejvyšší správní soud ve svých rozhodnutích již několikrát, například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 9. 2016, č. j. 4 Azs 141/2016-36 nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2015, č. j. 8 Azs 137/2015-37.

²⁹⁵ Vyhláška Ministerstva vnitra č. 368/1999 Sb., kterou se stanoví náležitosti a počty fotografií vyžadovaných podle zákona o pobytu cizinců.

²⁹⁶ § 31 odst. 1 písm. c) zákona o pobytu na území.

prokázat též tím, že doloží, že veškeré náklady spojené s jeho pobytem bude hradit státní orgán, právnická osoba nebo tuzemská hostitelská organizace.²⁹⁷

Musí-li cizinec žádající o udělení dlouhodobého víza nebo o vydání povolení k dlouhodobému pobytu v souladu s výše uvedeným prokázat, že prostředky pro pobyt na území disponuje již v době podání žádosti, je povinen ke své žádosti přiložit doklad prokazující, že cizinec disponuje peněžními prostředky alespoň ve výši 15násobku částky existenčního minima²⁹⁸ s tím, že výsledná částka, kterou je cizinec povinen předložit se zvyšuje o 2násobek částky existenčního minima za každý celý měsíc předpokládaného pobytu na území.²⁹⁹ Tímto

²⁹⁷ § 42d odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců.

²⁹⁸ Cizinec musí prokázat zajištění prostředků ve výši 15násobku částky existenčního minima, přičemž dle Nařízení vlády č. 61/2020 Sb., číní od 1. 4. toto minimum 2 490 Kč měsíčně, s tím, že se tato částka za každý celý měsíc předpokládaného pobytu na území, mimo měsíc první, zvyšuje o dvojnásobek částky existenčního minima. Např. pro pobyt na šest měsíců by měl cizinec doložit prostředky ve výši: $(15 \times 2490) + (5 \times 2 \times 2490) = 62\,250$ Kč. Cizinec, který je mladší 18let, prokazuje zajištění prostředků v poloviční výši. Pro prokázání prostředků je nejčastěji využit výpis z účtu vedeného v bance nebo jiné finanční instituci, avšak nemusí jít o banku tuzemskou, důležité je, aby byl bankovní účet vedený na jméno cizince, ze kterého jednoznačně vyplývá, že tento uvedený cizinec může během pobytu na území České republiky disponovat s těmito finančními prostředky dle potřeby. Zásadní je však disponibilita těmito prostředky na území ČR, což musí být z dokladu jednoznačně zřejmé, nebo musí cizinec doložit mezinárodně uznávanou platební kartu vztahující se k danému účtu. Samozřejmě může dodat cizinec i jiný doklad o finančním zajištění, ze kterého však vyplývají podmínky uvedené výše, které se obdobně týkají výpisu z účtu. Zajištění financí může cizinec prokázat pouze mezinárodně uznávanou platební kartou, s tím, že správní orgán si může kdykoliv vyžádat výpis z bankovního účtu. V případě, že se jedná o cizince studenta, ten může předložit jako doklad o zajištění prostředků k pobytu i závazek vydaný státním orgánem nebo právnickou osobou, že zajistí pobyt cizince na území poskytnutím peněžních prostředků ve výši částky existenčního minima na jeden měsíc předpokládaného pobytu, nebo doklad o to, že veškeré náklady spojené s pobytem cizince budou hrazeny příjemací organizací, tedy samotnou školou. Pokud tento závazek nepokryje celou danou částku, musí cizinec dokrýt rozdíl mezi existenčním minimem a závazkem na dobu předpokládaného pobytu, nejvýše však šesti násobek částky existenčního minima. V takových případech se bude jednat nejčastěji o přidělení grantu získaného na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána nebo rozhodnutím o takovém grantu. Tento typ způsobu prokázání finančních prostředků však nelze aplikovat v případě, že se jedná o dlouhodobé vízum za účelem ostatní. Cizinec tak v tomto případě musí splňovat podmínky dle definice studia v ustanovení § 64 zákona o pobytu cizinců. Poslední možností, jak doložit finanční prostředky je doklad potvrzující zaplacení služeb spojených s pobytem na území nebo doklad potvrzujícího, že služby budou poskytnuty bezplatně nebo předložením pozvání ověřeného cizineckou policií.

²⁹⁹ § 13 odst. 1 písm. a) bod 2 zákona o pobytu cizinců.

dokladem se rozumí výpis z účtu vedeného v bance nebo jiné finanční instituci, přičemž tento účet musí být veden na jméno cizince, který o vydání povolení žádá, či jiný doklad o finančním zajištění, z něhož vyplývá, že cizinec má k dispozici tyto prostředky v zákonem předpokládané výši a že těmito prostředky bude moci během pobytu na území disponovat, dále pak je tímto dokladem i platná mezinárodně uznávaná platební karta. U posledně uvedeného dokladu se možnost cizince disponovat během pobytu na území peněžními prostředky v požadované výši prokazuje pouze na požádání správního orgánu, a to předložením výpisu z účtu, který je k této kartě veden v bance nebo jiné finanční instituci.³⁰⁰

Prokázání prostředků pro pobyt na území může cizinec prokázat též předložením dokladu, z něhož plyne, že služby spojené s pobytem cizince na území byly již uhrazeny, nebo že tyto služby budou poskytnuty bezplatně.³⁰¹ Je-li cizinec mladší 18 let, požaduje se předložení peněžních prostředků v poloviční výši.³⁰²

Pro tuto práci je podstatné, že cizinec, který bude na území České republiky studovat, může zajištění prostředků též prokázat (i) předložením závazku státního orgánu nebo právnické osoby zajistit poskytnutí potřebných peněžních prostředků v plné nebo částečné výši, a to alespoň ve výši částky existenčního minima na 1 měsíc předpokládaného pobytu, (ii) dokladu o (budouc) úhradě veškerých nákladů spojených se studiem a pobytem cizince přijímací organizací (školou) nebo (iii) předložením rozhodnutí či smlouvy o přidělení grantu získaného na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána.³⁰³ V těchto případech předkládá cizinec doklad svědčící pouze o tom, že cizinec bude disponovat peněžními prostředky ve výši rozdílu mezi částkou, kterou by byl jinak povinen prokazovat, a částkou, která bude hrazena v souladu s výše uvedeným za něj. Nejvýše je však cizinec v těchto případech povinen dokládat, že disponuje s částkou ve výši 6násobku existenčního minima.³⁰⁴

³⁰⁰ § 13 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

³⁰¹ § 13 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

³⁰² § 13 odst. 4 zákona o pobytu cizinců.

³⁰³ § 13 odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

³⁰⁴ § 13 odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

f) Souhlas rodičů, popřípadě jiných zákonných zástupců nebo poručníků, s pobytem dítěte na území

Vzhledem ke skutečnosti, že v případě pobytových oprávnění studentů jde o pobytová oprávnění zpravidla nezletilých či na výživu rodičů odkázaných osob, požaduje zákon též předložení souhlasu rodičů, popřípadě jiných zákonných zástupců nebo poručníků, s pobytem dítěte na území. Předložení souhlasu není přitom vyžadováno zejména v situaci, kdy

- zákonný zástupce dítěte, který by měl tento souhlas s pobytem dítěte dát, podal za toto dítě přímo žádost o udělení pobytového oprávnění;
- zákonný zástupce dítěte, který by měl tento souhlas s pobytem dítěte dát, bude s tímto dítětem pobývat na území společně;
- souhlas nemůže být z důvodů na vůli zákonného zástupce nezávislých předložen.³⁰⁵

Výše uvedené platí pro všechny zde analyzované typy žádostí, přičemž v případě žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu zákon formuluje ještě další výjimku z této povinnosti. Dítě žádající o vydání povolení k dlouhodobému pobytu tak nemusí ke své žádosti připojovat souhlas zákonného zástupce též v případě, že toto dítě již na území České republiky pobývá na základě dlouhodobého víza či povolení k dlouhodobému pobytu za jiným účelem.³⁰⁶

Výše uvedené podklady jsou dokládány cizincem automaticky. Další obecnou náležitostí, která je však dokládána na požádání správního orgánu, je:

1. Doklad prokazující trestní zachovalost žadatele, která je prokazována dokladem obdobným výpisu z evidence Rejstříku trestů. Tento doklad musí být vydán buď státem, jehož je žadatel státním občanem, nebo státem, ve kterém žadatel v posledních 3 letech pobýval, a to nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců. V případě, že stát příslušný podle předchozí věty takový doklad nevydává, lze trestní zachovalost též prokázat čestným prohlášením. Od cizince mladšího 15 let navíc nelze takový doklad vůbec vyžadovat.
2. Doklad potvrzující splnění požadavků opatření před zavlečením infekčního onemocnění.

³⁰⁵ V případě žádosti o udělení dlouhodobého víza dle § 31 odst. 1 písm. f) a v případě žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu dle § 42d odst. 2 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

³⁰⁶ § 42d odst. 2 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

Ačkoliv nejde o náležitost připojovanou k žádosti cizince o pobytové oprávnění, je na tomto místě vhodné uvést, že v případě kladného vyřízení žádosti musí cizinec předložit dále též doklad o cestovním zdravotním pojištění (s výjimkou případů uvedených v § 180j odst. 4 zákona o pobytu cizinců). Tímto dokladem se přitom rozumí doklad prokazující existenci pojištění žadatele, jenž bude kryt náklady, které je cizinec pobývajícím na území povinen v případě poskytnutí nutné a neodkladné zdravotní péče uhradit (tyto náklady přitom zahrnují též případné náklady spojené s převozem osoby nebo tělesných ostatků, do státu, který vydal cizinci cestovní doklad, případně do státu, který cizinci vydal povolení k pobytu na jeho území). Zákon přitom vyžaduje, (i) aby tímto pojištěním byla kryta každá jednotlivá pojistná událost nejméně do výše 60 000 €, (ii) aby cizinec jako osoba pojištěná nenesl na těchto nákladech spoluúčast,³⁰⁷ (iii) aby pojistná smlouva nevylučovala poskytnutí pojistného plnění v případě úrazu způsobeného úmyslným jednáním, zaviněním nebo spoluzaviněním pojištěného ani v případě úrazu způsobeného v důsledku požití omamných látek (alkohol a jiné omamné nebo psychotropní látky) pojištěným, (iv) aby toto pojištění bylo sjednáno buď u pojišťovny oprávněné poskytovat toto pojištění na území České republiky nebo u pojišťovny oprávněné poskytovat toto pojištění v ostatních členských státech Evropské unie anebo ve státě, který je vázán Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru, nebo ve státě, který vydal cizinci cestovní doklad nebo povolení k pobytu na jeho území. Pouze v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza podané na území České republiky nebo v případě žádosti o prodloužení doby pobytu na území musí být pojištění poskytnuto pojišťovnou oprávněnou poskytovat toto pojištění na území České republiky, a to v rozsahu komplexní zdravotní péče.³⁰⁸

Je-li pojištění sjednáno v zahraničí, musí cizinec současně s dokladem o pojištění doložit i úředně ověřené překlady pojistné smlouvy a všeobecných pojistných podmínek do českého jazyka, prokazující zákonem stanovené a výše uvedené podmínky kladené na pojistnou smlouvu a výši sjednaného limitu pojistného plnění, a na požádání doklad o úhradě pojistného za pojištění na celou dobu požadovaného pobytu na území.

³⁰⁷ § 180j odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

³⁰⁸ § 180j odst. 7 zákona o pobytu cizinců.

Další náležitosti jsou dále uvedeny u každého typu žádosti.

Všechny náležitosti žádosti musí přitom odrážet aktuální životní situaci cizince. Z uvedeného důvodu je vyžadováno, aby tyto doklady, s výjimkou cestovního dokladu, matričních dokladů a fotografie cizince, pokud odpovídá jeho skutečné podobě, nebyly starší 180 dnů. Pokud jsou tyto dokumenty vyhotoveny v cizím jazyce, musí cizinec zajistit a správnímu orgánu doložit i jejich úředně ověřený překlad, jinak se na takový doklad hledí, jako by nebyl doložen. Pouze v případě cestovního dokladu, matričního dokladu a dokladu prokazující účel pobytu, respektive též souhlasu rodičů, jde-li o řízení vedené před zastupitelským úřadem, je vyžadováno předložení originálů.³⁰⁹

Nebudou-li k žádosti připojeny předepsané doklady, pak v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza se na takovou žádost hledí, jako by nebyla podána, správní orgán tuto skutečnost poznamená do spisu a žádost s připojenými náležitostmi a uhrazeným poplatkem odešle zpět cizinci.³¹⁰ V případě žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu postupuje zastupitelský úřad odlišně, a to tak, že řízení zastaví.³¹¹ Uvedenému postupu však předchází výzva správního orgánu k odstranění vad náležitosti.³¹² Tato výzva k odstranění nedostatků žádosti může být učiněna neformálně,³¹³ a to zejména v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza,³¹⁴ nedostatky žádosti by v ní však měly být specifikovány dostatečně určitě s poučením postupu jejich odstranění a následků jejich neodstranění. K odstranění vad žádosti bude cizinci poskytnuta přiměřená lhůta. Za přiměřenou lze zpravidla považovat lhůtu od 10 dnů vzhledem k charakteru nedostatku. Správní orgán je oprávněn řízení o takové žádosti přerušit na dobu nezbytně nutnou k odstranění vad žádosti, a to i na žádost cizince.³¹⁵ Této žádosti však nemusí být, není-li dán reálný důvod pro přerušování řízení, zejména je-li z postupu cizince zřejmá snaha o průtahy řízení, vyhověno.³¹⁶

³⁰⁹ § 55 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

³¹⁰ § 169h odst. 2 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

³¹¹ § 169r odst. 4 písm. c) zákona o pobytu cizinců.

³¹² § 169i odst. 2 a 3 zákona o pobytu cizinců.

³¹³ Rozsudek NSS ze dne 10. 10. 2014, č. j. 2 Azs 75/2014-26.

³¹⁴ § 169i odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

³¹⁵ § 64 správního řádu.

³¹⁶ Závěr č. 104 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 10. 6. 2011: Nepřerušování správního řízení na požádání žadatele podle § 64 odst. 2 správního řádu. In: *Závěry poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu* [online]. 2011 [cit. 25. 8. 2020]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zavery-poradního3-sboru-ministra-vnitra-ke-správnímu-radu.aspx>

Pokud však budou tyto doklady připojeny, ale budou padělané či pozměněné nebo pokud nebudou odpovídat skutečnosti, ministerstvo vnitra dlouhodobé vízum či povolení k dlouhodobému pobytu neudělí.³¹⁷ Bude-li tato skutečnost zjištěna později, ministerstvo vnitra dlouhodobé vízum či povolení k dlouhodobému pobytu zruší.³¹⁸

7.3.1 Náležitosti žádosti o udělení dlouhodobého víza

Co se týče obsahových náležitostí žádosti o udělení dlouhodobého víza, je cizinec povinen v tiskopisu své žádosti o udělení dlouhodobého víza uvést všechny údaje požadované § 54 zákona o pobytu cizinců, respektive samotným tiskopisem žádosti.

K takto vyplněné žádosti je pak cizinec povinen přiložit:

- cestovní doklad,
- doklad potvrzující účel pobytu na území,
- prostředky k pobytu na území,
- doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území,
- fotografie (ty není třeba dokládat, bude-li pořizován obrazový záznam cizince),
- souhlas rodičů, popřípadě jiných zákonných zástupců nebo poručníků, s pobytem dítěte na území.³¹⁹

Správní orgán pak může dále požadovat:

- předložení dokladu obdobného výpisu z evidence Rejstříku trestů jako podklad k posouzení trestní záchovalosti vydaného státem,
- předložení dokladu potvrzující splnění požadavků opatření před zavlečením infekčního onemocnění,³²⁰
- sejmutí otisků prstů a pořízení obrazového záznamu, jejichž pořízení je cizinec povinen strpět.³²¹

³¹⁷ § 56 odst. 1 písm. e) zákona o pobytu cizinců a § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

³¹⁸ § 37 odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců a § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

³¹⁹ § 31 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

³²⁰ § 31 odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

³²¹ § 55 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

7.3.2 Náležitosti žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu

Náležitosti žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu se pak z velké části shodují s náležitostmi žádosti o udělení dlouhodobého víza. Taktéž v žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu je cizinec povinen uvést všechny údaje požadované § 42 odst. 5 ve spojení s § 70 odst. 1 zákona o pobytu cizinců, respektive samotným tiskopisem žádosti.

Další požadované náležitosti se však již liší od typu studia dle § 64 zákona o pobytu cizinců. Jde-li o žádost za účelem studia dle § 64 písm. a) až d) a g) zákona o pobytu cizinců je cizinec povinen k vyplnění žádosti přiložit:

- cestovní doklad,³²²
- doklad potvrzující účel pobytu na území,³²³
- doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území,³²⁴
- fotografie, nebude-li pořizován obrazový záznam cizince,³²⁵
- souhlas rodičů, popřípadě jiných zákonných zástupců nebo poručníků, s pobytem dítěte na území.³²⁶

Cizinec je dále povinen, jak již bylo výše uvedeno, prokázat, že má či bude mít dostatečné prostředky k pobytu na území.³²⁷ Na požádání správního orgánu je povinen též předložit, a to za stejných podmínek jako u žádosti o udělení dlouhodobého víza, doklad obdobný výpisu z evidence Rejstříku trestů jako podklad k posouzení trestní záchovalosti, a dále též doklad potvrzující splnění požadavků opatření před zavlečením infekčního onemocnění.³²⁸

Žádá-li však cizinec o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia dle § 64 písm. e) a f) zákona o pobytu cizinců, musí ke své žádosti připojit všechny podklady, které byly uvedeny výše a které jsou povinně přikládány k žádosti za účelem studia dle § 64 písm. a) až d) a g) zákona o pobytu cizinců s výjimkou dokladu potvrzujícího účel pobytu na území.³²⁹ Nadto

³²² § 42d odst. 2 písm. a) ve spojení s § 31 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců.

³²³ § 42d odst. 2 písm. a) ve spojení s § 31 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

³²⁴ § 42d odst. 2 písm. a) ve spojení s § 31 odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců.

³²⁵ § 42d odst. 2 písm. a) ve spojení s § 31 odst. 1 písm. e) zákona o pobytu cizinců.

³²⁶ § 42d odst. 2 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

³²⁷ § 42d odst. 2 písm. c) zákona o pobytu cizinců.

³²⁸ § 42d odst. 2 písm. d) zákona o pobytu cizinců.

³²⁹ § 42d odst. 2 písm. a) ve spojení s § 31 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

je však povinen k žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia dle § 64 písm. e) zákona o pobytu cizinců předložit též:

- doklad o svém vysokoškolském studiu, kterým prokáže, že v rámci dvou let před podáním žádosti získal vysokoškolský titul nebo že je na cestě za získáním vysokoškolského titulu, tedy že studuje program, na jehož konci vysokoškolský titul získá,
- dohodu uzavřenou s hostitelskou organizací prokazující, že cizinec bude vykonávat v této organizaci stáž zahrnující teoretickou i praktickou přípravu. V dohodě musí být popsán program stáže, vzdělávací cíle či osnovy výuky. Z jejího obsahu musí též plynout, jak dlouho bude stáž trvat, jaké jsou podmínky umístění a jak bude vykonáván dohled v rámci stáže, po jakou dobu má stážista pracovat a jaký bude právní vztah mezi stážistou a organizací.³³⁰

K žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia dle § 64 písm. f) zákona o pobytu cizinců musí být taktéž připojena dohoda cizince s hostitelskou organizací. V tomto případě však musí dohoda obsahovat popis programu (Evropské) dobrovolnické služby a dále informace o tom, jak dlouho bude služba trvat, jaké jsou podmínky umístění a dohledu, kolik hodin musí dobrovolník odpracovat, jaká je výše prostředků dostupných k úhradě nákladů na pobyt a ubytování, kolik bude činit minimální výše kapesného a, nejde-li o Evropskou dobrovolnickou službu, musí být z obsahu dohody patrné, že organizace sjednala pojištění odpovědnosti za škodu.³³¹

7.4 Další průběh řízení, zajištění podkladů a výslech účastníka

V průběhu výše uvedeného textu bylo několikrát poznamenáno, že v případě vad žádosti pomůže správní orgán žadateli vady jeho žádosti odstranit tak, že jej k jejich odstranění vyzve, poskytne mu za tímto účelem přiměřenou lhůtu a poučí jej o následcích neodstranění vad žádosti v této lhůtě. V této době, tedy ode dne, kdy správní orgán učinil tuto výzvu, do dne, kdy byly odstraněny nedostatky podání, respektive do dne, kdy marně uplynula lhůta, která byla žadateli poskytnuta k odstranění nedostatků podání, přitom neběží

³³⁰ § 42d odst. 3 písm. a) zákona o pobytu cizinců.

³³¹ § 42d odst. 3 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

správnímu orgánu lhůta pro vydání rozhodnutí.³³² Nápomoc v odstraňování vad je v řízení o žádosti o udělení dlouhodobého víza nebo o vydání povolení k dlouhodobému pobytu podané na zastupitelském úřadu oprávněn poskytnout též zastupitelský úřad, kdy k tomuto postupu dochází, je-li to možné, na místě, nebo, není-li to možné, výše uvedeným postupem čili učiněním výzvy.³³³ Zákon přitom umožňuje učinit tuto výzvu v řízení o žádosti o udělení dlouhodobého víza vcelku neformálně, a to buď ústně, elektronicky bez podepsání, telefonem, telefaxem nebo jinými technickými prostředky. Až v případě, že cizinec na základě takové výzvy vady podání neodstraní, je zastupitelskému úřadu uložena povinnost vyzvat cizince písemně.³³⁴ Neodstraní-li cizinec vady žádosti ani v poskytnuté lhůtě a jsou-li tyto vady natolik podstatné, že pro ně není možné řízení dále vést, správní orgán řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu zastaví a na žádost o udělení dlouhodobého víza hledí, jako by nebyla podána.

Následně, bez ohledu na to, zda byla žádost podána na zastupitelském úřadě, nebo na ministerstvu vnitra, je tato žádost vždy zaslána na Odbor azylové a migrační politiky. Jak o udělení dlouhodobého víza, tak o vydání povolení k dlouhodobému pobytu tedy rozhoduje ministerstvo vnitra. Zastupitelský úřad činí v řízení pouze zákonem vymezené úkony, kdy vedle již uvedeného je zastupitelský úřad oprávněn či povinen také:

- V případě žádosti o udělení dlouhodobého víza uplatnit své stanovisko k dané věci. Uvedené stanovisko se žadateli o vízum ani jeho zástupci nepřístupňuje a ministerstvo vnitra je povinno k němu při udělování víza přihlédnout.³³⁵
- Zaslát ministerstvu vnitra informaci o tom, že cizinec před vyznačením víza nepředložil doklad o cestovním zdravotním pojištění nebo doklad o zaplacení pojistného uvedeného na dokladu o cestovním zdravotním pojištění, byl-li vyžádán, a vízum mu z tohoto důvodu nebude uděleno.³³⁶

³³² § 169i odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

³³³ § 169i odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

³³⁴ § 169i odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

³³⁵ § 57 odst. 1 a 3 zákona o pobytu cizinců.

³³⁶ § 57 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

- Provést žadatelem o dlouhodobé vízum, jakož i s žadatelem o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, a to i bez požádání ministerstva vnitra, pohovor, který je zákonem povinně vyžadován pouze v případě žadatele o udělení dlouhodobého víza za účelem podnikání. Skutečnosti takto zjištěné jsou podkladem pro vydání rozhodnutí.³³⁷
- Provést za účelem zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, na požádání ministerstva vnitra výslech účastníka řízení nebo svědka.³³⁸

Dle dikce zákona je pak ministerstvo vnitra na rozdíl od zastupitelského úřadu oprávněno provádět výhradně výslech účastníka řízení, nikoliv pohovor s účastníkem řízení. Ačkoliv zákon používá odlišné pojmy, tyto však blíže nedefinuje. Při srovnávání těchto pojmů lze konstatovat, že pohovor a výslech se od sebe liší právě v orgánu, který je oprávněn tento úkon učinit, a dále ve skutečnosti, že v případě pohovoru zákon výslovně stanoví povinnost sepsat o pohovoru záznam, kdežto v případě výslechu se sepisuje protokol. Tento závěr je možné dovodit ze skutečnosti, že na výslech účastníka řízení se použijí obdobně ustanovení správního řádu o důkazu svědeckou výpovědí,³³⁹ přičemž správní řád stanoví, že o výslechu svědka se pořizuje protokol.³⁴⁰ Zákon o pobytu cizinců dále spojuje s nedostavením se k popisovaným úkonům různé následky, kdy v případě nedostavení se k pohovoru dojde k neudělení víza či nevydání povolení k pobytu,³⁴¹ kdežto nedostavení se k výslechu vede k zastavení řízení.³⁴² Přes výše uvedené rozdíly mezi pohovorem a výslechem lze dospět k závěru, že obsahem těchto pojmů je jedno a totéž, v obou případech jde totiž o „*způsob, kterým správní úřad zjišťuje bezprostředně od účastníka správního řízení informace, které buď samy o sobě nevyplynou z obsahu žádosti a příloh k ní přiložených, nebo jsou nezbytné pro jejich ověření či doplnění.*“³⁴³

K pohovoru i k výslechu by tedy mělo být správním orgánem přistoupeno za účelem zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, zejména

³³⁷ § 57 odst. 2 a § 169k odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

³³⁸ § 169k odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

³³⁹ § 169j odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

³⁴⁰ § 18 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

³⁴¹ § 56 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

³⁴² § 169r odst. 1 písm. n) zákona o pobytu cizinců.

³⁴³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 12. 2011, sp. zn. 11 A 252/2010.

v případě, kdy z žádosti nevyplývají jasné informace nebo vznikají pochybnosti o skutečném záměru žadatele.³⁴⁴ Účastník řízení je přitom povinen se pohovoru i výsledku zúčastnit. Zákon totiž pojí s neúčastí negativní následky, které se sice v případě pohovoru a výsledku liší, jak bylo uvedeno výše, ve výsledku však vedou ke stejnému závěru – řízení o žádosti dále neprobíhá a žadatelově žádosti tedy nemůže být (a není) vyhověno.

Výslech je veden v českém jazyce a účastník je v souladu s již výše uvedeným oprávněn obstarat si na své náklady tlumočníka. Pohovor může být naopak veden i v jiném než českém jazyce, toto rozhodnutí však záleží na zastupitelském úřadě. O obou těchto úkonech je vyhotovován „zápis“, který má v případě pohovoru podobu záznamu a v případě výsledku podobu protokolu. Oba tyto „zápisy“ musí obsahovat údaj o tom, kde a kdy byl úkon uskutečněn, o jaký úkon v daném případě šlo, kdo a vůči komu tento úkon činil, jak tento úkon probíhal. Oba tyto dokumenty podepisuje osoba provádějící pohovor a žadatel. Do protokolu se na rozdíl od záznamu o pohovoru zaznamenávají i případné námitky proti jeho obsahu, dále skutečnost, že žadatel svůj podpis odepřel a z jakého důvodu.³⁴⁵ Žadatel může bezprostředně po seznámení se s protokolem podat proti jeho obsahu stížnost.³⁴⁶ Záznam i protokol se po vyhotovení stávají součástí spisu. Zjištěné skutečnosti pak slouží jako podklad pro rozhodnutí.

V návaznosti na výše uvedené následky nepředložení požadovaných dokladů nutno zdůraznit, že v řízení o žádosti o vydání pobytového oprávnění je v zájmu cizince, aby obstaral a doložil veškeré náležitosti k žádosti. A to i přes skutečnost, že v řízení o žádosti o udělení dlouhodobého víza a v řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu se aplikuje zásada materiální pravdy, na jejímž základě je správní orgán povinen zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a pro tento účel je dále povinen obstarat si podklady pro vydání rozhodnutí (např. výše uvedeným pohovorem či výsledkem účastníka řízení, respektive svědka). A dále též přes skutečnost, že důkazní břemeno žadatele vztahující se k údajům uváděným v jeho žádosti tíží pouze za situace, kdy se cizinec dostavil k pohovoru

³⁴⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 12. 2011, sp. zn. 11 A 252/2010.

³⁴⁵ § 18 odst. 3 správního řádu.

³⁴⁶ § 18 odst. 4 správního řádu.

či výsledku (je-li takový výsledek potřebný), předložil požadované, a přesto se jeho tvrzení uváděná v jeho žádosti nepodařilo ověřit. Tedy až pokud se žadatel bez řádné omluvy a bez závažných důvodů nedostaví na výslech (pohovor) a pokud žádost neobsahovala veškeré podklady a žadatel byl nejprve vyzván k nápravě, pak teprve po marném uplynutí stanovené lhůty lze uzavřít, že tvrzení účastníka (i přes konkrétní snahu správního orgánu) zůstala neprokázaná.³⁴⁷

Správní orgán je pak oprávněn ověřovat pravost žadatelem předložených listin a uváděných skutečností (například pravost cestovního dokladu, vlastnické právo k nemovitosti, ubytování na hlášené adrese, existenci sjednaného pojištění, přijetí a zápis ke studiu u příslušného subjektu apod.). Skutečnost, zda cizinec dodržuje povinnosti stanovené zákonem o pobytu cizinců, jakož i skutečnost, zda se cizinec zdržuje na území oprávněně a zda splňuje podmínky pobytu na území podle zákona o pobytu cizinců, je pak správní orgán, v tomto případě Policie České republiky, oprávněn kontrolovat po celou dobu, po kterou se cizinec na území České republiky zdržuje, a to formou tzv. pobytové kontroly.³⁴⁸

Taktéž žadatelé mají v řízení o jejich žádosti svá práva, která ve svém souhrnu tvoří právo na spravedlivé a řádné projednání žádosti o vydání pobytového oprávnění za účelem studia, které bylo dovozeno ze směrnice 2004/114/ES a které platí též v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza za účelem studia či v případě žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia v režimu zákona o pobytu cizinců, který představuje implementaci této směrnice. V důsledku existence práva na spravedlivé projednání žádosti o povolení k pobytu za účelem studia, jehož záruky plynou z práva Evropské unie, musí být žadatelům též zajištěno „*právo na účinný prostředek nápravy před soudem ve smyslu čl. 47 Listiny EU, a to za současného respektování pravidel soudního přezkumu správního uvážení, pokud ho správní orgán u jednotlivých podmínek stanovených směrnicí má. Soudem pro účely požadavku čl. 47 odst. 1 Listiny EU musí být nezávislý a nestranný orgán soudní povahy (obdobně srov. bod 39 rozsudku ve věci Soufiane El Hassani)*“.³⁴⁹ V důsledku existence práva na spravedlivé projednání žádosti

³⁴⁷ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 11. 2016, č. j. 45 A 28/2015-38.

³⁴⁸ § 167 odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců.

³⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2018, sp. zn. 6 Ažs 253/2016.

o povolení k pobytu za účelem studia musí členský stát žadatelům tedy zajistit i právo na soudní přezkum, který je v zákoně o pobytu cizinců pro případ rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza a rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza stále vyloučen, ačkoliv judikaturou byla dovozena nemožnost aplikace tohoto ustanovení pro rozpor s právem Evropské unie.³⁵⁰ Kryska však upozorňuje na to, že „*komentované rozhodnutí ukazuje, že neslučitelnost § 171 písm. a) zákona o pobytu cizinců s právem EU a jeho neaplikovatelnost z toho vyplývající se vztahuje na... konkrétní situaci žádosti o dlouhodobé vízum podaných podle směrnice 2004/114... Aplikace § 171 písm. a) zákona o pobytu cizinců není proto vyloučena en bloc, ale pouze v případě těch výzových věcí, na které dopadá právo EU a čl. 47 Listiny práv EU. Závěry Nejvyššího správního soudu tak není možné vztáhnout na ta dlouhodobá víza, v jejichž případě k uplatňování práva EU nedochází, a to včetně jiných dlouhodobých víz za účelem studia. Soudy ve správním soudnictví proto při posuzování přípustnosti žaloby proti rozhodnutí o neudělení víza, resp. rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza, musejí toto rozlišování vnímat a všechny typové situace oddělovat.*“³⁵¹

O právu na soudní přezkum pojednává samostatná kapitola, na kterou si autorky dovolují odkázat.

Mimo práva na soudní přezkum je žadateli zajištěno též právo podat návrh na zahájení řízení, právo na objektivní orgán (právo, aby se na řízení o žádosti nepodílela osoba, o níž lze důvodně pochybovat o její nepodjatosti, popřípadě osoba, která se ve stejné věci podílela na vedení řízení nebo na vydání rozhodnutí za orgán jiného stupně),³⁵² právo na rovnost v procesních právech,³⁵³ právo na poučení o procesních právech v řízení,³⁵⁴ právo na tlumočníka,³⁵⁵ právo na přístup k informacím o významných skutečnostech (zejména právo

³⁵⁰ § 171 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců. Rozsudek Nejvyššího správní soudu ze dne 4. 1. 2018, sp. zn. 6 Azs 253/2016.

³⁵¹ KRYSKA, David. Soudní přezkum rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza za účelem studia. *Soudní rozhledy*, C. H. Beck, 2018, roč. 24, č. 9. s. 295–296.

Dále též například VLÁČIL, Jiří. Soudní přezkum neudělení jakéhokoli dlouhodobého víza? *Správní právo*, Ministerstvo vnitra, 2020, roč. LIII, č. 5–6, s. 325–328.

³⁵² § 14 správního řádu.

³⁵³ § 7 správního řádu, dále též vyloučení z projednávání věci podle § 14 správního řádu.

³⁵⁴ § 4 odst. 2 ve spojitosti s § 36 odst. 2 správního řádu.

³⁵⁵ § 169 zákona o pobytu cizinců.

nahlédnout do spisu),³⁵⁶ právo na právní pomoc,³⁵⁷ právo být slyšen (právo účastnit se provedení úkonu a uplatnit svá práva, zejména vyjádřit se k podkladům k rozhodnutí, toto právo žadatel nemá, pokud správní orgán žádosti plně vyhoví či se cizinec tohoto práva výslovně vzdá),³⁵⁸ právo na zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti,³⁵⁹ právo navrhnout důkazy a činit návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí,³⁶⁰ právo na vydání a oznámení rozhodnutí v přiměřené lhůtě,³⁶¹ právo na odůvodnění rozhodnutí a právo na řádný opravný prostředek a poučení o něm.³⁶² K těmto právům se přitom autorky vyjadřovaly, respektive budou dále vyjadřovat, v rámci tohoto textu vždy u konkrétní fáze řízení.

7.5 Rozhodnutí

7.5.1 Lhůty pro vydání rozhodnutí

Zákon o pobytu cizinců obsahuje vlastní úpravu lhůt pro vydání rozhodnutí. Podle § 169t zákona o pobytu cizinců je správní orgán povinen vydat rozhodnutí v následujících lhůtách:

- rozhodnutí o žádosti o udělení dlouhodobého víza za účelem „ostatní“ správní orgán vydá ve lhůtě do 90 dnů ode dne podání žádosti, ve zvlášť složitých případech ve lhůtě do 120 dnů ode dne podání žádosti;
- rozhodnutí o žádosti o udělení víza k pobytu nad 90 dnů za účelem studia správní orgán vydá ve lhůtě do 60 dnů ode dne podání žádosti;
- rozhodnutí o žádosti o prodloužení doby platnosti a doby pobytu na území na dlouhodobé vízum za účelem „ostatní“ i za účelem studia správní orgán vydá do 14 dnů ode dne podání žádosti;

³⁵⁶ § 169p odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

³⁵⁷ Čl. 37 odst. 2 Listiny a § 31, 33 a 35 správního řádu, které se v případě řízení o žádosti o udělení dlouhodobého víza uplatní s jistými modalitami.

³⁵⁸ § 169p odst. 2 zákona o pobytu cizinců, týkající se pouze dlouhodobého pobytu.

³⁵⁹ § 3 správního řádu.

³⁶⁰ Např. § 36 správního řádu, který se na postupy podle části IV správního řádu použije přiměřeně, je-li to třeba.

³⁶¹ § 169t zákona o pobytu cizinců.

³⁶² K těmto právům blíže BEDNÁŘOVÁ, Markéta. *Právo na spravedlivý proces v řízení o udělení dlouhodobého víza*. Rigorózní práce. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2019. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/m2utv/>

- rozhodnutí o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu správní orgán vydá do 60 dnů ode dne podání žádosti, je-li žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem „ostatní“ podána na území či jde-li o žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia.

Vzhledem ke skutečnosti, že v případě rozhodování o žádosti o udělení dlouhodobého víza nevyvolává zákon pochybnosti, neboť stanoví lhůtu pro vydání rozhodnutí jak pro případ žádosti o udělení nového víza, tak pro případ žádosti o prodloužení platnosti víza, vyvstává na povrch otázka, v jaké lhůtě je správní orgán povinen vydat rozhodnutí o žádosti o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu. V tomto případě totiž zákon o pobytu cizinců speciální lhůtu nestanoví, přestože na jiných místech mezi lhůtou pro rozhodnutí o žádosti o nové pobytové oprávnění vs. lhůtou pro rozhodnutí o žádosti o prodloužení platnosti pobytového oprávnění rozlišuje, a proto mají autorky za to, že i v tomto případě je třeba tyto druhy žádostí rozlišovat a aplikovat v tomto případě vzhledem k absenci úpravy speciální obecnou úpravu lhůt, dle které správní orgán vydá rozhodnutí bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení.³⁶³

Na tomto místě je nutné zdůraznit, že, ačkoliv to nebylo na daných místech uvedeno, výše v textu byly popsány situace, při kterých lhůta pro vydání rozhodnutí neběží. Mezi tyto situace patří vedle typického přerušení řízení též období ode dne odeslání výzvy k poskytnutí údajů nezbytných pro vydání průkazu o povolení k pobytu do doby zpracování poskytnutých údajů, nebo ode dne odeslání výzvy k vyznačení víza či převzetí průkazu o povolení k pobytu do doby vyznačení víza či převzetí příslušného dokladu.³⁶⁴ V případě rozhodování o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu a o žádosti o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu se pak užije i úprava prodlužování lhůty pro vydání rozhodnutí upravené správním řádem.³⁶⁵

Není-li rozhodnutí vydáno v zákonem předepsané lhůtě, respektive je-li z okolností zřejmé, že tato lhůta nebude dodržena, je nadřízený orgán, jakmile

³⁶³ § 71 odst. 1 a 3 správního řádu.

³⁶⁴ § 169t odst. 9 zákona o pobytu cizinců.

³⁶⁵ § 71 odst. 3 správního řádu.

se o těchto skutečnostech dozví, povinen přijmout opatření proti nečinnosti.³⁶⁶ Po uplynutí lhůt pro vydání rozhodnutí může o uplatnění opatření proti nečinnosti žádat u správního orgánu, který je nečinný, též účastník, nikoliv však v případě, kdy nedodržení lhůt sám způsobil.³⁶⁷ Dotčený správní orgán je pak povinen účastníkovu žádost bezodkladně postoupit nadřízenému správnímu orgánu. Není-li ani tímto způsobem dosaženo nápravy, může se účastník řízení domáhat této nápravy podáním žaloby proti nečinnosti, a to u soudu, v jehož obvodu je cizinec hlášen k pobytu, respektive pobývá-li cizinec v zahraničí, u soudu, v jehož obvodu by měl cizinec po vstupu na území ČR splnit oznamovací povinnost podle § 93 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.³⁶⁸ Ačkoliv ze zákonné díkce vyznívá, že tato úprava se vztahuje výhradně na dlouhodobé pobyty, judikaturou bylo dovozeno, že ochrana proti nečinnosti by měla být poskytována též v případě dlouhodobých víz,³⁶⁹ a to dle autorek zejména z důvodu práva na spravedlivé projednání žádosti, které jistě zahrnuje i právo na vydání rozhodnutí ve lhůtě, je-li tato zákonem navíc výslovně stanovena. V tomto případě je otázkou, zdali může žadatel o dlouhodobé vízum vzhledem ke znění § 168 odst. 1 zákona o pobytu cizinců ve spojení s § 177 odst. 2 a § 154 správního řádu, které vylučují aplikaci § 80 správního řádu na řízení o žádosti o udělení či prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza, avšak ponechávají možnost přiměřené aplikace, je-li těchto ustanovení třeba, přistoupit rovnou k podání žaloby proti nečinnosti, pro jejíž podání je podmínkou bezvýsledné vyčerpání prostředků k ochraně proti nečinnosti. Ačkoliv autorky mají za to, že takový postup by byl správný, nelze než doporučit nejprve žádat o nápravu u nečinného správního orgánu a až následně přistoupit k podání žaloby.

7.5.2 Zastavení řízení

Výše jsme si již několikrát mohli povšimnout, že s určitými situacemi spojuje zákon povinnost správního orgánu řízení o žádosti zastavit. Důvody pro zastavení řízení jsou přitom upraveny jak v zákoně o pobytu cizinců, tak ve správním řádu.

³⁶⁶ § 80 odst. 1 a 3 správního řádu.

³⁶⁷ § 71 odst. 4 správního řádu.

³⁶⁸ § 79 soudní řád správní.

³⁶⁹ Např. rozsudek Nejvyššího správní soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 5 Ans 5/2011.

Důvody, pro které správní orgán zastaví řízení o žádosti o pobytové oprávnění za účelem studia, jsou dle zákona o pobytu cizinců následující:

- Cizinec, který podal žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu nebo prodloužení jeho platnosti, se do 3 pracovních dnů ode dne vstupu na území³⁷⁰ nebo na výzvu³⁷¹ nedostaví na ministerstvo ke zpracování údajů (včetně biometrických údajů) nezbytných pro vydání průkazu o povolení k pobytu nebo si průkaz o povolení k pobytu ve lhůtě stanovené ministerstvem, nejpozději však do 60 dnů ode dne pořízení biometrických údajů³⁷² nepřevzme, pokud v této lhůtě nesdělí, že mu v tomto úkonu brání důvody na jeho vůli nezávislé. Důvodem pro zastavení řízení je tedy i situace, kdy sice cizinec splnil všechny podmínky pro vydání pobytového oprávnění či pro jeho prodloužení, ale v jeho vyhotovení či předání brání absence součinnosti ze strany cizince.³⁷³
- Cizinec podal žádost o povolení k dlouhodobému pobytu na území, ač k podání žádosti na území není oprávněn.³⁷⁴
- Cizinec podal žádost o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza, žádost o povolení k dlouhodobému pobytu nebo žádost o prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu v době, kdy k tomu není oprávněn; to neplatí, pokud je o dříve podané žádosti rozhodováno poté, co začala běžet lhůta, v níž byl cizinec oprávněn tuto žádost podat.³⁷⁵ Citované ustanovení navazuje na § 47 odst. 1 a 3 zákona o pobytu cizinců, který upravuje lhůty pro podání žádosti. Důvodem pro zastavení řízení tedy není podání žádosti v náhradní lhůtě ani předčasné podání žádosti za podmínek dle § 47 odst. 3 zákona o pobytu cizinců, přičemž splnění podmínek pro aplikaci citovaného ustanovení zkoumá správní orgán v rámci meritorního rozhodnutí o žádosti při posouzení včasnosti podání žádosti.³⁷⁶ Judikaturou bylo též dovozeno, že podání žádosti v době, kdy k tomu není cizinec oprávněn, nezahrnuje pouze podání žádosti mimo lhůty upravené v § 47 odst. 1 a 3 zákona o pobytu cizinců, ale též podání žádosti v době, kdy cizinec

³⁷⁰ § 44 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

³⁷¹ § 44a odst. 13 zákona o pobytu cizinců.

³⁷² § 44 odst. 3 a § 44a odst. 14 zákona o pobytu cizinců.

³⁷³ § 169r odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců.

³⁷⁴ § 169r odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců.

³⁷⁵ § 169r odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců.

³⁷⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 2. 2014, sp. zn. 6 A 123/2010.

pro její podání nesplňuje zákonné podmínky, se kterými zákon spojuje vydání pobytového oprávnění, například podal-li cizinec žádost o nové povolení k dlouhodobému pobytu, ačkoliv nesplňoval podmínku předchozího pobytu na území.³⁷⁷

- Cizinec podal žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu opakovaně, ačkoliv v této žádosti neuvedl nové skutečnosti, které by nebyly předmětem řízení o jím dříve podané žádosti.³⁷⁸ Správní orgán je v takovém případě povinen zastavit řízení o žádosti, o které již bylo jednou meritorně rozhodnuto a která je identická s touto předchozí žádostí.
- Cizinec podal žádost o udělení mezinárodní ochrany.³⁷⁹
- Cizinec žádající na zastupitelském úřadu o vydání povolení k dlouhodobému pobytu se na výzvu tohoto úřadu nedostaví ve stanovené lhůtě k vyznačení dlouhodobého víza, k jehož udělení vydalo pokyn ministerstvo, a zároveň v této lhůtě úřadu nesdělí, že se k vyznačení víza nemohl dostavit z důvodů na jeho vůli nezávislých.³⁸⁰
- Cizinec žádající na zastupitelském úřadu o vydání povolení k dlouhodobému pobytu nepřicestuje v době platnosti dlouhodobého víza na území tak, aby bylo možné zpracovat údaje nezbytné pro vydání průkazu o povolení k pobytu, a zároveň v této lhůtě nesdělí, že na území nemohl přicestovat z důvodů na jeho vůli nezávislých.³⁸¹
- Cizinec si na své náklady neobstará tlumočníka, ačkoliv prohlásil, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, a ačkoliv jej správní orgán o této povinnosti prokazatelně poučil.³⁸²
- Cizinec v řízení o jeho žádosti odmítne vypovídat nebo se bez vážného důvodu nedostaví k výsledku.³⁸³

Správní orgán dále řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu zastaví pro důvody, které v případě žádosti o udělení dlouhodobého víza způsobují její nepřijatelnost. Dle těchto důvodů dojde k zastavení řízení, jestliže

³⁷⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 6 Ca 177/2008.

³⁷⁸ § 169r odst. 1 písm. e) zákona o pobytu cizinců.

³⁷⁹ § 169r odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců.

³⁸⁰ § 169r odst. 1 písm. h) zákona o pobytu cizinců.

³⁸¹ § 169r odst. 1 písm. i) zákona o pobytu cizinců.

³⁸² § 169r odst. 1 písm. l) zákona o pobytu cizinců.

³⁸³ § 169r odst. 1 písm. n) zákona o pobytu cizinců.

žádost nebyla podána na úředním tiskopisu, nebyl zaplacen správní poplatek za přijetí žádosti podané na zastupitelském úřadě, k žádosti podané na zastupitelském úřadě nebyly předloženy náležitosti podle zákona o pobytu cizinců.³⁸⁴

Jak již bylo uvedeno výše, důvody pro zastavení řízení stanoví též správní řád, dle kterého dojde k zastavení řízení usnesením pouze z těch důvodů, které nejsou speciálně upraveny zákonem o pobytu cizinců, a to vzhledem k výčtu řízení, na které se dle § 168 odst. 1 zákona o pobytu cizinců nevztahuje správní řád, pouze v případě řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, respektive řízení o žádosti o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu.³⁸⁵ Mezi obecné důvody zastavení řízení, které zákon o pobytu cizinců neupravuje, patří situace, kdy žadatel vzal svou žádost zpět,³⁸⁶ byla podána žádost zjevně právně nepřijatelná,³⁸⁷ správní orgán zjistí, že o téže věci z téhož důvodu bylo zahájeno řízení u jiného správního orgánu,³⁸⁸ žadatel zemřel, pokud v řízení nepokračují právní nástupci nebo pokud není více žadatelů,³⁸⁹ žádost se stala zjevně bezpředmětnou.³⁹⁰ Ačkoliv je možné tyto důvody vzhledem k výluce aplikace správního řádu na vízová řízení vztáhnout výhradně na řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, respektive o žádosti o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, domnívají se autorky, že pro tyto důvody je nutné zastavit též řízení o žádosti o udělení dlouhodobého víza, respektive o žádosti o prodloužení jeho platnosti, a to v souladu s § 177 odst. 2 správního řádu ve spojení s § 154 věta poslední správního řádu, dle které se v případě vyloučení aplikace správního řádu přiměřeně použije vedle taxativně uvedených ustanovení i jeho dalších ustanovení, pokud jsou tato ustanovení potřebná, přičemž autorky mají za to, že aplikace ustanovení o zastavení řízení a o vyloučení odvolání proti usnesení o zastavení je vzhledem k absenci speciální úpravy potřebná.

³⁸⁴ § 169r odst. 4 a 5 zákona o pobytu cizinců.

³⁸⁵ § 169 zákona o pobytu cizinců ve spojení s § 177 odst. 2 a § 154 správního řádu.

³⁸⁶ § 66 odst. 1 písm. a) správního řádu.

³⁸⁷ § 66 odst. 1 písm. b) správního řádu. K nepřijatelnosti žádosti například blíže rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 5. 2008, sp. zn. 2 As 74/2007.

³⁸⁸ § 66 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 48 odst. 1 správního řádu.

³⁸⁹ § 66 odst. 1 písm. f) správního řádu.

³⁹⁰ § 66 odst. 1 písm. g) správního řádu. K bezpředmětnosti žádosti například blíže rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 10. 2010, sp. zn. 5 As 62/2009.

O skutečnosti, že řízení bylo zastaveno, vydá správní orgán usnesení, které se dle § 169r odst. 3 zákona o pobytu cizinců poznamená do spisu a účastník řízení je o této skutečnosti pouze vyzooměn. Proti tomuto usnesení se přitom nelze v souladu s § 76 odst. 5 správního řádu odvolat.³⁹¹

7.5.3 Negativní rozhodnutí

Nedojde-li k zastavení řízení o žádosti, je správní orgán povinen žádost věcně přezkoumat. Shledá-li na základě věcného přezkumu, že je dán některý z důvodů nevyhovění žádosti (neudělení víza, neprodloužení doby platnosti víza, nevydání povolení k dlouhodobému pobytu, neprodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu), nemůže žádosti cizince vyhovět.

Důvody zamítnutí žádosti dle zákona o pobytu cizinců

Důvody nevyhovění žádosti jsou přitom v rámci vnitrostátní právní úpravy taxativně vymezeny zákonem o pobytu cizinců a lze je členit na důvody, pro které není možné vyhovět žádné z uvedených žádostí,³⁹² a důvody, pro které nelze vyhovět žádosti o udělení či prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza či žádosti o vydání či prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem „ostatní“, a důvody, pro které nelze vyhovět žádosti o vydání či prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem „studium“ i „ostatní“.

Konečný výčet důvodů, pro které nelze vyhovět žádné z žádostí o vydání pobytového oprávnění studentů, patří tyto skutečnosti:

- První důvod pro neudělení pobytového oprávnění je možné označit jako nesoučinnost cizince, popisující situaci, kdy se cizinec na požádání ministerstva nebo zastupitelského úřadu nedostaví k pohovoru/výslechu nebo nepředloží ve stanovené lhůtě doklady za účelem ověření údajů uvedených v žádosti nebo jestliže se i přes provedení pohovoru/výslechu nebo vyhodnocení předložených

³⁹¹ Citované ustanovení je plně aplikovatelné na řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu. Jeho aplikovatelnost na řízení o žádosti o udělení dlouhodobého víza pak autorky dovozují z § 177 odst. 2 ve spojení s § 154 věta poslední správního řádu, dle které se přiměřeně použije i dalších ustanovení, pokud jsou tato ustanovení potřebná, přičemž autorky mají za to, že aplikace ustanovení o zastavení řízení a o vyloučení odvolání proti usnesení o zastavení je vzhledem k absenci speciální úpravy potřebná.

³⁹² § 56 a § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

dokladů nepodaří tyto údaje ověřit.³⁹³ Uvedený důvod neudělení pobytového oprávnění koresponduje s povinností cizince vyplnit všechny požadované údaje na tiskopisu žádosti, přiložit k ní všechny zákonem požadované podklady a na výzvu správního orgánu odstranit případné vady žádosti, jakož i doložit chybějící dokumenty a dostavit se na požádání správního orgánu k pohovoru, respektive výsledku. Správní orgán je povinen postupovat v souladu se zásadou materiální pravdy, tedy je povinen zjistit stav věci o něm nejsou důvodné pochybnosti. Cizince pak tíží důkazní břemeno ohledně třetí alternativy tohoto důvodu neudělení pobytového oprávnění (nemožnost ověřit údaje uvedené v žádosti). Dále je cizinec povinen poskytnout veškerou součinnost k prokázání skutkového stavu. Pakliže z důvodu jeho nesoučinnosti (nedostavení se k pohovoru, respektive výsledku, nepředložení podkladů apod.) nebude možné zjistit skutkový stav, o němž by nebyly důvodné pochybnosti, respektive nebude možné ověřit údaje uváděné cizincem, správní orgán žádosti nevyhoví.

- S výše uvedeným důvodem velmi úzce souvisí další důvod neudělení pobytového oprávnění, a to nepravdivé vyplnění žádosti o udělení dlouhodobého víza, potažmo žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu.³⁹⁴ Povinnost uvádět pravdivě a úplně všechny požadované údaje v rozsahu stanoveném tímto zákonem přitom tíží cizince v rámci všech řízení vedených podle zákona o pobytu cizinců.³⁹⁵ Porušením této povinnosti se přitom cizinec dopouští přestupku dle § 156 odst. 1 písm. g) zákona o pobytu cizinců.
- Dalším souvisejícím důvodem pro neudělení pobytového oprávnění, který je též skutkovou podstatou přestupku,³⁹⁶ je předložení padělaných anebo pozměněných náležitostí nebo uvedení údajů podstatných pro posouzení žádosti, které neodpovídají skutečnosti,³⁹⁷ jakož

³⁹³ § 56 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

³⁹⁴ § 56 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

³⁹⁵ § 103 písm. c) zákona o pobytu cizinců.

³⁹⁶ § 156 odst. 1 písm. n) zákona o pobytu cizinců.

³⁹⁷ § 56 odst. 1 písm. e) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

i předložení padělaného nebo pozměněného cestovního dokladu, víza nebo povolení k pobytu.³⁹⁸

- Správní orgán pobytové oprávnění též neudělí, je-li cizinec evidován v evidenci nežádoucích osob, tedy jde o osobu, již nelze umožnit vstup na území z důvodu, že by při pobytu na území mohla „ohrožit bezpečnost státu, závažným způsobem narušit veřejný pořádek, ohrožit veřejné zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých nebo obdobný zájem chráněný na základě závazku vyplývajícího z mezinárodní smlouvy.“³⁹⁹ O zařazení do této evidence rozhoduje Ředitelství služby cizinecké policie,⁴⁰⁰ a to na základě vlastních poznatků, požadavku ústředního správního úřadu České republiky, požadavku zpravodajské služby České republiky anebo závazku vyplývajícího z mezinárodní smlouvy,⁴⁰¹ dále na základě pravomocného rozhodnutí soudu o trestu vyhoštění z území nebo pravomocného rozhodnutí o správním vyhoštění.⁴⁰² Za nežadoucí je osoba označena také v případě, kdy náklady spojené s jejím správním vyhoštěním, dobrovolným návratem či vycestováním do zahraničí nese správní orgán a cizinec neuhradí přepravní náklady (v případě vycestování v plné výši a v případě dobrovolného návratu v poloviční výši).⁴⁰³
- Dalšími důvody pro neudělení pobytového oprávnění je absence platného cestovního dokladu⁴⁰⁴ či zařazení cizince do informačního systému smluvních států.⁴⁰⁵
- Správní orgán pobytové oprávnění dále neudělí, je-li důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při svém pobytu na území ohrožit bezpečnost státu, respektive při svém pobytu na území jiného smluvního státu, závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo ohrožit

³⁹⁸ § 56 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

³⁹⁹ § 56 odst. 1 písm. c) a § 56 odst. 1 písm. g) zákona o pobytu cizinců ve spojení s § 9 odst. 1 písm. g), h) a i) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁰⁰ § 163 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 154 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁰¹ § 163 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁰² § 154 odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁰³ § 154 odst. 4 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁰⁴ § 56 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁰⁵ § 56 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. g) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

mezinárodní vztahy České republiky.⁴⁰⁶ Citovaný důvod je tedy založen na výkladu neurčitých právních pojmů, které poskytují prostor pro volnou úvahu v podobě jejich výkladu a subsumpce daného případu pod tyto pojmy. Jejich výklad je tedy ponechán aplikační praxi.⁴⁰⁷ Nejvyšší správní soud se přitom v minulosti zabýval zejména výkladem pojmu veřejný pořádek, k němuž uvedl, že při jeho výkladu je třeba brát v úvahu nejen účel daného právního předpisu, ale také kontext samotného ustanovení, a to ve vztahu ke specifickým okolnostem jeho vzniku, původu a účelu, jakož i ve vztahu k individuálním okolnostem případu, dále je třeba jej vykládat eurokonformě.⁴⁰⁸ Pojmem veřejnou bezpečností se pak v minulosti zabýval i SDEU ve věci Fahimian, přičemž dovodil, že pro ohrožení veřejné bezpečnosti postačí hrozba, nikoliv skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení.⁴⁰⁹ Tímto rozhodnutím SDEU nastavil nižší práh uplatnění výhrady veřejného pořádku, kdy k uplatnění výhrady veřejného pořádku nemůže dojít „na základě pouhých domněnek, ale naopak provedením celkového posouzení situace s přihlédnutím k osobním a lidským aspektům individuální situace“⁴¹⁰.

- Správní orgán pobytové oprávnění dále neudělí, jsou-li zjištěny skutečnosti nasvědčující tomu, že cizinec po skončení pobytu stanoveného pobytovým oprávněním neopustí území nebo že pobytové oprávnění hodlá zneužít k jinému účelu, než je uveden v žádosti.⁴¹¹ Tyto skutečnosti jsou zjišťovány převážně prostřednictvím pohovoru, respektive výslechu žadatele, v jehož průběhu by měl správní orgán vhodně formulovanými otázkami zejména zjistit, respektive žadatel by měl

⁴⁰⁶ § 56 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. h) a i) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁰⁷ K neurčitým právním pojmům například BAŽIL, Zdeněk. *Neurčité právní pojmy a uvážení při aplikaci norem správního práva*. Praha: Univerzita Karlova, 1993; či rozsudek Nejvyššího správního soudu, č. j. 9 As 80/2011-69.

⁴⁰⁸ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2011, č. j. 3 As 4/2010-151.

⁴⁰⁹ Rozsudek SDEU ze dne 4. 4. 2017, věc *Fahimian*, C-544/15.

⁴¹⁰ Viz PORÍZEK, Pavel. Výklad výhrady veřejného pořádku v jednotlivých ustanoveních zákona o pobytu cizinců (část III. Třetizemci – odepření vstupu, Schengenský informační systém, evidence nežádoucích osob a související aspekty). *Ročenka uprchlíckého a cizineckého práva 2017*. Veřejný ochránce práv, 2017, s. 19–125, a dále pozn. pod čarou č. 144: „Analogicky stanovisko generálního advokáta P. Mengozziho ve věci C84/12 Koushkaki, bod 66 (vztahuje se k posuzování žádosti o krátkodobé vízum podle vízového kodexu, platí však i pro rozhodování o odepření vstupu v rámci SHK).“

⁴¹¹ § 56 odst. 1 písm. h) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

prokázat existenci jeho vážného zájmu o studium v ČR, dostatečné povědomí a informace o škole a studijním programu, např. znalost konkrétních podmínek studia. Judikaturou bylo též dovozeno, že správní orgán může přistoupit k ověření znalosti či schopnosti zvládnout daný studijní program, kdy v minulosti Nejvyšší správní soud připustil jako oprávněný požadavek na složení testu z anglického jazyka z důvodu, že studijní program byl veden v anglickém jazyce.⁴¹²

- Jako další důvody pro neudělení pobytového oprávnění zákon o pobytu cizinců označuje situaci, kdy cizinec nesplňuje některou z podmínek pro udělení pobytového oprávnění,⁴¹³ či situaci, kdy se cizinec dopustí obcházení zákona o pobytu cizinců s cílem získat pobytové oprávnění.⁴¹⁴ Za obcházení zákona lze přitom označit takové jednání žadatele, kterým se žadatel za využití umělých skutkových okolností snaží naplnit podmínky stanové zákonem pro získání pobytového oprávnění, přičemž tímto jednáním zastíraný nebo zkreslovaný stav naopak získání pobytového oprávnění vylučuje.⁴¹⁵
- Podstatnými důvody pro neudělení pobytového oprávnění je též nesplnění požadavků stanovených opatřením ministerstva zdravotnictví před zavlečením infekčního onemocnění ze zahraničí podle zákona o ochraně veřejného zdraví⁴¹⁶ či nesplnění podmínky trestní zachovalosti. U posledně uvedeného je však správní orgán povinen zkoumat přiměřenost důsledků neudělení pobytového oprávnění, zejména přiměřenost důsledků k dopadům do soukromého a rodinného života cizince, důvodům pro neudělení pobytového oprávnění.⁴¹⁷ Neudělení pobytového oprávnění z důvodů nesplnění podmínky trestní zachovalosti je přitom třeba odlišovat od důvodu pro neprodloužení doby platnosti pobytového oprávnění dle § 37 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců, dle kterého nebude platnost pobytového oprávnění

⁴¹² Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2017, sp. zn. 6 A 39/2014.

⁴¹³ § 56 odst. 1 písm. l) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

⁴¹⁴ § 56 odst. 1 písm. m) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

⁴¹⁵ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2016, sp. zn. 46 A 2/2015.

⁴¹⁶ § 56 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. j) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

⁴¹⁷ § 56 odst. 2 písm. a) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

prodloužena, byl-li cizinec pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu, přičemž v tomto případě nedochází ke zkoumání přiměřenosti dopadu tohoto postupu na soukromý a rodinný život cizince.⁴¹⁸

Žádosti o udělení či prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza či žádosti o vydání či prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem „ostatní“ nelze dále vyhovět, pokud:

- správní orgán má poznatky o tom, že by náklady spojené s pobytem cizince na území nesla Česká republika;⁴¹⁹
- cizinec nepředloží před vyznačením dlouhodobého víza doklad o cestovním zdravotním pojištění, jímž mají být po dobu pobytu na území kryty zdravotní náklady a jež odpovídá zákonným podmínkám, respektive též pokud cizinec nepředloží na požádání doklad o zaplacení pojistného uvedeného na dokladu o cestovním zdravotním pojištění;⁴²⁰
- pobyt cizince na území není v zájmu České republiky nebo je zjištěna jiná závažná překážka pobytu cizince na území.⁴²¹ Slovní spojení „jiná závažná překážka pobytu cizince na území“ představuje další neurčitý právní pojem. V minulosti byl pod tento důvod podřazován téměř jakýkoliv důvod, v němž úředníci spatřovali důvod pro neudělení dlouhodobého víza a který nemohli podřadit pod jiný zákonem vymezený důvod neudělení víza.⁴²² Postupem času však došlo k zúžení aplikace tohoto ustanovení. Soudní judikatura tak pod uvedený důvod řadí například neplnění účelu předchozího pobytu po převážnou část doby, na kterou bylo cizinci uděleno vízum za tímto účelem.⁴²³ Vzhledem ke skutečnosti, že v případě dlouhodobých víz zákon nekoncepčuje neplnění účelu víza jako samostatný důvod neudělení víza tak, jak

⁴¹⁸ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2012, sp. zn. 8 As 34/2011.

⁴¹⁹ § 56 odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

⁴²⁰ § 56 odst. 1 písm. i) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

⁴²¹ § 56 odst. 1 písm. j) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

⁴²² ČÍŽINSKÝ a kol., 2012, op. cit., s. 87.

⁴²³ Rozsudek Městského soudu v Praze, 9 A 66/2010-50. Viz POHOŘELÁ, Jaroslava. *Aplikace neurčitého pojmu jiná závažná překážka pobytu na území v rozhodovací praxi. Pobyt cizinců: vybrané právní problémy II*. Kancelář veřejného ochránce práv, 2014, s. 196–206.

to činí v případě žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, souhlasí autorky s předestřeným názorem soudu.

- cizinec nezaplatil pokutu či náklady řízení, které vznikly v souvislosti s řízením vedeným podle zákona o pobytu cizinců;⁴²⁴
- cizinec v uplynulých 5 letech porušil povinnost stanovenou zákonem o pobytu cizinců, za podmínky, že důsledky neudělení pobytového oprávnění budou přiměřené důvodu pro neudělení pobytového oprávnění, a to zejména k dopadům tohoto neudělení do soukromého a rodinného života cizince.⁴²⁵ Zákon o pobytu cizinců stanoví cizincům povinnosti hned na několika místech, zejména v § 103. V § 156 odst. 1 pak zákon o pobytu cizinců vyjmenovává, respektive odkazuje na povinnosti stanovené tímto zákonem, jejichž porušením se cizinec dopouští přestupku. Pravomocné rozhodnutí, jímž byl cizinec uznán vinným ze spáchání přestupku, je pak podkladem (důkazem) o porušení povinnosti stanové zákonem o pobytu cizinců, a tedy důvodem pro neudělení pobytového oprávnění. Správní orgán přitom nemůže přihlídnout k přestupku v neprospěch cizince v následně projednávané žádosti, nebylo-li k němu přihlédnuto v řízení o předchozí žádosti.⁴²⁶

Žádosti o vydání či prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem „studium“ či „ostatní“ nelze pak též vyhovět, neplní-li cizinec účel, pro který mu bylo uděleno dlouhodobé vízum nebo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu a neprokáže-li, že tento účel neplnil pouze po přechodnou dobu, po kterou mu v plnění důvodů zabránily závažné důvody.⁴²⁷

Vedle zamítnutí žádosti o udělení dlouhodobého víza či žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu může správní orgán za zákonem předvídaných podmínek vydat i další negativní rozhodnutí. Prvním typem tohoto dalšího negativního rozhodnutí je již několikrát zmíněné zamítnutí žádosti o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza či žádosti o prodloužení

⁴²⁴ § 56 odst. 1 písm. k) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

⁴²⁵ § 56 odst. 2 písm. b) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

⁴²⁶ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2015, sp. zn. 10 Azs 237/2014.

⁴²⁷ § 46 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu. Druhým typem tohoto dalšího negativního rozhodnutí je pak zrušení pobytového oprávnění, tedy zrušení dlouhodobého víza či zrušení povolení k dlouhodobému pobytu. Důvody pro vydání těchto negativních rozhodnutí zákon o pobytu cizinců přitom koncipuje shodně.⁴²⁸

Důvodem pro zamítnutí žádosti o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza či žádosti o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, jakož i důvodem pro zrušení dlouhodobého víza či zrušení povolení k dlouhodobému pobytu je tedy dle § 37 odst. 1 zákona o pobytu cizinců situace, kdy:

- došlo k pravomocnému odsouzení cizince za spáchání úmyslného trestného činu;⁴²⁹
- není plněn účel, pro který bylo cizinci pobytové oprávnění uděleno;⁴³⁰
- je tímto negativním rozhodnutím vyhověno žádosti cizince o zrušení platnosti pobytového oprávnění;⁴³¹
- v žádosti cizince byly uvedeny nepravdivé údaje či k ní byly přiloženy padělané anebo pozměněné doklady, respektive údaje podstatné pro posouzení žádosti, které cizinec v této žádosti uvedl, neodpovídají skutečnosti.⁴³²

Správní orgán zamítne žádost o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza či žádost o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, respektive zruší dlouhodobé vízum či povolení k dlouhodobému pobytu, jestliže jsou důsledky tohoto rozhodnutí, zejména dopady tohoto rozhodnutí do soukromého a rodinného života cizince, přiměřené důvodům pro vydání takového rozhodnutí, a je-li dán některý z uvedených důvodů:

- nastal některý z důvodů, které zákon koncipuje v § 56 odst. 1 písm. a), c), d), g), h) a j) až l) nebo v § 56 odst. 2 zákona o pobytu cizinců jako důvody zamítnutí žádosti;⁴³³

⁴²⁸ § 35 odst. 3 zákona o pobytu cizinců pro dlouhodobá víza, § 44a odst. 3 zákona o pobytu cizinců pro povolení k dlouhodobému pobytu.

⁴²⁹ § 37 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců.

⁴³⁰ § 37 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

⁴³¹ § 37 odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců.

⁴³² § 37 odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců.

⁴³³ § 37 odst. 2 písm. a) zákona o pobytu cizinců.

- při pobytové kontrole bude policií zjištěno, že cestovní doklad cizince není platný, že jeho cestovní doklad či pobytové oprávnění je padělané nebo pozměněné nebo že cestovní doklad byl orgánem státu, který ho vydal, prohlášen za neplatný nebo odcizený, a cizinec nepožádá o vydání nového cestovního dokladu, respektive ve stanovené lhůtě policii nepředloží potvrzení o tom, že o jeho vydání požádal;⁴³⁴
- cizinec nesplnil povinnost podle § 88 odst. 2 zákona o pobytu cizinců;⁴³⁵
- jiným státem Evropské unie nebo smluvním státem uplatňujícím společný postup ve věci vyhoštění bylo rozhodnuto o vyhoštění cizince z území tohoto státu z taxativně uvedených důvodů, mezi které patří odsouzení cizince k trestu odnětí svobody v délce nad 1 rok, existence důvodného podezření, že se daný cizinec dopustil závažné trestné činnosti, potažmo že takovou činnost připravuje, a dále skutečnost, že cizinec porušil právní předpisy upravující vstup a pobyt cizinců na území těchto států;⁴³⁶
- cizinec ani v policii stanovené lhůtě nepředloží doklad o cestovním zdravotním pojištění, jež by odpovídal zákonným podmínkám;⁴³⁷
- cizinec neplnil v době platnosti pobytového oprávnění na území účel, pro který mu bylo pobytového oprávnění uděleno, a zároveň neprokáže, že tento účel neplnil pouze po přechodnou dobu a že mu v plnění účelu zabránily závažné důvody;⁴³⁸
- cizinec trpí nemocí uvedenou v požadavcích opatření před zavlečením infekčního onemocnění, čímž by při dalším pobytu na území mohl ohrozit veřejné zdraví.⁴³⁹

Nastane-li některý z uvedených důvodů, přičemž za naprosto stěžejní, jak již bylo v této práci několikrát zdůrazněno, je třeba považovat důvod v podobě neplnění účelu studia, správní orgán zamítne žádost o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza či žádost o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, respektive zruší dlouhodobé vízum či povolení k dlouhodobému pobytu, a ve svém rozhodnutí zároveň cizinci stanoví lhůtu

⁴³⁴ § 37 odst. 2 písm. b) a c) zákona o pobytu cizinců.

⁴³⁵ § 37 odst. 2 písm. d) zákona o pobytu cizinců. § 88 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

⁴³⁶ § 37 odst. 2 písm. e) zákona o pobytu cizinců.

⁴³⁷ § 37 odst. 2 písm. f) zákona o pobytu cizinců.

⁴³⁸ § 37 odst. 2 písm. g) zákona o pobytu cizinců.

⁴³⁹ § 37 odst. 2 písm. h) zákona o pobytu cizinců.

k vycestování z území, v níž je cizinec povinen z území vycestovat, a udělí mu výjezdní příkaz, který cizince opravňuje k přechodnému pobytu na území výhradně za účelem zařazení záležitostí souvisejících s vycestováním z území.⁴⁴⁰

Na tomto místě nutno zdůraznit, že správní orgán je povinen vždy před vydáním rozhodnutí o zamítnutí žádosti o vydání nebo prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia na území podle § 42d nebo rozhodnutí o zrušení platnosti tohoto povolení přistoupit k posuzování přiměřenosti dopadů negativních rozhodnutí do soukromého a rodinného života cizince.⁴⁴¹ Obecným vodítkem, jak při posuzování přiměřenosti (ať už se jedná o výše vyjmenované specifické případy či o, v předchozí větě uvedené, obecnější pravidlo) postupovat, je § 174a odst. 1 zákona o pobytu cizinců, dle kterého je správní orgán povinen dále zohlednit „*závažnost nebo druh protiprávního jednání cizince, délku pobytu cizince na území, jeho věk, zdravotní stav, povahu a pevnost rodinných vztahů, ekonomické poměry, společenské a kulturní vazby navázané na území a intenzitu vazeb ke státu, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ke státu jeho posledního trvalého bydliště*“.⁴⁴²

V případě negativního rozhodnutí o žádostech o vydání či prodloužení platnosti pobytového oprávnění je velmi důležitá forma, v níž jsou tato rozhodnutí vydávána, neboť tato skutečnost může mít, a v praxi též má, vliv na procesní práva žadatele, zejména na právo na správní či soudní přezkum. Zákon o pobytu cizinců přitom výslovně upravuje pouze formu rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza, v případě ostatních, v této podkapitole

⁴⁴⁰ § 37 odst. 3 ve spojení s § 50 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁴¹ § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců ve spojení s § 174a zákona o pobytu cizinců. Problematikou přiměřenosti zásahu do soukromého a rodinného života cizince v případě povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia se zabývala četná judikatura soudů, např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2018 č. j. 5 Azs 102/2017-35, rozsudek Nejvyššího správního soud v rozsudku ze dne 9. 3. 2017, č. j. 7 Azs 338/2016-39, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2018, č. j. 6 Azs 422/2017-29, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2013, č. j. 8 As 68/2012-39, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2018, č. j. 5 Azs 46/2016-53, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. března 2019, č. j. 5 Azs 88/2018-32 a další. Blíže např. PORÍZEK, Pavel. Z tajů slučování cizinců z třetích zemí aneb co s rozvedenými manžely a těmi, kteří si vzali azyllanta až po vstupu na území ČR (a něco navíc k dopadům čl. 6 odst. 2 a 17 směrnice 2003/86/ES). *Ročenka uprchlického a cizineckého práva 2018*. Brno, Veřejný ochránce práv, 2018, s. 44–94.

⁴⁴² § 174 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

zmíněných rozhodnutí, je třeba vycházet z právní úpravy rozhodnutí obsažené ve správním řádu. Nicméně je to právě úprava formy rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza, která je dlouhodobě středem zájmu odborné veřejnosti. Dle zákona o pobytu cizinců totiž není v případě rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza vydáváno formální rozhodnutí, dochází zde pouze k faktickému rozhodnutí a následnému sdělení důvodů neudělení dlouhodobého víza žadateli, které musí obsahovat vymezení právních a skutkových důvodů neudělení víza⁴⁴³ a poučení o jeho oprávnění požádat ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení tohoto sdělení o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza, které představuje specifický typ opravného prostředku a o kterém bude hovořeno v následujícím textu.⁴⁴⁴

Samotné sdělení důvodů neudělení víza však není rozhodnutím, faktické rozhodnutí o zamítnutí žádosti předchází sdělení důvodů neudělení víza a je činěno vskutku neformální cestou, tedy bez vyhotovování písemného rozhodnutí, jež by obsahovalo náležitosti vyžadované správním řádem. Přes výše uvedenou neformálnost rozhodnutí o zamítnutí žádosti, však Nejvyšší správní soud dovodil, že rozhodnutí o zamítnutí žádosti o neudělení dlouhodobého víza je rozhodnutím v materiálním pojetí a představuje tedy „konstitutivní rozhodnutí správního orgánu, na základě něhož vzniká cizinci právo ke vstupu a pobytu na území České republiky za podmínek stanovených v zákoně o pobytu cizinců. Naopak v případě neudělení víza zůstávají tato práva cizinci upřena.“⁴⁴⁵

Rozhodnutí o nevydání povolení k dlouhodobému pobytu nevyvolává na rozdíl od výše uvedeného pochybnosti o jeho povaze, neboť, jak již bylo předestřeno, zákon o pobytu cizinců se k jeho povaze nijak blíže nevyjadřuje, a jeho vydávání se tedy řídí úpravou obsaženou v § 68 a 69 správního řádu. Jedná se tedy o rozhodnutí nejen v materiálním slova smyslu, ale též ve formálním slova smyslu. Rozhodnutí o nevydání povolení k dlouhodobému

⁴⁴³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.12.2011, sp. zn. 5 Ans 5/2011; Důvodová zpráva k zákonu č. 427/2010 Sb. Sněmovní tisk 70/0, část 1/10, novela zákona o pobytu cizinců na území ČR. *Poslanecká sněmovna* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=70&CT1=0#přilohy>

⁴⁴⁴ § 56 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.12.2011, sp. zn. 5 Ans 5/2011. Povahou analyzovaného typu rozhodnutí se pak detailně zabýval Nejvyšší správní soud, který uvedl: „...udělení i neudělení dlouhodobého víza cizinci je proto rozhodnutím správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 soudního řádu správního... Rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza nemusí splňovat náležitosti podle § 67 a § 68 správního řádu z roku 2004...“

pobytu musí tedy obsahovat výrokovou část, odůvodnění i poučení účastníka o možnosti podat proti takovému rozhodnutí odvolání.

Taktéž ve věci zrušení pobytového oprávnění a neprodloužení doby platnosti pobytového oprávnění je třeba postupovat dle úpravy obsažené v § 68 a 69 správního řádu. Tato rozhodnutí tedy musí obsahovat výrokovou část, odůvodnění i poučení účastníka o možnosti podat proti takovému rozhodnutí odvolání.

Důvody zamítnutí žádosti dle směrnice č. 2016/801

Jak již bylo výše v textu uvedeno, úprava vstupu a pobytu studentů je v rámci práva Evropské unie harmonizována, kdy v minulosti byla úprava podmínek vstupu a pobytu studentů svěřena směrnicí č. 2004/114 a dnes je ponechána směrnicí č. 2016/801.

Co se týče původní směrnice, tedy směrnice č. 2004/114, ta na rozdíl od nové směrnice č. 2016/801 neuváděla konkrétní výčet důvodů pro zamítnutí žádosti o povolení k pobytu za účelem studia, nýbrž upravovala pouze podmínky, které musí žadatel žádající o vstup a pobyt na území členského státu za účelem studia splňovat. SDEU pak k těmto podmínkám pro vstup a pobyt cizinců za účelem studia a důvodům zamítnutí žádosti v rozsudku SDEU ze dne 10.9.2014, ve věci *Ben Alaya*, C-491/13, uvedl, že:

- Dle čl. 5 této směrnice je přijímání státních příslušníků třetích zemí na území členského státu podmíněno ověřením dokladů prokazujících, že žadatel splňuje obecné podmínky stanovené v čl. 6 této směrnice a v případě žadatele o povolení studia též zvláštní podmínky dle čl. 7 této směrnice.
- Členský stát je na základě čl. 6 odst. 1 písm. d) této směrnice ve spojení s bodem 14 jejího odůvodnění oprávněn ověřit, zda existují důvody související s existencí hrozby pro veřejný pořádek, veřejnou bezpečnost nebo veřejné zdraví, které mohou odůvodnit odmítnutí přijetí takového žadatele na území daného státu.
- Dle čl. 3 odst. 1 věta první se pak tato směrnice povinně vztahuje na státní příslušníky třetích zemí žádajících o přijetí na území členského státu za účelem studia. Věta druhá však opravňuje členské státy aplikovat ustanovení směrnice i na státní příslušníky třetích

zemí žádající o přijetí za účelem výměnných pobytů žáků, neplacení odborné přípravy nebo dobrovolné služby.

- Z výše uvedeného (z citovaných ustanovení směrnice) pak dle SDEU vyplývá, že povolení musí být dle čl. 12 této směrnice vydáno těm studentům z třetích zemí, kteří splňují požadavky čl. 6 a 7 směrnice, jelikož tato ustanovení taxativně stanoví jak obecné a zvláštní podmínky pro vstup a pobyt cizince, tak důvody pro odmítnutí přijetí tohoto žadatele.
- K podmínkám vstupu a pobytu pak SDEU dále uvedl, že oprávnění státu zavést vedle podmínek směrnice další podmínky vstupu a pobytu cizinců by bylo v rozporu s cílem směrnice, který spočívá v podpoře mobility studentů – státních příslušníků třetích zemí.
- Prostor pro uvážení při posuzování žádostí o přijetí, který je členským státům dán, se vztahuje pouze na podmínky stanovené v čl. 6 a 7 této směrnice a v tomto rámci na hodnocení relevantních skutečností za účelem určení toho, zda jsou podmínky v těchto člancích splněny, zejména zda přijetí státního příslušníka třetí země brání důvody související s existencí hroby pro veřejný pořádek, veřejnou bezpečnost nebo veřejné zdraví.⁴⁴⁶

Z výše citovaného rozsudku tak vyplývá právní nárok žadatele na vydání povolení za účelem pobytu dle směrnice č. 2004/114, jestliže tento žadatel splnil podmínky pro jeho vydání stanovené v čl. 6 a 7 směrnice. Tento závěr je přitom dle autorek plně aplikovatelný i v rámci podmínek současné směrnice č. 2016/801.

Posledně uvedená směrnice již přitom nestanoví pouze podmínky, které musí žadatel žádající o povolení k pobytu za účelem studia splnit, ale uvádí též výčet důvodů pro zamítnutí takové žádosti. Vzhledem k uvedenému je tedy k závěru SDEU ve věci *Ben Alaya* v podmínkách směrnice č. 2016/801 možné doplnit, že členský stát je v souladu s bodem 30 odůvodnění této směrnice za těchto podmínek povinen povolení vydat, pakliže žadatel splnil podmínky stanovené směrnicí pro vstup a pobytu tohoto žadatele na území členského státu⁴⁴⁷ a zároveň jestliže v jeho případě není dán žádný z důvodů pro zamítnutí jeho

⁴⁴⁶ Rozsudek SDEU ze dne 10. 9. 2014, věc *Ben Alaya*, C-491/13.

⁴⁴⁷ Bod 30 odůvodnění směrnice č. 2016/801.

žádosti, jež jsou taxativně vymezeny touto směrnicí. Členskému státu je pak dle bodu 36 odůvodnění této směrnice dána možnost v řádně odůvodněných případech přijetí státního příslušníka dle této směrnice odmítnout. Uvedené by mělo být možné zejména v případě, pokud se členský stát na základě individuálního posouzení skutečností a při zohlednění zásady proporcionality domnívá, že dotčený státní příslušník třetí země představuje možné ohrožení veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví.⁴⁴⁸ Povinnost zohlednit v rozhodnutí o zamítnutí žádosti konkrétní okolnosti daného případu a zásadu proporcionality plyne též z čl. 20 odst. 4 směrnice č. 2016/801. Oprávnění žádost zamítnout je pak členským státům dle bodu 42 odůvodnění směrnice dána též tehdy, pokud jsou informace poskytnuté žadatelem neúplné. V takovém případě by měl členský stát žadatele v přiměřené lhůtě informovat, jaké další informace jsou požadovány, a stanovit přiměřenou lhůtu pro jejich poskytnutí. Až v případě marného uplynutí této lhůty, je členskému státu dána možnost žádost zamítnout.⁴⁴⁹ Členské státy jsou pak v případě pochybností ohledně důvodů žádosti o přijetí dále oprávněny „provést příslušné kontroly nebo požadovat doložení některých skutečností tak, aby v jednotlivých případech mohly posoudit, jakému výzkumu, studiu, stáž, dobrovolnické službě, programu výměnných pobytů žáků nebo vzdělávacímu projektu či činnosti au-pair se žadatel hodlá věnovat,“ a aby tak členské státy mohly bojovat proti zneužívání nebo nesprávnému využívání řízení dle této směrnice.⁴⁵⁰

Vzhledem k odůvodnění směrnice, dle kterého je cílem této směrnice usnadnit mobilitu výzkumných pracovníků a studentů v rámci Unie,⁴⁵¹ se autorky domnívají, že i v rámci této směrnice platí závěr SDEU ohledně absence možnosti členského státu stanovit v rámci vnitrostátní úpravy další podmínky vstupu a pobytu a další důvody zamítnutí žádosti, respektive důvody odnětí povolení či odmítnutí žádosti o prodloužení doby platnosti povolení, tedy že taková možnost není státům dána, neboť existence této možnosti by byla v rozporu s cíli této směrnice.⁴⁵² Stanoví-li členský stát v rámci své vnitrostátní úpravy další podmínky, jejichž splnění pro vydání povolení vyžaduje, nebo

⁴⁴⁸ Bod 36 odůvodnění směrnice č. 2016/801.

⁴⁴⁹ Bod 42 odůvodnění směrnice č. 2016/801.

⁴⁵⁰ Bod 41 odůvodnění směrnice č. 2016/801.

⁴⁵¹ Např. bod 44 odůvodnění směrnice č. 2016/801.

⁴⁵² Obdobně rozsudek SDEU ze dne 10. 9. 2014, věc *Ben Alaya*, C-491/13.

další důvody pro zamítnutí žádosti o vydání povolení, jedná tak v rozporu s cíli této směrnice a takové podmínky či důvody zamítnutí žádosti nejsou v souladu s podmínkami či důvody zamítnutí stanovenými směrnicí č. 2016/801.

Směrnice č. 2016/801 přitom stanoví důvody pro zamítnutí žádosti o povolení k pobytu za účelem studia ve svém čl. 20 jednak jako důvody obligatorního zamítnutí, jednak jako důvody fakultativního zamítnutí (tedy důvody, při jejichž naplnění je členskému státu dána možnost správního uvážení, zda žádost zamítne). V tomto kontextu je třeba uvést, že česká právní úprava nedává správnímu orgánu prostor pro správní uvážení ve věci zamítnutí žádosti v případě, je-li naplněn důvod pro její zamítnutí. Nicméně taktéž je třeba doplnit, že zákon o pobytu cizinců důvody fakultativního zamítnutí tak, jak jsou koncipovány v čl. 20 odst. 2 směrnice, neobsahuje.

Mezi důvody obligatorního zamítnutí dle směrnice patří:

- nesplnění obecných podmínek stanovených v čl. 7 nebo příslušných zvláštních podmínek stanovených v čl. 8, 11, 12, 13, 14 nebo 16 pro vydání povolení k pobytu;⁴⁵³
- předložení dokladů, které byly získány podvodně, byly padělány či pozměněny;⁴⁵⁴
- umožňuje-li dotčený stát přijímání pouze prostřednictvím schválených hostitelských subjektů a hostitelský subjekt schválen není.⁴⁵⁵

Členské státy mohou dále žádost zamítnout, pokud:

- „*hostitelský subjekt nebo jiný orgán uvedený v čl. 14 odst. 1 písm. a) nebo třetí strana uvedená v čl. 12 odst. 1 písm. d), hostitelská rodina nebo organizace zprostředkující umístění au-pair nesplnily své zákonné povinnosti týkající se sociálního zabezpečení, daní, pracovních práv nebo pracovních podmínek,*⁴⁵⁶
- *hostitelský subjekt nebo hostitelská rodina, které mají zaměstnávat státního příslušníka třetí země, nesplňují podmínky zaměstnání podle příslušných vnitrostátních právních předpisů, kolektivních smluv nebo praxe dotčeného členského státu,*⁴⁵⁷
- *hostitelskému subjektu, jinému orgánu uvedenému v čl. 14 odst. 1 písm. a), třetí straně uvedené v čl. 12 odst. 1 písm. d), hostitelské rodině nebo organizaci*

⁴⁵³ Čl. 20 odst. 1 písm. a) směrnice č. 2016/801.

⁴⁵⁴ Čl. 20 odst. 1 písm. b) směrnice č. 2016/801.

⁴⁵⁵ Čl. 20 odst. 1 písm. c) směrnice č. 2016/801.

⁴⁵⁶ Čl. 20 odst. 2 písm. a) směrnice č. 2016/801.

⁴⁵⁷ Čl. 20 odst. 2 písm. b) směrnice č. 2016/801.

zprostředkující umístování au-pair byly v souladu s vnitrostátním právem uloženy sankce za nehlášenou práci či nezákonné zaměstnávání,⁴⁵⁸

- *hostitelský subjekt byl zřízen nebo je provozován především s cílem usnadnit vstup státních příslušníků třetích zemí spadajících do oblasti působnosti této směrnice,⁴⁵⁹*
- *podnik hostitelského subjektu je či byl v likvidaci podle vnitrostátních právních předpisů upravujících úpadkovou řízení nebo nevyvíjí řádnou hospodářskou činnost,⁴⁶⁰*
- *členský stát má důkazy nebo závažné a objektivní důvody k domněnce, že státní příslušník třetí země by v zemi pobýval za jiným účelem, než pro který žádá o přijetí.⁴⁶¹*

Z výše uvedeného je patrné, že důvodům pro zamítnutí žádosti o vydání povolení k pobytu za účelem studia stanoveným směrnicí č. 2016/801 odpovídají následující důvody zamítnutí žádosti o udělení dlouhodobého víza za účelem studia či žádosti o vydání povolení k pobytu za účelem studia dle zákona o pobytu cizinců:

- nesoučinnost žadatele dle § 56 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobé pobyty ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců v případě, že ve stanovené lhůtě nepředloží doklady za účelem ověření údajů uvedených v žádosti, respektive tyto údaje jsou neúplné. Vzhledem ke skutečnosti, že směrnice neupravuje možnost vnitrostátního orgánu požádat žadatele o dostavení se k pohovoru/výslechu, mají autorky za to, že tato možnost je vnitrostátnímu orgánu dán v souladu s bodem 41 odůvodnění směrnice v případě pochybností ohledně důvodů žádosti, při jejichž existenci jsou členské státy oprávněny provést příslušné kontroly a požadovat doložení některých skutečností. Neposkytnutí součinnosti a následná nemožnost ověřit údaje uvedené v žádosti a účel pobytu by pak dle autorek byla důvodem pro zamítnutí žádosti i dle směrnice č. 2016/801.
- nepravdivé vyplnění žádosti dle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobé pobyty ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců, kdy tento důvod dle autorek částečně odpovídá důvodu zamítnutí žádosti dle čl. 20 odst. 1 písm. a) směrnice č. 2016/801 a dále též důvodu zamítnutí dle bodu 42 odůvodnění této směrnice.

⁴⁵⁸ Čl. 20 odst. 2 písm. c) směrnice č. 2016/801.

⁴⁵⁹ Čl. 20 odst. 2 písm. d) směrnice č. 2016/801.

⁴⁶⁰ Čl. 20 odst. 2 písm. e) směrnice č. 2016/801.

⁴⁶¹ Čl. 20 odst. 2 písm. f) směrnice č. 2016/801.

- předložení padělaných anebo pozměněných náležitostí dle § 56 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobé pobyty ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců nebo uvedení údajů podstatných pro posouzení žádosti, které neodpovídají skutečnosti dle § 56 odst. 1 písm. e) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobé pobyty ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců, kdy tento důvod plně koresponduje důvodu koncipovanému v čl. 20 odst. 1 písm. b) směrnice č. 2016/801.
- absence platného cestovního dokladu dle § 56 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobé pobyty ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců, který odpovídá zamítnutí žádosti z důvodu nesplnění podmínek pro vydání povolení dle čl. 20 odst. 1 písm. a) směrnice č. 2016/801.
- je-li důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při svém pobytu na území ohrozit bezpečnost státu, respektive při svém pobytu na území jiného smluvního státu, závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo ohrozit mezinárodní vztahy České republiky dle § 56 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. h) a i) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobý pobyt ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců, jakož i nesplní-li žadatel požadavky stanovené opatřením ministerstva zdravotnictví před zavlečením infekčního onemocnění ze zahraničí podle zákona o ochraně veřejného zdraví či podmínky trestní zachovalosti dle § 56 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. j) zákona o pobytu cizinců. S těmito důvody počítá též směrnice č. 2016/801 v bodě 36 svého odůvodnění a dále též dle čl. 29 odst. 4, čl. 30 odst. 4 a 31 odst. 8 této směrnice.⁴⁶²

⁴⁶² Česká republika ve vnitrostátní úpravě definuje ve vztahu k ohrožení veřejné bezpečnosti, veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti bližší podmínky jako je např. trestní zachovalost a splnění podmínek dle vyhlášky ministerstva před infekčními chorobami. Máme za to, že v rámci implementace směrnice se jedná o dodržení rozsahu působnosti směrnice a vnitrostátní úprava, přestože nekopírovala předpis slovo od slova, naplňuje cíl stanovený směrnicí a s ohledem na detailnost textu směrnice je naopak na místě uvést konkrétnější podobu v případě implementace neurčitých právních pojmů. Dovolujeme si v otázce implementace směrnice ve vnitrostátním právu odkázat na odborný článek Mgr. Markéty Navrátilové. NAVRÁTILOVÁ, Markéta. Implementace směrnice ve vnitrostátním právu část. II. – náležitá implementace. *Epravo.cz* [online]. 26. 4. 2004. [cit. 14. 12. 2020]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/implementace-smernice-ve-vnitrostatnim-pravu-cast-ii-nalezita-implementace-25402.html#_ftn34

- jsou-li zjištěny skutečnosti dle § 56 odst. 1 písm. h) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobé pobyty ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců nasvědčující tomu, že cizinec po skončení pobytu stanoveného pobytovým oprávněním neopustí území nebo že pobytové oprávnění hodlá zneužít k jinému účelu, než je uveden v žádosti. Tento důvod je však v zákoně o pobytu cizinců koncipován jako důvod pro obligatorní zamítnutí přesto, že čl. 20 odst. 2 písm. f) směrnice č. 2016/801 koncipuje tento důvod jako oprávnění vnitrostátního orgánu žádost zamítnout pro případ, že tento „*má důkazy nebo závažné a objektivní důvody k domněnce, že státní příslušník třetí země by v zemi pobýval za jiným účelem, než pro který žádá o přijetí*“.
- žadatel má záznam v Schengenském informačním systému a členský stát je povinen této osobě odepřít vstup, nebo vznést námitky proti mobilitě této osoby dle čl. 32 odst. 5 a bodu 49 odůvodnění směrnice č. 2016/801.⁴⁶³
- cizinec nesplňuje některou z podmínek pro udělení pobytového oprávnění dle § 56 odst. 1 písm. l) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobé pobyty ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců, kdy tento důvod odpovídá čl. 20 odst. 1 písm. a) směrnice č. 2016/801.
- cizinec se dopustí obcházení zákona o pobytu cizinců s cílem získat pobytové oprávnění dle § 56 odst. 1 písm. m) zákona o pobytu cizinců, pro dlouhodobé pobyty ve spojení s § 46 odst. 5 zákona o pobytu cizinců, přičemž tento důvod odpovídá důvodu dle čl. 20 odst. 1 písm. b) směrnice č. 2016/801.

⁴⁶³ Přestože vnitrostátní zákonná úprava hovoří o informačním systému evidenci nežádoucích osob, máme za to, že se nejedná o rozpor se směrnicí 2016/801 a to s odkazem na ustanovení § 154 odst. 6 zákona o pobytu cizinců, který uvádí, že „*Cizinec označený za nežádoucí osobu je evidován v evidenci nežádoucích osob. Je-li důvodné nebezpečí, že cizinec označený za nežádoucí osobu může závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo obrozit bezpečnost smluvních států, policie zařadí do informačního systému smluvních států údaje v rozsahu stanoveném přímo použitelným právním předpisem Evropských společenství Nařízení Rady (ES) č. 871/2004 ze dne 29. dubna 2004 o zavedení některých nových funkcí v Schengenském informačním systému, včetně boje proti terorismu); to neplatí v případě občana Evropské unie (smlouva o fungování Evropské unie) nebo občana smluvního státu.*“ V podrobnostech si dovoluujeme odkázat na příspěvek doktora Pořízka (POŘÍZEK, Pavel. Výklad výhrady veřejného pořádku v jednotlivých ustanoveních zákona o pobytu cizinců (část II. Třetizemci – odepření vstupu, Schengenský informační systém, evidence nežádoucích osob a související aspekty). In: JÍLEK, Dalibor a Pavel POŘÍZEK. *Ročenka uprchlického a cizineckého práva 2017*. Ombudsman Veřejný ochránce práv, s. 21–124. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/Rocenka_cizinci_2017.pdf

Důvody pro odejmutí povolení nebo odmítnutí jeho prodloužení dle čl. 21 odst. 1 písm. a) až c) směrnice č. 2016/801 odpovídají důvodům pro zamítnutí žádosti dle čl. 20 odst. 1 směrnice, k tomu je pak dále doplněn důvod dle čl. 21 odst. 1 písm. d) směrnice, dle kterého členský stát odejme povolení či odmítne jeho prodloužení, pokud „*státní příslušník třetí země pobývá na jejich území za jiným účelem, než pro který mu byl pobyt povolen*“:⁴⁶⁴

Důvody pro fakultativní odejmutí povolení nebo odmítnutí jeho prodloužení jsou pak uvedeny v čl. 21 odst. 2 směrnice takto:

- „*hostitelský subjekt, jiný orgán uvedený v čl. 14 odst. 1 písm. a), třetí strana uvedená v čl. 12 odst. 1 písm. d), hostitelská rodina nebo organizace zprostředkující umísťování au-pair nesplnily své zákonné povinnosti týkající se sociálního zabezpečení, daní, pracovních práv nebo pracovních podmínek*“;⁴⁶⁵
- *hostitelský subjekt nebo hostitelská rodina, které zaměstnávají státního příslušníka třetí země, nesplňují podmínky zaměstnání podle platných právních předpisů, kolektivních smluv nebo praxe dotčeného členského státu*;⁴⁶⁶
- *hostitelskému subjektu, jinému orgánu uvedenému v čl. 14 odst. 1 písm. a), třetí straně uvedené v čl. 12 odst. 1 písm. d), hostitelské rodině nebo organizaci zprostředkující umísťování au-pair byly v souladu s vnitrostátním právem uloženy sankce za nehlášenou práci či nezákonné zaměstnávání*;⁴⁶⁷
- *hostitelský subjekt byl zřízen nebo je provozován především s cílem usnadnit vstup státních příslušníků třetích zemí spadajících do oblasti působnosti této směrnice*;⁴⁶⁸
- *podnik hostitelského subjektu je či byl v likvidaci podle vnitrostátních právních předpisů upravujících úpadkovou řízení nebo nerybíjí žádnou hospodářskou činnost*;⁴⁶⁹
- *student nedodrží lhůty stanovené pro přístup k výdělečné činnosti podle článku 24 nebo neučiní dostatečný pokrok v příslušném studiu podle vnitrostátních právních předpisů nebo správní praxe*.“⁴⁷⁰

⁴⁶⁴ Čl. 21 odst. 1 písm. d) směrnice č. 2016/801.

⁴⁶⁵ Čl. 21 odst. 2 písm. a) směrnice č. 2016/801.

⁴⁶⁶ Čl. 21 odst. 2 písm. b) směrnice č. 2016/801.

⁴⁶⁷ Čl. 21 odst. 2 písm. c) směrnice č. 2016/801.

⁴⁶⁸ Čl. 21 odst. 2 písm. d) směrnice č. 2016/801.

⁴⁶⁹ Čl. 21 odst. 2 písm. e) směrnice č. 2016/801.

⁴⁷⁰ Čl. 21 odst. 2 písm. f) směrnice č. 2016/801.

7.5.4 Pozitivní rozhodnutí

Pokud nebylo řízení o žádosti cizince zastaveno, cizinec doložil veškeré náležitosti v souladu se zákonnými požadavky a splnil veškeré podmínky pro vydání pobytového oprávnění, respektive pro jeho prodloužení, správní orgán rozhodne o jeho vydání či prodloužení.

Tento závěr autorky dovozují i přes výslovnou absenci právního nároku na udělení dlouhodobého víza, neboť mají za to, že vzhledem k taxativnímu výčtu podmínek pro získání zkoumaných pobytových oprávnění, jakož i vzhledem k taxativnímu výčtu neudělení těchto pobytových oprávnění, by bylo nevydání pobytového oprávnění přes splnění všech podmínek, doložení veškerých požadovaných náležitostí a přes absenci důvodu pro zastavení či neudělení pobytového oprávnění v rozporu s právní jistotou a legitimním očekáváním žadatele a neodpovídalo by principu materiálního právního státu, neboť správní orgán je zde natolik vázán zákonem, že prostor pro volnou úvahu je mu za současného znění zákona prakticky dán pouze prostřednictvím výkladu neurčitých právních pojmů, na nichž jsou některé z důvodů zastavení řízení či zamítnutí žádosti o pobytové oprávnění vystavěny.⁴⁷¹

Postup při udělování či prodlužování doby platnosti dlouhodobého víza je přitom jednodušší, neboť veškeré údaje, včetně údajů biometrických, jsou žadatelem předkládány či správním orgánem pořizovány před vydáním rozhodnutí s výjimkou dokladu o cestovním zdravotním pojištění dle § 180j zákona o pobytu cizinců, který je cizinec povinen předložit po vydání faktického rozhodnutí o udělení dlouhodobého víza a před jeho vyznačením do cestovního dokladu. Vzhledem k uvedenému již není třeba před vydáním rozhodnutí obstarávat další podklady, bez kterých by nebylo možné rozhodnutí vydat. V případě udělování či prodlužování doby platnosti dlouhodobého víza je navíc třeba rozlišovat mezi samotným rozhodnutím o ne/udělení víza či ne/prodloužení doby platnosti víza a vyznačením víza do cestovního dokladu, respektive sdělení informací o neudělení víza, kdy vyznačení víza do cestovního dokladu, sdělení o tom, že se žádosti nevyhovuje, nebo vrácení cestovního dokladu zastupitelským úřadem, nelze ztotožňovat s vlastním

⁴⁷¹ Blíže PORÍZEK, Pavel. Brána nebo zábrana – problematické aspekty fungování systému Visapoint. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting, 2016 [cit. 8. 8. 2020].

rozhodnutím správního orgánu ve věci. Vlastní rozhodnutí o žádosti tomuto úkonu totiž předchází.⁴⁷²

Po vydání faktického rozhodnutí o udělení dlouhodobého víza a po předložení dokladu o cestovním zdravotním pojištění dle § 180j zákona o pobytu cizinců přistoupí správní orgán k vyznačení dlouhodobého víza dle § 58 zákona o pobytu cizinců zpravidla do cestovního dokladu s tím, že v rámci tohoto postupu je též vyznačen účel pobytu, pro který je vízum vydáváno.

Postup při vydání či prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu je odlišný, když vydáním rozhodnutí se v tomto případě rozumí vydání průkazu o povolení k pobytu dle § 169r odst. 7 písm. a) zákona o pobytu cizinců. Správní orgán je navíc povinen si před vydáním kladného rozhodnutí obstarat údaje nezbytné pro vydání průkazu o povolení k pobytu, a to včetně biometrických údajů a podpisu cizince, který se nevyžaduje, brání-li v jeho pořízení těžko překonatelná překážka. Za tímto účelem správní orgán v případě, že hodlá vydat kladné rozhodnutí o vydání či prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, vyzve žadatele, aby se dostavil k poskytnutí takových údajů, přičemž cizinec je povinen se ke správnímu orgánu dostavit za účelem poskytnutí těchto údajů ve lhůtě stanové správním orgánem, a to v případě žádosti podané na zastupitelském úřadě do 3 pracovních dnů od vstupu na území České republiky.⁴⁷³ Pro možnost cizince přicestovat na území České republiky za účelem poskytnutí těchto nezbytných údajů a vyhotovení a převzetí povolení k pobytu je cizinci vyznačeno dlouhodobé vízum. Před vyznačením tohoto víza je cizinec povinen předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění dle § 180j zákona o pobytu cizinců.⁴⁷⁴

Jakmile dojde k poskytnutí potřebných údajů, správní orgán vyhotoví průkaz o pobytu a vyzve žadatele k jeho vyzvednutí.⁴⁷⁵ Skutečnost, že se cizinec nedostaví k poskytnutí údajů či k vyzvednutí průkazu, je přitom, jak již bylo výše uvedeno, důvodem k zastavení řízení.⁴⁷⁶ Pokud po odeslání výzvy k poskytnutí údajů či výzvy k převzetí dokladu vyjdou najevo nové skutečnosti, které

⁴⁷² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 5. 2018, sp. zn. 6 Azs 5/2018.

⁴⁷³ § 169r odst. 8 ve spojení s § 44 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁷⁴ § 42d odst. 4 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁷⁵ Průkaz o pobytu je upraven § 117a a následující zákona o pobytu cizinců. Dále též § 169t odst. 8 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

⁴⁷⁶ § 169r odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců.

jsou důvodem pro zamítnutí žádosti, správní orgán žadateli sdělí, že se tato výzva stala bezpředmětnou, a pokračuje v řízení.⁴⁷⁷

7.5.5 Opravné prostředky

Cizinec, jehož žádosti nebylo vyhověno, se může tam, kde to zákon nevylučuje (například zastavení řízení), proti negativnímu rozhodnutí bránit prostřednictvím opravných prostředků. V cizineckých řízeních, na která se aplikuje správní řád, je tímto opravným prostředkem odvolání dle § 81 správního řádu. Odvoláním je tedy jednoznačně možné se bránit proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, jakož i proti rozhodnutí o neprodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, respektive proti rozhodnutí o zrušení povolení k dlouhodobému pobytu. Vycházejí pak z výkladu § 168 odst. 1 zákona o pobytu cizinců, dospívají autorky k závěru, že odvoláním je možné se bránit též v případě zrušení dlouhodobého víza dle § 37 zákona o pobytu cizinců a zamítnutí žádosti o prodloužení doby platnosti dlouhodobého víza dle § 35 odst. 3 zákona o pobytu cizinců, neboť ani jedno z uvedených ustanovení není zahrnuto do výčtu řízení, na které se nevztahují ustanovení části druhé a třetí správního řádu. Na uvedená rozhodnutí se též nevztahuje soudní výluka dle § 171 odst. 1 zákona o pobytu cizinců, a tato jsou tedy soudně přezkoumatelná.⁴⁷⁸

O možnosti podat proti uvedeným rozhodnutím odvolání, jakož i o skutečnosti, v jaké lhůtě je možno tak učinit, od kterého dne se tato lhůta počítá, který správní orgán o odvolání rozhoduje a u kterého správního orgánu se odvolání podává, je navíc správní orgán v souladu s § 68 odst. 5 správního řádu povinen účastníka řízení poučit. Pro aplikaci citovaného ustanovení nezbytně vycházíme z premisy, že v daných věcech je, jak bylo analyzováno výše, vyhotovováno formální rozhodnutí s náležitostmi dle § 68 a 69 správního řádu. Odvolací lhůta přitom činí 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. To neplatí v případě rozhodnutí, které poučení o možnosti podat odvolání neobsahovalo, respektive toto poučení bylo neúplné či nesprávné. V tomto

⁴⁷⁷ § 169t odst. 10 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁷⁸ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2011, č. j. 2 As 104/2010-91 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2010, č. j. 1 As 69/2010-62.

případě se tato lhůta počítá až ode dne oznámení opravného usnesení, bylo-li vydáno, nejpozději však do 90 dnů ode dne oznámení rozhodnutí.⁴⁷⁹

Odvolání se podává u ministerstva, které napadené rozhodnutí vydalo.⁴⁸⁰ Avšak rozhoduje o něm Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců (dále také jako „Komise“), jakožto organizační součást ministerstva, která zajišťuje její činnost. Jedná se o nadřízený správní orgán ministerstva ve věcech, v nichž ministerstvo rozhoduje v prvním stupni a v dalších případech stanovených zákonem. Nadřízeným správním orgánem komise je přitom ministr vnitra.⁴⁸¹

Včas podané a přípustné odvolání s výjimkou odvolání proti rozhodnutí o zrušení platnosti průkazu o povolení k pobytu má odkladný účinek, v jehož důsledku nenastávají právní účinky rozhodnutí (zejména právní moc a vykonatelnost).⁴⁸² V ostatních případech může správní orgán odkladný účinek odvolání vyloučit (i) jestliže to naléhavě vyžaduje veřejný zájem, (ii) hrozí-li vážná újma některému z účastníků, nebo (iii) požádá-li o to účastník a nevznikne-li tímto postupem újma jiným účastníkům a je-li to ve veřejném zájmu.⁴⁸³

Ministerstvo, které napadené rozhodnutí vydalo, může toto rozhodnutí v případě, že tím plně vyhoví odvolání a nezpůsobí tím újmu jinému účastníkovi, respektive souhlasili-li všichni účastníci, zrušit nebo změnit,⁴⁸⁴ nebo neshledá-li podmínky pro změnu či zrušení, musí předat spis se svým stanoviskem Komisi do 30 dnů ode dne doručení odvolání. Ministerstvo je však povinno předat spis Komisi i v případě, že je odvolání nepřípustné či opožděné. V takovém případě tak učiní do 10 dnů a ve svém stanovisku se přitom omezí pouze na uvedení důvodů rozhodných právě pro posouzení opožděnosti nebo nepřipustnosti odvolání.⁴⁸⁵

Komise posléze přezkoumá (i) zákonnost rozhodnutí, tedy soulad napadeného rozhodnutí a řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo, s právními předpisy, a (ii) správnost napadeného rozhodnutí v rozsahu námitek uvedených

⁴⁷⁹ § 83 správního řádu.

⁴⁸⁰ § 86 odst. 1 správního řádu.

⁴⁸¹ § 170a odst. 1 a 2 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁸² § 85 odst. 1 správního řádu ve spojení s § 170 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁸³ § 85 odst. 2 správního řádu.

⁴⁸⁴ § 87 správního řádu.

⁴⁸⁵ § 88 správního řádu.

v odvolání, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem,⁴⁸⁶ a o věci rozhodne ve lhůtě do 60 dnů ode dne, kdy jí ministerstvo předá spis nebo jeho část se svým stanoviskem.⁴⁸⁷ Shledá-li Komise rozpor napadeného rozhodnutí s právními předpisy nebo dospěje-li k tomu, že je napadené rozhodnutí nesprávné, napadené rozhodnutí buď (i) zcela či zčásti zruší a řízení zastaví nebo věc vrátí k novému projednání prvostupňovému správnímu orgánu, přičemž v odůvodnění rozhodnutí uvede svůj právní názor, kterým je tento prvostupňový orgán vázán, (ii) zcela či zčásti jej změni, pokud touto změnou nehrozí účastníkovi, jemuž je ukládána povinnost, újma, kterou by mu mohla způsobit nemožnost odvolat se.⁴⁸⁸

Zjistí-li Komise v průběhu odvolacího řízení, že je dán některý z důvodů pro zastavení řízení, napadené rozhodnutí bez dalšího zruší a řízení zastaví.⁴⁸⁹ Pokud správní orgán nezjistí nezákonnosti či nesprávnost napadené rozhodnutí, odvolání zamítne a napadené rozhodnutí potvrdí.⁴⁹⁰

Ve výše uvedeném výčtu rozhodnutí, která lze napadnout odvoláním, bylo záměrně vynecháno rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza. Proti tomuto rozhodnutí zákon o pobytu cizinců totiž připouští specifický typ oprávného prostředku, který koresponduje specifické formě rozhodnutí a skutečnosti, že cizinci jsou sděleny pouze důvody neudělení víza. Vzhledem k uvedenému omezuje zákon přezkoumávání takového rozhodnutí právě výhradně na přezkoumání důvodů neudělení dlouhodobého víza. Žádost o nové posouzení důvodů neudělení víza podává cizinec u ministerstva, a to písemně ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení sdělení o neudělení víza. Nebylo-li možné sdělení důvodů neudělení víza cizinci doručit, počíná tato lhůta běžet až dnem, který následuje po uplynutí 180 dnů ode dne podání žádosti o vízum. Podání žádosti přitom nemá odkladný účinek.⁴⁹¹ Žádost o nové posouzení důvodů neudělení víza musí obdobně jako odvolání obsahovat údaje o tom, kdo ji podává, a v čem je spatřován rozpor s právními předpisy nebo nesprávnost rozhodnutí nebo řízení, jež mu předcházelo. Cizinec však není oprávněn namítat skutečnosti, které nedoložil nebo neuvedl v žádosti o udělení víza.⁴⁹²

⁴⁸⁶ § 89 odst. 2 správního řádu.

⁴⁸⁷ § 169t odst. 12 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁸⁸ § 90 odst. 1 správního řádu.

⁴⁸⁹ § 90 odst. 4 správního řádu.

⁴⁹⁰ § 90 odst. 5 správního řádu.

⁴⁹¹ § 180e odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁹² § 180e odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

Ministerstvo na základě žádosti věc přezkoumá a neshledá-li důvod pro udělení dlouhodobého víza, spis postoupí Komisi, a to ve lhůtě 5 dnů ode dne doručení žádosti příslušnému správnímu orgánu.⁴⁹³ Komise je pak povinna důvody neudělení víza nově posoudit ve lhůtě 60 dnů ode dne doručení žádosti, přičemž v této lhůtě je též povinna o výsledku nového posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza písemně informovat.⁴⁹⁴ Vzhledem k formě rozhodnutí o novém posouzení důvodů neudělení víza, kdy je opět třeba rozlišovat samotné faktické rozhodnutí a sdělení výsledků cizinci, byla povaha tohoto rozhodnutí středem zájmu odborné veřejnosti, kdy Nejvyšší správní soud debatu o této povaze rozhřešil tak, že potvrdil, že i v případě rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza dochází k zásahu do veřejných subjektivních práv cizince, a proto je toto rozhodnutí rozhodnutím ve smyslu § 65 s. ř. s.⁴⁹⁵

7.6 Soudní přezkum⁴⁹⁶

Kromě uvedených řádných opravných prostředků v podobě odvolání a žádosti o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza mají cizinci k dispozici též možnost obrany v rámci soudního přezkumu. Tato možnost je však dle zákona o pobytu cizinců značně omezena, a to § 171 zákona o pobytu cizinců, kterým jsou některá rozhodnutí v cizineckých věcech ze soudního přezkumu zcela vyloučena, přičemž mezi tato rozhodnutí se dle písm. a) citovaného ustanovení řadí i rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza a rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza.⁴⁹⁷

⁴⁹³ § 180e odst. 4 a 7 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁹⁴ § 180e odst. 9 zákona o pobytu cizinců.

⁴⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 5 Ans 5/2011.

⁴⁹⁶ Tato kapitola vychází z článku BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. Soudní přezkum krátkodobých a dlouhodobých víz. *Právní rozhledy*, C. H. Beck, 2021.

⁴⁹⁷ V minulosti byla ze soudního přezkumu vyloučena též rozhodnutí o správním vyhoštění a rozhodnutí o neudělení krátkodobého víza, respektive rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza. První z uvedených výluk však byla prolomena nálezem Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 26/07, z důvodu rozporu této výluky s čl. 36 odst. 2 Listiny, neboť rozhodnutí o správním vyhoštění mohou být nepochybně dotčena základní práva, která Listina zaručuje. Druhá z uvedených výluk pak byla prolomena rozsudkem SDEU ze dne 13. 12. 2017, ve věci *Soufiane El Hassani vs. Minister Sprav Zagranicznych*, C 403/16, a posléze rozhodnutím Krajského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2018, sp. zn. 45 A 102/2016, z důvodu rozporu této výluky s čl. 32 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 820/2009 (vízový kodex) ve spojení s čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie. V reakci na posledně uvedené rozhodnutí pak došlo k přijetí novely – zákona č. 176/2019 Sb, kterou byla tato výluka zrušena.

Citovanou výlukou negativních rozhodnutí o žádostech ve věci dlouhodobých víz se již několikrát zabývaly vrcholné soudy České republiky, tj. Nejvyšší správní soud a Ústavní soud České republiky, které v minulosti zaujímaly k této výluce shodný postoj. Dle jejich názoru není (respektive jak bude vidno níže, nebyla) uvedená soudní výluka v rozporu s Listinou základních práv a svobod či v rozporu s mezinárodními závazky České republiky,⁴⁹⁸ neboť „*neexistuje subjektivní ústavně zaručené právo cizinců na pobyt na území České republiky... Žádné z práv zakotvených v Listině nezakládá nárok cizinců na pobyt na území České republiky. Ustanovení čl. 14 odst. 4 Listiny takové právo garantuje pouze občanům České republiky (a nyní též unijním občanům), zatímco ostatní cizinci mají pouze právo svobodně území České republiky opustit (čl. 14 odst. 4 Listiny)*...“⁴⁹⁹ Obdobně ani „*žádný katalog mezinárodně chráněných lidských práv neobsahuje právo cizince na vstup a pobyt na území cizího státu*.“^{500,501} Jak již bylo analyzováno v kapitole věnované vymezení základních pojmů této práce, z principu státní suverenity⁵⁰² plyne totiž (omezená) diskrece státu určit, které cizince či kategorie cizinců na své území vpustí, či nikoliv, případně za jakých podmínek,⁵⁰³ případně zda shledá tyto podmínky za naplněné i po uplynutí doby povoleného pobytu.^{504,505} Vzhledem k uvedenému uznaly v minulosti oba soudy právo státu vyloučit rozhodnutí o žádostech ve věci dlouhodobých víz ze soudního přezkumu jako souladné s čl. 36 odst. 2 Listiny, který stanoví, že zákonem mohou být ze soudního přezkumu vyloučena rozhodnutí, jež se netýkají základních práv a svobod zaručených Listinou, přičemž rozhodnutí o žádostech ve věci dlouhodobých víz se základních práv a svobod zaručených Listinou netýkají. Zejména dle názoru Ústavního soudu tak nemůže

⁴⁹⁸ Např. nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11; usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2004, sp. zn. III. ÚS 219/04; rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 9. 2008, sp. zn. 9 As 95/2008.

⁴⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11.

⁵⁰⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2000, sp. zn. II. ÚS 345/2000.

⁵⁰¹ Tento závěr o absenci „obecného“ práva cizince na vstup a pobyt na území České republiky byl v odborné literatuře relativizován, např. PORÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva*. Praha: Linde, 2013. Souhlasíme přitom se závěry dovozenými v citované literatuře.

⁵⁰² POTOČNÝ, ONDŘEJ, op. cit., s. 14.

⁵⁰³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2000, sp. zn. II. ÚS 345/2000.

⁵⁰⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 290/04.

⁵⁰⁵ BEDNÁŘOVÁ, Markéta. *Právo na soudní přezkum rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza za účelem studia dle směrnice 2004/114/ES. Právní rozhlady*, C. H. Beck, 2019, č. 11.

rozhodnutím o neudělení dlouhodobého víza dojít k zásahu do základních práv a svobod žadatele, neboť tomu žádné ústavně zaručené právo na vstup a pobytu na území ČR nesvědčí,⁵⁰⁶ je tudíž v kompetenci zákonodárce toto řízení vyloučit ze soudního přezkumu, aniž by se tím dostal do rozporu s dikcí čl. 36 odst. 2 Listiny.⁵⁰⁷

Postupem času se však Nejvyšší správní soud začal od tohoto sdíleného názoru obou soudů odklánět, když již v roce 2009 uvedl, že „...*odmítnutí přezkumu vízového procesu je podboubím korupčního jednání a libovůle... tyto argumenty stěžovatelky je třeba vnímat se vši vážností a Nejvyšší správní soud dodává, že s ohledem na budoucí vývoj zejména komunitární právní úpravy nevylučuje, že pro futuro bude na místě se předmětnou soudní výlukou (a zejména jejími dopady) zabývat a hledat nová řešení.*“⁵⁰⁸ Posléze pak, jak již bylo uvedeno výše, Nejvyšší správní soud dokonce dovodil, že rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza i rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza jsou rozhodnutími v materiálním smyslu a zasahují tedy do veřejných subjektivních práv žadatelů.⁵⁰⁹ Dle Nejvyššího správního soudu by měla být výluka zrušena, neboť při absenci soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza není možné přezkoumat respektování dílčích procesních práv dle čl. 36 odst. 1 Listiny.⁵¹⁰

K faktickému prolomení této soudní výluky ve vztahu k dlouhodobým vízům, která představují transpozici unijní směrnice (v tomto případě ve věcech studia) pak došlo již výše citovaným rozhodnutím Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2018, sp. zn. 6 Azs 253/2016, jímž bylo dovozeno, že rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza za účelem studia podle směrnice 2004/114/ES je soudně přezkoumatelné, neboť i přes absenci subjektivního práva na udělení víza svědčí žadateli o dlouhodobé vízum právo, jež podléhá ochraně dle čl. 47 Listiny EU, a to „*právo na spravedlivé a řádné projednání žádosti o povolení k pobytu za účelem studia, v návaznosti na to i právo na spravedlivé a řádné projednání žádosti o dlouhodobé vízum za účelem*

⁵⁰⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 10/08.

⁵⁰⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11.

⁵⁰⁸ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 9. 2008, sp. zn. 9 As 95/2008.

⁵⁰⁹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 5 Ans 5/2011.

⁵¹⁰ Návrh Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 5. 2011, č. j. 1 As 85/2010-84, na který Ústavní soud reagoval nálezem Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11.

studia podle zákona o pobytu cizinců.“⁵¹¹ Kryska však upozorňuje na to, že „*komen-
tované rozhodnutí ukazuje, že neslučitelnost § 171 písm. a) zákona o pobytu cizinců
s právem EU a jeho neaplikovatelnost z toho vyplývající se vztahuje na... konkrétní situ-
aci žádosti o dlouhodobé vízum podaných podle směrnice 2004/114... Aplikace § 171
písm. a) zákona o pobytu cizinců není proto vyloučena en bloc, ale pouze v případě těch
vázových věcí, na které dopadá právo EU a čl. 47 Listiny práv EU. Závěry Nejvyššího
správního soudu tak není možné vztáhnout na ta dlouhodobá víza, v jejichž případě
k uplatňování práva EU nedochází, a to včetně jiných dlouhodobých víz za účelem studia.
Soudy ve správním soudnictví proto při posuzování přípustnosti žaloby proti rozhodnutí
o neudělení víza, resp. rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza, musejí
toto rozlišování vnímat a všechny typové situace oddělovat.*“⁵¹²

Dne 9. 10. 2019 pak došlo k vydání rozsudku Nejvyššího správního soudu
sp. zn. 5 Azs 283/2018, který v dané věci prolomil soudní výlukou též
ve vztahu k národním dlouhodobým vízům bez unijního prvku, v daném
případě ve vztahu k dlouhodobému vízu za účelem podnikání.⁵¹³ Posledně
citovaný rozsudek je však velmi diskutabilní, neboť ve vztahu k dlouhodo-
bým vízům užívá argumentaci pro krátkodobá víza, která není přiléhavá.
Současné je třeba upozornit, že vývoj náhledu u Nejvyššího správního soudu
neodpovídá aktuální rozhodovací praxi Ústavního soudu, který stále vychází
z premisy, že neudělením dlouhodobého víza není dotčeno žádné základní
právo žadatele o toto vízum (například I. ÚS 228/20 nebo II. ÚS 393/20).

Autorky připouští, že odůvodnění citovaného rozhodnutí, v němž Nejvyšší
správní soud dospěl k závěru o možnosti soudního přezkumu dlouhodo-
bého víza za účelem podnikání, nebylo zvoleno zcela šťastně. Dle názoru
autorek nelze v případě čistě národního dlouhodobého víza bez unijního
prvku, tedy v případě absence harmonizace tohoto pobytového oprávnění
na úrovni práva Evropské unie, považovat soudní výlukou takového roz-
hodnutí v rozporu s právem Evropské unie. Přes tyto výtky však autorky
se závěrem Nejvyššího správního soudu souhlasí a prolomení soudní výluky

⁵¹¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2018, sp. zn. 6 Azs 253/2016.

⁵¹² KRYSKA, David. Soudní přezkum rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neu-
dělení dlouhodobého víza za účelem studia. *Soudní rozhledy*, C. H. Beck, 2018, č. 9; Dále
též například VLÁČIL, Jiří. Soudní přezkum neudělení jakéhokoli dlouhodobého víza?
Správní právo, Ministerstvo vnitra, 2020, č. 5–6.

⁵¹³ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 10. 2019, sp. zn. 5 Azs 283/2018.

ve vztahu k čistě národním dlouhodobým vízům kvitují, a to i přes tu skutečnost, že Ústavní soud stále trvá na tom, že neudělením dlouhodobého víza nemůže být dotčeno žádné lidské právo žadatele o toto vízum. Autorky se totiž naopak domnívají, že neudělením dlouhodobého víza může být zasaženo právo na soukromý a rodinný život žadatele a zcela bez pochyb může být zasaženo či porušeno též právo na spravedlivé projednání žádosti, které, vzhledem k aplikaci čl. 36 odst. 1 Listiny i na tato řízení, žadateli plyne nejen z práva Evropské unie, které se pro tento případ neaplikuje, ale též z českého ústavního pořádku, jenž je zde plně aplikovatelný. Autorky jsou si vědomy diskutabilnosti tohoto závěru, jakož i skutečností, že tento závěr by ve své podstatě mohl vést k úplnému zrušení soudních výluk. Přesto se autorky domnívají, že právo na spravedlivé projednání žádosti, jakož i dílčí procesní práva, a ústavní zásady v podobě zásady rovnosti a zákazu diskriminace a dalších zásad materiálního právního státu jsou hodny soudní ochrany a měly by obstát jako důvod pro zrušení soudní výluky. Tento svůj názor však autorky opírají zejména o skutečnost, že pro případ soudního přezkumu nelze z důvodu zákazu diskriminace rozlišovat mezi krátkodobým a dlouhodobým vízem, respektive dílčími účely dlouhodobých víz natolik, aby v případě jednoho byl soudní přezkum povolen a v případě jiného nikoliv. Tento argument je dle autorek zesílen tou skutečností, že u krátkodobých víz je přezkum povolen, přičemž je třeba vzít v potaz, že u dlouhodobých víz k tvorbě vazeb dochází určitě spíše než v případě víz krátkodobých, tedy že v případě dlouhodobých víz je vyšší pravděpodobnost zásahu do jiných lidských práv žadatele.⁵¹⁴

Úprava možnosti soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení povolení k dlouhodobému pobytu, respektive rozhodnutí o odvolání proti rozhodnutí o neudělení povolení k dlouhodobému pobytu je poněkud odlišná. V prvé řadě je třeba zopakovat, že na vydání povolení k dlouhodobému pobytu mají cizinci veřejné subjektivní právo, čehož plyne též skutečnosti, že zákon o pobytu cizinců v tomto případě možnost obrátit se na soud cizinci neodpírá. Tento odlišný přístup k soudnímu přezkumu dlouhodobých víz a soudnímu přezkumu povolení k dlouhodobému pobytu byl v minulosti odůvodňován,

⁵¹⁴ Tento závěr autorky publikovali v článku BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. Soudní přezkum krátkodobých a dlouhodobých víz. *Právní rozhledy*, C. H. Beck, 2021, vydaném v rámci projektu, v němž byla vypracována i tato monografie.

mimo jiné též, růzností dopadů negativního rozhodnutí na život cizince, kdy v případě rozhodnutí o neudělení víza nedochází dle Nejvyššího správního soudu k tak zásadnímu ovlivnění života cizince, neboť ten si v České republice ještě žádné vazby nevytvořil. Pobytem na základě povolení k dlouhodobému pobytu si již cizinec na rozdíl od dlouhodobých víz vytváří rodinná a ekonomická pouta.⁵¹⁵ Od této premisy je však dle názoru autorek a dle výše citované judikatury v oblasti dlouhodobých víz upouštěno.

Avšak nutno upozornit, že i v případě soudního přezkumu rozhodnutí v oblasti dlouhodobého pobytu se setkáváme se značnou limitací práva na spravedlivý proces, a to limitací v podobě zkrácené lhůty k podání žaloby, která oproti běžné dvouměsíční lhůtě zakotvené v soudním řádu správním činí pouze 30 dní od doručení rozhodnutí správního orgánu v posledním stupni nebo ode dne sdělení jiného rozhodnutí správního orgánu.⁵¹⁶

K řízení o žalobě proti správnímu rozhodnutí, jakož i k řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti, je pak místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu je cizinec v den podání žaloby hlášen k pobytu. V případě, že jde o cizince, který pobývá v zahraničí (zejména v případě žádosti podané na zastupitelském úřadě), je místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu by měl cizinec po vstupu na území splnit ohlašovací povinnost.⁵¹⁷

Citovaná pravidla o délce lhůty a příslušnosti soudu budou přitom uplatnitelná i v případě žaloby proti negativnímu rozhodnutí v oblasti dlouhodobých víz, neboť § 172 odst. 1 a 7 zákona o pobytu cizinců hovoří pouze o žalobě proti rozhodnutí, tedy neomezuje se na výčet konkrétních rozhodnutí. Z uvedeného důvodu by citované ustanovení mělo být aplikováno na všechna rozhodnutí dle zákona o pobytu cizinců, není-li pro ně stanovena speciální úprava, což pro rozhodnutí v oblasti dlouhodobých víz vzhledem k jejich uzákonění, avšak judikatorně prolomené výluce není.

Problematika soudního přezkumu pobytových oprávnění studentů je pak do značné míry problematikou soudního přezkumu správního uvážení a výkladu neurčitých právních pojmů. Soud je tedy v rámci soudního přezkumu povinen zkoumat nejen soulad rozhodnutí správního orgánu

⁵¹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 9 As 95/2008.

⁵¹⁶ § 172 odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

⁵¹⁷ § 172 odst. 7 zákona o pobytu cizinců.

a předcházejícího řízení s právními předpisy a správnost tohoto rozhodnutí, ale též skutečnost, zda správní orgán nepřekročil zákonem stanovené meze správního uvážení nebo zda jej nezneužil, respektive je též povinen zkoumat výklad neurčitého právního pojmu a subsumpci individuálního případu pod rozsah tohoto pojmu a jeho výkladu.⁵¹⁸

7.7 Dílčí závěr

Jak již bylo nastíněno v úvodu této monografie, otázka udělování pobytových oprávnění studentům je otázkou vstupu a pobytu cizinců na území. Toto téma je přitom stále velice aktuální a bohužel též problematické. Problematickost této oblasti tkví v mnoha aspektech, kdy mezi ty nejvýznamnější a východiskové patří skutečnost, že úprava vstupu a pobytu cizinců náleží do plné jurisdikce států a podléhá tedy jejich diskreční pravomoci, na jejímž základě jsou státy oprávněny stanovit podmínky vstupu a pobytu cizinců na svém území, což státy realizují prostřednictvím tvorby cizineckých zákonů. Výše jsme však viděli, že tato diskrece není absolutní a ničím neomezená. Její limity je totiž třeba hledat nejen v mezinárodních a nadnárodních závazcích daného státu a mezinárodních obyčejích, ale též ve vlastním ústavním pořádku toho konkrétního státu. Za stěžejní lidskoprávní limity diskrece států upravit podmínky vstupu a pobytu cizinců je pak označován princip non-refoulement, právo na soukromý a rodinný život, právo na spravedlivý proces a zákaz diskriminace.

Vzhledem k výše uvedenému se v oblasti cizineckého práva neustále střetává veřejný zájem daného státu tkvící zejména v zájmu na ochraně veřejného pořádku, národní bezpečnosti, zájmů státu a zájmu a zdraví občanů a v zájmu na tom, aby na jeho území pobývali jen cizinci, kterým to stát povolí, na jedné straně, se základními lidskými právy cizinců, kteří do tohoto státu vstupují či v něm již pobývají, na druhé straně. Tyto zdánlivě protichůdné zájmy – zájmy státu a zájmy cizinců – je proto třeba neustále vyvažovat a při jejich ochraně hledat proporcionální řešení. Hledání uvedeného pak bývá mnohdy stěžováno politickým vlivem, který se v dané oblasti vzhledem k poskytnuté diskreci a plné jurisdikci projevuje.

⁵¹⁸ § 78 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

Získání pobytového oprávnění, respektive jeho udržení či prodloužení, má přitom na život cizince nemalý vliv, neboť úzce souvisí s otázkou jeho soukromého a rodinného života, pracovních a ekonomických příležitostí a v kontextu této práce zejména s jeho studiem a přípravou na budoucí povolání. Tento vliv na život cizince přitom graduje v případě nelegálního pobytu vedoucího ke správnímu vyhoštění cizince, ke kterému může dojít též v případě pobytových oprávnění studentů (například z důvodu zrušení pobytového oprávnění či jeho neprodloužení a následného nevycestování cizince z území státu). Hledání rovnováhy mezi veřejným zájmem a zájmem cizince, mezi jednáním cizince a zásahem do jeho života je proto základním kamenem cizineckého práva.

Prostředkem pro zajištění této rovnováhy je přitom dle autorek zajištění a řádná realizace práva na spravedlivé projednání žádosti, které je, jak jsme mohli vidět výše, dle čl. 36 odst. 1 Listiny cizincům garantováno. Toto právo je přitom tvořeno celým komplexem dílčích práv, která byla vyjmenována a jejich obsah blíže přiblížen výše v textu této kapitoly, kdy tato dílčí práva jsou mnohdy vzájemně provázána a při nezajištění jednoho z celého komplexu těchto práv může dojít též k porušení či nezajištění dalších práv navazujících. Mezi tato práva patří právo podat návrh na zahájení řízení, právo na objektivní orgán (právo, aby se na řízení o žádosti nepodílela osoba, o níž lze důvodně pochybovat o její nepodjatosti, popřípadě osoba, která se ve stejné věci podílela na vedení řízení nebo na vydání rozhodnutí za orgán jiného stupně), právo na rovnost v procesních právech, právo na poučení o procesních právech v řízení, právo na tlumočníka, právo na přístup k informacím o významných skutečnostech (zejména právo nahlédnout do spisu), právo na právní pomoc, právo být slyšen (právo účastnit se provedení úkonu a uplatnit svá práva, zejména vyjádřit se k podkladům k rozhodnutí, toto právo žadatel nemá, pokud správní orgán žádosti plně vyhoví či se cizinec tohoto práva výslovně vzdá), právo na zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, právo navrhopvat důkazy a činit návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí, právo na vydání a oznámení rozhodnutí v přiměřené lhůtě, právo na odůvodnění rozhodnutí a právo na řádný opravný prostředek a poučení o něm.

Problémy, které se se zajištěním práva na spravedlivé projednání žádosti, jakož i se zajištěním ochrany dalších základních lidských práv pojí, tkví dle autorek zejména v částečném vyloučení aplikace správního řádu v řízení o udělení dlouhodobého víza a dále též ve vyloučení rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza (rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza) ze soudního přezkumu. Co se prvního uvedeného týče, tedy částečného vyloučení aplikace správního řádu v řízení o udělení dlouhodobého víza, jedná se dle autorek o otázku zajištění transparentnosti uvedeného řízení, která je dle autorek při výluce aplikace správního řádu zeslabována. Nejen, že má žadatel při částečném vyloučení aplikace správního řádu v řízení o udělení dlouhodobého víza v zásadě méně práv než ve standardním řízení, kterým je i řízení o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, ale navíc koncepce vyloučení aplikace správního řádu může v praxi vyvolávat problémy ve výkladu rozsahu zákonem poskytnutých procesních práv cizince. Jak již bylo výše uvedeno, v tomto případě je vyloučena pouze aplikace části druhé a třetí správního řádu. Aplikovatelné však budou základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 2 až 8 správního řádu, neboť samotný speciální předpis úpravu těchto zásad neobsahuje.⁵¹⁹ Podle § 177 odst. 2 správního řádu se pak v tomto případě dále postupuje obdobně podle části čtvrté správního řádu, kdy podle § 154 správního řádu se při provádění úkonů podle části čtvrté správního řádu postupuje vedle ustanovení této části také podle ustanovení části první správního řádu a dále obdobně též podle těchto ustanovení části druhé: § 10 až § 16, § 19 až § 26, § 29 až § 31, § 33 až § 35, § 37, § 40, § 62, § 63; jakož i obdobně podle těchto ustanovení části třetí: § 134, § 137 a § 142 odst. 1 a 2. Zcela stěžejní je skutečnost, že dle § 154 správního řádu se při postupu podle části čtvrté správního řádu též přiměřeně použijí i další ustanovení správního řádu, pokud jsou přitom potřebná. Ačkoliv je z uvedeného výčtu zřejmé, že i v případě řízení o udělení dlouhodobého víza může dojít k přiměřenému použití ustanovení části druhé a třetí správního řádu, čímž je garantováno, že tam, kde výslovná zvláštní úprava procesního postupu či procesních práv chybí, je možno přiměřeně aplikovat postup a procesní práva aplikovatelná ve formálním správním řízení,

⁵¹⁹ § 177 odst. 1 správního řádu.

koncepce uchopení této skutečnosti je natolik složitá, že lze skutečně polemizovat nad tím, zda se správní orgán dopátrá rozsahu práv cizince.

Závěrem je pak třeba zopakovat, že autorky kvitují prolomení soudní výluky rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza za účelem studia. Vzhledem k možnosti studentů žádat též o dlouhodobé vízum za účelem ostatní však z důvodů zachování rovnosti a respektování zákazu diskriminace z důvodů různých účelů pobytu však autorky poukazují na vhodnost prolomení této výluky i v případě dlouhodobých víz bez unijního prvku. Autorky dále opakuji, že mají za to, že rozhodnutím o neudělení dlouhodobého víza může dojít k zásahu do základních lidských práv žadatele, a to do práva na spravedlivý proces, jakož i do práva na soukromý a rodinný život.

S výjimkou výše uvedeného mají autorky za to, že právní úprava procesního postupu v řízení o udělení pobytového oprávnění je dostatečná a odpovídající a je možné jejím prostřednictvím zajistit ochranu základních lidských práv žadatelů, nedojde-li výkladem právní úpravy k excesům, ke kterým v minulosti došlo a kterými bylo do práv cizinců zasaženo. Těmito excesy mají autorky na mysli například nefunkčnost systému Visapoint⁵²⁰ či přijetí zvláštní regulace v podobě usnesení vlády, ačkoliv tato regulace v důsledku omezuje právo jednotlivce na přístup ke správnímu orgánu garantované v čl. 36 odst. 1 Listiny, má přitom fakticky povahu normativního právního aktu vztahujícího se na neurčitý počet adresátů – cizinců a majícího obecnou povahu.⁵²¹

⁵²⁰ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 9. 2019, č. j. 2 Azs 34/2019-39.

⁵²¹ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, č. j. 1 Azs 2/2019-54.

ZÁVĚR

Cizinecké právo patří do odvětví správního práva, které lze označit za velmi rozsáhlé a v některých aspektech za málo přehledné. Tato publikace si kladla za cíl vypracovat srozumitelnou a logicky uspořádanou strukturu cizineckého práva, a to konkrétně v oblasti pobytového oprávnění studentů v České republice.

Student patří mezi specifickou skupinu v rámci cizineckého práva, která nesmí být přehlížena. Tato publikace poukázala na to, že se jedná o osobitou zónu cizineckého práva, ve které lze spatřit zvláštní postupy, jak z hmotněprávního, tak z procesněprávního hlediska. Již samotná definice studenta cizince nepatří mezi lehké disciplíny a můžeme konstatovat, že související témata, jako je účel studia či definice studia jako takového, může způsobovat obtíže v orientaci a následné správné aplikaci v praxi, tedy v situaci, kdy student podává žádost o jeden z druhů pobytového oprávnění. Publikace neopomíná ani další související důležitá témata jako je diskriminace, právo na vstup a pobyt na území státu nebo suverenita státu jako takového, ke všem těmto, v některých případech kontroverzním tématům, se publikace vyjadřuje a umožňuje tak čtenáři vytvoření celkového náhledu na tuto konkrétní oblast. Cílem publikace tak bylo poukázat na to, že problematika pobytových oprávnění nespočívá pouze v tom, pro jaké pobytové oprávnění se má student rozhodnout, v případě, že chce studovat v České republice, ale i na situace praktické, jako je moment splnění podmínek pro obdržení pobytového oprávnění, jako zápis studenta na vysokou školu nebo co se myslí pod pojmem celoživotní vzdělávání, jaké možnosti má v případě různých mezinárodních a národních dohod, jaké doklady musí doložit a proč, co by měla žádost obsahovat dle zvoleného pobytu.

Pod pojmem pobytové oprávnění studentů v České republice si vybavíme základní rozdělení jako je krátkodobý, dlouhodobý pobyt, ale nesmíme zapomínat na výjimečná víza, Erasmus pobyt nebo bezvízové pobyty. Tato publikace se tak věnuje každému specifickému aspektu pobytových oprávnění studentů v České republice s důrazem na praktické využití a na správnou aplikaci v reálné situaci u studenta cizince, na příklady z praxe správních orgánů

a neopomíná ani judikaturu soudů v České republice, která je v této právní oblasti zásadní. Je zřejmé, že se publikace zaměřuje především na legislativu České republiky, ale zdůrazňuje i unijní a mezinárodní linie práva cizinců na studium a poukazuje na propojení, které je v cizinecké problematice důležité i z pohledu spolupráce a nastavení hranic.

Dílí závěry, které jednotlivé kapitoly obsahují, nás tak vedou k tomu závěru, že cizinec v České republice disponuje a požívá základní lidská práva a základní svobody dle Listiny základních práv a svobod České republiky, ale právo na svobodný vstup na území České republiky náleží pouze občanům České republiky. Z tohoto důvodu může stát vstup a pobyt cizinců na svém území regulovat a stanovit za jakých podmínek takového cizince na své území vpustí a jak mu umožní na území pobývat. Takové podmínky však samozřejmě musí být nediskriminující. Z toho důvodu existují různé cesty a možnosti pobytu, které jsou stanoveny českou legislativou, které definují to, jak může student cizinec na území České republiky realizovat samotný pobyt za účelem studia.

Z pohledu studenta tak můžeme dospět k tomu úsudku, že obecně z přehledu možností, které studenti v České republice dle právní normy mají, mají logicky lepší pozici pro podávání žádostí ti studenti, kteří patří do specifických kategorií, jako jsou mezinárodní, bilaterální smlouvy či mezinárodní projekty. V rámci tohoto přehledu nemůžeme nezmínit studenty občanů EU a občanů ze zemí schengenského prostoru, ale zde je naprosto zřejmé, že jejich pozice je zcela odlišná a v rámci této publikace není tato kategorie prioritní, jelikož tato odborná kniha se zaměřuje na studenty ze třetích zemí, kteří právě nedisponují takovými výhodami a benefity, jako studenti z Evropské unie či schengenského prostoru. Pro studenta cizince ze třetích zemí je tak zásadní ten moment, kdy si volí formu pobytového oprávnění. Při volbě musí brát zřetel, z jaké země pochází, zda nespadá v rámci bilaterálních dohod do některého ze specifických režimů, jako je kategorie bezvízového pobytu. Následně je třeba zhodnotit, jaký bude mít vliv na výběr pobytového oprávnění délka studia. Samozřejmě je, že pro krátkodobé návštěvy, jako jsou sympozia a konference je vhodné zvolit jiný druh pobytového oprávnění než pro studenta, který v České republice bude studovat magisterský program na vysoké škole, který bude trvat minimálně dva roky. Krátkodobá víza jsou tak vhodná pro krátké návštěvy, které však student neplánuje prodloužit.

Pokud má student za to, že bude v České republice studovat jeden semestr s možností dalšího prodloužení o další, je pak vhodné doporučit žádost o dlouhodobé vízum. Pokud má však student cizinec jasnou vizi, že v České republice chce strávit studiem více jak jeden rok, pak je na místě volit formu dlouhodobého pobytu na území.

Další část publikace, která se věnuje procesní stránce, uvádí již konkrétně jaké listiny a dokumenty je třeba u každé žádosti předložit. Jednotlivé kapitoly se nevěnují pouze formální stránce věci, ale zdůrazňuje i následující postupy správních orgánů, nejenom samotné posouzení žádosti, ale i zajištění důkazů nebo výslech účastníka. Zásadní část procesněprávního dílu je samotné rozhodnutí, přičemž pro studenty je jistě stěžejní část týkající se opravných prostředků a soudního přezkumu.

V uvedené části, v níž jsou pobytová oprávnění studentů, analyzována z pohledu procesního postupu, je již publikace zaměřena úzce na pobytová oprávnění upravená českou právní úpravou a účelově zaměřená právě na studium cizinců ze třetích zemí, tedy na dlouhodobé vízum a dlouhodobý pobyt. Publikace si v této části zprvu všímá společných rysů řízení o udělení těchto pobytových oprávnění a následně vymezuje jejich rozdílnosti. Z těchto odlišností je třeba stěžejně upozornit na různou míru aplikaci správního řádu, který se v řízení o vydání povolení k dlouhodobému pobytu aplikuje v plném rozsahu, neobsahuje-li zákon o pobytu cizinců speciální úpravu, kdežto v řízení o udělení dlouhodobého víza je jeho aplikace vyloučena. Od této skutečnosti se pak odvíjí mnoho dalších odlišností spočívajících v různé míře procesních práv cizinců – žadatelů, kdy například rozhodnutí o ne/udělení dlouhodobého víza, ačkoliv je rozhodnutím v materiálním slova smyslu, není na rozdíl od rozhodnutí o ne/vydání povolení k dlouhodobému pobytu formálně vyhotovováno a neobsahuje odůvodnění. Taktéž z toho důvodu je pro případy přezkumu rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza upraven speciální opravný prostředek, a to žádost o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza. Rozhodnutí o nevydání povolení k dlouhodobému pobytu lze naopak napadat odvoláním.

Tyto rozdílnosti pak gradují v otázce soudního přezkumu těchto rozhodnutí, kdy v případě rozhodnutí o nevydání povolení k dlouhodobému pobytu, respektive rozhodnutí o zamítnutí odvolání proti rozhodnutí o nevydání

povolení k dlouhodobému pobytu, je soudní přezkum zajištěn, kdežto v případě rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza, respektive rozhodnutí o novém posouzení důvodů neudělení víza, obsahuje zákon o pobytu cizinců vyluku ze soudního přezkumu. Ačkoliv byla tato vyluka v případě přezkoumatelnosti rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza za účelem studia prolomena, je možnost soudního přezkumu vízových rozhodnutí zákonem stále vyloučena a v odborné veřejnosti stále debatována. Ústavní soud totiž stále trvá na absenci veřejného subjektivního práva na vstup a pobyt cizince na území, a tedy na absenci nároku na udělení dlouhodobého víza, jakož i na absenci potenciality zásahu do jiného základního lidského práva neudělením dlouhodobého víza, z čehož dovozuje závěr, že vyloučení vízových rozhodnutí ze soudního přezkumu je v souladu s ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky. Ačkoliv autorky souhlasí se závěry ohledně absence veřejného subjektivního práva na vstup a pobyt cizince na území, mají za to, že z důvodu současného nastavení zákona o pobytu cizinců, který obsahuje taxativní výčet podmínek pro udělení víza a taxativní výčet důvodů pro neudělení víza, má správní orgán jen zdánlivý prostor pro správní uvážení, a je tedy třeba polemizovat nad zajištěním právní jistoty a legitimního očekávání v případě absence nároku na udělení dlouhodobého víza. Autorky pak v publikaci dospívají k závěru, že vízová rozhodnutí mají potencialitu zasáhnout do základních lidských práv cizinců – žadatelů, zejména do práva na soukromý a rodinný život, a proto, jakož i pro zajištění principu rovnosti a zákazu diskriminace a respektování všech procesních práv cizince – žadatele by měla být soudní vyluka vízových rozhodnutí zrušena. Přes všechny tyto odlišnosti řízení o udělení dlouhodobého víza a řízení o vydání povolení k dlouhodobému pobytu náleží totiž cizincům – žadatelům právo na spravedlivé projednání jejich žádosti a dílčí procesní práva z toho plynoucí.

Přínosem publikace je též část věnována srovnání cizinecké problematiky v Polsku. Obecně lze shrnout, že polská právní úprava je obrodná právní úpravě české, ale je pravdou, že Polsko upravuje pouze v rámci dlouhodobého pobytu za účelem studia ty situace studentů, kteří chtějí studovat na vysoké škole nebo v rámci doktorského studia. Tak jako v České republice je nejvhodnější požádat pro dlouhodobé studium formou žádosti o dlouhodobý pobyt, který je v polské právní úpravě označován jako pobyt dočasný

či přechodný. Odlišnost však nalezneme, a to v úřednickém aparátu, kterému je svěřena tato oblast. V Polsku totiž existuje tzv. vojvoda, tedy jakési specifické úřednické místo, které má v rámci své působnosti za úkol vyřizovat žádosti o pobytové oprávnění za účelem studia a následně i kontrolovat tyto žadatele, zda plní zvolený účel pobytového oprávnění a zda neexistuje jiná překážka, na základě které by mělo být oprávnění studentovi odejmuto.

Publikace se tak věnuje problematice zcela celostně, od obecného základu a souvisejících aspektů po konkrétní návod, proč a jaké pobytové oprávnění zvolit, jaké doklady musí být k žádosti doloženy a jaké následně má student cizinec možnosti v případě opravných prostředků a soudního přezkumu.

SUMMARY

Foreigner law belongs to the branches of administrative law, which can be described as very extensive and in some respects as not very clear.

This book aims to develop a comprehensible and logically arranged structure of foreign law, specifically in the field of residence permits for students in the Czech Republic. The student belongs to a specific group within the framework of foreign law, which must not be overlooked.

This book points out that this is a special zone of foreigner law in which special procedures can be seen, both from a substantive and a procedural point of view.

The very definition of a foreign student is not an easy discipline and we can say that related topics, such as the purpose of study or the definition of study as such, can cause difficulties in orientation and subsequent correct application in practice, ie in a situation where the student applies for one of types of residence permit.

The book does not omit other related important topics such as discrimination, the right to enter and reside in the state or the sovereignty of the state as such, on all these, in some cases controversial topics, the monograph comments and allows the reader to create an overview of this particular area.

The aim of the publication is to point out that the issue of residence permits does not only consist in which residence permit the student should decide, if he wants to study in the Czech Republic, but also of practical situations, such as the moment of meeting the conditions for obtaining a residence permit authorization, enrolling a student in a university, what is meant by lifelong learning, what options he/she has in the case of various international and national agreements, what documents he/she must provide and why, or what the application should contain according to the chosen stay.

Cizinecké právo patří do odvětví správního práva, které lze označit za velmi rozsáhlé a v některých aspektech za málo přehledné. Tato publikace si kladla za cíl vypracovat srozumitelnou a logicky uspořádanou strukturu cizineckého práva, a to konkrétně v oblasti pobytového oprávnění studentů v České republice. Student patří mezi specifickou skupinu v rámci cizineckého práva, která nesmí být přehlížena. Tato publikace poukázala na to, že se jedná o osobitou zónu cizineckého práva, ve které lze spatřit zvláštní postupy, jak z hmotněprávního, tak z procesněprávního hlediska. Již samotná definice studenta cizince nepatří mezi lehké disciplíny a můžeme konstatovat, že související témata, jako je účel studia či definice studia jako takového, může způsobovat obtíže v orientaci a následné správné aplikaci v praxi, tedy v situaci, kdy student podává žádost o jeden z druhů pobytového oprávnění. Publikace neopomíná ani další související důležitá témata jako je diskriminace, právo na vstup a pobyt na území státu nebo suverenita státu jako takového, ke všem těmto, v některých případech kontroverzním tématům, se publikace vyjadřuje a umožňuje tak čtenáři vytvoření celkového náhledu na tuto konkrétní oblast. Cílem publikace tak bylo poukázat na to, že problematika pobytových oprávnění nespočívá pouze v tom, pro jaké pobytové oprávnění se má student rozhodnout, v případě, že chce studovat v České republice, ale i na situace praktické, jako je moment splnění podmínek pro obdržení pobytového oprávnění, jako zápis studenta na vysokou školu nebo co se myslí pod pojmem celoživotní vzdělávání, jaké možnosti má v případě různých mezinárodních a národních dohod, jaké doklady musí doložit a proč, co by měla žádost obsahovat dle zvoleného pobytu.

LITERATURA A DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE

- AMAYA-CASTRO, Juan M. International Refugees and Irregular Migrants: Caught in the Mundane Shadow of Crisis. In: BULTERMAN, Mielle K. a Willem J.M. VAN GENUGTEN (eds.). *Netherlands Yearbook of International Law 2013. Crisis and International Law: Decoy or Catalyst?* Hague: T.M.C. Asser Press, 2014, s. 65–88. ISBN 978-94-6265-011-4.
- BAŽIL, Zdeněk. *Neurčité právní pojmy a uvážení při aplikaci norem správního práva*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1993, 78 s. ISSN 0231-8601.
- BEDNÁŘOVÁ, Markéta. *Právo na spravedlivý proces v řízení o udělení dlouhodobého víza*. Rigorózní práce. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2019. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/m2utv/>
- BEDNÁŘOVÁ, Markéta. Právo na soudní přezkum rozhodnutí o neudělení dlouhodobého víza za účelem studia dle směrnice 2004/114/ES. *Právní rozhledy*, C. H. Beck, 2019, č. 11, 403 s. ISSN 1210-6410.
- BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. Long-Term Residence Permit in the Czech Republic, Slovak Republic and the Republic of Poland. In: *Studia Prava Publicznego*, Uniwersytet Im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Poznań, 2020, č. 2(30). ISSN 2300-3936.
- BEDNÁŘOVÁ, Markéta a Eva LÁSKOVÁ. Soudní přezkum krátkodobých a dlouhodobých víz. *Správní právo*, Ministerstvo vnitra České republiky, 2021, roč. LIV, č. 1. ISSN 0139-6005.
- BROOKS, Rachel a Johanna WATERS. *Student Mobilities, Migration and The Internationalization of Higher Education*. London: Palgrave Macmillan, 2011, 196 s. ISBN 978-0-230-57844-9.
- ČIŽINSKÝ, Pavel. *Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství*. Praha: Linde, 2012, 373 s. ISBN 9788072018871.
- DAUVERGNE, Catherine. *Making People Illegal. What Globalization Means for Migration and Law*. 1. vyd. New York: Cambridge University Press, 2008, 216 s. ISBN 978-0-521-89508-8.

- DELCOUR, Laure. The EU: shaping migration patterns in its neighbourhood and beyond. In: KOCHENOV, Dmitry a Fabian AMTENBRINK (eds.). *The European Union's shaping of the international legal order*. Cambridge: Cambridge university press, 2014, s. 261–282. ISBN 978-1-107-03333-7.
- FIGLIORE, Pasquale. *International Law Codified and Legal Sanctions or the Legal Organization of the Society of the States*. Translation from the FIFA Italian edition with an introduction by Borchard, E. M. New York: Baker, Voorhis and company, 2015, 778 s. ISBN 978-1296667561.
- GOODWIN-GILL, Guy. *International Law and the Movement of Persons Between States*. Oxford: Clarendon Press, 1978, 324 s. ISBN 978-0198253334.
- GOODWIN-GILL, Guy. *The Refugee In International Law*. 2. vyd. Oxford: Clarendon press, 1996, 584 s. ISBN 0-19-826020-2.
- HOFŠCHNEIDEROVÁ, Anna. *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte. Pro pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí*. Brno: Liga lidských práv, 2016. ISBN 978-80-87414-26-2. Dostupné z: <https://llp.cz/wp-content/uploads/Prakticky-pravni-pruvodce-nejlepsim-zajmem-dite1.pdf>
- HOOGENBOOM, Alexander. *Balancing Student Mobility Rights and National Higher Education Autonomy in the European Union*. Boston: Nijhoff, 2017, 393 s. ISBN 978-90-04-34440-2.
- HŘEBÍKOVÁ, Iva. Některá úskalí podávání žádostí podle zákona o pobytu cizinců. In: JÍLEK, Dalibor a Pavel POŘÍZEK (eds.). *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2014, s. 143–167. ISBN 978-80-87949-02-3.
- CHERRY, James. *Citizenship, Nation-building and Identity in the EU. The Contribution of Erasmus Student Mobility*. Oxon: Routledge, 2019, 215 s. ISBN 978-1-138-47974-6.
- JÍLEK, Dalibor. Neviny a vzdělání dítěte v neobvyklé situaci. In: JÍLEK, Dalibor a Pavel POŘÍZEK. *Sborník ze semináře. Pobyt cizinců: vybrané právní problémy II*. Brno: Veřejný ochránce práv, 2014, s. 291–314. ISBN 978-80-87949-18-4.
- KÄLIN, Walter a Jörg KÜNZLI. *The Law of International Human Rights Protection*. Oxford: Oxford University Press, 2009, 640 s. ISBN 978-0198825692.

- KOUKAL, Michal. *Společná vízová politika EU a právo na odvolání proti zamítnutí žádosti o vízum*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/83316/>
- KRITZMAN-AMIR, Tally. Community Interests in International Migration and Refugee Law. In: BENVENISTI, Eyal a Georg NOLTE (eds.). *Community Interests Cross International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 341–356. ISBN 078-0-19-882521-0.
- KRYSKA, David. Soudní přezkum rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů neudělení dlouhodobého víza za účelem studia. *Soudní rozhledy*, C. H. Beck, 2018, roč. 24, č. 9. s. 295–296. ISSN 1211-4405.
- KRYSKA, David. Postavení Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců In: JÍLEK, Dalibor a Pavel POŘÍZEK (eds.). *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2014, s. 187–251. ISBN 978-80-87949-02-3.
- KUČERA, Bohumil. *Mezinárodní základy cizineckého práva*. Brno: Barvič & Novotný, 1929, 201 s.
- MARTENCZUK, Bernd. Visa Policy and EU External Relations. In: MARTENCZUK, Bernd (eds.). *Justice, Liberty, Security. New Challenges for EU External Relations*. Brusel: Institute for European Studies, Brussels University Press, 2008, s. 21–52. ISBN 978-90-5487-472-0.
- MARTIN, David A. Refugees and migration. In: JOYNER, Christopher C. (eds.). *The United Nations and International Law*. Cambridge: Press Syndicate of the University of Cambridge, 1997, s. 155–180. ISBN 0-521-58379-9.
- MIKEŠ, Petr. *Aplikace mezinárodního práva v právním řádu ČR pohledem teorie a soudní praxe*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 310 s. ISBN 978-80-7357-929-6.
- MELONI, Annalisa. *Visa Policy within the European Union Structure*. Berlin – Heidelberg: Springer, 2006, 220 s. ISBN 978-3-540-28970-8.
- MORAVEC, Karel. Fikce platnosti dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu po uplynutí doby platnosti tohoto pobytového oprávnění. In: JÍLEK, Dalibor a Pavel POŘÍZEK (eds.). *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2014, s. 168–186. ISBN 978-80-87949-02-3.

- NAVRÁTILOVÁ, Markéta. Implementace směrnic ve vnitrostátním právu část. II. – náležitá implementace. *Epravo.cz* [online]. 26. 4. 2004 [cit. 14. 12. 2020]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/implementace-smernic-ve-vnitrostatnim-pravu-cast-ii-nalezita-implementace-25402.html#_ftn34
- PASTORE, Ferruccio. Visas, Borders, immigration: Formation, Structure, and Current Evolution of the EU Entry Control System. In: WALKER, Neil (eds.). *Europe's Area of Freedom, Security and Justice*. Oxford: Oxford University Press, 2004, s. 89–142. ISBN 0-19-927464-7.
- PERRUCHOUD, Richard. State sovereignty and freedom of movement. In: OPESKIN, Brian, Richard PERRUCHOUD a Jillyanne REDPATH-CROSS (eds.). *Foundations of International Migration Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, s. 123–151. ISBN 978-1-107-01771-9.
- PLENDER, Richard. *International Migration Law*. 1. vyd. Nizozemsko: A.W. Sijthoff International Publishing Company, 1972, s. 339. ISBN 90-286-0162-7.
- POBJOY, Jason M. *The Child in International Refugee Law*. New York: Cambridge University Press, 2017, 317 s. ISBN 978-1-107-17536-5.
- POHOŘELÁ, Jaroslava. Aplikace neurčitého pojmu jiná závažná překážka pobytu na území v rozhodovací praxi. In: JÍLEK, Dalibor a Pavel PORÍZEK (eds.). *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy II*. Kancelář veřejného ochránce práv, 2014, s. 196–206. ISBN 978-80-87949-19-1. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/Pobyt_cizincu_II_2014.pdf
- PORÍZEK, Pavel. Výklad výhrady veřejného pořádku v jednotlivých ustanoveních zákona o pobytu cizinců (část II. Třetizemci – odepření vstupu, Schengenský informační systém, evidence nežádoucích osob a související aspekty). In: JÍLEK, Dalibor a Pavel PORÍZEK (eds.). *Ročenka uprchlíckého a cizineckého práva 2017*. Ombudsman Veřejný ochránce práv, s. 21–124. ISBN 978-80-87949-90-0. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/Rocenka_cizinci_2017.pdf

- PORÍZEK, Pavel. Z tajů slučování cizinců z třetích zemí aneb co s rozvedenými manžely a těmi, kteří si vzali azylanta až po vstupu na území ČR (a něco navíc k dopadům čl. 6 odst. 2 a 17 směrnice 2003/86/ES). In: JÍLEK, Dalibor a Pavel PORÍZEK (eds.). *Ročenka uprchlického a cizineckého práva 2018*, Brno: Veřejný ochránce práv, 2018, s. 44–94. ISBN 978-80-7631-036-0. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/Rocenka_cizinci_2018.pdf
- PORÍZEK, Pavel. Základní teoretické přístupy k otázce přijímání cizinců na území státu. *Správní právo*, 2012, roč. XLV, č. 8, s. 449–470. ISSN 0139-6005.
- PORÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva*. 1. vyd. Praha: Linde, 2013, 415 s. ISBN 80-720-1907-4.
- PORÍZEK, Pavel. Brána nebo zábrana – problematické aspekty fungování systému Visapoint. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting, 2016 [cit. 8. 8. 2020].
- POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 5. dopl. a rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, 511 s. ISBN 8071795364.
- SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. *Mezinárodní právo veřejné*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2006, 448 s. ISBN 978-80-7357-178-8.
- SIGMUNDOVÁ, Iva. Problematika (ne)plnění účelu povolení k dlouhodobému pobytu, In: JÍLEK, Dalibor a Pavel PORÍZEK (eds.). *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy II*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2015, s. 206–226. ISBN 978-80-87949-19-1.
- STARKE, Joseph Gabriel. *Introduction to international law*. 10. vyd. London: Butterworth, 1989, 664 s. ISBN 978-0406659576.
- TOBEK, Ivan. Studium jako účel pobytu – vybrané aspekty. In: JÍLEK, Dalibor a Pavel PORÍZEK (eds.). *Ročenka uprchlického a cizineckého práva 2017*. Brno: Veřejný ochránce práv, 2017, s. 507–518. ISBN 978-80-87949-91-7.
- VLÁČIL, Jiří. *Vstup a pobyt na území členských států Evropské unie*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2015. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/83364/>

VLÁČIL, Jiří. Soudní přezkum neudělení jakéhokoliv dlouhodobého víza? *Správní právo*, Ministerstvo vnitra, 2020, roč. LIII, č. 5–6, s. 325–328. ISSN 0139-6005.

VRACHNAS, John, Kim BOYD, Mirko BAGARIC a Penny DIMOPOULOS. *Migration and Refugee Law. Principles and Practice in Australia*. 2. vyd. New York: Cambridge University Press, 2008, 336 s. ISBN 978-0-521-71432-7.

Právní předpisy a právní dokumenty

Deklarace práv dítěte ze dne 20. 11. 1959 z New Yorku. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/deklarace-prav-ditete.pdf>

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech přijat Valným shromážděním OSN dne 16. prosince 1966 v New Yorku. Pro Československou socialistickou republiku vstoupil v platnost dne 23. března 1976 a v plném znění byl zveřejněn ve sbírce zákonů pod č. 120/1976 Sb.

Úmluva OSN o právech dítěte 1989. Ve znění přijatém v České republice zveřejněném ve Sbírce zákonů č. 104/1991. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Mezinárodní dokumenty. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/mezinarodni-dokumenty>

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Mezinárodní dokumenty. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/mezinarodni-dokumenty>

Všeobecná deklarace lidských práv. 10. 12. 1948. OSN [online]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UDHR_2015_11x11_CZ2.pdf

Prohlášení ze Salamanky. *Nadace Open Society Fund Praga* (Nadace OSF) [online]. 2016. Český překlad. Dostupné z: <http://osf.cz/publikace/prohlaseni-ze-salamanky/>

Světová deklarace vzdělávání pro všechny tzv. Jomtienská deklarace 1990. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Mezinárodní dokumenty. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/mezinarodni-dokumenty>

- General cement No. 3 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 22 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on the general principles regarding the human rights of children in the context of international migration. V anglickém jazyce dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/5a1293a24.html>
- General cement No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, Convention on the Rights of the Child. V anglickém jazyce dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>
- Listina základních práv Evropské unie, č. 2012/C 326/02, vyhlášená dne 7. 12. 2000.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009, o kodexu Společenství o vízech tzv. Vízový kodex.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.
- Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby.

Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 tzv. Schengenská prováděcí úmluva (dále též „SPÚ“). Konsolidované znění k 5.4.2010. *Ministerstvo vnitra* [online]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/spu-cz-konsolid-2010-04-05-plus.aspx>

Stanovisko generálního advokáta P. Mengozziho ve věci *Koushkaki*, C84/12, přednesené dne 15.6.2010. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62009CC0108&from=EN>

Dohoda o ustavení Mezinárodního visegrádského fondu (publikace ve sbírce pod č. 120/2002 Sb.).

Dohoda o Středoevropském výměnném programu univerzitních studií (CEEPUS III) (publikace ve sbírce pod č. 41/2011 Sb.).

Dohoda mezi vládou ČR a vládou Arménské republiky o spolupráci v oblasti kultury, školství, vědy, mládeže a sportu (publikace ve sbírce pod č. 45/2011 Sb.).

Dohoda mezi vládou ČR a vládou Estonské republiky o spolupráci v oblasti kultury, školství a vědy (publikace ve sbírce pod č. 43/2004 Sb.).

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Chilské republiky o spolupráci v kultuře, školství vědě a jiných oblastech (publikace ve sbírce pod č. 38/1996 Sb.).

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Zákon č. 326/1999 Sb., zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

Zákon č. 176/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 368/1999 Sb., kterou se stanoví náležitosti a počty fotografií vyžadovaných podle zákona o pobytu cizinců.

Důvodová zpráva k zákonu č. 176/2019 Sb. Sněmovní tisk 203/0, část 1/10, novela zákona o pobytu cizinců na území ČR – EU. *Poslanecká sněmovna* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=203&CT1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. *Zákony pro lidi – Monitor změn*. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/4ORNAZMDBV2X>

Důvodová zpráva k zákonu č. 222/2017 Sb. Sněmovní tisk 999/0, část 1/10, novela zákona o pobytu cizinců na území ČR. *Poslanecká sněmovna* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=990&CT1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 427/2010 Sb. Sněmovní tisk 70/0, část 1/10, novela zákona o pobytu cizinců na území ČR. *Poslanecká sněmovna* [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=70&CT1=0#prilohy>

Ujednání o školských výměnách uzavřené mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství Čínské lidové republiky na léta 2016-2019, publ. pod č. 64/2015 Sb. m. s.

Závěr č. 104 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 10.6.2011: Nepřerušení správního řízení na požádání žadatele podle § 64 odst. 2 správního řádu. In: Závěry poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu. *Ministerstvo vnitra* [online] [online]. 2011 [cit. 25. 8. 2020]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zavery-poradniho-sboru-ministra-vnitra-ke-spravnimu-radu.aspx>

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach Aktuální ke dni 3.4.2020. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20130001650/U/D20131650Lj.pdf>

Zákon ze dne 12. prosince 2013 o cizincích. Dostupné z: http://udsc.gov.pl/wp-content/uploads/2014/12/Pouczenie_dla_cudzoziemcow_28.04.14.pdf

Internetové zdroje

Migration Regulations 1994. *Australian Government. Federal Register of Legislation* [online]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.au/Details/F2017C00582>

Federal Register of Legislation. Education Services for Overseas Students Act 2000. *Australian Government. Federal Register of Legislation* [online]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00292>

Federal Register of Legislation. Migration Regulations 1994 – Specification of Types of Courses for Student Visas – IMMI 14/015. *Australian Government. Federal Register of Legislation* [online]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.au/Details/F2014L00320>

Bilaterální bezvízové dohody sjednané Českou republikou před vstupem do Schengenu. *Ministerstvo vnitra* [online]. Odbor azylové a migrační politiky, 30. 11. 2020 [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr-povinnosti-a-delka-pobytu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Doklad o účelu pobytu. *Ministerstvo vnitra* [online]. [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/doklad-o-ucelu-pobytu.aspx>

ERASMUS a Fulbrightův program. *Ministerstvo vnitra* [online]. Odbor azylové a migrační politiky, 2. 12. 2020 [cit. 13. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-pro-skoly.aspx?q=Y2hudW09MTE%3D>

Informace pro školy a studenty. *Ministerstvo vnitra* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21664838&docType=ART&chnum=3>

Jednotná schengenská víza. *Policie České republiky* [online]. [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/informace-pro-pobyt-cizincu-jednotna-schengenska-viza.aspx>

KAMTO, Maurice. *Fifth report on the expulsions of aliens. International Law Commission. Sixty-first session. Geneva, 4 May–5 June and 6 July–7 August 2009.* A/CN.4/611. Dostupné z: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_611.pdf

- Krátkodobý pobyt (vízová povinnost / bezvízový styk). *Ministerstvo vnitra* [online]. [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kratkodoby-pobyt-vizova-povinnost-bezvizovy-styk.aspx>
- Vzdělávání žáků-cizinců. *MŠMT* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vzdelavani-zaku-cizincu>
- Pravidlo 90/180. Schengenská víza. *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/pravidlo_90_180/index.html
- Režim student. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 26. 8. 2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/rezim-student>
- Projekty pro podporu studia cizinců. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/studium-cizincu-v-cr>
- Studijní a zkušební řád Masarykovy univerzity ve znění účinném od 2. 2. 2019. Dostupné z: <https://www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/studijni-a-zkusebni-rad-mu>
- Strategie programu poskytování rozvojových stipendií na období 2019–2024. Dostupné z: https://www.mzv.cz/public/38/2a/a0/3470285_2138528_Stipendia_strategie_2019_2024.docx
- Strategie zahraniční rozvojové spolupráce České republiky 2018–2013. *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. Praha, 2017. Dostupné z: http://www.czechaid.cz/wp-content/uploads/2016/09/Strategie_ZRS_CR_2018-2030.pdf
- Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé). *Ministerstvo vnitra* [online]. Odbor azylové a migrační politiky, 2. 4. 2020 [cit. 13. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlouhodobem.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
- Výzva k předkládání žádostí o poskytnutí dotace „Úhrada ubytování čínských studentů přijíždějících a studujících v ČR v roce 2020“. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Č. j. MSMT 8546/2020-2. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/53062/>

Výzva k předkládání žádostí o poskytnutí dotace „Podpora zahraničních studentů studujících na veřejných vysokých školách v roce 2020“. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Č. j. MSMT – 8546/2020-1. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/52721/>

Vyhlášení rozvojového programu pro azylanty – únor 2012. „Zajištění podmínek základního vzdělávání nezletilých azylantů, osob požívajících doplňkové ochrany, žadatelů o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky a dětí cizinců umístěných v zařízení pro zajištění cizinců“ *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vyhlaseni-rozvojoveho-programu-pro-azylanty-unor-2012>

Judikatura

Evropský soud pro lidská práva

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 7. 2005, *N. vs. Finsko*, 5, stížnost č. 38885/02.

Soudní dvůr EU

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. 5. 2011, věc *Shirley McCarthy vs. Secretary of State for the Home Department*, č. C-434/09.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. 9. 2014, věc *Ben Alaya*, č. C-491/13.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. 4. 2017, věc *Fabimian*, č. C-544/15.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. 12. 2017, věc *Soufiane El Hassani vs. Minister Spraw Zagranicznych*, č. C 403/16.

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 9/9.

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 4. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 31/96.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2000, sp. zn. II. ÚS 345/2000.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2004, sp. zn. III. ÚS 219/04.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 290/04.
Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07.
Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 26/07.
Nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 10/08.
Nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 23/11.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 2. 2013, sp. zn. III. ÚS 1761/12.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 2. 2013, sp. zn. I. ÚS 1400/12.
Nález Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13.
Nález Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2020, sp. zn. II. ÚS 393/20.
Nález Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2020, sp. zn. I. ÚS 228/20.

Nejvyšší správní soud

Rozhodnutí NSS ze dne 7. 5. 2008, sp. zn. 2 As 74/2007.
Rozhodnutí NSS ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 9 As 95/2008.
Rozhodnutí NSS ze dne 14. 10. 2010, sp. zn. 5 As 62/2009.
Rozhodnutí NSS ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. 1 As 69/2010.
Rozhodnutí NSS ze dne 26. 7. 2011, sp. zn. 3 As 4/2010.
Rozhodnutí NSS ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. 2 As 104/2010.
Rozhodnutí NSS ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 1 As 85/2010.
Rozhodnutí NSS ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 9 As 6/2010.
Rozhodnutí NSS ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 5 As 5/2011.
Rozhodnutí NSS ze dne 12. 1. 2012, sp. zn. 8 As 34/2011.
Rozhodnutí NSS ze dne 19. 1. 2012, sp. zn. 9 As 80/2011.
Rozhodnutí NSS ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 9 As 66/2010.
Rozhodnutí NSS ze dne 6. 8. 2013, sp. zn. 8 As 68/2012.

Rozhodnutí NSS ze dne 19. 9. 2013, sp. zn. 4 As 69/2013.
Rozhodnutí NSS ze dne 3. 4. 2014, sp. zn. 9 Azs 84/2014.
Rozhodnutí NSS ze dne 15. 4. 2014, sp. zn. 2 As 75/2013.
Rozhodnutí NSS ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 4 As 165/2013.
Rozhodnutí NSS ze dne 27. 6. 2014, sp. zn. 4 Azs 62/2014.
Rozhodnutí NSS ze dne 3. 7. 2014, sp. zn. 9 Azs 154/2014.
Rozhodnutí NSS ze dne 10. 10. 2014, sp. zn. 2 Azs 75/2014.
Rozhodnutí NSS ze dne 3. 12. 2014, sp. zn. 6 Azs 242/2014.
Rozhodnutí NSS ze dne 11. 3. 2015, sp. zn. 1 Azs 250/2014.
Rozhodnutí NSS ze dne 2. 4. 2015, sp. zn. 10 Azs 237/2014.
Rozhodnutí NSS ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 8 Azs 137/2015.
Rozhodnutí NSS ze dne 7. 9. 2016, sp. zn. 4 Azs 141/2016.
Rozhodnutí NSS ze dne 27. 2. 2017, sp. zn. 6 A 39/2014.
Rozhodnutí NSS ze dne 9. 3. 2017, sp. zn. 7 Azs 338/2016.
Rozhodnutí NSS ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 7 Azs 227/2016.
Rozhodnutí NSS ze dne 4. 1. 2018, sp. zn. 6 Azs 253/2016.
Rozhodnutí NSS ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 6 Azs 422/2017.
Rozhodnutí NSS ze dne 10. 5. 2018, sp. zn. 6 Azs 5/2018.
Rozhodnutí NSS ze dne 31. 5. 2018, sp. zn. 5 Azs 46/2016.
Rozhodnutí NSS ze dne 24. 7. 2018 sp. zn. 5 Azs 102/2017.
Rozhodnutí NSS ze dne 20. 12. 2018, sp. zn. 3 Azs 66/2018.
Rozhodnutí NSS ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 5 Azs 88/2018.
Rozhodnutí NSS ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 1 Azs 2/2019.
Rozhodnutí NSS ze dne 6. 6. 2019, sp. zn. 1 Azs 56/2019.
Rozhodnutí NSS ze dne 6. 9. 2019, sp. zn. 2 Azs 34/2019.
Rozhodnutí NSS ze dne 9. 10. 2019, sp. zn. 5 Azs 283/2018.

Rozhodnutí NSS ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 2 Azs 70/2019.

Rozhodnutí NSS ze dne 20. 8. 2020, sp. zn. 6 Azs 192/2020.

Rozhodnutí NSS Polska ze dne 4. 11. 2019, II OSK 2470/19. Dostupné z: <https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/ii-osk-2470-19-postanowienie-naczelnego-sadu-522828657>. Referenční číslo věci C-949/19 před Soudním dvorem EU, konzulem Polské republiky v N. V českém znění dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=DAA192AD774EE7F786BD543E8146CC77?-text=&docid=225847&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=15686679>

Městský soud v Praze

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 6 Ca 177/2008.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 7. 2011, sp. zn. 11 Ca 306/2008.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 12. 2011, sp. zn. 11 A 252/2010.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 3. 2012, sp. zn. 5 Ca 268/2008.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 3. 2013, sp. zn. 9 A 66/2010.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 2. 2014, sp. zn. 6 A 123/2010.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 1. 2015, sp. zn. 8 A 392/2011.

Krajský soud v Praze

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2016, sp. zn. 46 A 2/2015.

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 11. 2016, sp. zn. 45 A 28/2015.

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2018, sp. zn. 45 A 102/2016.

Vědecká redakce MU

prof. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D. (předseda);
doc. RNDr. Petra Bořilová Linhartová, Ph.D., MBA; Mgr. Tereza Fojtová;
doc. JUDr. Marek Fryšták, Ph.D.; Mgr. Michaela Hanousková;
doc. RNDr. Petr Holub, Ph.D.; doc. Mgr. Jana Horáková, Ph.D.;
prof. MUDr. Lydie Izakovičová Hollá, Ph.D.; prof. PhDr. Mgr. Tomáš Janík, Ph.D.;
prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.; prof. RNDr. Jaromír Leichmann, Dr. rer. nat.;
PhDr. Alena Mizerová; doc. Ing. Petr Pirožek, Ph.D.;
doc. RNDr. Lubomír Popelínský, Ph.D.; Ing. Zuzana Sajdlová, Ph.D.;
Mgr. Kateřina Sedláčková, Ph.D.; prof. RNDr. Ondřej Slabý, Ph.D.;
prof. PhDr. Jiří Trávníček, M.A.; doc. PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.

Ediční rada PrF MU

doc. JUDr. Marek Fryšták, Ph.D. (předseda);
prof. JUDr. Josef Bejček, CSc.; prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc.;
prof. JUDr. Věra Kalvodová, Dr.; prof. JUDr. Vladimír Kratochvíl, CSc.;
doc. JUDr. Petr Mrkývka, Ph.D.; doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D.;
doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc.; doc. JUDr. Ing. Josef Šilhán, Ph.D.

POBYTOVÁ OPRAVNĚNÍ STUDENTŮ V ČESKÉ REPUBLICE

JUDr. Markéta Bednářová a Mgr. Eva Lásková

Vydala Masarykova univerzita
Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno
v roce 2020

Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity
Edice Scientia, sv. č. 701

1., elektronické vydání, 2020

ISBN 978-80-210-9776-6 (online ; pdf)
www.law.muni.cz

MUNI
PRESS

MUNI
LAW

ISBN 978-80-210-9776-6

9 788021 097766